

සත්ත සහිත
කාන්තායන සූත්‍රපාඨය.

වෘත්ති වණිණනාදිය ආශ්‍රය කොට

මුල්ලෙරසාවේ

ගුණරතන සඨවිරපාදයන් වහන්සේ විසින්

නවජ්ඣ

සුමනිපාල සාමිනවහන්සේ හා එක්ව

අනුමානති ගලපා සන්නලියා සකස් කරනලදි.

විද්‍යාදය පරිවේණාධිපති ත්‍රිපිටක වාහිංගරායාසී සිප්පඩුවේ

ශ්‍රීසුමධගලාහිතාන

කොලඔ පළාතේ ප්‍රධාන සභිකායක

මහා සඨවිරපාදයන් වහන්සේ විසින්

සමාදරයෙන් පිළිගන්නාලදි.

විද්‍යාදය පිරිවෙණේ උපප්‍රධානාචාර්ය

හෙයියන්තුඩුවේ

දෙවමි තනනායක සඨවිරපාදයන් වහන්සේ

විසින්

අවසාන ශෝඛාපත්‍ර බලා පිළිගන්නාලදි.

ඇන්. ජේ. කුරේ සහ ඩී. ඒ. දිසස්

වන අපවිසිත්

මාල්ලන්පිටියේ විද්‍යාගාර සනතුලයේ මුද්‍රණය කරවා

ප්‍රසිධි කරනලදි.

A PARAPHRASE
of the
KĀTYĀYANA SŪTRA TEXT.

In Accordance with the glosses and explanations adding
the glosses which precede or follow
the Text as occasion required

by

MULLERIWAWA GUNARATANA STHAVIRA

and his pupil

SUMATIPĀLA SĀMI

Kindly accepted

BY

Tripitaka Wāgiswara Sipkaduwe

Sri Sumangala Mahā sthawira pāda

Principal of the

*Vidyodaya College and High Priest of
the district of Colombo*

—o—

The last proof sheets passed the hands of

Heyyantuduwe Dēwamitta Sthavira

High Priest

Sub-principal of the Vidyodaya College

—o—

Printed at the

VIDYASACARA PRESS

Wellanpitiya

BY

N. J. Coorey and D. A. Dias.

—o—

1904

විශ්ව පනත .

කාන්‍යායන සුත්‍රපාඨ සන්තය .

සුපරිශුද්ධ මාගධි සංඛ්‍යාත පාලිභාෂාව සමඛකි පදසිද්ධිකරණය පිණිස පුළුවාමායායන විසින් ව්‍යාකරණ සූත්‍ර නියෝගකරණ ලද්දේ හුදකලා සූත්‍රයන්ගේම සමකීය සමකීය බලයෙන් යුක්තායුක්තවිධි විභාග කොට කායාසම්පාදනය කරණ ක්‍රමයකට නොව විශේෂානුෂ්ඨ යුක්ති යෙදෙන්නාවූ (පටිපාටියේ සිටි) පුළුවාපර සූත්‍රයන්ගෙන් මධ්‍යස්ථ සූත්‍රයන්ට සූත්‍ර, සූත්‍රාභි, සූත්‍රපදදිගද, වශබද, වාශබද, නවාශබද, කවිශබද, විභාෂාශබද හා අනුග්‍රහණ එකවචන බහුවචන ග්‍රහණාදියද-(සිංහාවලොකිත-මණ්ඩුකපලුති-ගඹගාශ්‍රොතස් යන ත්‍රිවිධාකාරයෙන්) අවස්ථායෝග්‍ය වශයෙන් අනුවචිතතා කිරීමෙන් අවිද්‍යානානුෂ්ඨ විද්‍යාන කිරීමෙන් හා විද්‍යානානුෂ්ඨ විකල්පවිෂේෂයෙන්ද අනුචිතයෙහි යෙදෙන්නාවූ නානානුෂ්ඨ යෝග කොට යථාසාර්ථක පදසිද්ධි ජනවචනානුරූපකොට කිරීමට පිණිස සූත්‍රපටිපාටියේ සමඛකිභාවය යුක්තිසුක්තකොට යුක්තකිරීමෙනි.

ව්‍යාකරණ සූත්‍රයන්ට නිබ්‍යසුතු ලක්ෂණ ප්‍රාචීනාමායායන විසින් “සමප්‍රාකාරමසන්දිකං” යනාදීන් මට්‍රකාරයකින් දක්වන ලද්දහුය-එයින් “විශ්වතො මුඛං” යනු එක් ලක්ෂණයෙකි-එයින් නිශ්මකරණ ලද්දේ (සූත්‍රයන්ට) භාත්පසින් මුඛ ඇතිවිය යුතුය යනුයි-ඒ එසේ ඇතිවියයුතු වන්නේ යථොක්තාකාරයෙන් කෙටිල සූත්‍රයන්ගෙන් කායාසිද්ධි නොලැබෙන තන්හි අවස්ථායෝගවශයෙන් යථානිමිත අනුවාතනි පදදිග යෝග්‍ය යෝග්‍ය සූත්‍රයන්ගෙන් උපුටාගෙන අභිකානුභිමිත සූත්‍රයන්ට ඇතුළත් කරගැනීමට මුඛ හෝ දොර අවශ්‍යයෙන්ම උචිතතාබැවිනි.

මේ මුද්‍රාකරණයෙහි වනාහි අනුවාතනපදදිග උපුටාගත් සූත්‍ර සංක්‍රාන්තය පිණිස පිළිවෙලින් සූත්‍රයන්ගේ අග සංඛ්‍යාතකයොදු ඒ ඒ සංඛ්‍යාතක සමග අනුවාතනි පද දැක්වූයෙමු. ඇතම් සූත්‍රවෘත්තාදිය සදහා ප්‍රකාශකරතිබෙන ආවායානිමිත හෙදයන් සූත්‍රාකෘත සමග අධොලිපිවශයෙන් යොදා දැක්වූයෙමු.

සූත්‍රයන්ගේ සමභාවය හැඳින්වෙන්නා පිණිස මෙහි පහත දක්වන සමප්‍රොපදෙශද මෙනෙහි කටයුතුයි-අවිශේෂයෙන් සාරයක් පරකල්පි පුළුවාසාර ලොපයට බලය “සග් සමෙ ලොපං” යන සූත්‍රයෙහි ඇත්තේයි-අසමාන සාරයා කෙරෙත් විකල්පයෙන් පරසාරලොපයට බලය “වා පරෙ අසරූපා” යන සූත්‍රයෙහි

ඇත්තේයි-මෙසේ මේ හුදකලාවූ සුත්‍රදෙකෙහි ඇත්තාවූ දෙවැනි රුමි බලය සලකා “බකුසු ඉව” යන පදයත්ගේ සංකිතාව “සර සරෙ ලොපං” යන සුත්‍රයෙන් පූර්වකාරය ලොප්කොට බකු සුට්ට කියාද-“වා පගේ අසරුපා” යන සුත්‍රයෙන් පරකාරය ලොප් කොට බකුසුට්ට කියාද කටයුතුයයි විවාදයක් විනම් ඒදෙයා කාරයටම සනිකිරීම අයෝග්‍යයයි යුක්ති දක්වා විවාදය සන්සිදු වීම පිණිස කුමක් කටයුතුදැයි සැලකියයුතුයි-ඊට කටයුතුවනම් “ජිනට්ටනසුත්තං ණි” යන ශතලස්සානාධිකාර සූත්‍රය අභිමුඛ කොට “බකුසුසුට්ට සමාගමො” යනාදී දෙයනා පාලියට අනුකූල වන පරිද්දෙන් “කවාසවණ්ණං ලුතෙන” යන සුත්‍රයෙන් පර කාරයට අසවණ්ණාදෙයයෙන් “බකුසුසුට්ට” කියා සනිට්ටනපරිදි නිදසින කිරීමයි. එසේ ඇතිකල්හි යුක්තිසුක්ත හෙයින් විවාද විනෝදනය වෙයි.

“සො” යන සුත්‍රයෙන් සි විභක්තිහට ඔකාරදෙයයද ස්‍යාව යන සුත්‍රයෙන් ආකාරදෙයයද-අවිශෙෂයෙන් පෙණේ-ඒ එසේ නියමවනම් කෙටිලසුත්‍රානුග්‍රහණයෙන් සියලුතැන එසේ වියයුතුයි. යථොක්ත සුත්‍ර අනුවාත්තිග්‍රහණ සුත්‍රබැවින් එසේ නොවේ-53 නි සුත්‍රයෙන් “ලිඛගසු” යන පදයද 103 වෙනි සුත්‍රයෙන් “අ නො” යන පදයද සො යන සුත්‍රයට (අනුවාත්ති වශයෙන්) යෙදු කල්හි ලිඛගා සමබකිවූ අකාරයා කෙරෙන් පරවූ සිවිභක්තිහට ඔකාරදෙය වේ යන යුක්තියානුග්‍රහණය හැගේ-එයින් බුද්ධෝ යනාදිය සිද්ධයි-188 වෙනි සුත්‍රයෙන් බ්‍රහ්මනසබ්බන්දිනො යන පදය “ස්‍යාව” යන සුත්‍රයට අනුවාත්තිකොට යෙදුකල්හි බ්‍රහ්ම-අත්ත-සබ්බ-රුප් ශබ්දදීන් කෙරෙන් පරවූ සිවිභක්තිහට ආකාරදෙය වේ යනු හැගේ-එයින් බ්‍රහ්මා, අත්තා, සබ්බා, රුප්, යනාදිය සිද්ධයි.

සබ්බොවචනති-යන සුත්‍රය හුදකලාවූකල සියලු නිශබ්දය වකාරයට පැමිනෙයි යනු අවිශෙෂයෙන් හැගේ-12 වෙනි සුත්‍ර යෙන් සරෙ යනුද-14 වෙනි සුත්‍රයෙන් කවි යනුද අනුවාත්ති කල කල්හි සරයා පරකලා කිසිතැනෙක සියලු නිශබ්දය වකාර යට පැමිනේ යනු නිමිති විශෙෂ සහිතව හැගේ-එහෙයින්, ඉති-එතං, ඉති-අසු, පති-උත්තරිනා, පති-ආහරති, යනාදී තත්ති නිශබ්දයෝ වකාරයට පැමිණ විනි වෙනි-එහෙයින් ඉදෙවකං, ඉදෙවසු, පච්චිත්තරිනා, පච්චාහරති, යනුවෙන් සංකිතාසිද්ධියි-අති ඉති ගණෝ, අති-ඊරිතං, යනාදී තත්ති නිශබ්දයෝද වකාරයට පැමින වියයුතුයයි කිසිවෙක් සිතුවහොත් ඒ වැළැක්වීම පිණිස ප්‍රතිෂේධ සුත්‍රයක් සෙවියයුතුයි-ඒ පිණිස හදුරුතිබෙන්නේ “අතිසුචානසු” යන 47 වෙනි සුත්‍රයයි-අනුවාත්ති රතිතකල්හි

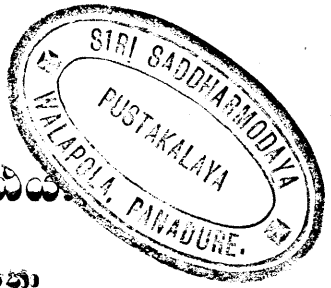
ඒ සුත්‍රයෙහි ද අභාවාදියක් නොහැරේ—46 වෙනි සුත්‍රයෙන් “න-ඉවණේණ” යනු අනුවෘත්ති කිරීමෙන්-ඉවණේණයා පරික්ලිති තිශබ්දය “සබ්බොවං ති” යන සුත්‍රනියමය පරිද්දෙන් වකාරයට නොපැමිණේ යන ප්‍රතිෂේධ නියමය ලැබෙයි-එහෙයින් අතිසි ගණෝ, අතිරිතං, ශි සංඝිතා කායඝී වේමය-ප්‍රතිෂේධවිධි එසේයි.

සුත්‍රපාඨ පොත්වල සුත්‍රසංඛ්‍යාව එකිනෙකට වෙනස්ව උෟ නාඛිකවශයෙන් වියවුල් සහිතවම තිබේ-මේ පාඨයෙහි සුත්‍ර 675 කි-සුත්‍රනිදේශයෙහිද එපමණයි-බුරුමරට මුද්‍රිත පොත් වලත් එකාකාරයක් නොමැතියි. මුබමනතදීපනියෙහි සුත්‍ර නිස්ගණනක් වැඩිව තිබේ-ඒ පුරුණ පාඨ නොවේයයි විමලබුද්ධි ආචාර්යයෝ කීනු-එහෙයින් සුත්‍ර සංඛ්‍යානියමය නිශ්චය නැතිබැව් දකුණුය.

ලෞකිකස්වභාවවශයෙන් ඇත්තාවූ ප්‍රමාදභ්‍රමාදි දෙය් අපේ මේ සන්නයෙහිද අවිද්‍යාමානයි නොහඟිමු-අභිබාධක බලවත් දෙය් ඇතැයිද නොහඟිමු, භ්‍රස්ථාදි අක්‍ෂර විශේෂාදි යම් යම් දෙය් ඇතිවුවත් තනිමාත්‍රය සිතාගැනීම බුද්ධිමතුන්ට දුෂකර නොවේ-එහෙයින් ගුණිපත්‍ර සාධනය මේවරට නැවැත්වීමු-ප්‍රමාදභ්‍රමාදි දෙය් කෙසේ වුවත් ලොකාභිවයඝීනුකාරව්‍යක්‍ෂනසුඛිගණෝ යුක්ති සලසන්වා.

M. Gunaratana.
M. Sumatipala.

1/4/904.

සන්තසතින

කාන්තායන සූත්‍රපාඨය.

අනුමාන

නමො තස්ස භගවතො අරහතො
සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

සෙට්ඨං නිලෝකමනිනං අභිවර්ද්ධයතාං
බුද්ධස්ස ධම්මමමලං ගණමුත්තමස්ස
සඤ්ඤා තස්ස චචනාඤ්චරං සුඛොද්ධං
චක්කාමි සුත්තනිතමෙඤ්ඤ සුසංඝි කපං.

සෙය්‍යං ජිනෙරිතනායෙන බුධා ලහනති
තස්ස චචනාඤ්ච සුඛොධනෙන
අඤ්ඤා අකබරපදෙසු අමොහ භාවා
සෙය්‍යාඤ්ඤා පදමනො විවිධං සුභෙය්‍යං.

අනෙක අකබරසඤ්ඤානො. 1

යනු පරිභාෂා a සූත්‍රසි—අනෙක, අකබරසඤ්ඤානොය—
සනු පදසි.

අනෙක, අභියතොම; අකබරසඤ්ඤානො, අක්කරයන් විසින් හඟිනු ලැබේ—(දූතගණු ලැබේ).

අකබරපාදසො එකචතනාලියං. 2

යනු සංඥසූත්‍රසි—අකබරාය, අපිය, ආදයොය, එකචතනා
ලියංය—යනු පදසි.

අකබරා අපි, අක්කරයෝද; ආදයො, අකාරයා ආදිකොට ඇත්තාහු;
එකචතනාලියං, එක්සාලියක් වෙත්.

1 එනම් පද්ධති අකබරසනනිපානරූපතනා අකබරසෙව්ව සංගණන
නනිති—රූපසිතියං වුත්තං.

a සඤ්ඤා පරිභාසාව ටිබ්බං නියමමෙව

පරිභෙධාභිකාරොව ඡිබ්බිධං සුත්තලකඤ්ඤානි—නිදෙසෙ.

2 අපිග්ගහනං හෙට්ඨා වුත්තානං අපෙකඛා කරණිනිනි—රූප:

අපි සද්දෙ, සමභාවනාපෙකඛා සමුච්චයග්ගපසඤ්ඤාසු. දිස්සති එනම්
සමුච්චයෙන් වන්නා, කිමනිං සො සම්පිණ්ණෙති? පඨමසුත්තනන
'අනෙක අකබර සඤ්ඤානො'හි වුත්තනනා අකබරපිති වුත්තන අපි
සද්දෙ, වුත්තනිං සම්පිණ්ණෙති, නාමො වුත්තසමුච්චයෙන්. එනම් අපි
සද්දෙහි—සුඛොධිකාරිකාය වුත්තං.

හතෝදනා සිත් අවස්ථා. 3

යනු සංඥසුත්‍රය—නන්දය, ඔදනනය, සරාය, අවධි—යනු පදයි.

නන්ද, ඒ අක්‍ෂරයන් අනුරෙන්; ඔදනනා, ඔකාරයා අනුකතොට ඇත්තාවූ; අවධි, අවදෙන; සරා, සවරනම් වෙන්.

නන්ද—සරෙසු-3

ලහුමනා නයෝ රසා. 4

යනු සංඥසුත්‍රය—ලහුමනාය, නයෝය, රසාය—යනු පදයි.

නන්ද සරෙසු, ඒ සවරයන් අනුරෙන්; ලහුමනා, ලසුමු මාත්‍රා ඇති; නයෝ, නුන්දෙන; රසා, හ්‍රස්වනම් වෙන්.

නන්ද }
සරෙසු } -3
රසෝති-4

අඤ්ඤ දිසා. 5

යනු සංඥසුත්‍රය—අඤ්ඤය, දිසාය—යනු පදයි.

නන්ද සරෙසු, ඒ සවරයන් අනුරෙන්; රසෝති, හ්‍රස්වයන්ගෙන්; අඤ්ඤ, අනාසු සවරයෝ; දිසා, දිසිනම් වෙන්.

සෙසා බ්‍යඤ්ජනා. 6

යනු සංඥසුත්‍රය—සෙසාය, බ්‍යඤ්ජනාය—යනු පදයි.

සෙසා, සවරයන්ගෙන් ශෙෂයෝ; බ්‍යඤ්ජනා; බ්‍යඤ්ජනනම් වෙන්.

බ්‍යඤ්ජනා-6

වග්ගා පඤ්චපඤ්චසෝ මනා. 7

යනු සංඥසුත්‍රය—වග්ගාය, පඤ්චපඤ්චසෝය, මනාය—යනු පදයි.

4 ලහුමනනණං ජ්‍යෙෂ්ඨමනනාසාපි සංඛතණං ජ්‍යෙෂ්ඨං රූපසිංහං මනාසප්පෙ වෙත් අවජ්ජනසංඛතා සංඛතාංවා විජ්ජනාද සංඛතාංවා අකුට්ඨිති ලහුමනනාංවා කාලං වදන්ති දවස්ඛිනාති—නාසෙ.

5 අඤ්ඤ ඛනණං රසෝති අවධි සරෙසංඛතණං ජ්‍යෙෂ්ඨං රූපසිංහං අඤ්ඤ දිසාති ටිට්ඨං නිසංඛමනනිකානම්පි සංඛතණං ජ්‍යෙෂ්ඨං දවස්ඛිනාති—නාසෙ.

7 අනනව්‍යාදිති චජ්ජනනිතිපි සමානතනං වග්ගනාති ගවජනාති නිපි වග්ගනාති සඤ්ඤානාති—සුඛොභිකාය.

නන්ද පඤ්චපඤ්චාති විච්චාචවනං සෝති විභාගන්ධවාචකො පච්චසෝති—නාසෙ.

මනා, මකාරයා අනන්තකොට ඇත්තාවූ; බ්‍යඤ්ඤා, බ්‍යඤ්ඤායෝ; පඤ්ඤාපඤ්ඤා, පසක් පසක් බැහින්; වයා, වග්ගනම් වෙන්.

අං ඉති නිගහනිතං. 8

යනු සංඥසුත්‍රයි-අංය, ඉති, නිගහනිතංය-යනුපදයි.

අං ඉති, අංයන මේව්‍යඤ්ඤානසනෙම; නිගහනිතං, නිගහනිතනම්වේ.

පරසමඤ්ඤා පසොගෙ. 9

යනු සංඥසුත්‍රයි-* පරසමඤ්ඤාය, පසොගෙය-යනුපදයි.

පසොගෙ, ප්‍රසොගයක් ඇතිකල්හි; පරසමඤ්ඤා, පරව්‍යාකරණ කාර්යයන්ගේ සංඥාවෝද යෙදෙත්.

පුබ්බමධොසිනමසාරං සරෙන විසොජ්ජෙ. 10

යනු පරිභාෂාසුත්‍රයි-පුබ්බංය, අධොසිතංය, අසාරංය, සරෙනය, විසොජ්ජෙය-යනුපදයි.

අධොසිතංය, යට සිටියාවූ; පුබ්බං, පූර්ව්‍යඤ්ඤානසා; අසාරං, ස්වර්ගිකකොට; සරෙන, ස්වරයාකෙරෙන්; විසොජ්ජෙ, වෙන්කරන්නේය හෙවත් වෙන් කටයුත්තේය.

අධොසිතං }
අසාරං } -10

නසෙ පරං සුනෙන. 11

යනු පරිභාෂාසුත්‍රයි-නසෙය, පරංය, සුනෙනය-යනුපදයි.

අධොසිතං, යට සිටියාවූ; අසාරං, ස්වර්ගිකව්‍යඤ්ඤානසා; සුනෙන, සුක්කසථානසෙහි; පරං, පරාක්ෂරයාකරා; නසෙ, පමුණුවන්නේය හෙවත් පැමිණවියයුත්තේය.

ඉති සංකිතපෙස පඨමො කණ්ඩො.

8 අකාගෙ උචාරණයෝ ඉතිසද්දෙ, අනන්තරවුග්‍රහනිදස්සනහෝ.

“ කරණං නිගහනෙනාන මුඛෙනාවිවචනා යං

වුච්චනෙ නිගහනිතනති වුතං බ්‍යඤ්ඤානුගති”-රූපසිඤ්ඤං

ඵඤ්ඤා ඉතිසද්දෙ, අනන්තරෙ වුතං බ්‍යඤ්ඤා නිදස්සෙති-නාසෙ.

10 සරෙනාති නිසසනෙක කරණවචනං සහගොනෙවා-ඵඤ්ඤා අසාරගණනාමඤ්ඤාන ව්‍යඤ්ඤානති ලබනති-රූපසිඤ්ඤං.

අසාරනති ඵඤ්ඤා අකාගෙ මර්ගහෝති-නාසෙ.

ඵඤ්ඤා අසාරනති පදං ක්‍රියාවිසෙසනං හොතිති-සුබොධිකාය.

(* පරිභාෂාසද්ද කියති)

සහ සරෙ ලොපං. 12

යනු විධිසූත්‍රයි-සරාය, සරෙය, ලොපං-යනු පදයි.
සරෙ, සරායා පරකල්හි; සරා, සුච්ඡිකරණෝ; ලොපං, ලොපටි
පැමිණෙත්.

සරො }
සරමනා } -12
ලොපං }

වා පරෙ අසරුපා. 13

යනු විධිසූත්‍රයි-වාය, පරොය, අසරුපාය-යනු පදයි.
අසරුපා, අසමානාසරුපවු; සරමනා, සරායාකෙරෙන්; පරො
සරො, පරසරවතෙම; වා, විකල්පයෙන්; ලොපං, ලොපටි පැමිණේ.

සරො }
සරෙ } -12
පරො }
අසරුපෙ } -13
ඉවණෙණා -21
උ-18-49

කිවාසවණ්ණං ලුහො. 14

යනු විධිසූත්‍රයි-කිවිය, අසවණ්ණංය, ලුහොය-යනු පදයි.
ඉවණෙණා, ඉවණ්ණිවුද; උ, උවණ්ණිවුද; පරො සරො, පරසරවතෙම;
අසරුපෙ, අසමානාසරුපවු; සරෙ, සුච්ඡිකරණා; ලුහො, ලොපි
කල්කල්හි; කිවි, කිසිතැනෙන්හි; අසවණ්ණං, අසවණ්ණාදෙයට
පැමිණේ.

12 බ්‍රව්‍යනං පනෙහි එකෙකසමිං පරෙ සබ්බලොපඤ්ජන
හිං ලොපොති අදස්සනං, අනුචාරණනති-රූපසිද්ධං.

එහි සරෙසුහි අවනා සරෙහි වචනං එකෙකසමිං සෙවොති ඤ්ජන
නාහිං, යදි එවං සරෙහි අවනා කසමා සරාහි වුතනනති? එක මි හි
වතුනනමි ලොපො හොතිහි ඤ්ජනනනති-නාසාසෙ.

13 වාසද්‍යෙ මිධා වතනනෙ, කත්ථි මිකද්‍යෙ කත්ථි සථිවචනන
රූප පරිගනනෙම, ඉධ පන පච්ඡිමෙ, නනො නිමිමිතිමි මසනනඤ්ච
සිමිමෙහි වාසද්‍යෙ දිපෙහිති-රූපසිද්ධං.

14 එහිව සතිපි හෙට්ඨා වාගනනෙ කිවිගනනෙ කරණනො අව
ණ්ණෙ එව ලුහො ඉධ වුතනමිධි හොතිහි දට්ඨමිධං-රූපසිද්ධං.

ඉවණ්ණං අසවණ්ණො අවණ්ණො උවණ්ණො ඵෙ එකායෙම ඔකා
යෙමි හොති උවණ්ණං උවණ්ණවජ්ජිනා අඤ්ඤාසරා, එවං සති ඉව
ණ්ණො තාලුපෙ-එකායෙ කණ්ඩනාලුපෙහි ඉවණ්ණං ධානාසනන
වසෙනකායෙ, උවණ්ණො ඔට්ඨපෙ ඔකණ්ඩොට්ඨපෙහි උවණ්ණ
සං ධානාසනනනො ඔකායෙම යථාකමං අවණ්ණාදෙසානොති-සු:

සරො-සරො-12
පරො-13
කවි-ලුනො-14

දිසං. 15

යනු විධිසුත්‍රය-එකපදයි.

සරො, පුළුඬුරයා; ලුනො, ලොජකලකල්නි; පරො සරො, පරඬුරනෙම; කවි, කිසිතැනෙක්නි; දිසං, දිසියට පැමිණේ.

සරො-12
පරසමිං-13
කවි-ලුනො-14
දිසං-15

පුබ්බො ව. 16

යනු විධිසුත්‍රය-පුබ්බොය, වය-යනුපදයි.

පුබ්බො ව සරො, පුළුඬුරනෙමේද; පරසමිං, පරඬුරයා; ලුනො, ලොජකලකල්නි; කවි, කිසිතැනෙක්නි; දිසං, දිසියට පැමිණේ.

සරො-12
කවි-14

සමෙදනනාසොදෙසො. 17

යනු විධිසුත්‍රය-යංය, එදනනාසංය, ආදෙසොය-යනුපදයි.

සරො, සරොයා පරකල්නි; එදනනාසංය, පදනනාවූ එකාරයනට; කවි, කිසිතැනෙක්නි; යං, යකාරනෙම; ආදෙසො, ආදෙශවේ.

සරො-12
කවි-14
ආදෙසො-17

16 වසඤ්ඤානනංපනලුනො දිසගනනනානුකඬ්ඪිකාවිනා-නායා: ඉබ්බන කාරිනො නිඤ්ඤානනා කාරිනං ධිපෙඤා කාරිනනිමිතනා නෙව වනනනි පරෙ සඤ්ඤා පන සුබ්බසඤ්ඤා අසමිතනනා කාරිනං ධිපෙඤා ලුනොනි නිඤ්ඤානිමිතනෙම වසෙසෙහිති-නායෙ.

17 අකාරෙ නෙ මෙ සෙ සඤ්ඤාසංයං විධිති-රූපසිත්තං. ආදෙසා පෙකඬුතනා සොති වනනෙබ්බ සනති වචනං සනිවසෙ න සුබ්බාරණ්ණං, වචනං රූපනතිවා සමිතනොති-නායෙ.

අනො ව සො එඉති එදනනානි පදවිපරිනාමනො විසෙසනාසං පරනාති-සුබ්බාධිකාය.

දකාරෙ මිසංකඤ්ඤාපගමනං සනිවසෙනාගනොති-නායෙ.

වමොද්දන්තානං. 18

යනු විධිසූත්‍රයි-වංශ, ඔද්දන්තානංය-යනුපදයි.

සරෙ, සවරයා පරකල්ති; ඔට්ඨන්තානං, පදන්තනු ඔකාර උකාර යන්ට; කුච්චි, කිසිතැනෙක්ති, වං, වකාරයනෙම; ආදෙසො, ආදෙශවේ.

සරෙ-12

කුච්චි-14

සබ්බොවචනහි. 19

යනු විධිසූත්‍රයි-සබ්බොය, වංශ, නිශ-යනුපදයි.

සබ්බො, සියලුම; හි, සවරසභිතවූ නිකාරයනෙම; සරෙ, සවරයාපර කල්ති; කුච්චි, කිසිතැනෙක්ති; වං, වකාරාදෙශයට පැමිණේ.

සරෙ-12

කුච්චි-14

දෙ ධස්ස ව. 20

යනු විධිසූත්‍රයි-දෙය, ධස්සය, වංශ-යනුපදයි.

සරෙ, සවරයාපරකල්ති; ධස්ස, ධකාරයහට; කුච්චි, කිසිතැනෙක්ති; දෙව, දකාරයෙක්ද; ආදෙශවේ.

සරෙ-12

අසරුපෙ-13

18 දකාරො මිස්සකදෙසාපගමකරණභිං සක්ඛිවසෙනාගතො—ක ඛ ය න සද්දාදි ඔකාරස්සෙදං ගතණන්ති—රූපසිඤ්ඤං. (නායාසෙ.

19 හිහි නිදෙසසතො අකතයකාරස්සෙවායං චිධි—අහි පහි ඉහිනං හිසද්දස්සෙදං ගතණන්ති—රූපසිඤ්ඤං.

ඉමස්ස පන වනන්ති චතතඤ්ඤි“සබ්බොවනන්ති”හි වචනං හිකාරපටි බබස්ස යකාරස්සාපි ආපජ්ජනං, නෙතාන හිසදෙස ඛසද්දන්තොති ඉකාරස්සහි යකාරෙ කතෙ හිසදෙස ඛසද්දන්තො නාමන්තොති—

නායාසෙ.

හිසද්දස්ස සස්සරනං දිපෙතං ‘සබ්බො හිසදෙස’හි චුත්තන්ති සද්දා හිහි—සුබොධිකාය.

20 එකසද්දන්තො පරස්ස ඉධස්ස ධකාරස්සෙවායං චිධි—වසද්දන්ත කුච්චි සාධුස්ස ධස්ස හකාගෙහි—රූපසිඤ්ඤං.

වසද්දගතභණ්ණන ඉමස්සව අඤ්ඤං අඤ්ඤාසඤ්ඤ අඤ්ඤාහි දස්සෙ නෙතා සාහුදස්සනාමරියානන්ති ආදිමාන සුගදෙහි රූපෙකතෙ ඉධ වග්ගභණ්ණන දකාරස්ස හකාරංකචා රූපසිඤ්ඤෙවිභවිතොති—නායාසෙ.

ඉවණේණා සහනවා. 21

යනු විධිසූත්‍රයි—ඉවණේණාය, යංය, නවාය—යනුපදයි.
ඉවණේණා, ඉවණීයනෙම; අසරුපෙ, අසමානරුපවු; සරෙ, සව
රසාපරකල්හි; නවා, කිසිතැනෙක්හි; යං, යකාරාදේශයට පෑමිණේ.
සරවතා-12
නවා-21

එවාදියා ඊ පුබ්බොව රසො. 22

යනු විධිසූත්‍රයි—එවාදියාය, ඊය, පුබ්බොය, වය, රසොය—
යනුපදයි.
සරවතා, සවරසානෙරෙන්; එවාදියා, එවශබ්දයාගේ ආදිවණියට;
නවා, කිසිතැනෙක්හි; ඊ, ඊකාරාදේශ වේ; පුබ්බොව, පුළුඹවර නෙ
මේද; රසොය, හුඹ වේ.

ඉති සකිකපෙස දුතියො කණ්ඩා.

සත් පකති බ්‍යඤ්ජනෙ. 23

යනු ප්‍රතිමෙධසූත්‍රයි—සරාය, පකතිය, බ්‍යඤ්ජනෙය—
යනුපදයි.
බ්‍යඤ්ජනෙ, බ්‍යඤ්ජනයා පරකල්හි; සරා, සවරයෝතුමු; පකති,
පකෘතිරූප වෙන්.

21 නවා සතෙදු, කවිපද්‍යපරිත්‍යාගයාහි—රූපසිඛිතං.

වණ්ණගහණං රසදීප සබ්බගණ්ඨනාහි—බාලාවතාරෙ.

22 යවා නවාවය පරසොදං ගහණනාහි දීපසරම්භා පරසා එවස
ද්‍යුදි භූතස්ස එකාරස්ස ඊකාගෙ හොති, පුබ්බොව සරෙ රසො හොති
නවාහි—රූපසිඛිතං.

නත් ඉකාගෙ පබානො—රකාගෙ ආගමජසදිසොහි—සුබොධිකාය.

23 පකතීහි ලොපදීඝරස්සා සවණ්ණාදෙසෙ අපාපුණිකා ථානං—
නනනිසුභිතාගමස්ස වාහාවො ආලපනනෙත ඉතිමිං අවජ්ඣානු
රකඛණේ අසමාසෙ පදනනදිසෙව ඉකාරුකාරානමපදනනාසු අතී
නක්‍රියාදිසු පකතිරූපාහි භවනතීහි—සුබොධිකාය.

සත් බො බ්‍යඤ්ජනෙ පරෙ පකති රූපා හොනතීහි ගෙහුණ්ණන
දීපරසලොපෙහි විකාරභාවොහි—රූපසිඛිතං.

සරා-පකති-23

සරෙ කවි. 24

යනු ප්‍රතිමෙධසුත්‍රය-සරෙය, කවි-යනුපදයි.

සරෙ, සාරයාපරකල්හි; සරා, සාරයෝතුමු; කවි, කිසිතැනෙක්හි; පකති, ප්‍රකෘතිවෙන්.

සරා-බ්‍යඤ්ජන-23

කවි-24

දීඝං. 25

යනු විධිසුත්‍රය-එකපදයි.

බ්‍යඤ්ජන, බ්‍යඤ්ජනායාපරකල්හි; සරා, සාරයෝතුමු; කවි, කිසි තැනෙක්හි; දීඝං, දීඝියට පැමිණෙත්.

සරා-බ්‍යඤ්ජන-23

කවි-24

රසං. 26

යනු විධිසුත්‍රය-රසං යනු එකපදයි.

බ්‍යඤ්ජන, බ්‍යඤ්ජනායාපරකල්හි; සරා, සාරයෝතුමු; කවි, කිසි තැනෙක්හි; රසං, හ්‍රස්වයට පැමිණෙත්.

සරා-බ්‍යඤ්ජන-23

කවි-24

ලොපඤ්ච නත්‍යාකාරෙ. 27

යනු විධිසුත්‍රය-ලොපංය, විය, නත්‍යය, අකාරොය-යනු පදයි.

බ්‍යඤ්ජන; බ්‍යඤ්ජනායා පරකල්හි; සරා, සාරයෝතුමු; කවි, කිසි තැනෙක්හි; ලොපඤ්ච, ලොපටද පැමිණෙත්; නත්‍ය, එහි; (ඒලොප් කළ ස්ථානයෙහි) අකාරො, අකාරාගවද වේ.

24 සරංඛො සබ්බෙපි සරෙ පරෙ කවි ජ්‍යෙහෙද, සුබ්බාරණ්ඩානෙ සක්ඛිජාරතිතට්ඨානෙව පකතිරූපා නොනති, න ලොපාදෙස ටිකාර මාපජ්ජනතිති අභ්‍යාති-රූපසිඤ්ඤං.

25 සුත්තසුබ්බාරණ ජ්‍යෙහෙදකඤ්ඤානසු දිසොති-රූපසිඤ්ඤං.

26 ජ්‍යෙහෙදකඤ්ඤෙ ආගමෙසංයොගෙව රසංගතනති-රූපසිඤ්ඤං.

27 එතනසද්දුතනාකාරෙසංවායං ලොපො-වසඤ්ඤාන එතසද්දු නත්‍යං සරෙ පරෙපි කවිති-රූපසිඤ්ඤං.

සර්වභා
බ්‍යාසනාසංඝාතං } -23

පර්වභාසො ධාතො. 28

යනු විධිසූත්‍රයි-පර්වභාසොය, ධාතොය-යනු පදයි.
සර්වභා, ස්වරයාකෙරෙන්; ධාතො, යුක්තස්ථානයෙහි; පර්වභා
වො, පර්වතිය; බ්‍යාසනාසංඝාතං, බ්‍යාසනාසංඝාතා සමිකිව වේ.

වෙහාවං }
ධාතො } -28

වග්ගෙ සොසා සොසානං නතියපඨමා. 29

යනු විධිසූත්‍රයි-වග්ගෙය, සොසාසොසානංය, නතියපඨ
මාය-යනු පදයි.
වග්ගෙ, වග්ගිබ්‍යාසනාසංඝාතාපරිකල්පි; සොසාසොසානං, සොස අසො
ස අසාරයන් සමිකිව; නතියපඨමා, වග්ගෙයෙහි තුන්වෙනි පළමු
වෙනි අසාරයෝ; ධාතො, යුක්තස්ථානයෙහි; වෙහාවං, විහාවයව
පැමිණෙත්.

ඉති සංඝිකප්පෙ නතියො කණ්ඩා.

අං බ්‍යාසනෙ නිග්ගහිතං. 30

යනු විධිසූත්‍රයි-අංය, බ්‍යාසනෙය, නිග්ගහිතංය-යනු
පදයි.
බ්‍යාසනෙ, බ්‍යාසනාසංඝාතාපරිකල්පි; නිග්ගහිතං, නිග්ගහිතයනෙම;
අං, අං යනාදෙශයට පැමිණේ.

28 ධාතාසද්දො, වෙත්ථ යුත්තත්ථාවකොති- නාසාසෙ.

29 එත්ථ වග්ගෙහි සොසාසොසානං අවග්ගපටිකකප්පනත්ථං... සො
සා සොසානානති නතියපඨමාති වුත්තානං ධාතං නියමෙති... එත්ථ ව
අසුකසමිං වග්ගෙ සොසාසොසානං අසුකසමිං වග්ගෙ නතියපඨමා
ති නිසමාහාවෙපි ධාතාසනනවසෙන නියමො වෙදිනබ්බොති- නාසා:

30 එත්ථ කට්ඨි ලොපනති අනුච්ඡන්දනෙත්ථ “බ්‍යාසනෙත්ථ”ති සුත්තො
න ලොපො සමාප්තොති නාදිසෙ ලොපෙ සමපතො අඤ්ඤාසමිං වා
ආදෙසෙ පතො බ්‍යාසනෙ පරෙ නං අප්පච්චා පකතිරුපං හොති
වෙත්ථ අත්ථා ඤායති අං ඉතිවෙත්ථ අකාතෙ උච්චාරණත්ථං උපසු
තොසෙවාති- සුත්තොධිකාය.

„ නිග්ගහිතං ඛො බ්‍යාසනෙ පරෙ අං ඉති හොති- අකාතෙ උච්චා
රණෙත්ථාති- රුපසිංහං.

බ්‍යඤ්ඤානෙ }-30
නිග්ගහිතං }

වග්ගනං වා වග්ගෙ. 31

යහු විබ්බුත්‍රසි-වග්ගනංය, වාය, වග්ගෙය-යහු පදසි.
වග්ගෙ බ්‍යඤ්ඤානෙ, වග්ගිතව්‍යඤ්ඤානං පරකල්පි; නිග්ගහිතං, නිග්ග
හිතයනෙම; වා, විකල්පයෙන්; වග්ගනං, තද්වග්ගනංයට
පැමිණේ.

නිග්ගහිතං-30

වා-31

ඵහෙඤ්ඤං. 32

යහු විබ්බුත්‍රසි-ඵහෙය, ඤංය-යහු පදසි.
ඵහෙ, ඵකාර හකාරයන් පරකල්පි; නිග්ගහිතං, නිග්ගහිතයනෙම;
වා, විකල්පයෙන්; ඤං, ඤකාරයට පැමිණේ.

නිග්ගහිතං-30

වා-31

ඤං-32

සසෙ ව. 33

යහු විබ්බුත්‍රසි-සහය, සෙය, වය-යහු පදසි.
නිග්ගහිතං, නිග්ගහිතයනෙම; සෙව, සකාරයා පරකල්පිද; සහ,
ඒ සකාරයහා සමග; වා, විකල්පයෙන්; ඤං, ඤකාරයට පැමිණේ.

31 වචන්ත විභාසෙච්චායං වාසඤ්ඤා...සථිච්චාපරි වාග්ගනංයෙ
විජ්ඣානාතරෙ වා ඉධ වාග්ගනංයකරණං මථනනරචිකාසංකරායං-නෙ
න නිග්ගහිතංය උපසග්ගා සුමනාසංය ලෙ ලකාරො හි-රූපසිංහං.

32 වචන්තවිභාසනා වා සද්දංය ඵවති නිපාතනො අඤ්ඤාත් න
භොතිති-රූපසිංහං.

33 වා සද්දංය වචන්තවිභාසනාවා සමපදනනොව සබ්බාම
භකාරපරනොව නිග්ගහිතං-අඤ්ඤාත් න භොතිති...ඵත් සහසෙච්චාති
වතතඛෙති “සසෙච්චා”ති වචනනො සුනාසුඛාරණංයවිකල්පො
පොච්චිති ද්වයංගතති-රූපසිංහං.

„ ඉධ පන සහසද්දංය සොදකනති ආදිසු විය...සාදෙසං කථාම
“සසෙච්චා”ති වතතඛෙති “සසෙච්චා”ති වුත්තනති ද්වයංගතති-නනා:
„ වග්ගනංයෙ ඤකාරග්ගනංයානුකම්බිතංය-නනාසං.

නිග්ගන්තසං-30

වා-31

මද්දසරෙ. 34

යනු විධිසූත්‍රසි-මද්දස, සරෙස-යනු පදසි.
සරෙ, සාරයා පරකල්හි; නිග්ගන්තසං, නිග්ගන්තසං; වා, විකල්ප
යෙන්; මද්ද, මකාර දකාරයෝ වෙත්.

වා-31

සරෙ-34

සමමදනනරලාමාගමා. 35

යනු විධිසූත්‍රසි-සමමදනනරලාම, වය, ආගමාය-යනු
පදසි.
සරෙ, සාරයා පරකල්හි; සමමදනනරලාම, සකාර වකාර මකාර
දකාර නකාර තකාර රකාර ලකාර යනමේ අක්ෂරයෝද; වා,
විකල්පයෙන්; අගමා, ආගම වෙත්.

ආගමො-35

කච්චි ඔ බ්බසුඤ්ඤා. 36

යනු විධිසූත්‍රසි-කච්චි, ඔය, බ්බසුඤ්ඤාය-යනු පදසි.
බ්බසුඤ්ඤා, බ්බසුඤ්ඤායා පරකල්හි; කච්චි, කිසිතැනෙකි; ඔ ආග
මො, ඔකාරානම වේ.

සරෙ-34

ආගමො-35

කච්චි-බ්බසුඤ්ඤා-36

34 එළුව වාසඤ්ඤිකාරයා වචනිතචිභාසනා දකාරෙ යනෙන
සඤ්ඤාපරසෙව...“මද්ද”හි යොගවිභාගෙන බ්බසුඤ්ඤාමිවා මකා
රෙ, නෙන ධුමම් සරණම් ගව්ශාමිති ආදී හි-රූපසිංහය.

„ සකකතභාසායං පන එත න ය සඤ්ඤා දකාරනනා-නසමා එතන
යසඤ්ඤා පරසෙ ඛිඤ්ඤා සරෙ පරෙ දකාරදෙසොව ගහෙනබ්බා
නො මකාරදෙසො... මකාරදෙසො අනිශමනො සරෙ පරෙ හොති
ති-සුභොධිකාය.

35 යච්ච යච්ච යමමදනාදයො ආගමාහි වුවවතෙන නෙපි අසාර
කෙවල බ්බසුඤ්ඤාහි ගහෙනබ්බා, යච්ච පනාකාරෙන අනො හොති
නරොච උච්චාරෙනබ්බා නචොකාරං යොජෙච්චා ගහෙනබ්බා
හි-සුභොධිකාය.

„ නිපානානං පන අනෙකච්චනා වග්ගනණේ පයොජනං දසෙස
නො මකාරය පකාරෙ නොහිති ආදිමානාහි-නායසෙ.

„ වචනිත චිභාසනායං වා සඤ්ඤාහි-රූපසිංහය.

නිගහනිතඤ්ච. 37

යනු විබිසුත්‍රසි-නිගහනිතංය, චය-යනු පදසි.

සරෙ, සචරයක්තෝ; බ්‍යඤ්ජනෙ, බ්‍යඤ්ජනයක්තෝ පරකල්භි;
ඤ්චි, කිසිතැනෙක්ති; නිගහනිතං ච, නිගහනිතයද; ආගමො, ආග
ම වේ.

සරෙ-34

නිගහනිතං-37

ඤ්චි ලොපං. 38

යනු විබිසුත්‍රසි-ඤ්චිස, ලොපං-යනුපදසි.

සරෙ, සචරයා පරකල්භි; නිගහනිතං, නිගහනිතයනෙම; ඤ්චි, කිසි
තැනෙක්ති; ලොපං, ලොපට පැමිණේ.

නිගහනිතං-37

ඤ්චි-ලොපං-38

බ්‍යඤ්ජනෙ ච. 39

යනු විබිසුත්‍රසි-බ්‍යඤ්ජනෙස, චය-යනු පදසි.

බ්‍යඤ්ජනෙ ච, බ්‍යඤ්ජනයා පරකල්භිද; නිගහනිතං, නිගහනිතය
නෙම; ඤ්චි, කිසිතැනෙක්ති; ලොපං, ලොපට පැමිණේ.

නිගහනිතං-37

ලොපං-38

පරො වා සරො. 40

යනු විබිසුත්‍රසි-පරොස, වාය, සරොස-යනු පදසි.

නිගහනිතං, නිගහනිතයාකෙරෙන්; පරො, පරව; සරො, සචර
නෙම; වා, විකල්පයෙන්; ලොපං, ලොපට පැමිණේ.

37 නිගහනිතස්ස රස්සානුගතතතා රස්සනො යෙවායනති-රු;

,, වග්ගහණෙනා ඉධෙව මකාරස්ස පකායෙ නොති වාති-ක;

38 සො ච ජට්ඨාසනෙත අතීතක්‍රියතෙනව දියස්ති, චතුස්සානතස්ස ච
ජට්ඨාසනෙතන සමානතතා නත්වාපි යුජ්ජනෙ, සො ච ජඤ්ඤානකඛණ
තං සුඛුචාරනත්ඤ්චාති—සුබොධිකාය.

39 වග්ගහණමුත්තරත්‍ර කවිග්ගහණ නිවත්තනත්.. චිරස්සවාසිනති
ආදිසු නිගහනිතස්ස පකාරපජ්ජනත්ථි වාති—නායකෙ.

40 අයමිච්ච වා සද්දස්ස වචනීතවිභාසනා ඉතිවද්දනිසිපාදිනො
අඤ්ඤාති න නොතිති-රුපසිතිසං.

නිගහනිතමා-37

ලුතො-38

පරසමිං-සරෙ-40

බ්‍යඤ්ජනො ව විසඤ්ඤාගො. 41

යනු විධිසුත්‍රයි-බ්‍යඤ්ජනොය, වය, විසඤ්ඤාගොය-යනු පදයි.

නිගහනිතමා, නිගහනිතයා කෙරෙන්; පරසමිං සරෙ, පර ඝට්ඨයා; ලුතො, ලොප්කලකල්හි; බ්‍යඤ්ජනොව, (සංයෝග) බ්‍යඤ්ජන නෙ මේද; විසංයෝගො, පහවූ සංයෝග ඇත්තේ වේ.

ඉති සඤ්ඤාපෙ වතුපො කණොධා.

ගො සරෙ පුඨස්සාගමො ඤිති. 42

යනු විධිසුත්‍රයි-ගොය, සරෙය, පුඨස්සය, ආගමොය, ඤිති ය-යනු පදයි.

සරෙ, ඝට්ඨයාපරකල්හි; පුඨස්ස, පුඨඝඤ්ඤායාගේ අන්තයෙහි; ඤිති, කිසිතැනක; ගො ආගමො, ගකාරාගම වේ.

ගො-සරෙ }-42
ආගමො-ඤිති

පාස්සවානො රස්සො. 43

යනු විධිසුත්‍රයි-පාස්සය, වය, අන්තොය, රස්සොය-යනු පදයි.

සරෙ, ඝට්ඨයාපරකල්හි; පාස්ස, පාඤ්ඤායාගේ අන්තයෙහි; ඤිති, කිසිතැනක; ගො ආගමො, ගකාරාගම වේ; අන්තොව, අන්තය නෙමේද; රස්සො, හුස්ම වේ.

41 ව සද්දුග්ගතණෙන තිණ්ණං බ්‍යඤ්ජනානාමන්තරෙ සෙ සරුපා තෙසමි ලොපො භොතිති-කව්‍යායනෙ.

„ බ්‍යඤ්ජනොව විසඤ්ඤාගොති සුතොන විසඤ්ඤාගො භොති-සංයුතබ්‍යඤ්ජනවයස්ස පඨමො බ්‍යඤ්ජනො ලොපං පප්පොතිති අන්තොති-සුබොධිකාය.

42 එළු සරෙති නිමිත්තාසන්නවසෙන පුඨස්සනෙති ලබ්‍හති-රුපසිඤ්ඤා.

43 වග්ගතණං දුතිසළු සමිතිණ්ඩානං අන්තග්ගතණං පරස රස්සො නිවත්තනත්තති-නායසෙ.

සරෙ-42

අබ්බො අභි. 44

යනු විධිසූත්‍රයි-අබ්බොය, අභිය-යනු පදයි.
සරෙ, සවරයා පරකල්ති; අභි, අභියබ්දයනෙම; අබ්බො, අබ්බ යනා
දෙය වේ.

සරෙ-42

අචේකා අධි. 45

යනු විධිසූත්‍රයි-අචේකාය, අධිය-යනු පදයි.
සරෙ, සවරයා පරකල්ති; අධි, අධියබ්දයනෙම; අචේකා, අචේකා යනා
දෙය වේ.

අබ්බො-අභි-44

අචේකා-අධි-45

නෙ න වා ඉවණේණ. 46

යනු ප්‍රතිමෙධසූත්‍රයි-නෙය, නය, වාය, ඉවණේණය-යනු
පදයි.
නෙ අභි අධි, එ අභි අධි යන උපසංහිතයෝ; ඉවණේණ, ඉවණේයා
පරකල්ති; අබ්බො අචේකා, අබ්බ අචේකා යන ආදේශයෝ; වා,
විකල්පයෙන්; න, නොවෙන්.

න-ඉවණේණ-46

අභියසා වානාසා. 47

යනු ප්‍රතිමෙධසූත්‍රයි-අභියසාය, වාය, වානාසාය-යනු
පදයි.
අභියසා ව, අභියබ්දයාගේද; වානාසා, වානාවිනිශ්චයාද; ඉවණේණ,
ඉවණේයා පරකල්ති; න, (කියනලද රූපය) නොවේ.

44 අභිති පඨමනනසා වුභ්භිසං ජට්ඨිසොඡ්ඡන්ධං,
ආදෙසා පෙකඛනො වුභ්භං අමෙමාති ආදිකෙ විසාති-රු:

47 අභියසාති අභි උපසංහිතානු කරණමෙතං, නෙතොවෙච්චි චිත
න්තිලොපාභාවො, එච්චි ව අනතසද්දො සද්දවිනිසෙධානකරණනො
අතිසද්දනනභූතං නිසද්දමෙව වදහි, න ඉවණේණති දට්ඨබ්බං.

„ වකාගේනුකතසම්චවයෙථො නෙන ඉති පනිනමනනසාව න
තොතිති-රුපසිඤ්ඤං.

„ එච්චි අභියසාති අනතසාතිව කාරියා පෙකඛා ජට්ඨි, තියසාති
අවචා අභියසාති වචනං අඤ්ඤාසං නිසද්දසා පරිචජ්ජනාති. අභියසා
වාති එතකකමෙව අවචා අනතසාති වචනං සකල්පසා ආදියසා වා
පරිචජ්ජනාති, එනෙන අනිතො නිසද්දං ගණනාති නෙනාන අති
ඉවෙච්චසා අනතභූතසා නිසද්දසාති — නාතසෙ.

සරෙ-42

බ්‍යඤ්ජනෙ-49

කවි පටි පනිසං. 48

යනු විධිසුත්‍රයි-කවිය, පටිය, පනිසංය-යනු පදයි.

සරෙ, සථරයා පරකල්භි හෝ; ව්‍යඤ්ජනෙ, ව්‍යඤ්ජනායා පරකල්භි හෝ; පනිසං, පනිශබ්දයනට; කවි, කිසිතැනෙක්නි; පටි, පටි යනා දෙය වේ.

අනෙතා-47

පුඨසසුබ්‍යඤ්ජනෙ. 49

යනු විධිසුත්‍රයි-පුඨසංය, උය, බ්‍යඤ්ජනෙය-යනු පදයි.

බ්‍යඤ්ජනෙ, බ්‍යඤ්ජනායා පරකල්භි; පුඨසං, පුඨශබ්දයාහේ; අනෙතා, අනාසවරයනෙම; උ, උකාරාදෙය වේ.

කවි-48

බ්‍යඤ්ජනෙ-49

බ අවසං. 50

යනු විධිසුත්‍රයි-බය, අවසංය-යනු පදයි

බ්‍යඤ්ජනෙ, බ්‍යඤ්ජනායා පරකල්භි; අවසං, අවශබ්දයට; කවි, කිසිතැනෙක්නි; බ, බකාරාදෙය වේ.

අනුපදිට්ඨානං. චූතනසොගතො. 51

යනු විධිසුත්‍රයි-අනුපදිට්ඨානංය, චූතනසොගතොය-යනු පදයි.

අනුපදිට්ඨානං, විශේෂයෙන් නොදක්වනලද උපසංගිත නිපාතයන් හේ සකිනු; චූතනසොගතො, කියනලද සුත්‍රයන්ගෙන් දනසුන් නාහ.

49 පුඨසං අපුඨ ඉති සමානෙව සිද්ධං ඉත අනනගගණාධිකාරෙන කවි අපුඨනනසංයාපි උතතං සරෙති-රූපසිංහයං.

“සංගිතෙක පදෙතිලා නිලිංබාකූපසගනඡ,

තිලා සමාසෙ වාකෙස තු යදිට්ඨාය පටිතනනෙ ති”-සුබොධිකාය.

51 අනුපදිට්ඨානං උපසංගිතනිපානානං සරසකිති බ්‍යඤ්ජනසකිති චූතනසකිති යථා යොගං යොජෙනබ්බතනි-නත්ථ සරසකිති සරනං සරෙසුචා විතිතා සකි සරසකි-බ්‍යඤ්ජනසකිමිති පි එසෙව න යො-චූතනසකිනාම ගාථාදිසු චූතනානානත්ථං වචන සිලිට්ඨානායචා ආගමිවසෙනකධර්මනෙත්වා කර්මමානාසකි ති-නාසාසෙ.

ජීනවචනසූත්තං කි. 52

යනු අධිකාරසූත්‍රයි-ජීනවචනසූත්තංය, භිය-යනු පදසි.
ජීනවචනසූත්තංහි, බ්‍රිඩවචනයට; (අනුව) යෙදියසුතුමවේ-සුඛ
මාගධිකභාෂාව සමබ්බා සියලු පදසිද්ධි ජීනවචනයට අනුරූපවම
යෙදියසුතුමවේ එහෙයින් මේසූත්‍රය සියලුසූත්‍රභා සමබ්බාකවසුතුසි.

ජීනවචනසූත්තං හි-52

ලිඛගඤ්ච නිපච්චනෙ. 53

යනු පරිභාෂාසූත්‍රයි-ලිඛගංය, චය, නිපච්චනෙය-යනු
පදසි.

ජීනවචන සූත්තංහි, ජීනවචනයට අනුරූපවම; ලිඛගඤ්ච, ලිඛා
යද; නිපච්චනෙ, නිපදවනුලැබේ.

52 අධිකාරෙ පන තිවිධො සීගගතික මණ්ඩකගතික යථානුපුබ්බි
කවසෙන, අයං පන සීගගතිකො, පුබ්බාපරමිලොකකතනො, යථානු
පුබ්බිකො යෙව වාගි-රූපසිඤ්ඤං.

„ හෙපිටකස්ස බ්‍රිඩවචනයස්ස මාගධිකාය සභාව නිරුත්තරිතා යුත්තං
අනුරූපමෙවාහි ඉදං අධිකාරන්තං චෙදිනබ්බන්තා-රූපසිඤ්ඤං.

„ හි ඉති අවධාරණෙහි නිපාතො-නායාසෙ.

53 ච සඤ්ඤා ධාතුවොච-ඉතො පරං විභන්තිස්සචයාදි විධානෙ
සබ්බන්ති ලිඛගගහණ මනුචන්තනෙහි-රූපසිඤ්ඤං.

„ ලිඛගං, ධ්විසති නිපච්චනිවාහි අත්ථො එනමත්ථං චගහණ
චසෙන ගහෙනබ්බං.

“ රුකඛාති චචනං ලිඛගං ලිඛගත්ථො තෙන දිවිතො,
එචං ලිඛගඤ්ච ලිඛගත්ථං ඤ්ඤො යොජෙය්‍ය පණ්ණිතො”.

„ එත්ථ ලිඛගං දුට්ඨං අත්ථත්ථරුලුච්චසෙන-නිවිධං ඉත්ථිපුමනාපුං
සක චසෙනාති-නායාසෙ.

එත්ථ ලිඛගසඤ්ඤා පාරිපදිකො වුත්තො-විභන්තිසිසුත්තො නාමස
ඤ්ඤා පාරිපදිකොහි ඤ්ඤාති කෙවලො ධාතුවා පථව්‍යොවා පථව්‍යන්ත
රූපවිභන්තිවා පාරිපදිකො න භොති රුලුභිනාම කිත්තනාදසො
පාරිපදිකවසෙන ලිඛගනාමනො ගහෙනබ්බාති දසෙසුං ධාතුස්සච
ය විභන්තිවල්ථිත මත්ථයුත්තං සඤ්ඤාරූපං ලිඛගං නාමාති වුත්තන්ති
ගහෙනබ්බං සන්ධිවිභන්තනං සඤ්ඤාරූපං පදසඤ්ඤං, අඤ්ඤං අවිභන්ත
නං සඤ්ඤාරූපං ලිඛගසඤ්ඤාඤ්ඤා භවතිති-සුඛොධිකාය.

„ යථා යථා ජීනවචනසූත්තං හි ලිඛගං-නථා නථා ඉධ ලිඛගඤ්ච
නිපච්චනෙහි වුත්තිස්සං.

ජීනවචනසුනෙනහි-52

ලිඛිතතො-53

තනො ච විහන්තිසො. 51

යනු විධිසුත්‍රයි-තනොය, චය, විහන්තිසොය-යනු පදයි.
ජීනවචනසුනෙනහි, බුද්ධචචනයට යොග්‍යවූ; තනො ලිඛිතතො, ඒ
ලිඛිතයාකෙරෙන්න; විහන්තිසො ච, විහන්තිහුද වෙත්.

විහන්තිසො-54

සියො අංයො නාති සනං සමාති සනං සමිංසු. 55

යනු සංඥසුත්‍රයි-එකපදයි.
සියො අංයො නාති සනං සමාති සනං සමිංසු, සිය යොය, අංය
යොය, නාය තිය, සය නංය, සමාය තිය, සය නංය, සමිංය සුය,
යන මොච්ඡු; විහන්තිසො, විහන්තිහුනම් වෙත්.

ලිඛිතඤ්ච
නිපච්චනෙ }-53

නදනුපරොධෙන. 56

යනු පරිභාෂාසුත්‍රයි-නංය, අනුපරොධෙනය-යනු පදයි.*
නං, ඊට (ඒ බුද්ධචචනයන්ට); අනුපරොධෙන, අවිරුද්ධත්වයෙන්;
ලිඛිතඤ්ච, ලිඛිතයද; නිපච්චනෙ, නිපදවනු ලැබේ.

ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා. 57

යනු සංඥසුත්‍රයි-ආලපනෙය, සිය, ගසඤ්ඤාය-යනු පදයි.
ආලපනෙ, අවනත්‍රණයෙහිවූ; සි, සිවිභික්‍ෂත්‍රිනොම; ගසඤ්ඤා, ග
යන සංඥ ඇති වේ.

54 වග්ගහණෙන එකච්චන බිභුච්චන පඨමා දුතියා තතියා චතු
ථී පඤ්චමී ජලසී සන්තමී සඤ්ඤාං ලභන්තීති-නායාසෙ.

„ වසඤ්ඤා නවෙ තුනාදිපච්චයනනනිපාතනොපිති-රූපසිඤ්ඤාං.

55 එකපදමිදං.....පරිභාසාසුත්‍රනනති දුට්ඨබ්බං-රූපසිඤ්ඤාං පන
සඤ්ඤාසුත්‍රනනති චුත්තනති-සුත්තනතිඤ්ඤාසෙ.

56 යථා යථා තෙසං ජීනවචනානං උපරොධො නානොති නථා
නථා ඉධ ලිඛිතං වසඤ්ඤානාධ්‍යානඤ්ඤා නිපච්චනෙ නිපථාදියතීති අ
භොති-රූපසිඤ්ඤාං.

„ තෙසං ජීනවචනානං අනුරූපච්චසෙනාති අභොති-නායාසෙ.

57 “ආලපනෙ සි ගො”ති අවනා සඤ්ඤාග්ගනණකරණං ආදෙස
සධිකා නිවනනනත්තති-නායාසෙ.

* එකපදමිදනති-සුත්තනතිඤ්ඤාසෙ.

සඤ්ඤ-57

ඉවණණුවණණාසකලා. 58

යනු සංඥසුත්‍රයි-ඉවණණුවණණාය, කලාය-යනු පදයි.
ඉවණණ උවණණා, ඉවණණ උවණණියෝ; කලා, (පිළිවෙළින්)
කය ලය යන; සඤ්ඤ, නම් ඇත්තානු වෙන්.

සඤ්ඤ-57

ඉවණණුවණණා-58

නෙ ඉභ්බිඛා පො, 59

යනු සංඥසුත්‍රයි-නෙය, ඉභ්බිඛාය, පොය-යනු පදයි.
ඉභ්බිඛා, සත්‍රිපදානීය ප්‍රකාශකරන්නාවූ; නෙ ඉවණණුවණණා, ඒ
ඉවණණ උවණණියෝ; පො සඤ්ඤ, ප යන සංඥ ඇත්තානු වෙන්.

සඤ්ඤ-57

ඉභ්බිඛා-59

ආ හො. 60

යනු සංඥසුත්‍රයි-ආය, හොය-යනු පදයි.
ඉභ්බිඛා, සත්‍රිපදානීය ප්‍රකාශකරන්නාවූ; ආ, ආකාරයනෙම; හො
සඤ්ඤ, හ යන සංඥ ඇති වේ.

සාගමො සෙ. 61

යනු විධිසුත්‍රයි-සාගමොය, සෙය-යනු පදයි.
සෙ, සවිහකති පරකල්ති; සාගමො, සකාරාගම වේ.

සාගමො-61

සංසාතෙකවචනෙසු ව. 62

යනු විධිසුත්‍රයි-සංසාසුය, එකවචනෙසුය, වය-යනු පදයි.
එකවචනෙසු, එකවචනයන්ට ආදෙශවූ; සංසාසුච, සංසා යනා
දෙශයන් පරකල්තිද; සාගමො, සකාරාගම වේ.

සංසාසු
එකවචනෙසු ව } -62

එනිමාසමි. 63

යනු විධිසුත්‍රයි-එනිමාසංය, ඉය-යනු පදයි.
එකවචනෙසු, එකවචනයන්ට ආදෙශවූ; සංසාසුච, සංසා යනාදෙ

58 චණණගහණං සවණණගහණණං.

කල සඤ්ඤ ප සඤ්ඤව,
න ලිඛිතනාම නිසසිනා,
ආබ්‍යානෙ ලිඛිතමජේකි ව,
විලිඛිතනෙත ව දසසනා හි-රූපසිසිසං.

ශයන් පරකල්තිද; එනිමාසං, එනාශබ්ද ඉමාශබ්දයන්ගේ අන්තයට;
ඉ, ඉකාරයෙන් ආදේශ වේ.

සංසාසු }-62
එකවචනෙසු

ඉ-63

නසා වා. 64

යනු විධිසුත්‍රයි-නසාය, වාය-යනු පදයි.
එකවචනෙසු, එකවචනවු; සංසාසු, (විභකතින්ට ආදේශවු) සංසා
යනාදේශයන් පරකල්ති; නසා, නාශබ්දයාගේ අන්තයනෙම; වා,
විකල්පයෙන්; ඉ, ඉකාරාදේශ වේ.

එනිමාසං-63

නසා-වා-64

නනො සසා සාය. 65

යනු විධිසුත්‍රයි-නනොය, සසාය, සාය-යනු පදයි.
නනො නා එනා ඉමා නො, ඒ නා එනා ඉමා ශබ්දයන් කෙරෙන් ප
රවු; සසා, සවිභකතිහට; වා, විකල්පයෙන්; සාය, සාය යනා
දේශය වේ.

සංසාසු එකවචනෙසු-62

සො රසාං. 66

යනු විධිසුත්‍රයි-සොය, රසාය-යනු පදයි.
එකවචනෙසු, එකවචනයන්හි වු; සංසාසු, සංසා යනාදේශයන් ප
රකල්ති; සො, සංශ්‍රයනෙම; රසා, හ්‍රස්වයට පැමිණේ.

ආගමො-61

65 වුත්තියං පන නා සද්දස්ස පඨමුවාරණං පච්චාසනති නායො
න කතනති-නායොසෙ.

66 සසදෙසසු ආකාරෙ රසාමාපජ්ජනෙ සංසාසෙවකවචනෙසු විභ
නනාදෙසෙසු පරෙසුති-කච්චායනවුත්තියං.

„ අනෙකච්ඡිකා නිපානානං වග්ගණස්ස ව නිපාතතො තපථ
ලං දස්සෙතො වසද්දග්ගණෙන සං වාගමො හොති වනය
නනනති ආදිමානාති-නායොසෙ.

නො ව වාදිනො නමි. 67

යනු විධිසූත්‍රයි—නොය, වය, වාදිනොය, නමිනිය—යනු පදයි.

නමි, නංවිහනති පරකල්හි; වාදිනො, විශබ්දදීන්කෙරෙන්; නොව ආගමො, නාකාරයෙක්ද ආගම වේ.

අමා පනො සමිං සමානං වා. 68

යනු විධිසූත්‍රයි—අමාය, පනොය, සමිංසමානංය, වාය—යනු පදයි.

පනො, පසංඥා කෙරෙන්; සමිංසමානං, සමිංවිහනති සමාවිහනති න්ව; වා, විකල්පයෙන්; අමා, අං ආ යනාදෙශයෝ වෙත්.

අං සමිනො වා—68

ආදිනො ඔ ව. 69

යනු විධිසූත්‍රයි—ආදිනොය, ඔය, වය—යනු පදයි.

ආදිනො, ආදිශබ්දයා කෙරෙන් පරවු; සමිනො, සමිං විහනතිනි; වා, විකල්පයෙන්; අං ඔ ව, අං යනාදෙශද; ඔකාරාදෙශද වේ.

67 වසඤ්ඤානන්තරා ඉත්ථිං හි වතුනො සං වාගමො නැවති විහරතිමිති—රූපසිතියං.

„ අනෙකතථානා නිපානානං වග්ගන්තස්ස භිපාතනා නපඵලාදස්සෙතො වසඤ්ඤානන්තරා සං වාගමො නොති වග්ගන්තානාති ආදිමානාති—නාසංසං.

68 ප ඉවෙවනසමා සමිංසමානං ඉවෙවනසං අං ආ ආදෙසා නොනති වා සථාසංඛ්‍යානති—කච්චාසනවුත්ථිං.

„ වචනිතවිභාසභෝයං වාසඤ්ඤා නෙන උච්ඡේදනතො න නොනති ඉච්ඡේදනතොපි සථා පසොගතති—රූපසිතියං.

„ සථානුකතමෙන සමා සමිං නනති අවච්ඡා ඵලං වචනං විබ්‍යන්තර විඤ්ඤාපනථිං, අසංහෙථි මිති, උග්ගරසුත්තස්ස සමිං ගන්තස්ස වානුචතනතථිනති—පකති නෙසාවර්ගානං සෙන කෙනථි ආකාරන අභිප්‍රාය පරිදිපතං, අඤ්ඤාතථි දිස්සති ව, “සමා හි සේනාං මහා හි වති වා”ති සුතෙන හි සමා සමින්නං භිමනමිති වාති වග්ගන්තොපි ඵලං අවච්ඡා සමා වචනස්ස සුබ්බුවාරණං. “දිස්සො රෙඡ්”ති සුත්තස්ස ධිපෙථා අඤ්ඤා ඵකාසෙව වග්ගන්ති ඤාපනතථිනති—නාසංසං.

69 ව සඤ්ඤා අඤ්ඤාමාපි අං අමොති ආ අං ඔ ආදෙසාති—රූ:

„ අනෙකතථානා නිපානානං වග්ගන්තස්ස ව නිපාතනා අඤ්ඤාසුපි සමිං වචනස්ස ඉධ වුත්තා වා ආදෙසා නොනතිති දස්සෙතො වසඤ්ඤානන්තරාති ආදිමානාති—නාසංසං.

වා-68

කලානම්භවා සරෙ වා. 70

යනු විධිසූත්‍රයි—කලානංය, ඉසුවාය, සරෙය, වාය—යනු පදයි.

සරෙ, සවරයා පරකල්භි; කලානං, කිසංඥ ලසංඥයන්ට; වා, වි කල්‍යාණෙන්; ඉසුවා වා, ඉය උච යන ආදෙශයෝ හෝ වෙත්.

කලානං }
සරෙ } -70

යවකාරාව. 71

යනු විධිසූත්‍රයි—යවකාරාය, වය—යනු පදයි.

සරෙ, සවරයා පරකල්භි; කලානං, කිසංඥ ලසංඥයන්ට; යවකාරාව, යකාර වකාරාදෙශයෝද වෙත්.

සරෙ-70

යො-71

පසඤ්ඤායා ව. 72

යනු විධිසූත්‍රයි—පසඤ්ඤායාය, වය—යනු පදයි.

සරෙ, (විභක්තිකට ආදෙශවු) සවරයා පරකල්භි; පසඤ්ඤායා ව, ප සංඥයාටද; යො, යකාරයෙන් ආදෙශ වේ.

ගාව සෙ. 73

යනු විධිසූත්‍ර—ගොය, ආවය, සෙය—යනු පදයි.

සෙ, සවිභක්ති පරකල්භි; ගො, ගොශබ්දයාගේ ඔකාරයනෙම; ආව, ආව යනාදෙශය වේ.

ගො-ආව-73

යොසු ව. 74

යනු විධිසූත්‍රයි—යොසුය, වය—යනු පදයි.

යොසුව, යොවිභක්ති පරකල්භිද; ගො, ගොශබ්දයාගේ ඔකාරය නෙම; ආව, ආව යනාදෙශය වේ.

70 නැතිවිකතමෙව වාග්‍යනණමන්? අථ කසමා ධුන වාග්‍යනණං කතනති—සචං, අන්ති, නම්පන විභාසත්මෙව දීපෙති නසමා සතිපි නසමිං අත්තිනාරමිකපපනත්මින වාග්‍යනණං කතං, අයං, හෙත්ති ජො, කලානං ඉසුවාදෙසා වා හොනති අඤ්ඤාවාහි නෙතාහවාහි මිකපපනත්තිනති ආදී අයං පනෙත්ති—වාහි මිසිට්ඨත්තිනාර මිකපප නත්තිනති—නාසාසෙ.

73 ගො, ආව, සෙ, ඉති නිපදමිදනති—රුපසිඛිතං.

” ගාවොති එකං පදං, සෙති එකං පදනති මිපදමිදං සුත්තනති—නාන:

74 ගො ඉට්ඨෙවනසා ඔකාරසා ආවාදෙසො හොති යොසු පරෙසු වසඤ්ඤා නා සමා සමා ස ඉට්ඨෙවනෙසුට්ඨති—රුපසිඛිතං.

ගො-ආව-73

අමනි ව. 75

යනු විධිසූත්‍රයි-අවය, අමනිය, වය-යනු පදයි.
ගො, ගොශබ්දයාගේ ඔකාරයනෙම; අමනි ව, අං විභක්ති පරකල්
නිද; ආව අව, ආව යනාදෙශද අව යනාදෙශද වේ.

අමනි-75

ආවසසු වා. 76

යනු විධිසූත්‍රයි-ආවසසය, උය, වාය-යනු පදයි.
ආවසස, ගොශබ්දයව ආදෙශවූ ආව යනාදෙශයාගේ අනන්තවරයව;
අමනි, අං විභක්තිපරකල්නි; වා, විකල්පයෙන්; උ, උකාරාදෙශ වේ.

ගොනො-73

අව-75

නනොනමමපනිමනාලතො ව සමාසෙ. 77

යනු විධිසූත්‍රයි-නනොය, නංය, අංය, පනිමිනිය, අලුතෙන
ය, වය, සමාසෙය-යනු පදයි.
නනො ගොනො, ඒ ගොශබ්දයා කෙරෙන්පරවූ; නං, නං විභක්ති
නොම; අලුතෙනව සමාසෙ, විභක්තිලොප්තොකරණ ලද්දවූද සමා
ස විසයෙහි; පනිමිනි, පනිමිනියා පරකල්නි; අං, අං ආදෙශද; අව,
(ගොශබ්දයාගේ ඔකාරයනෙම) අව යනාදෙශද වේ.

ගො-73

අව-75

සමාසෙ-77

බ සරෙ ව. 78

යනු විධිසූත්‍රයි-බය, සරෙය, වය-යනු පදයි.
ගොසස, ගොශබ්දයාගේ ඔකාරයනෙම; සමාසෙ, සමාසයෙහි; සරෙව,
සවරයා පරකල්නිද; අව, අව යනාදෙශ වේ.

75 ගො ඉවෙවනසස ඔකාරසස ආව අව ආදෙසා හොනනි අමනි
විභන්තිමනි, වසදෙදන යො නා ස සමා සමිං සු ඉවෙවනෙසුව අවාදෙ
සො හොනිනි-රූපසිඤ්ඤං.

76 ආව ඉවෙවනසස ගාවාදෙසසස අනන්තසස සරසස උකාරදෙසො
හොනිවා අමනි විභන්තිමනිනි-රූපසිඤ්ඤං.

78 වසදෙදගහනෙන්න උවණණසස උව අවාදෙසාවෙනි-රූපසිඤ්ඤං.

අවසා-75

ම-78

නබ්බිපරිනුපපදෙ බ්‍යඤ්ජනෙ ව. 79

යනු විධිසූත්‍රයි-නබ්බිපරිනොය, උපපදෙය, බ්‍යඤ්ජනෙය,
වය-යනු පදයි.

උපපදෙ, උපපදෙයෙහි සිටියාවු; අවසා, අවශබ්දයට; ම, ඔකාරාදෙ
ශවේ; බ්‍යඤ්ජනෙ, බ්‍යඤ්ජනයා පරකල්භි; නබ්බිපරිනොව, ඒ
ඔකාරයාගේ විපරිතයද වේ.(ඔකාරයට උකාරාදෙයයි)

ගොසා-73

ගොන නමහි වා. 80

යනු විධිසූත්‍රයි-ගොනාය, නමහිය, වාය-යනු පදයි.

නමහි, නං විභකති පරකල්භි; ගොසා, සියලුම ගොශබ්දයට; වා,
විකල්පයෙන්; ගොන, ගොන යනාදෙය වේ.

ගොසා-73

ගොන } -80
වා }

සුභිනාසු ව. 81

යනු විධිසූත්‍රයි-සුභිනාසුය, වය-යනු පදයි.

සුභිනාසුව, සුවිභකති නිවිභකති නාවිභකතීන් පරකල්භිද; ගො
සා, ගොශබ්දයට, වා, විකල්පයෙන්; ගොන, ගොන යනාදෙයවේ.

අමෙමා නිගගතිනං කුලපෙති. 82

යනු විධිසූත්‍රයි-අමෙමාය, නිගගතිනංය, කුලපෙති-යනු
පදයි.

79 අවසංසු උපපදෙ නිට්ඨානාසං ධානෙ නසං ඔකාරසං විපරි
රිතො උකාරෙ ගොති බ්‍යඤ්ජනෙ පරෙ නසං ඔකාරසං විපරිතො
නබ්බිපරිතො-උපොච්චාරිතං පදං උපපදං.

„ ඔකාරවිපරිතොති උකාරසංසංචෙතං අධිවචනං චසද්දෙ, කත්ථි
නිවතනනෙතොති-රූපසිංහං.

81 වසද්දෙන සෙසෙසු වාහි-රූපසිංහං.

82 සුත්තසං හි දුට්ඨො අත්ථො, මුඛසත්ථො අභිප්පායත්ථො ච, නත්ථි
ච මුඛසත්ථො “සාගමො සෙ”ති ආදිසු සෙ විභතතිමහි සකාරගමො
ගොතිති ආදි අභිප්පායත්ථො “සංසාසෙවකච්චනෙසුචෙ”ති ආදිසු සං
සාසු එකච්චනෙසු විභතතාදෙසෙසවිතසාදි උභයත්ථසාප්ති වතනනා
තො හි වුත්ති, තසං චෙචං චුත්තිසං චුත්තනති දට්ඨාබ්බිතති-නාසංසෙ.

කිලපෙති, කියංඟු ලසංඟු පසංඟුයන් කෙරෙන් පරවු; අං මො, අං විහකනියද මකාරයද; නිගනිතං, නිගනිතයට පැමිණේ.

සරලොපොමාදෙසප්පට්ඨයාදිමිති සරලොපෙ නු පකති. 83

යනු විධිසුත්‍රයි-සරලොපොය, අං ආදෙසප්පට්ඨයාදිමිතිය, සරලොපෙය, තුය, පකතිය-යනු පදයි.

අං ආදෙසප්පට්ඨයාදිමිති, අං වචනයහා ආදෙශප්‍රත්‍යයාදිකොට ඇති ස්වරයා පරකල්පි; සරලොපො, පුළුස්සවරය ලොප් වේ; සරලොපෙනු, පුළුස්සවරය ලොප්කළකල්පිතිද; පකති, (පරස්වරයහට) ප්‍රකෘති වේ.

අසො රසසමෙකවචනයොකප්පි ව. 84

යනු විධිසුත්‍රයි-අසොය, රසසංය, එකවචනයොසුය, අප්පිය, වය-යනු පදයි.

එකවචනයොසු අප්පි, එකවචන හා යොචිතකතින් පරකල්පිතිද; අසො, සසංඟු ආකාරය වජ්ජිතකොට ඇති ස්වරයනෙම; රසසං, හ්‍රස්වයට පැමිණේ.

රසසං-84

න සිසමමනපුංසකාති. 85

යනු ප්‍රතිසෙධසුත්‍රයි-නාය, සිසමිංය, අනපුංසකාතිය-යනු පදයි.

සිසමිං, සිචිතකති පරකල්පිති; අනපුංසකාති, නපුංසකවජ්ජිතවු ලිඛගයෝ; රසසං, හ්‍රස්වයට; න, නොපැමිණෙන්න.

83 එළුව සරලොපෙති පුනාගනනණං ඉමිනාව කනසරලොපතිමි තෙනගෙව පරසරපිකාරෙ සමපතෙන පකති භාවතීං.

තනදිච්ඡිතනියො වෙතී පව්වයපොතන ගයහරෙ
ආදිගනනණමාධ්‍යත කිතකෙසවාගමනීදං.
පව්වය සතවරියා වාදෙසො පකතිපරෙ
පදනතසරලොපො න තෙනබ්බා භාදිකෙ පරෙ.

„ තුගනනණං භික්ඛුණී ආදිසු සරලොප නිවතනනතීනති-රු:

„ පකතිගනනණසාමපේන පුන සංකීර්ණාවාම නොතිති-ක:

84 අපිගනනණං සිමිති නිවතනනතීනති-රුපසිසියං.

„ වසඤ්ඤනනණ මව්බාරණතීනති-කව්වායනවුනතිතං.

85 විසදු විසදුකාර වොනානෙහස මුත්තකා

පුමාදි ජාතනෙ තෙන භාවතො ලිඛගමීර්තනතී-රුපසිසියං.

උභාදිනො නමිනං. 86

යනු විධිසූත්‍රයි-උභාදිනොය, නංය, ඉනනංය-යනු පදයි.
උභාදිනො, උභයබද්දින් කෙරෙන්නේ පරවු; නං, නංවචනය; ඉනනං
ඉනනං යනු වේ; හෙවත් නංවිභකතියට ඉනනං යනාදෙයය වේ.

නං-86

ඉණණමිණණනානං තිඨි සංඛ්‍යාති. 87

යනු විධිසූත්‍රයි-ඉණණමිණණනානංය, තිඨි, සංඛ්‍යාතිය-
යනු පදයි.

සංඛ්‍යාති, සංඛ්‍යාවාවනවු; තිඨි, තිඨියෙන් කෙරෙන්නේ පරවු; නං,
නංවචනය; ඉණණං ඉණණනානං, ඉණණං ඉණණනානං යනා වොනු
වෙත් හෙවත් නංවිභකතියට ඉණණං ඉණණනානං යනාදෙයයෝ
වෙත්.

යොසු කතනිකාරලොපෙසු දිසං. 88

යනු විධිසූත්‍රයි-යොසුය, කතනිකාරලොපෙසුය, දිසංය-
යනු පදයි.

කතනිකාරලොපෙසු, කරණලද නිකාරාදෙය හා ලොප්ආති; යො
සු, යොවිභකතීන් පරකල්පි; දිසං, (ලිඛිතානන්‍යවු සියලුම මුසවසවර
යෝ) දිසියට පැමිණෙන්නේ.

දිසං-88

සුනංතිසු ව. 89

යනු-විධිසූත්‍රයි-සුනංතිසුය, වය-යනු පදයි.

සුනංතිසු ව, සුවිභකති නංවිභකති නිවිභකතීන් පරකල්පිද; දිසං,
(ලිඛිතානන්‍යවු සියලුම සවරයෝ) දිසියට පැමිණෙන්නේ.

86 විආදයො සංඛ්‍යා සංඛ්‍යෙත්ථවනා බහුත්තවාචිතො සද්ධි බහුව
වනානාමෙති-රූපසිසං.

„ ආදිගන්තණෙන දුම්භනනති ආදි සංගණ්‍යාතීති-නානසෙ.

87 එභි ව තිඨි සංඛ්‍යාතීති තිසද්ධවාචකතො තිසනා සංඛ්‍යාතොති
විත්තනෙති තිඨි සංඛ්‍යාතීති බහුවචනාත්ඥයො සංඛ්‍යාවාචකතො
තිසද්ධතො බහුවචනමෙව නොතිති සද්ධනාත්තති-නානසෙ.

88 යොසෙවිති පදං පනා යො ව යො ව යො යො සු ති ව්‍යාකතෙති
“සරූපාන මෙකසෙසවසකිනති” එකසෙසං කතො එවං දුක්ඛනති
දට්ඨබ්බිං, නාති පනාත්තො පඨමාදුතියා බහුවචනාති, අසමානොත්ත
විණ්ඩනොති-නානසෙ.

89 වනනණ මිකාරුකාරනං කවි තිවනනත්තති-රූපසිසං.

„ වසද්ධනනණ මව්ඛාරණත්තති-කවිතානවුත්තතිසං.

සුභංගිසු-89

පඤ්චාදීනමනං. 90

යනු විධිසුත්‍රයි-පඤ්චාදීනං, අනතං-යනු පදයි.
සුභංගිසු, සුචිහකති නංචිහකති භිචිහකතින් පරකල්ති; පඤ්චාදී
නං, පඤ්චශබ්දය ආදිකොට ඇති සංඛ්‍යාවාදීශබ්දයන්ගේ අනතය
නෙම; අනතං, අකාරබවට පැමිණේ.

අනතං-90

පනිසංගිහිමි. 91

යනු විධිසුත්‍රයි-පනිසංගය, ඉනිමිති-යනු පදයි.
ඉනිමිති, ඉනිප්‍රත්‍යයා පරකල්ති; පනිසංග, පනිශබ්දයාගේ අනතය
නෙම; අනතං, අකාරබවට පැමිණේ.

සුභංගිසු-89

අනතං-90

නතුසංගො යොසු ච. 92

යනු විධිසුත්‍රයි-නතුසංගය, අනොගය, යොසුය, චය-යනු
පදයි.
නතුසංග, නතුප්‍රත්‍යයාගේ හෙවත් නතුභාගයාගේ; අනොග, අනතය
නෙම; සුභංගිසු, සුචිහකති නංචිහකති භිචිහකතින් පරකල්තිද;
යොසු ච, යොචිහකතින් පරකල්තිද; අනතං, අකාරබවට පැමිණේ.

අනතං-90

නතුසංග-92

90 එනි දිඤාපවාදෙයනති—රූපසිංහයං.

„ අනතාපෙකඛාජ්ඣිති දට්ඨාබ්බනති—නානසෙ.

„ අත්තමිතිභාවනිදෙද්දො උභයස්සාගමනනි—චුග්ගියං.

„ නානුපඤ්චාදයොව අකාරනා, අථ කසමා අත්තමිතිනනි?
පයොජනතතරසමභවතො, අසති හි ඉමංමිං අනතතරසුත්තන දී
ඤො චං ඤා, “සුභිංසංකාමෙ ඵ”ති එතං වා, නසමානං නිවත්තනනි
නති—නානසෙ.

92 වංගගණන අඤ්ඤාසු අං නා සමා යමිංසු ච...ජ්ඣිසා සිද්ධො
පි අනතාදෙසෙ නුන අනතගහගණකරණනො යොනං ඉකාමෙ ච
කවිති.—රූපසිංහයං.

„ වසඤ්ඤාගණන අඤ්ඤාසු ච වචනෙසු අනතං ච භොගි-අනත
ගහගණන නතුසංගවිචයසංගො අත්තඤ්ච භොගි යොනං ඉකා
මෙවිති.—කවචාගනචුග්ගියං.

සබ්බස්ස වා අංසෙසු. 93

යනු විධිසුත්‍රයි-සබ්බස්සය, වාය, අංසෙසුය-යනු පදයි.
සබ්බස්ස, සියලුම; නත්‍යස්ස, නත්‍යප්‍රත්‍යයාය; අංසෙසු, අංවිභක්ති සථි
භක්තිදෙක පරකල්භි; වා, විකල්පයෙන්; අත්තං, අකාර බව වේ.

අත්තං-90

නත්‍යස්ස- } 92
අත්තො- }

සිම්බි වා. 94

යනු විධිසුත්‍රයි-සිම්බිය, වාය-යනු පදයි.
සිම්බි, සිව්භක්ති පරකල්භි; නත්‍යස්ස, නත්‍යප්‍රත්‍යයායෙන්; අත්තො, අත්ත
යතෙම; වා, විකල්පයෙන්; අත්තං, අකාර බව වේ.

අත්තො-92

සිම්බි-වා-94

අග්ගිසසිති. 95

යනු විධිසුත්‍රයි-අග්ගිසසිය, ඉතිය-යනු පදයි.
අග්ගිසස, අග්ගිශබ්දයායෙන්; අත්තො, අත්තයතෙම; සිම්බි, සිව්භක්ති
පරකල්භි; වා, විකල්පයෙන්; ඉතී, ඉතී යනාදෙශවේ.

අත්තං-90

යොකතකතරස්සො ඡෙකො. 96

යනු විධිසුත්‍රයි-යොසුය, අකතරස්සොය, ඡෙකොය-යනු
පදයි.
යොසු, යොවිභක්තින් පරකල්භි; අකතරස්සො, නොකරණලද
ත්‍රස්වඥාති; ඡෙකො, ඡෙකයෙතෙම; අත්තං, අකාර බවට පැමිණේ.

අත්තං-90

අකතරස්සො-96

93 ඉධ වාසඤ්ඤා ච චජ්ඣනවිභාසජා නාතිඤ්ඤාංගොති--රු:

94 ජුතවාග්ගහණකරණං භිම්බනත්‍යසඤ්ඤා අඤ්ඤා නිසෙධන
ස්වනති-රුපසිත්තං.

„ අනන්තරසුත්තෙ සභිමි වාග්ගහණෙ ඉධ වාග්ගහණකරණං භ
නො වාග්ගහණෙ වග්ගමානො සබ්බග්ගහණමිධි වග්ගතොති සංඝා
සිසා, නං නිවග්ගනස්වනති-නාසෙස.

වෙවොසු ලො ව. 97

යනු විධිසූත්‍රයි—වෙවොසුය, ලොය, වය—යනු පදයි.
වෙවොසු, වෙවො යනාදෙයයන් පරකල්භි; අකතරසො, නොක
රණලද හුඬ ඇති; ලො ව, ලසංඤනෙමේද; අතතං, අකාරබවට
පැමිණේ.

මාතුලාදිනමානනමිකාරෙ. 98

යනු විධිසූත්‍රයි—මාතුලාදිනංය, ආනනංය, ඊකාරෙය—
යනු පදයි.
මාතුලාදිනං, මාතුලශබ්දයින්ගේ අනතයනෙම; ඊකාරෙ, ඊජුතං
යා පරකල්භි; ආනනං, ආනබවට පැමිණේ.

සමාසමිනනං මහා හි මති වා. 99

යනු විධිසූත්‍රයි—සමාසමිනනංය, මහාහිමිය, වාය—යනු
පදයි.
සමාසමිනනං, සමාසිහකති හිමිහකති සමිංසිහකතින්ට; වා, වී
කලපයෙන්; මහා හි මති, මහා හි මති යන ආදෙයයන් සඵානුමයෙන්
වෙන්.

සමාසමිනනං— } 99
මහා ලිහි—

නමිමෙතිකතාකාරෙහි. 100

යනු විධිසූත්‍රයි—නය, නිමෙහිය, කතාකාරෙහිය—
යනු පදයි.
කතාකාරෙහි, කරණලද අකාරාදෙය ඇති; නිමෙහි, තශබ්ද ඉමය
බ්දයන් කෙරෙන් පරවු; සමා සමිනනං, සමාසිහකති සමිංසිහකති දෙ
කට; මහා මති, මහා මති යන ආදෙයදෙක; න, නොවෙන්.

සුභිසකතෙ ඵ. 101

යනු විධිසූත්‍රයි—සුභිසුය, අකාරොය, ඵය—යනු පදයි.
සුභිසු, සුභිහකති හිමිහකතින් පරකල්භි; අකාරො, සුභිවු අකාරය
නෙම; ඵ, ඵකාරයට පැමිණේ.

97 මහනගණ මහනගණනානු සංඛිතනිනාති—නාගසෙ.

98 අනතපෙකකයං ජලසිති—රූපසිඤ්ඤං.

„ පකාරසො වෙච්ඡි ආදිසද්දෙහි—නාගසෙ.

99 හි සමා සමිනනනි පටිපාටියා අවනා ඵමං මමනං සමායග්ග
ණං උත්තරත්ථාපි මහනෙති සුභපනාතිනාති—නාගසෙ.

අකාරො-එ-101

සංකිතාමානං නමිති ව. 102

යනු විධිසූත්‍රයි-සංකිතාමානංය, නමිතිය, වය-යනු පදයි.
සංකිතාමානං, සචිතාමයන්ගේ; අකාරො, අනන්ත අකාරයනෙම;
නමිති ව, නංචිතකති පරිකල්පිත; එ, එකාරයට පැමිණේ.

අනොනෙත. 103

යනු විධිසූත්‍රයි-අනොය, නාය, එනාය-යනු පදයි.
අනො, අකාරයා කෙරෙන් පරවු; නා, නාචිතකතිය; එන, එන ය
නාදෙශවේ.

ලිඛගං-53

අනො-103

සො. 104

යනු විධිසූත්‍රයි-සිය, ඔය-යනු පදයි.
ලිඛගං, ලිඛග සමකවු; අනො, අකාරයා කෙරෙන් පරවු; සි,
සිචිතකතිහට; ඔ, ඔකාරයවේ; හෙවත් සිචිතකතියොම ඔකාරා
දෙශයට පැමිණේ.

අනො-නා-103

සො වා. 105

යනු විධිසූත්‍රයි-සොය, වාය-යනු පදයි.
අනො, අකාරයා කෙරෙන් පරවු; නා, නාචිතකතියොම; වා, විකල්ප
යෙන්; සො, සොකාරය වේ; හෙවත් නාචිතකතිහට සොකාරාදෙ
ශවේ.

සමා-99

සො-වා-105

දිසොරෙති. 106

යනු විධිසූත්‍රයි-දිසොරෙතිය-යනු පදයි.
දිසොරෙති, දිසමරයාදයන් කෙරෙන් පරවු; සමා, සමාචිතකතිය; වා,
විකල්පයෙන්; සො, සොකාරාදෙශවේ.

102 වග්ගනණං එග්ගනණානුකම්භිනාචිතති-නානසෙ.

104 මිපදං...නානසෙ පන සමාසපදනති මනසි කඛා එකපදනති
වුත්තනති-සුත්තනතිදෙසෙ.

„එච්ච සිහි විභන්තිගයනන, විභන්තිකාරිය විධිප්පකරණතො
තතො ව විභන්තිසොති ඉතො විභන්තිග්ගනණානුවානනානොචා
ති-රූපසිංහං.

අනො-103

වා-105

සබ්බසොනිනමාථ. 107

යනු විධිසුත්තං-සබ්බසොනිනංය, ආ එය-යනු පදයි.

අනො, අකාරයා කෙරෙන් පරවු; සබ්බසොනිනං, සියලු යොවිත තති හා නි යනාදෙයෙන්; වා, විකල්පයෙන්; ආ එ, පිළිවෙළින් ආ එ යනාදෙය දෙක වෙන්.

අනො-103

ආඑ-107

සමායමිනනං වා. 108

යනු විධිසුත්තං-සමායමිනනංය, වාය-යනු පදයි.

අනො, අකාරයා කෙරෙන් පරවු; සමායමිනනං, සමාවිත තති සමං විත තති දෙකට; වා, විකල්පයෙන්; ආ එ, ආකාර එකාරාදෙයෙන් වෙන්.

අනො-103

වා-108

ආය චතුසොකවචනස්ස තු. 109

107 සබ්බග්ගහණං සබ්බාදෙසථං—වාසඥායං වචන්තිවිතාස භෝ, තෙනෙවෙත්ථ,

නිවමෙව්ව පුලලිබ්බෙ අනිවමං ච නපුංසකෙ.

අසත්තඥාකිකතතෙන තු විධිං දීපෙහි වා සසුතිති-රුපසිඝ්ගං.

„ සබ්බසොවචනො සබ්බනි ආදෙසෙ ච සබ්බග්ගහණෙන සංගණනා නිති දට්ඨබ්බතති-නාහසෙ.

„ පඨමාබ්බවචනස්ස අකාරෙ දුග්ගාබ්බවචනස්ස එකාරෙහි ඤා යති-නථාපි පාලිගං කත්ථි පඨමාබ්බවචනං එකාරතනං දිස්සති යථා “බාලෙ ච පණ්ණිනෙ ච සකාචිචා සංසර්චා දුක්ඛස්ස තතං කණෙනති” චොදිසුති-සුඛොධිකායං.

„ සොනිනතති අවචා සබ්බග්ගහණං විනතං ච සොනං විනතං ච නිනං ගතිතතාවිසිඤ්ඤපතථිතති-නාහසෙ.

„ කෙථි පන ආථිති පදං වාක්‍යතති කචා හිපදං සුත්තතති වද නති-සුත්ත නිදෙසෙ

108 වාග්ගහණං ආ එග්ගහණානුකම්භිනථං-තෙනානු කම්භිනමිඨි වාග්ගහණානුකම්භිනමිඨිවතරත්තනානුචතතතො---හෙට්ඨාවාග්ගහණස්ස කිවග්ගදීපතථිතති-නාහසෙ.

109 තුසද්දග්ගහණෙන භංගොතිති-කච්චායනවුත්තිගං.

„ බ්‍රහ්ම සද්දභ්විඨානොසු අයමායාදෙසො අකාරතනපුලලිබ්බ ස ද්දසො දස්සිතො-නස්ස පන අවිසෙසගො වුත්තතතා නපුංසකෙඨි නොනෙව-යථා, “සුඛාය දෙවමනුස්සානතනාදිසු”ති-සුඛොධිකායං.

යනු විධිසූත්‍රයි-ආයය, චතුෂේකවචනසූය, තුය-යනු පදයි.

අනො, අකාරයාකෙරෙන් පරවු; චතුෂ්ඨි එකවචනසූය, චතුර්ථි විභ කතිය සබ්බකි එකවචනයට; චා, විකල්පයෙන්; ආයතු, ආය යනා දෙයද වේ.

අනො-103

ආථ-107

සමාසමිනනං-108

ආය-චතුෂේක වචනසූය-109

නසො නෙවච සබ්බනාමෙහි. 110

යනු විධිසූත්‍රයි-නයොය, නය, එවය, වය, සබ්බනාමෙ හිය-යනු පදයි.

අනො, අකාරානන්තුව; සබ්බනාමෙහි, සඵනාමයන්ගෙන් කෙරෙන් පරවු; සමාසමිනනං, සමාවිභකති සමි-විභකතින්ටද; චතුෂේකවච නසූය, චතුර්ථිඑකවචනයටද; ආථ ආය, ආය එය ආයය යන; නයො, ආදෙශ කුණ; න එවච, නොවෙන්මය.

ආය-එකවචනානං-109

සනො නාදිනං. 111

යනු විධිසූත්‍රයි-සනොය, නාදිනං-යනු පදයි.

සනො, සසංඥයා කෙරෙන් පරවු; නාදිනං, නාවිභකති ආදිකොට ඇති; එකවචනානං, එකවචනයෙන්ට; ආය, ආය යනාදෙශ වේ.

එකවචනානං-109

නාදිනං-111

පනො යා. 112

යනු විධිසූත්‍රයි-පනොය, යාය-යනු පදයි.

පනො, පසංඥයා කෙරෙන් පරවු; නාදිනං, නාවිභකති ආදි කොට ඇති; එකවචනානං, එකවචනයෙන්ට; යා, යා යනාදෙශ වේ.

110 වග්ගනණං කත්ථි පච්ඡෙසධනිවර්තනාත්ථං-නෙතා පුබ්බාදිති සමා යමිනනං. ආථව භොනාති-රූපසිත්ථං.

„ එවග්ගනණං සබ්බද්ධි න භොනාති ස්ථුපනාත්ථං--වග්ගනණං ම නොග්ගනණං නුකඛ්ඨාත්ථාති-නතසෙ.

„ ව සප්ඤ්ඤා ව සමුච්ඡෙද සමානාමර අභිච්ඡෙද ඉතර්තරයොගෙ ව චක්ඛාති-එත්ථ පන අභිච්ඡෙදෙත්ථ-නසමා නයො සබ්බනාමෙහි නෙවච භොකති කදච්ඡි භොනාති චාති විකල්පයො අභිච්ඡෙදො-නචාපි දුල්ලඛිකවතුත්ථෙකවචනෙ සබ්බාසෙවධාදිරූපං කත්ථි න දිස්සති සමාසං ආකාරදෙසොධි න බ්‍රහ්මා කත්ථි පුබ්බාදිති භොතිති පුබ්බාපරං ගච්ඡ නොනානාදිසු, යමිනො එකාරදෙසො පන බ්‍රහ්මා භොතිති-සු බො:

සබ්බන්තා ගස්සා වා. 113

යනු විධිසූත්‍රයි-සබ්බන්තාය, ගස්සාය, එය, වාය-යනු පදයි.
සබ්බන්තා, සබ්බන්තාය කෙරෙන් පරවු; ගස්සා, ගස්සාය; එ, අවණි
ඉවණි එකාරයන මොහු; වා, විකල්පයෙන් ආදෙශවෙන්.

ගස්සා-113

සන්ත ව. 114

යනු විධිසූත්‍රයි-සන්තාය, එය, වාය-යනු පදයි.
සන්තා ව, සන්තාය කෙරෙන් පරවුද; ගස්සා, ගස්සාය; එ, එකාරා
දෙශ වේ.

ගස්සා-113

එ-114

න අමමාදිනො. 115

යනු විධිසූත්‍රයි-නාය, අමමාදිනොය-යනු පදයි.
අමමාදිනො, අමමායබ්බදිත් කෙරෙන් පරවු; ගස්සා, ගස්සාය; එ, එකාරය;
න, නොවේ.

113 වා සද්දෙන අසුඤ්ඤාමාපි කචි එකාරො-:අච ආච ඉච ඊච
එවා නි එ:-සබ්බසර්වතං කමෙන ලොපොති-රුපසිඤ්ඤං.

,, වාග්ගතණං පග්ගතණනිවත්තනත්තති--නායසෙ.

,, වාගි සමුච්චයනිද්දෙසො, නිවත්තනනිද්දෙසොති පි වදන්වා,
එත්ථ සබ්බන්තොති අවධි පස්සිත්වා පසද්දො සමමෙව නිවත්තනි, ගස්සා
වාසද්දෙන නිවත්තන කිවං නාත්ථි සමුච්චයන්තො යෙව සුඤ්ඤාති, වන
පඤ්ඤාමෙති ආදි පසොගස්ස නිද්දිට්ඨන්තා, නි සුත්තනිද්දෙසෙ.

,, සබ්බසද්දස්ස අකාරත්තන්තා සබ්බන්තොති වත්තනෙති සුච්චාර
ණස්මිං දිසං කත්වා සබ්බන්තොති වුත්තං-එති එත්ථාපි අආ ඉ ර් එති
වත්තනෙති කමෙන පුබ්බස්සර්වතං ලොපෙන වුත්තනති දට්ඨන්තති-
සුත්තනිද්දෙසෙ.

114 අනත්තරස්සෙත්ත සතිපි එග්ගතණෙ ඉත එග්ගතණකරණං
සෙසකාරයනිවත්තනත්තං, වග්ගතණං පන“අසොරස්සමෙකවචනසො
යමි වෙ”ති එත්ථ මිත් අවධාණන්තො නොතිති-නායසෙ.

,, එත්ථ භි එකාරග්ගතණං අකාරදිසෙසකාරයනිවත්තනත්තං-
වසද්දග්ගතණන්තා පන පතොපි ගස්සා එකාරො නොති-සථා නොති
සෙසසිංහෙන දෙවසිනොති ආදිති-සුත්තනිද්දෙසෙ.

115 පරිභාසා සුත්තනති දට්ඨබ්බං-එත්ථාදිසද්දස්ස පකාරත්තන්තා
අමම අන්තා ගාතසද්දො මාත්‍රසද්දපරිභාසොති දට්ඨබ්බං-අමමාදිනොති
කිමත්ථ? තොති කසෙසකුන්තාදිසු සතිපි ගෙ අමමාදිනො අපරත්තා ඉමි
නා-ල-නානොතිති සද්දපනත්තති-සුත්තනිද්දෙසෙ.

අකතරසා ලනො යොලපනසා වෙවො. 116

යනු විධිසුත්‍රයි-අකතරසාය, ලනොය, යොලපනසාය,
වෙවොය-යනු පදයි.

අකතරසා, නොකරණලද ප්‍රසව්‍යානි; ලනො, ලසංඥයා කෙරෙන්
පරවු; යොලපනසා, ආලපනයෙහි කරණලද යොවිභක්තිභව;
වෙවො, වෙවො යනාදෙශයෝ වෙත්.

කිලනො සසා නො වා. 117

යනු විධිසුත්‍රයි-කිලනොය, සසාය, නොය, වාය-යනු
පදයි.

කිලනො, කිසංඥ ලසංඥයන් කෙරෙන් පරවු; සසා, සවිභක්ති
භව; වා, විකල්පයෙන්; නො, නොකාරාදෙශය වේ.

කිලනො-වා-117

සපනො ච යොනං ලොපො. 118

යනු විධිසුත්‍රයි-සපනොය, චය, යොනංය, ලොපොය-
යනු පදයි.

සපනො ච, සසංඥ පසංඥයන් කෙරෙන්ද; කිලනො, කිසංඥ ලසං
ඥයන් කෙරෙන්ද පරවු; යොනං, යොවිභක්තිභව; වා, විකල්ප
යෙන්; ලොපො, ලොප් වේ.

වා-117

යොනං-118

116 අකතරසා ලනොති වචනෙන “යොසා කතරසො කො”
“වෙවොසු ලො වා”ති ඉමෙසං අනන්තරං “ලනො යොලපනසා වෙ
වො”ති “අකතරසා ලනො යොලපනසා වෙවො”ති වුත්තෙ යෙව
අකතරසා ලනො යොලපනසා වෙවො ආදෙසා නොනතිති අභි
ප්‍රයෝගො සිජ්ඣතිති? සිජ්ඣති නවාපි “මාතුලාදීනමානනමිකා
රො”ති එතොපි අකතරසාග්‍රහණං ලග්‍රහණස්ථ චක්තනෙ නෙන
මාතුලාදීනං අකතරසො ලො ආනනමාපජ්ජනෙති අතං මනතුං
සකතුනොයා නං නිවත්තනාථං පුන වුත්තනති-සු-තිදෙද්දෙස.

117 අනන්තරසුත්තෙ ලග්‍රහණෙ විජ්ජමානෙපි පුන ලග්‍රහණං
කිමෙවං? අකතරසාග්‍රහණනිවත්තනාථං, නතො හි ලග්‍රහණෙ අ
නුචක්තමානෙ අකතරසාග්‍රහණමපි අනුචක්තෙය්‍යාති ආසංකිකා සියා
ති නං නිවත්තනාථං පුන වුත්තනති-සු-තිදෙද්දෙස.

118 චග්‍රහණං කිලග්‍රහණොනුකඛ්ඛිතාථනති-නනෙස.

ලතො වොකායෙ ව. 119

යනු විධිසූත්‍රයි-ලතොය, වොකාරොය, වය-යනු පදයි.
ලතො, ලසංඥයා කෙරෙත් පරවු; යොනං, යොවිහකතීන්ව; වා,
විකල්පයෙන්; වොකාරො ව, වොකාරාදෙශයද වේ.

ඉති නාමකසො පඨමො කණ්ඩො.

අමහස්ස මමං සවිහනතීස්ස සෙ. 120

යනු විධිසූත්‍රයි-අමහස්සය, මමංය, සවිහනතීස්සය, සෙය-
යනු පදයි.
සවිහනතීස්ස, විහකතීසනිනවු; අමහස්ස, අමහශබ්දයට; සෙ, සවිහ
කතී පරකල්හි; මමං, මමං යනාදෙශය වේ.

අමහස්ස }
සවිහනතීස්ස } -120

මයං යොමති පඨමෙ. 121

යනු විධිසූත්‍රයි-මයංය, යොමතිය, පඨමෙය-යනු පදයි.
සවිහනතීස්ස, විහකතීසනිනවු; අමහස්ස, (සියලුම) අමහශබ්දයට; පඨ
මෙ යොමති, ප්‍රථමා යොවිහකතී පරකල්හි; මයං, මයං යන ආදෙ
ශය වේ.

වා-117

සවිහනතීස්ස-120

යොමති-පඨමෙ-121

නතුස්ස නෙතා. 122

යනු විධිසූත්‍රයි-නතුස්සය, නෙතාය-යනු පදයි.
පඨමෙ යොමති, ප්‍රථමා යොවිහකතී පරකල්හි; සවිහනතීස්ස, විහ
කතීසනිනවු; නතුස්ස, (සියලුම) නතුප්‍රත්‍යයට, වා, විකල්පයෙන්
නෙතා, නෙතා යන ආදෙශය වේ.

119 කාරග්ගහණෙන තොනං නො ව හොති-වසඤ්ඤානණං
කත්ථි භිවත්තනත්ථං-අථවා වග්ගහණං නොග්ගහණානුභවත්තනත්ථි
නති-රූපසිඛිතං.

122 කිමත්ථිදමුවවතෙ? නනු “නතුස්සනෙතා යොසුමෙ”ති සුතෙන
න උකාරස්ස අකාරං කත්ථා “නතො යොනාමොතු”ති සුතෙන තුග්ග
හණෙන යොවචනස්ස ඔකාරෙ කතෙ සිජ්ඣතීති? -සචං නථාපි “ස
ඛිඤ්ඤාතිනමා ඵ”ති සුතෙන අකාරනො යොවචනස්ස ඵකාරදෙස
භිවත්තනත්ථං චුත්තං-නිඛේපනත්ථං වාහි-සු-නිද්දෙසෙ.

සවිභතනිසං-120

නතුසං-122

නතංසං සෙ වා. 123

යනු විධිසුත්‍රසි-නතංසංසය, සෙය, වාය-යනු පදසි.

සවිභතනිසං, විභකතිසතිනවු; නතුසං, (සියලුම) නතුප්‍රත්‍යයට;
සෙ, සවිභකති පරකල්ති; වා, විකල්පයෙන්; නතංසං, නතංසං යන
ආදෙය වේ.

සවිභතනිසං-120

නතුසං-122

ආ සිමිති. 124

යනු විධිසුත්‍රසි-ආය, සිමිතිය-යනු පදසි.

සවිභතනිසං, විභකතිසතිනවු; නතුසං, (සියලුම) නතුප්‍රත්‍යයට;
සිමිති, සිවිභකති පරකල්ති; ආ, ආකාරාදෙය වේ.

සවිභතනිසං-120

නතුසං-122

වා-123

සිමිති-124

අං නපුංසකෙ. 125

යනු විධිසුත්‍රසි-අංය, නපුංසකෙය-යනු පදසි.

නපුංසකෙ, නපුංසකලිඛිතයෙහි වැටෙන්නාවු; සවිභතනිසං, විභ
කතිසතිනවු; නතුසං, (සියලුම) නතුප්‍රත්‍යයට, සිමිති, සිවිභකති පර
කල්ති; වා, විකල්පයෙන්; අං, අං යනාදෙයය වේ.

123 ඉදඤ්චිකිම්චිම්චි චුචිතො? නනු “නතුසංතොනා යොසුවා”ති
ඵච්චි වග්ගභණ්ණන උසාරසං අකාරං කඤ්චා “සාගමො සෙ”ති සු
තොන සසාරගමෙ කතො සිඤ්ඤිති-සචං නථාපි “ආය වතුචෙක
වචනසංභු”ති සුතොන අකාරතො සසාරසංයාදෙසතිවග්ගන
ථං චුතනනි-සු-තිදෙයෙ.

124 කසමා නොන වාසද්දො අනුචතනි? “සිමිතිවා”ති චුතනනා
ඉමසංයානිග්ගනා පාකටාති වදනති-යදෙයවං අනානරසුතොපි
වාග්ගභණ්ණන කාසානඤ්චං භවෙයනති-ගුණවා ගුණවිනොනාති රූපවය
සං අනිවර්තනනා නානුචතනාති අමනාකං ඛනති නති පාලිඅට්ඨ
කථාසු ගුණවිනොනා සිලවිනොනාති ඵකච්චනොනා අඤ්චි-සු-ති
දෙයෙ.

125 ඉධ පන රූපවයසං ඉවර්තනනා මණ්ඩුකගතික වසෙන වාස
දො අනුචතනාති-සු-තිදෙයෙ.

සවිභතනිසං-120

නතුසං-122

අං-125

අවණණා ව ගෙ. 126

යනු විධිසූත්‍රයි-අවණණාය, වය, ගෙය-යනු පදයි.

සවිභතනිසං, විභතනිසතිනවු; නතුසං, (සියලුම) නතුප්‍රත්‍යයට; ගෙ, ගසංඤයා පරකල්හි; අවණණා ව, අවණ්ණාදෙශද; අං, අං යන ආදෙශද වෙත්.

සවිභතනිසං-120

නතුසං-122

වා-123

තොතිනා ස සමිංනාසු. 127

යනු විධිසූත්‍රයි-තොතිනාය, ස සමිංනාසුය-යනු පදයි.

ස සමිංනාසු, සවිභතනි සමිංවිභතනි නාවිභතනිත් පරකල්හි; සවිභතනිසං, විභතනිසතිනවු; නතුසං, (සියලුම) නතුප්‍රත්‍යයට; වා, විකල්පයෙන්; තොතිනා, (පිළිවෙළින්) තොතිනා යන ආදෙශයෝ වෙත්.

සවිභතනිසං-120

නතුසං-122

නමිති නං වා. 128

යනු විධිසූත්‍රයි-නමිතිය, නංය, වාය-යනු පදයි.

සවිභතනිසං, විභතනිසතිනවු; නතුසං, (සියලුම) නතුප්‍රත්‍යයට; නමිති, නංවිභතනි පරකල්හි; වා, විකල්පයෙන්; නං, නං යන ආදෙශ වේ.

සවිභතනිසං-120

වා-128

126 වසඤ්ඤානණං අංගභණ්ණානුකඤ්ඤානාචාරිනි-වුත්තිං.

128 ඉධ වාග්ගභණ්ණකරණං මණ්ඩුකගන්තනුචරතිතසං උතතරත්ත නානුචතනාතතං විඤ්ඤාපනාචාරිනි-නාතසෙ.

„ ඉධ සතිපි අනුචතනමානෙ වාග්ගභණ්ණ පුන වාග්ගභණ්ණකරණං නතුප්‍රත්‍යයෙහි නිවතනාතං, අනතතරසුතෙතනපි එකභ්‍යං ගං කථා වතනතෙබ්බි සුතතගරුභාවපරිහරණං. භිතතභ්‍යංගං කතං, නතුප්‍රත්‍යයෙහි වා පරිභ්‍යාසානාතං-නමිති නිමිතං? ඉතං භිතතො තතඤ්ඤ සතිපි නතුප්‍රත්‍යයෙහි නං චචනාසාභාවා ඉතිනා-උ-ඤ්ඤාපනාචාරිනි-සු-නිද්දෙසෙ.

ඉමසංඝිකං නිපුණං. 129

යනු විධිසුත්තං-ඉමසංඝය, ඉදංය, අංසිසුය, නිපුණංය-
යනු පදයි.

නිපුණංය, නිපුණංසකලිභග්ගෙති පචන්නාවු; සවිභතනිසං, විභතනි
සතිනවු; ඉමසං, (සියලුම) ඉමගබ්බයට; අංසිසු, අංවිභතනි සිවිභ
කතිදෙක පරකල්ති; වා, විකල්පයෙන්; ඉදං, ඉදං යන ආදෙශ වේ
සවිභතනිසං-120

අංසිසු-නිපුණංය-129

අමුසංඝං. 130

යනු විධිසුත්තං-අමුසංඝය, අදංය-යනු පදයි.

නිපුණංය, නිපුණංසකලිභග්ගෙති පචන්නාවු; සවිභතනිසං, විභතනි
සතිනවු; අමුසං, (සියලුම) අමුගබ්බයට; අංසිසු, අංවිභතනි සිවිභතනි
දෙක පරකල්ති; අදං, අදං යන ආදෙශ වේ.

ඉත්තිපුමනිපුණංසකසංඛිතං. 131

යනු අධිකාරසුත්තං-ඉත්තිපුමනිපුණංසකසංඛිතං-එකපදයි.

ඉත්තිපුමනිපුණංසකසංඛිතං, සත්විලිඛිතික පුලලිඛිතික නිපුණංසකලිඛිති
කාච්චාචකසංඛිතං සමබ්බකරණු ලැබේ.

සවිභතනිසං-120

ඉත්තිපුමනිපුණංසකසංඛිතං-131

129 අයං හි ඉමසදෙඤ්ඤා පාලිතං ඉදංපාච්චයනා ඉච්චාදිසු පාච්චදිකච
සෙන ඉදංසදෙඤ්ඤා දිස්සති. ඉමමාදෙයො නස්සාදෙසවසෙන-ආචරිතෙ
හි පන ඉමසදෙඤ්ඤා වසෙන ව ගතිතොති-සුබොධිකායං.

,, ඉම නිපුණංසකග්ගණං අනන්තර සුතතවසෙ අනනුවතනානා
ඉඛාපි නානුවතනාතිති මනසි කතො පුන කතං අනන්තරසුතෙන නා
නුවතනාතිති ඤාපනථං වුත්තනති පි වදනති “නිපුණංය” ති කිම
ථං? ඉමං පුරිසං නාඤ්ඤා සතිපි අංසි පරෙ ඉමසදෙඤ්ඤා නිපුණංසකසං
භාවං ඉමිනා ඤාපනථාති-සු-නිදෙඤ්ඤා.

130 එථ අදංති සමුදායාදෙසො ගදිති අවග්ගාදෙසො සියා අමුසං
මුදනති වතනබ්බං භවෙය්‍ය-අනො “අමුසං මොසනති” අනිපුණංයක
තිතිමථං? අමුං රුත්තං නාඤ්ඤා සතිපි අංසිපරෙ අමුසදෙඤ්ඤා නිපුණංසක
සංභාවා ඉමිනා-ල-ඤාපනථාති-සු-නිදෙඤ්ඤා.

සෞඤ්ඤ විනයං වෙ ව. 132

යනු විධිසූත්‍රය-සෞඤ්ඤ, විනයංය, වෙය, වය-යනු පදයි. සෞඤ්ඤ, සෞචිහකනින් පරකල්ති; සචිහතනිසංස, විහකතිසතිනවු; ඉඨිපුමනපුංසකසංඛිතානං, සත්‍රිලිඛිතික පුංලිඛිතික නපුංසක ලිඛිතිකාච්චාචකසංඛිතා ශබ්දවු; විනයං, විශබ්දයන්ට; වෙ ව, වෙ යන ආදෙශද වේ.

සචිහතනිනං-120

ඉඨිපුමනපුංසකසංඛිතානං-131

සෞඤ්ඤ-132

තිවතුනනං නිසෙය්‍යාචනසෙය්‍යා

නසෙය්‍යාචනාරො නිණි චත්තාරි. 133

යනු විධිසූත්‍රය-තිවතුනනංය, නිසෙය්‍යා චනසෙය්‍යා නසෙය්‍යා චත්තාරො නිණි චත්තාරිය-යනු පදයි.

සෞඤ්ඤ, සෞචිහකනින් පරකල්ති; ඉඨිපුමනපුංසකසංඛිතානං, සත්‍රිලිඛිත පුලිලිඛිත නපුංසකලිඛිත යන ලිඛිතත්‍රයෙහි පවත්නා සංඛිතා ශබ්දවු; සචිහතනිනං, විහකතිසතිනවු; තිවතුනනං, නිශබ්ද චතුශ්චර්යන්ට; නිසෙය්‍යා චනසෙය්‍යා නසෙය්‍යා චත්තාරො නිණි චත්තාරි, නිසෙය්‍යා චනසෙය්‍යා නසෙය්‍යා චත්තාරො නිණි චත්තාරි යනමේ ආදෙශයේ පිළිවෙලින් වෙන්.

සචිහතනිනං-120

ඉඨිපුමනපුංසකසංඛිතානං-131

සෞඤ්ඤ-132

132 ව සද්දෙන දුටුව ව-කථි දුටුව නමහිති-රූපසිංහය.

„ඉධ “විසති දසෙසු බා විසසතු”ති එත්ථ විශ්“විසසා”ති චත්තනෙහි චි“චිත්තනනි” බහුවචනවාරණං වාචි සංඛිතාති බහුවචනමෙව භොතිති සද්දපනාත්ථං.

„අනුකරණංති දුට්ඨං පරිච්චිතනාපරිච්චිතනවසෙන, තත්ථ අනුකාරීයඋද්ගරණං පරිච්චිජ්ඣා අනපෙක්ඛිජ්ඣා චුතොත සංඛිතාසද්දෙ, පරිච්චිතනානුකරණං නාම,ඤ්චා“සජ්ජස වා”-විසතිදසෙසු බා විසසතු” ඉමෙවමාදිසු අනුකාරීයඋද්ගරණං අපරිච්චිජ්ඣා අපෙක්ඛිජ්ඣා චුතොතා සංඛිතාසද්දෙ, අපරිච්චිතනානුකරණං නාමාති-සු-නිසද්දසෙ.

„ඉධ පන විසද්දසං විසද්දවාචකතනා“විසතිදසෙසු බා විසසතු”ති එත්ථ විශ් විසසාති චත්තනෙහි චිත්තනනි වචනං සංඛිතවාචකවිසද්දො බහුවචනමෙව භොතිති සද්දපනාත්ථං-නාසද්දෙ.

වසද්දගතනෙකන විසද්දසං දුටුව වය උභරුහස් දුටුව භොතති සො නා අං නං ඉමෙවනෙසුති-චුත්තරිං.

පඤ්චාදීනමකායෙ. 134

යනු විධිසූත්‍රයි-පඤ්චාදීනංය, අකාරොය-යනු පදයි.

යොසු, යොවිහකති පරකල්භි; ඉතිපුමනාපුංසකසංඛාතං, සත්‍යලිඛිත පුලලිඛිත නාපුංසකලිඛිතයන්ති පවත්නා සංඛිධ්‍යායාදිවු; සවිභ තානිනං, විභකතිසතිනවු; පඤ්චාදීනං, පඤ්චායබද්දිත්තේ අනන්තයට; අකාරො, අකාරාදෙය වේ.

සවිභතතිස්ස-120

රාජස්ස රඤ්ඤාරාජිනො සෙ. 135

යනු විධිසූත්‍රයි-රාජස්සය, රඤ්ඤාරාජිනොය, සෙය-යනු පදයි.

සවිභතතිස්ස, විභකතිසතිනවු; රාජස්ස, (සිසලුම) රාජයාබද්දයට, සෙ, සවිභකති පරකල්භි; රඤ්ඤාරාජිනො, රඤ්ඤාරාජිනො යන ආ දෙයදෙක වෙත්.

සවිභතතිස්ස-120

රාජස්ස-135

රඤ්ඤං නමිති වා. 136

යනු විධිසූත්‍රයි-රඤ්ඤංය, නමිතිය, වාය-යනු පදයි.

සවිභතතිස්ස, විභකතිසතිනවු; රාජස්ස, (සිසලුම) රාජයාබද්දයට; න මිති, නංවිභකති පරකල්භි; වා, විකල්පයෙන්; රඤ්ඤං, රඤ්ඤං යන ආදෙය වේ.

සවිභතතිස්ස-120

රාජස්ස-135

නාමිති රඤ්ඤා වා. 137

යනු විධිසූත්‍රයි-නාමිතිය, රඤ්ඤාය, වාය-යනු පදයි.

සවිභතතිස්ස, විභකතිසතිනවු; රාජස්ස, (සිසලුම) රාජයාබද්දයට; නාමිති, නාමිභකති පරකල්භි; වා, විකල්පයෙන්; රඤ්ඤා, රඤ්ඤා යන ආදෙය වේ.

134 ආ එ ආදෙසාපවාදෙයනති-රුපසිංහයං.

„ ඉදංති සුත්තං “සබ්බයොති නමා එ”ති සුත්තස්ස නිවාරණත්ථිං, ආදිසංඥාන අට්ඨාරසනතා සංඛිධ්‍යා ගහෙනබ්බාති-සු-නිදෙය්සෙ.

135 එති හි රාජසංඥායෙව ගතිනතතා රඤ්ඤාති අවතා රාජස්සා ති චුත්තං, පරිච්චතනානුකරණනති දට්ඨබ්බනති-සු-නිදෙය්සෙ.

137 අනන්තරසුත්තෙ සතිපි වාග්ගහණෙ ඉධ වාග්ගහණකරණං උත්තරත්‍ර වාග්ගහණනිවත්තනත්ථිනති-නායාසෙ.

„ අනන්තරසුත්තෙ සතිපි වාග්ගහණෙ පුන ඉධ වාග්ගහණකරණං උපරි නානු චත්තනත්ථිනති-සු-නිදෙය්සෙ.

සවිභතනිය-120

රාජය-135

සම්මති රඤ්ඤා රාජනී. 138

යනු විධිසූත්‍රයි-සම්මතිය, රඤ්ඤාය, රාජනීය-යනු පදයි. සවිභතනිය, විභකතිසනිතවු; රාජය, (සියලුම) රාජශබ්දයට; සම්මති, සම්මතනි පරකල්නි; රඤ්ඤාරාජනී, රඤ්ඤාරාජනී යන ආදේශ දෙක වෙත්.

සවිභතනී-120

සම්මති-138

තුමනාමනානං නයිමසි. 139

යනු විධිසූත්‍රයි-තුමනාමනානංය, නයිමසිය-යනු පදයි. සවිභතනීනං, විභකතිසනිතවු; තුමනාමනානං, (සියලුම) තුමනඅමන ශබ්දයන්ට; සම්මති, සම්මතනි පරකල්නි; නයිමසි, නයිමසි යන ආදේශ දෙක (පිළිවෙළින්) වෙත්.

සවිභතනී-120

තුමනාමනානං-139

නිමගං සිමති ව. 140

යනු විධිසූත්‍රයි-නිමගංය, සිමතිය, ව-යනු පදයි. සවිභතනීනං, විභකතිසනිතවු; තුමනාමනානං, (සියලුම) තුමනඅමන ශබ්දයන්ට; සිමති, සිමතනි පරකල්නි; නිං අභං ව, නිං අභං යන ආදේශ දෙකද පිළිවෙළින් වෙත්.

139 ඉධ භි තුමනාමනානානි අවචා තුමනාමනාකනති වචනං අපරි මචනනානුකරණවසෙන චුතතනති දට්ඨබ්බනති-සු-නිද්දෙස. *

140 වසඥාන තුමනස්ස තුවං ව භොතිති-රූපසිඛිසං.

* ඉමස්ස සුත්තස්ස පරිවචනනානුකරණවසෙන ගහණං සුත්තකාරකස්ස ආචර්යස්ස කච්චානභේරස්ස ව ආචර්යස්ස මොග්ගලානාභේරස්ස ව මනානුකූලං භොති, නථාති කච්චානසද්දලකඛණේ චෙව මොග්ගලානසද්දලකඛණේ ව තුමනාමනසද්දනං සරූපනිරූපනාභිං රමිනාති සබ්බාති සුත්තාති පරිවචනනානුකරණානෙව දිස්සනති, ආබ්බතෙ ව “තුමෙන මජ්ඣිමො-අමෙත උපකාමො”ති පරිවචනනානුකරණානෙව සුත්තාති දිස්සනති නසමා “තුමනාමනානං”ති පාඨොතෙ ව සුත්තනග්ගෙ භොති.

සවිභතතිනං-120
 තුමනාමනානං-139

නවමම සෙ. 141

යනු විධිසූත්‍රය-නවමමය, සෙය-යනු පදයි.

සවිභතතිනං, විභකතිසතිනවු; තුමනාමනානං, (සියලුම) තුමනාමනා
 ශබ්දයන්ට; සෙ, සවිභතති පරකල්පි; නව මම, නව මම යන ආදේශ
 ශ දෙක පිළිවෙළින් වෙන්.

සවිභතතිනං-120
 තුමනාමනානං-139
 සෙ-141

තුයනංමයනං ච. 142

යනු විධිසූත්‍රය-තුයනං මයනංය, චය-යනු පදයි.

සවිභතතිනං, විභකතිසතිනවු; තුමනාමනානං, (සියලුම) තුමනාමනා
 ශබ්දයන්ට; සෙ, සවිභතති පරකල්පි; තුයනං මයනං ච, තුයනං ම
 යන යන ආදේශදෙකද පිළිවෙළින් වෙන්.

සවිභතතිනං-120
 තුමනාමනානං-139

නංමමමය. 143

යනු විධිසූත්‍රය-නං මය, අමනිය-යනු පදයි.

සවිභතතිනං, විභකතිසතිනවු; තුමනාමනානං, (සියලුම) තුමනාමනා
 ශබ්දයන්ට; අමනි, අං විභකති පරකල්පි; නංමය, නං මය යන ආදේශ
 දෙක පිළිවෙළින් වෙන්.

සවිභතතිනං-120
 තුමනාමනානං-139
 අමනි-143

141 චිකසෙපනායං විජ්ඣානාරසං විජ්ජාමානනාති-රූපසිංහං.

„ ඉධ සෙති ඉමිනා එකවචනතෙනනාපි සකාරමයං සබ්බණ්ණාති
 ති-සු-තිදෙදසෙ.

142 වසද්දග්ගණං සෙග්ගණානුකඛ්ඛිනාඤ්ඤාති-වුත්තියං.

„ කසමා පන වසදෙදන සකාරානු කඛ්ඛිනං න කනං? නනු සති
 මිත්තං උපරිසුත්තෙ අං නිමිත්තං දිස්වාච නිවත්තනිති? නනිවත්තනි-
 කඤ්ඤාති නිමිත්තසං සතිපි අඤ්ඤාති නිමිත්තෙ අනුචතනනානො-යථා
 “නතුස්සනොනො යොසු වා”ති ඉදං භි සුත්තං අනන්තරසුත්තෙනා එක
 යොගං කථා වත්තනෙති සුත්තගරුදෙසාපනායනාඤ්ඤා සුබ්බාච
 ඤ්ඤාති භිත්තනොගං කථා වුත්තනති-සු-තිදෙදසෙ.

නවංමමං ච නවා. 144

යනු විධිසූත්‍රයි-නවං මමංය, චය, නවාය-යනු පදයි.
සවිභතතිනං, විභතතිසතිනවු; තුමනාමනානං, (සියලුම) තුමනඅමන
ශබ්දයන්ට; අමනි, අං විභතති පරකල්ති; නවා, විකල්පයෙන්; නවං
මමං ච, නවං මමං යන ආදේශදෙක පිළිවෙළින් වෙත්.

සවිභතතිනං-120

තුමනාමනානං-139

නාමනි නයාමයා. 145

යනු විධිසූත්‍රයි-නාමනිය, නයාමයාය-යනු පදයි.
සවිභතතිනං, විභතතිසතිනවු; තුමනාමනානං (සියලුම) තුමනඅමන
ශබ්දයන්ට; නාමනි, නාවිභතතිපරකල්ති; නයාමයා, නයා මයා
යන ආදේශදෙක පිළිවෙළින් වෙත්.

සවිභතතිනං-120

තුමනායං තුචංචමමනි. 146

යනු විධිසූත්‍රයි-තුමනායංය, තුචංචමය, අමනිය-යනු පදයි.
සවිභතතිනං, විභතතිසතිනවු; තුමනායං, (සියලුම) තුමනශබ්දයන්ට;
අමනි, අං විභතති පරකල්ති; තුචං චම, තුචං නම යන ආදේශදෙක
පිළිවෙළින් වෙත්.

සවිභතතිනං-120

තුමනාමනානං-139

නවා-144

144 වංගහණං අංගහණංනුකඩ්ඪිතත්ථිනති-නාතසෙ.

„වසදාගහණෙන නිමිත්තානුකඩ්ඪිතත්ථිනති අත්තනරුප්පෙනත
භින්නාගෙකරණෙ ව පරිභාගෙ ගෙට්ඨා වුතොති-තථා “නවමම
සෙ”-“තුංගං මයං වා”ති ඉමාති සුතොති අසද්දමසද්දපකඩා
වසෙන අනිවචනති විසද්දසතති-ඒමි ඉදස්සු සුතං “නං මමිමති”ති
සුතොපෙකඩාවසෙන අනිවචනති විසද්දසතති-කසමා ඉම පුන වාගා
හණං න කතනති? නවාසද්දෙපි ති කදපි විභාසතොති සද්දණං
න කතං-වාසද්දෙව විභාසාසද්ද, ව සමානතොති සිච්චසද්දෙව නවා
සද්දෙ, ව සමානතොති-සු-තිසද්දෙස.

„සෙගුත්තවසෙන වුතනති, අථවා සනිමිතෙන තුමනසද්දයං නව
තුයාතති රුපවස මෙව හොති අංතිමිතෙන පන “නං නවං චං තු
චං”ති රුපවතුනං හොති නසමා නවාගහණං කතනති-සු-ති:

146 ඉම පන තුමනසද්දගහණං අමනසද්ද නිවචනනත්ථිං සුත අං
නිමිත්තගහණං නා නිමිත්ත නිවචනනත්ථිං...ති-සු-තිසද්දෙස.

පදනො දුනියාවතුනිජට්ඨිසු වොනො. 147

යනු විධිසුත්‍රසි—පදනොය, දුනියාවතුනිජට්ඨිසුය, වො
නොය—යනු පදසි.

පදනො, පදයාකෙරෙන් පරවු; සවිහතනිනං, විහතනිසනිනවු; තු
මනාමනානං, තුමනආමන ශබ්දයන්ට; දුනියා චතුනිජට්ඨිසු, මිනියා ච
තුර්ථි ඡෙසි බහුවචනයන් පරකල්පි; නවා, කිසිතැනෙක්හි; වො
නො, පිළිවෙළින් වො නො යන ආදේශදෙක වෙත්.

සවිහතනිනං—120

තුමනාමනානං—139

නවා—144

පදනො—චතුනිජට්ඨිසු—147

තෙමෙක චචනෙ (සු). 148

යනු විධිසුත්‍රසි—තෙමෙය, එකචචනෙය—යනු පදසි.

පදනො, පදයාකෙරෙන් පරවු; සවිහතනිනං, විහතනිසනිනවු; තු
මනාමනානං (සියලුම) තුමනආමන ශබ්දයන්ට; චතුනිජට්ඨිසු, චතුර්
ථි ඡෙසි විහතනිත්හි; එකචචනෙ, (සු) එකචචනයන් පරකල්පි;
තෙමෙ, තෙ මෙ යන ආදේශදෙක; නවා, කිසිතැනෙක්හි වෙත්.

සවිහතනිනං—120

තුමනාමනානං—139

පදනො—147

තෙමෙ—148

147 එඬු ව එකචචනෙහි වකඛමානතො බහුවචනෙසුහි ලද්දා
නති—රූපසිසියං.

„එඬු ව පන කියැව්ව පිළිසුහි අනියමෙකා
වුත්තං—නවාපි තෙමෙකචචනෙ නාමනිහි වුත්තානො දුනියා චතුනි
ජට්ඨි බහුවචනාහි සෙව සංගණනාහිහි දට්ඨබ්බනති—නාතසෙ.

„අමතසද්දෙසි නවාසද්දෙසි මණ්ඩක ගතික වසෙනානුවතනාහි
හි...නවාහි කිමෙහි? අමනාකං නාතදිසු සතෙනසු පි දුනියාදිසු පරෙසු
තුමනාමනසද්දෙසු නවාසද්දෙසු නිවාරනතො ඉමිනා වොනො ආදෙ
සා න හොතිහි ආපනාඤ්ඤානි—සු—නිදෙසෙ.

148 එඬු ව කියැව්ව එකචචනෙහි අනියමවසෙන වුත්තං, නාමනි
හි වුත්තානො පන චතුනිජට්ඨිකචචනානෙව සංගණනාහිහි දට්ඨ
බ්බනති—නාතසෙ.

„සෙසු කෙසුහි පොඤ්ඤානෙසු තෙමෙකචචනෙසු වෙහි ලිඛිතං, නං
සුත්තනරනති—සුබොධිකායං.

„එතොපි එකචචනෙසුහි සාමසද්දෙසු වුත්තොපි “න අමනිති”
සුත්තෙන දුනියෙකචචනාසා නිවාරනතො චතුනිජට්ඨි එකචචනාහි
එව ගතෙහාබ්බාති නෙත භි දුනියගගනණං නානුවතනාහිහි—සු—නි.

නාමි. 149

යනු ප්‍රතිශෙධසූත්‍රයි *-නස්, අමතිය-යනු පදයි.

පදනො, පදයාකෙරෙන් පරවු; සවිභතතිනං, විභකතිසතිනවු; තු
මහාමහානං, තුමහඅමහ ශබ්දයන්ට; අමති, අංවිභකති පරකල්ති;
තෙමෙ, තෙමෙ යන ආදෙශයෝ; න, නොවෙන්.

සවිභතතිනං-120

තුමහාමහානං-139

පදනො-147

තෙමෙ-එකවචනෙ-148

වා තතියෙ ව. 150

යනු විධිසූත්‍රයි-වාය, තතියෙය, වය-යනු පදයි.

පදනො, පදයාකෙරෙන් පරවු; සවිභතතිනං, විභකතිසතිනවු; තු
මහාමහානං, (සියලුම) තුමහඅමහ ශබ්දයන්ට; තතියෙකවචනෙ ව,
තෘතියාවකවචනය පරකල්තිද; තෙමෙ, තෙමෙ යන ආදෙශයෝ;
වා, විකල්පයෙන් වෙන්.

සවිභතතිනං-120

තුමහාමහානං-139

පදනො-147

වා-තතියා-150

බහුවචනෙසු වොනො. 151

යනු විධිසූත්‍රයි-බහුවචනෙසුය, වොනොය-යනු පදයි.

පදනො, පදයාකෙරෙන් පරවු; සවිභතතිනං, විභකතිසතිනවු; තු
මහාමහානං, තුමහඅමහ ශබ්දයන්ට; තතියා බහුවචනෙසු, තෘතියා
බහුවචනයන් පරකල්ති; වා, විකල්පයෙන්; වොනො, පිළිවෙ
ලින් වොනො යන ආදෙශයෝ වෙන්.

සවිභතතිසා-120

150 තතියෙති සාමසෛද්‍යන වුතෙතපි “බහුවචනෙසු වොනො”ති
වකඛමානතතා එකවචනමෙව ගහෙනබ්බං, වග්ගහණං කාර්යානුක
ඝිනතභි-සු-නිදෙපෙ.

„ වසඥග්ගහණං තෙමෙග්ගහණමනුකඝිනතභි-වුතතිසං.

151 බහුවචනග්ගහණෙන යොමති පඨමෙ ව වො නො ආදෙසා
හොනතීති-වුතතිසං.

„ බහුවචන නිදෙපෙන කචි යොමති පඨමෙ ව වොනො හො
නතීති-රූපසිංහං.

* “විධිසූත්‍රනනති දට්ඨබ්බං”ති-සු-නිදෙපෙ.

පුමනනසාසිමිති. 152

යනු විධිසූත්‍රසි-පුමනනසාසය, ආය, සිමිතිස-යනු පදසි.
සිමිති, සිවිහකති පරකල්ති; සවිහකතිසාස, විහකතිසතිනවු; පුමනන
සාස, පුමයබ්බයාගේ අනනයට; ආ, ආකාරාදෙය වේ.

සවිහකතිසාස-120

පුමනනසාස-152

ආලපනෙකවචනෙ. 153

යනු විධිසූත්‍රසි-අංය, ආලපනෙකවචනෙය-යනු පදසි.
ආලපනචකවචනෙ, ආලපනචකවචනය පරකල්ති; සවිහකතිසාස,
විහකතිසතිනවු; පුමනනසාස, පුමයබ්බයාගේ අනනයට; අං, අංයනා
දෙය වේ.

පුමනනසාස-152

අං-153

සමාසෙ ව විහාසා. 154

යනු විධිසූත්‍රසි-සමාසෙය, වස, විහාසාය-යනු පදසි.
පුමනනසාස, පුමයබ්බයාගේ අනනයට; සමාසෙ ව, සමාස විෂයෙතිද;
විහාසා, විකල්පයෙන්; අං, අං යනාදෙය වේ.

සවිහකතිසාස-120

පුමනනසාස-152

සොසානො. 155

යනු විධිසූත්‍රසි-සොසුය, ආනොය-යනු පදසි.
සොසු, සොවිහකතින් පරකල්ති; සවිහකතිසාස, විහකතිසතිනවු;
පුමනනසාස, පුමයබ්බයාගේ අනනයට; ආනො, ආනො යනාදෙය
වේ.

සවිහකතිසාස-120

පුමනනසාස-152

153 නනු ව සුත්තගරුඅපනසනභිං අං ගෙ නි වග්ගබ්බනති න
ග නිමිත්තසාස අතිවර්තනා, තෙනාහ ආලපනෙකවචනෙ, නිහසෙ පන
නබ්බාමකසඤ්ජනාර-නිදසානභිං වුත්තනති-සු-නිදෙසෙ.

154 වග්ගනභිං අංගනභිං නුකසිනති-වුත්තනති.

ආනෙ සම්මති වා. 156

යනු විධිසූත්‍රයි-ආනෙය, සම්මතිය, වාය-යනු පදයි.
සම්මති, සම්ම-විභතති පරකල්නි; සම්මතනිසං, විභතතිසහිතවු; පුම
නාසං, පුමඤ්ඤායාගේ අනන්තය; වා, විකල්පයෙන්; ආනෙ, ආ
නෙ යන ආදේශය වේ.

පුමනාසං-152

ආනෙ-156

නිවිභතතිමති ව. 157

යනු විධිසූත්‍රයි-නිවිභතතිමතිය, වය-යනු පදයි.
නිවිභතතිමති ව, නිවිභතති පරකල්නිද; පුමනාසං, පුමඤ්ඤායාගේ
අනන්තය; ආනෙ, ආනෙ යන ආදේශය වේ.

පුමනාසං-152

විභතතිමති-157

සුසම්මා වා. 158

යනු විධිසූත්‍රයි-සුසම්මය, ආය, වාය-යනු පදයි.
සුසම්ම. විභතතිමති, සුචිතකති පරකල්නි; පුමනාසං, පුමඤ්ඤායාගේ
අනන්තය; වා, විකල්පයෙන්; ආ, ආකාරාදේශ වේ.

පුමනාසං-152

විභතතිමති-157

ආ-වා-158

156 හෙට්ඨා සතිපි විභාසාග්ගහණේ ඉධ වාග්ගහණකරණං අන
න්තර සුත්තස්ස විභාසාග්ගහණං නිවත්තනීති ඤාපනාභිනි-නාහසෙ.

„විභාසාසද්දෙ වත්තමානෙ සිද්ධිපි වාග්ගහණකරණං උපරිති
වත්තනාභිනි-සු-නිද්දෙසෙ.

157 වසද්දෙන සුචම්මවාදිනමනාසං වා ආනාදෙසො සබ්බිච්ඡ
නාතිසුති-රූපසිංහං.

„පුන විභන්තිග්ගහණං සම්මතතිග්ගහණනිවත්තනාභිනි-
නාහසෙ.

„සතිපි අනුචත්තමානෙ විභන්ති, වග්ගහණනා කසමා විභන්තිග්ග
හණං කතන්ති? ථෙදෙභං ආහ පුන විභන්තිග්ගහණ මාදීති-සු-නි:

158 හෙට්ඨාවාග්ගහණේ සතිපි ඉධ වාග්ගහණකරණං අනන්තර
සුත්තස්ස වාග්ගහණස්ස නානුචත්තනීති විඤ්ඤාපනාභිනි-නාහසෙ.

„ආනෙ සම්මති වා”ති එභි සතිපි වාග්ගහණේ ඉධ වාග්ගහණං
අනන්තර සුත්තෙ නානුචත්තනීති ඤාපනාභිනි-සු-නිද්දෙසෙ.

උ නාමිනි ව. 159

යනු විධිසූත්‍රයි-උය, නාමිනිය, වය-යනු පදයි.
නාමිනි විභතතිමනි ව, නාවිභතති පරකල්ති; පුමනායුස, පුමනෙද
යාගේ අනනයට; ආ, ආකාරාදෙයද; උ, උකාරාදෙයද; වා, විකල්ප
යෙන් වේ.

විභතතිමනි-157

වා-158

උ-නාමිනි-159

අ කමමනායුස ව. 160

යනු විධිසූත්‍රයි-අය, කමමනායුසය, වය-යනු පදයි.
නාමිනිවිභතතිමනි, නාවිභතති පරකල්ති; කමමනායුස ව, කමමය
බදයාගේ අනනයටද; උ, උකාරාදෙයද; අ, අකාරාදෙයද; වා, විකල්ප
යෙන් වේ.

ඉති නාමසංස්ථෙ ද්‍රව්‍යසො කණොධා.

අං-163

තුමනාමෙනති නමාකං. 161

යනු විධිසූත්‍රයි-තුමනාමෙනතිය, නංය, ආකංය-යනු පදයි.
තුමනාමෙනති, තුමනඅමන යබදයන් කෙරෙත් පරවු; නං, නංවවි
නායට; ආකං, ආකං යනාදෙයද; අං, අං යනාදෙයද වේ.

තුමනාමෙනති } -161
ආකං

159 වසඥන පුමකමමචාමනායුස චුකාරෙ වා සයමාසුති-
රූපසිතං.

„ වග්ගනණං ආයග්ගණානුකඛ්ඛිතත්ති-නානසෙ.

160 අත්තග්ගනණෙන චාමද්ධාදිකමනනායුස උත්තනති-රූප:

„ වසඥග්ගනණෙන මසවසුව ඉමෙවචමාදිනං ආනොති කිමිනාසු
ඉමෙවනාසුති-නානසෙ.

„ සුත්තෙ වග්ගනණං උකාරනුකඛ්ඛිතත්ති, වසඥග්ගනණෙනා
ති අනුචත්තනවග්ගනණෙනනාති-සු-තිඥසෙ.

161 නමිති කිමෙති? තුමනාමෙනනාදිසු සත්තනසුචි තුමනාමෙනසු
නං වචනය අහවා ඉමිනා නං වචනය ආකං නොනාතිති සද්දපන
ත්තිං වුත්තනති-සු-තිඥසෙ.

වායව්‍යාප්තියො. 162

යනු විධිසූත්‍රයි-වාය, යෝය, අප්‍යාප්තියොය-යනු පදයි.

කුමාරාලෝකනි, කුමාරාලෝකන ශබ්දයන් කෙරෙත් පරවු; අප්‍යාප්තියො, ප්‍රථමා විභක්ති නොවු; යෝ, යෝවිභක්තිනෙමේ; වා, විකල්පයෙන්; ආකං, ආකං යනාදෙයවේ.

කුමාරාලෝකනි-161

වා-162

සංස්කෘතියො. 163

යනු විධිසූත්‍රයි-සංස්කෘතිය, අංය-යනු පදයි.

කුමාරාලෝකනි, කුමාරාලෝකන ශබ්දයන් කෙරෙත් පරවු; සංස්කෘතිය, සංස්කෘතිය නොවු; වා, විකල්පයෙන්; අං, අංයනාදෙය වේ.

යෝ-162

සංස්කෘතියො. 164

යනු විධිසූත්‍රයි-සංස්කෘතියොය, එය, පද්‍යාප්තියොය-යනු පදයි.

සංස්කෘතියොය, (සියලුම) සංස්කෘතිය ශබ්දයන්ගේ අකාරයා කෙරෙත් පරවු; පද්‍යාප්තියොය, ප්‍රථමා යෝවිභක්තිනෙමේ; එ, එකා රය වේ.

යෝ-162

සංස්කෘතියොය } -164
එ-පද්‍යාප්තියො

162 වාහි විකල්පනාපි-වුත්තිශං.

„ වාහනනේන නං වචනස්ස අං ආදෙසොපි සංගතිනොති-සු-තිදෙදෙස.

163 ඉධ භික්ෂු භෙදකම්ම සංස්කෘති වචනෙන සම්මං ගණනංති-සු-තිදෙදෙස.

164 පද්මග්ගනං උත්තරසූත්‍රනාපි-වුත්තිශං.

„ එත්ථ ච අකුට්ඨි පද්මග්ගනං “සංඛ්‍යායානාම”ති ඉති නායොවචනස්ස එකාදෙදෙසස්ස වුත්තතතා ච පුන කරණස්ස නිසංසාප නාමාච වායව්‍යාප්තියොති ඉතො අනුචිත්තනස්ස යො වචනස්ස පද මාහාචො විසංසාදනති කසමා පද්මග්ගනං කතනති වොදනං මනසි කසමා ආත පද්මග්ගනං උත්තරසූත්‍රනාපි-ගජ්ජවං නපි කතන ඛිනති වෙ?ඉධාපි පාකට්ඨස්ස පඤ්ඤාපනස්ස සමඛිතො කතනති-සු-ති :

විඤ්චා වා. 165

යනු විධිසුත්‍රයි-විඤ්චාය, වා ය-යනු පදයි.

විඤ්චා, විඤ්චායෙහි සිටියාවූ; සබ්බතාමඥානාරතො, සඵනාම යන්තේ අකාරයානෙරෙන් පරවූ; පඨමො යො, ප්‍රථමායොවිභක්ති; වා, විකල්පයෙන්; ඵ, එකාරයට පැමිණේ.

සබ්බතාමතො-164

විඤ්චා-165

නාසැදං සබ්බතාමිකං. 166

යනු විධිසුත්‍රයි-නාය, අසැදංය, සබ්බතාමිකංය-යනු පදයි.

විඤ්චා, විඤ්චායෙහි සිටියාවූ; සබ්බතාමතො, සඵනාමයා නෙරෙන් පරවූ; අසැදං, (යොවිභක්තිහට එකාරාදේහය හැර) අන්‍ය වූ; සබ්බතාමිකං, සාවච්චිනාමික කායයියෙක්; න, නොවේ.

න-සබ්බතාමිකං*-166

බහුබ්බිතිමහි ව. 167

යනු විධිසුත්‍රයි-බහුබ්බිතිමහි, වය-යනු පදයි.

බහුබ්බිතිමහි ව, බහුබ්බිති සමායෙහිද; අසැදං, අන්‍යවූ; සබ්බතාමිකං, සඵනාම විධානවිධියක්; න, නොවේ.

165 විඤ්චාති කිමථි?—නෙ සබ්බතාමිකාදිසු සතිපි සබ්බතාමිකාරතො භො පඨමෙ විඤ්චාභාවා ඉමිනා-පෙ-සද්දපනාත්තති—සු-තිලෙසෙ.

„ නෙට්ඨාමාග්ගහණෙ සතිපි ඉධ වාග්ගහණකරණං අනානාරසං වාග්ගහණං නානුවතනනවිසද්දපනාත්තති—නාසෙස.

166 විඤ්චෙට්ඨ අකාරෙ අනානාරෙ වුත්තං ඵකාරදෙසං ධ්වෙපචා නතො අසැදං “සබ්බතාමානං නාමිති” “සබ්බතොනං සංසානානති” ආදිනා සුත්තොනා සබ්බතාමිකවිධානං කාරයං නානොතිති සුත්තං අභො ඉමිනා සුත්තොනා “සබ්බතාමානං නාමිති ව-සබ්බතොනං සංසානානති” ඵවමාදිති සබ්බතාමෙ විනිසුත්තොති නිවාරෙතිති—සු-ති.

167 බහුබ්බිතිමහි සමායෙස සති ඵකාරදෙසං ධ්වෙපචා නතො අසැදං “සපනො සමිංසානං සංසා”ති ආදිනා සුත්තොනා සබ්බතාමික විධානං කාරයං නානොතිති අවධාරණත්ථෙසං ව වග්ගහණෙසං ඵලං දසෙසං තං වෙති කිමථි නති ආදිවුත්තං—නෙතාති සද්දනිති නාසෙසු දකඛිණො ව පුබ්බාචාති විඤ්චාමාසො කතො, රූපසිඤ්ඤමපන වග්ගහණෙන ඉදමෙව සුත්තං නිවාරෙතිති වචා දකඛිණෙසං ව පුබ්බෙසං ව ගදනාග් ලනති බහුබ්බිතිසමායෙස කතොති—සු-තිලෙසෙ.

„ වසද්දග්ගහණෙන දිසත්ථ සබ්බතාමානං බහුබ්බිතිමහි සබ්බතාමික විධානං ව නොතිති—රූපසිඤ්ඤං.

* සබ්බතාමග්ගහණෙසු, නග්ගහණෙසු, අසද්දග්ගහණෙසු, සබ්බතාමිකග්ගහණෙසු, වග්ගහණෙසු, නාසෙස.

සබ්බනාමනො-164

සබ්බනො නං සංසානං. 168

යනු විධිසූත්‍රයි-සබ්බනොය, නංය, සංසානංය-යනුපදයි.
සබ්බනො, සියලුම; සබ්බනාමනො, සඵනාමයන්කෙරෙහි පරවු;
නං, නංවචනායට; සංසානං, සංසානං යනාදෙයයෝ වෙත්.

සබ්බස්ස-168

රාජස්ස රාජස්ස සුනංහිසු ව 169

යනු විධිසූත්‍රයි-රාජස්සය, රාජස්ස, සුනංහිසුය, වය-යනු
පදයි.
සබ්බස්ස, සියලුම; රාජස්ස, රාජශබ්දයට; සුනංහිසු ව, සුවිහකති
නංවිහකති නිවිහකතින් පරකල්හිද; රාජ, රාජ යනාදෙය වේ.

සුනංහිසු-169

සබ්බස්සමස්සො වා. 170

යනු විධිසූත්‍රයි-සබ්බස්සය, ඉමස්සය, එය, වාය-යනු පදයි.
සබ්බස්ස, සියලුම; ඉමස්ස, ඉමශබ්දයට; සුනංහිසු, සුවිහකති නං
විහකති නිවිහකතින් පරකල්හි; වා, විකල්පයෙන්; එ, එකාරාදෙ
යවේ.

සබ්බස්ස }
ඉමස්ස } -170

අනිමිනාමි ව. 171

යනු විධිසූත්‍රයි-අනිමිය, නාමිකය, වය-යනු පදයි.
සබ්බස්ස, සියලුම; ඉමස්ස, ඉමශබ්දයට; නාමි ව, නාවිහකති පර
කල්හිද; අනඉමි, අන ඉමි යන ආදෙයදෙක වෙත්.

168 ඉධ පන සබ්බග්ගනණං හෙට්ඨා අකාරනොති නිශ්චෙත්වා
චුත්තාත්තා නදපගමකරණස්ථිතති-නායාසෙ.

169 වසද්දෙ, විකල්පයොති-රූපසිංහිතං.

„වසද්දග්ගනණමවධාරණස්ථිතති-චුත්තතිශං.

වග්ගනණමවධාරණස්ථිතති, නායාදිමාන-නායාසෙ.

170 ආප්පවයනනා නිද්දෙසා සබ්බස්සොති අචුත්තනො

අනිත්ථිලිඛිතස්සෙවදං ගහණං හි ඉමස්සිතිති-රූපසිංහිතං.

„පුන සබ්බග්ගනණමිමස්සොවාති චුත්තන “සුඤ්ඤානාණං එ-සබ්බ
නාමානං නාමිතිවා”ති නිවච්චනාත්තස්ස විභිතආදා ඉමිසද්දනනස්ස වික
ළෙපනොස්ථි කිමිදනති සංකාසියා, නං නිවච්චනාත්තති-නායාසෙ.

171 අනිත්ථිලිඛිතස්සෙවනං ගහණනති-රූපසිංහිතං.

„වග්ගනණං වාග්ගනණ නිවච්චනාත්තති-නායාසෙ.

සබ්බසංඝායා }-170
ඉමසංඝායා }

අනුසංඝායායං සිමති. 172

යනු විධිසුත්‍රයි-අනුසංඝායායං, අයංය, සිමතිය-යනු පදයි.
අනුසංඝායායං, නුසංඝායායං නොවු; සබ්බසංඝායා ඉමසංඝායා, සියලුම ඉම
සබ්බසංඝායා; සිමති, සිමිහකති පරකල්ති; අයං, අයං යනාදෙය වේ.

වා-170

අනුසංඝායා }-172
සිමති }

අමුසංඝායා සං. 173

යනු විධිසුත්‍රයි-අමුසංඝායා, මොය, සංය-යනු පදයි.
අනුසංඝායායං, නුසංඝායායං නොවු; අමුසංඝායා, අමුසංඝායායං; මො,
මොරයනෙම; වා විකල්පයෙන්; සං, සංකාරයට පැමිණේ.

අනුසංඝායා }-172
සිමති }

සං-173

එනනෙසං නො. 174

යනු විධිසුත්‍රයි-එනනෙසංය, නොය-යනු පදයි.
අනුසංඝායායං, නුසංඝායායං නොවු; එනනෙසං, එනනෙසං නොවු; එනනෙසං
දෙදෙනාගේ; නො, නොරයනෙම; සිමති, සිමිහකති පරකල්ති;
සං, සංකාරයට පැමිණේ.

සබ්බසංඝායා-164

නො-174

නසංඝායා නනනං සබ්බසංඝායා. 175

යනු විධිසුත්‍රයි-නසංඝායා, වාය. නනනංය, සබ්බසංඝායා-යනු
පදයි.
සබ්බසංඝායා, සියලු ලිඛිතයන්හිම; නසංඝායා, සබ්බසංඝායා, ඒ සභිකයා
ගේ; නසංඝායා, නොරයනෙම; වා, විකල්පයෙන්; නනනං, නොරයනෙම.

174 එනති එනසං අනනං නොරයනෙම-නොරයනෙම නොරයනෙම අනනං
නිනති සරපෙකඩාවයවා වාසස්ස නොරයනෙම අනනං නොරයනෙම නොරයනෙම
රනො විසොපෙතො නොරයනෙම සංකාරයෙකො කානෙකොතිති-සු
තිගෙය.

175 අනනනරසුතො සතිපි නනනනෙමිනො ඉති නනනනෙමිනො
නොරයනෙම සංගහනෙමිනො-නොරයනෙම.

” එනති සතිපි අනනනර සුතනො නනනනෙමිනො නොරයනෙම
නොරයනෙම නොරයනෙම ඉතිනො නොරයනෙම එනනෙකො නොරයනෙම
නොරයනෙම නොරයනෙම සබ්බසංඝායා අනනනෙමිනො-සු-තිගෙය.

සබ්බනාමස්ස-164

සබ්බස්ස-170

නස්ස	}	-175
වා-සබ්බත්ථ		

සසමාසමිංසංසාධනං. 176

යනු විධිසූත්‍රයි-සසමාසමිංසංසාසුය, අනන්තං-යනු පදයි.
සසමාසමිංසංසාසු, සච්ඡිකත්ති සමාච්ඡිකත්ති සමිංචිකත්ති හා සංසා
යනාදෙශයන් පරිකල්පි; සබ්බත්ථ, සුමනන්ති; සබ්බනාමස්ස, සථී
නාමවු; සබ්බස්ස, සියලුම; නස්ස, නක්කාරයට; වා, විකල්පයෙන්;
අනන්තං, අකාරබව වේ.

සබ්බස්ස-170

වා-සබ්බත්ථ-175

සසමාසමිංසංසාසු	}	-176
අනන්තං		

ඉමසද්දස්ස ව. 177

යනු විධිසූත්‍රයි-ඉමසද්දස්සය, වය-යනු පදයි.
සසමාසමිංසංසාසු, සච්ඡිකත්ති සමාච්ඡිකත්ති සමිංචිකත්ති හා සංසා
යනාදෙශයන් පරිකල්පි; සබ්බත්ථ, සථීලිඛිතයෙහිවු; සබ්බස්ස, සිය
ලුම; ඉමසද්දස්ස ව, ඉමසබ්බදයටද; වා, විකල්පයෙන්; අනන්තං, අකාර
බව වේ.

සබ්බනාමනො-164

වා-175

සබ්බනො කො. 178

යනු විධිසූත්‍රයි-සබ්බනොය, කොය-යනු පදයි.
සබ්බනො, සියලුම; සබ්බනාමනො, සථීනාම ශබ්දයන් කෙරෙන්
පරව; වා, විකල්පයෙන්; කො, කක්කාරාභව වේ.

සබ්බනාමනො-164

වා-175

සබ්බනො-178

සපනො සමිංසානං සංසා. 179

යනු විධිසූත්‍රයි-සපනොය, සමිංසානංය, සංසාය-යනු
පදයි.
සබ්බනො, සියලුම; සබ්බනාමනො, සථීනාමවු; සපනො, සසංඥ ප
සංඥයන් කෙරෙන් පරවු; සමිංසානං, සමිංචිකත්ති සච්ඡිකත්ති දෙ
කට; වා, විකල්පයෙන්; සංසා, සංසා යනාදෙශයන් වෙන්.

177 මහගභණ්මනාගභණ්ණානු කුඩස්සනථිනති-නාසංසෙ.**178** පුන සබ්බනොගභණ්ණෙන භිනාදිනොපි කොති-රුපසිඛිතං.

,, පුන සබ්බනොගභණ්ණෙන අඤ්ඤාසමාපිථි-වුත්තිතං.

සබ්බන්තමනො-164

සපතො-179

නෙත්තං සම්මාසයා 180

යනු විධිසුත්‍රයි-* නය, එතානිය, සමිය, ආයයාය-යනු පදයි.

සපතො, සසංඤී පසංඤඥානී, එතානි සබ්බන්තමනො, මේ සම්මාම ඉබ්බදයන් කෙරෙන් පරවු; සමිං, සමිංවචනයට; ආයයා, ආයයා යනාදෙශයෝ; ණා, නොවෙන්.

වා-175

මනොගණාදිනො සම්මනානම් ආ. 181

යනු විධිසුත්‍රයි-මනොගණාදිනොය, සම්මනානංය, ඉ ආ ය-යනු පදයි.

මනොගණාදිනො, මනොඉබ්බදය පටන්කොට ඇති ඉබ්බදසමුහාදීන් කෙරෙන් පරවු; සමිංනානං, සමිංවිභකති නාවිභකතින්ට; වා, විභ ලායෙන්; ඉ ආ, ඉකාර ආකාරාදෙශයෝ වෙන්.

වා-175

මනොගණාදිනො-181

180 සපසංඤ්ඤානං සබ්බන්තමනං අනුචක්ඛමානෙපි එතානීති ඉමි නා නාසං අනුකසින්නං උත්තරසුත්තෙතිවත්තනාච්ඡිති-නිදේශය.

„ වාඨිකාරතො කපි ගොති, දකඛිණාය උත්තරානාති ආදීති-රූප.

„ එළු ව සම්මනො ආයයානි වත්තනෙබ්බ “සබ්බාසමාච්ඡිදොපසග්ග නිපානාදීභි චෙ”ති එළාදිග්ගහණෙන විභජ්ජිලොපං කුඨා එවං වු තතනති දට්ඨබ්බනති-නායායෙ.

„ ආදිග්ගහණෙන අඤ්ඤාසමාපි සමිංනානං ඉකාර ආකාරාදෙසා ගොනානීති-වුත්තියං.

181 ආදිග්ගහණෙන භිලපදාදිනොපිති-රූපසිඛියං.

„ ආදිග්ගහණ මච්චනතර විඤ්ඤාපනාච්ඡිති-නායායෙ.

„ ආදිග්ගහණෙන අඤ්ඤාසමාපි සම්මනානං ඉකාර ආකාරාදෙසා ගොනානීති-වුත්තියං.

„ “සබ්බසමිංසෙවං”ති සුත්තතො මණ්ඩුකගතිතාවා “සසරෙවංග මො”ති සුත්තතො සීභාවලොකනෙනාවා ඉති “මනොගණාදිනො සම්මනානම් ආ”ති සුත්තමනුචත්තනෙති-සුඛොධිකායං.

* පරිභාසාසුත්තනති දට්ඨබ්බනති-සු-නිදේශය.

සසුන් වෙ. 182

යනු විධිසූත්‍රය-සසුන්, වය, මය-යනු පදයි.
මනෝගණාදිනෝ, මනෝගණාදියපටන් කොට ඇති ශබ්දසමූහාදීන්
කෙරෙන් පරවූ; සසුන් ව, සවිභක්තිහටද; වා, විකල්පයෙන්; ම,
මකාරාදේශවේ.

මනෝගණාදිනෝ-181

එනෙසමොලොපෙ. 183

යනු විධිසූත්‍රය-එනෙසං, මය, ලොපෙ-යනු පදයි.
එනෙසං මනෝගණාදිනෝ, මේ මනෝගණාදියපටන් කොට ඇති ශබ්ද
සමූහාදීන්ගේ අන්තයනෙම; ලොපෙ, විභක්ති ලොප්කළකල්හි; ම,
මකාරාදේශවට පැමිණේ.

මනෝගණාදිනෝ-181

ස සර වා ගමො. 184

යනු විධිසූත්‍රය-සය, සරය, වාය, ආගමොය-යනු පදයි.
මනෝගණාදිනෝ, මනෝගණාදි ශබ්දයන් කෙරෙන් පරවූ; සර,
(විභක්තින්ට ආදේශවූ) සරයා පරකල්හි; වා, විකල්පයෙන්; ස
ආගමො, සකාරාශව වේ.

182 ඉධ වග්ගහණෙන අබ්ගග්ගනාසො නරෙ, කසුන් පසු වවො
සුකාති එච් සිව්වනසුන් ව අංවවනසුන් ව මකාරාදේශයා හොඟිති-
සු-නිදේශය.

„වකාරෙන මනාදිනෝ පරෙසං පඨම දුතිතකව්වනානමි
ම හොඟි න තසසුන්ට සුත්තසුන් වකාරෙන තෙතෙව්සද්දෙති පරසා
සමාසය ආව ආදේශයා හොඟිති-සුබොධිකාරං.

183 ආදිසද්දෙන ආපොධාතු වායොධාතු-වාචිකාරයො ඉධ න හවති.

„එච් ව ලොපෙති කිසුචාපතිගමෙතො වුත්තං, විභක්තිලොපෙම
වෙනාච්චෙතසරෙති ගතිනනති-නති මනෝගණාදින මනෝගණාදි ලො
පොපලබ්ධතිති-නාසො.

„ආදිග්ගහණෙන අසද්දෙසමනො මහතමා පඤ්ඤාති-වුත්තිං

184 වච්චිත විභාසෙසොයං වා සද්දෙති-රූපසිසිං.

„එච්සරෙති සාමසද්දෙන වුත්තො මනෝගණාදි සුත්තන ආ
දේසසරෙවගයාතිති-සු-නිදේශය.

„එච් ව සරෙති කිසුචාපි අතිගමෙතො වුත්තං, විභක්තියද සං
ධාතං සරෙව්වෙනසරෙති ගතිනනති දට්ඨං, නති අසද්දෙ මනෝග
ණාදිනෝ සරෙපලබ්ධති නොනාභවිතතාසද්දෙස සරෙතිති-නාසො.

„සුත්තාදිග්ගහණෙන අසද්දෙසමිති සරෙ පට්ඨමෙ පරෙ සකාරග
මො හොඟිති-වුත්තිං.

„විභක්තියං වා පට්ඨමසං වා සරෙ පරෙ මනාදිනෝ සාගමොනො
තිති-සුබොධිකාරං.

සන්නසදාසය සො හෙ බොවනො. 185

යනු විධිසුත්‍රයි-සන්නසදාසය, සොය, හෙය, බොය, වය,
අනොය-යනු පදයි.

සන්නසදාසය, (සියලුම) සන්නසබ්දයට; හෙ, හකාරයා පරකල්හි;
සො, සයබ්දදෙයවේ; අනොව, ශබ්දනායෙහිද; බො, බකාරා
ගමවේ.

වා-184

සිම්හි ගව්ඡනාදීනං නාසදෙ අං 186

යනු විධිසුත්‍රයි-සිම්හිය, ගව්ඡනාදීනංය, නාසදෙය,
අංය-යනු පදයි.

සිම්හි, සිම්හකති පරකල්හි; ගව්ඡනාදීනං, ගව්ඡනශබ්දය ආදි
කොට ඇති නාප්‍රත්‍යයානශබ්දයන්හේ; නාසදෙ, නාසබ්දය
තෙම; වා, විකල්පයෙන්; අං, අංසනා දෙයට පැමිණේ.

ගව්ඡනාදීනං } -186
නාසදෙ }

සෙසෙසු නතුට. 187

යනු අභිදේශ සුත්‍රයි-* සෙසෙසුය, නතුය, ඉටය-යනු
පදයි.

සෙසෙසු, (සිම්හකතිහැර) සෙසුවිහකතිප්‍රත්‍යයන් පරකල්හි; ගව්ඡ
නාදීනං, ගව්ඡනශබ්දදීන්හේ; නාසදෙ, නාසබ්දයතෙම;
නතු ඉට, නතුප්‍රත්‍යයෙහි දහසුතු.

වා-184

බ්‍රහ්මත්තසබ්දාදිනො අමානං. 188

යනු විධිසුත්‍රයි-බ්‍රහ්මත්තසබ්දාදිනොය, අංය, අමානං
ය-යනු පදයි.

බ්‍රහ්මත්තසබ්දාදිනො, බ්‍රහ්මශබ්දය අනාශබ්දය සබ්දය රාජ
ශබ්දය යනමේ ආදීන් කෙරෙන් පරවූ; අං, අංවිහකතිය; වා, වික
ල්පයෙන්; අමානං, අමානං යනාදෙය වේ.

185 වසදාසනනනන අහකාරෙපි සමාසෙ කච්චි සාදෙසොති-රූප.

„ පුන සග්ගහණකරණං සසාරග්ගහණත්තනි-නාසාසෙ.

„ වසදාසනනනන කච්චි සකාරණොව පඨිච්ඡන්ති-වුත්තං.

187 බ්‍රහ්මදෙසො නිමිත්තසාව නං රූපං නං සභාවනො

සුත්තමෙවනවාකාරි යාති දෙසොති ජබ්බිඛො.

„ බ්‍රහ්මදෙසො හු නාමකච්චි යවා කත්තරි නිමිත්තං

නං රූපනතු සමානාව නං සභාවො පුමා ඉමෙ

සුත්තං අනුපදිට්ඨානං සෙසෙසුගතුවකාරිගතනි-සු-නිද්දෙසෙ.

බ්‍රහ්මභක්තසංඛ්‍යාපාදිතො-188

සං. 189

යනු විධිසූත්‍රය-සිය, ආය, වය-යනු පදයි.
බ්‍රහ්මභක්තසංඛ්‍යාපාදිතො, බ්‍රහ්මභක්තය, අත්තභක්තය, සම්භක්තය රාජ
භක්තය යනමේ ආදීන් කෙරෙත් පරවු; සි, සිවිතකතියට; ආව, ආ
කාරාදෙශද වේ.

බ්‍රහ්මභක්තසංඛ්‍යාපාදිතො-188

සොනමානො. 190

යනු විධිසූත්‍රය-සොනං, ආනොය-යනු පදයි.
බ්‍රහ්මභක්තසංඛ්‍යාපාදිතො, බ්‍රහ්මභක්තය, අත්තභක්තය, සම්භක්තය රාජ
භක්තය යනමේ ආදීන් කෙරෙත් පරවු; සොනං, සොවිතකතීන්ට;
ආනො, ආනො යනාදෙශ වේ.

සොනං-190

සමානො වාසොනො. 191

යනු විධිසූත්‍රය-සමානොය, වය, ආසොනොය-යනු
පදයි.
සමානො, සම්භක්තයාකෙරෙත් පරවු; සොනං, සොවිතකතීන්ට;
ආසො නො ව, ආසො නො යනාදෙශයෝද වෙත්.

සමානො-191

සමිමෙ. 192

යනු විධිසූත්‍රය-සමිං, එය-යනු පදයි.
සමානො, සම්භක්තයා කෙරෙත් පරවු; සමිං, සමිංවචනය; එ, එකා
රය වේ; කෙවත් සමිංවචනයට එකාරාදෙශ වේ.
එ-192

**188 වග්ගණං වචනසිලිඨස්ථං, වාග්ගණනිවහ්නානාභිසංඛා
ති-නාසෙ.**

„ ආදිසද්දන් ආනුමාදි සද්දප්‍රත්‍යාචාති-රූපසිඛිණං.

**190 බ්‍රහ්මාදිතො සරුප්පො සෙසවසෙත ගතිසාත්‍යා පඨමාදුතියා
බහුවචනානාමානො ආදෙසො භොතීති-නාසෙ.**

191 වග්ගණං සොග්ගණනානුකූලිකානිවහ්නි-නාසෙ.

192 කිච්චසොග්ගණනානුකූලිකානි-රූපසිඛිණං.

බ්‍රහ්මානො ගසස ව. 193

යනු විධිසුත්‍රයි-බ්‍රහ්මානොය, ගසසය, වය-යනු පදයි.
බ්‍රහ්මානො, බ්‍රහ්මඛදයාකෙරෙන් පරවු; ගසස, ව, ගසංඥයවද; ව,
එකාරාදෙය වේ.

සබ්බන්තස්ස නොනානංසෙසු. 194

යනු විධිසුත්‍රයි-සබ්බන්තස්සය, ඉය, නොනානංසෙසුය-
යනු පදයි.

සබ්බන්තස්ස, සබ්බඛදයාගේ අන්තයව; නොනානංසෙසු, නොකාර
නාවිභක්ති නංවිභක්ති සවිභක්ති පරකල්පි; ඉ, ඉකාරාදෙය වේ.

සබ්බන්තස්ස-194

ආරො කිමිති වා. 195

යනු විධිසුත්‍රයි-ආරොය, කිමිති, වාය-යනු පදයි.

සබ්බන්තස්ස, සබ්බඛදයාගේ අන්තයව; කිමිති, නිවිභක්ති පරකල්පි;
වා, විකල්පයෙන්; ආරො, ආර යනාදෙය වේ.

සබ්බන්තස්ස-194

ආරො-වා-195

සුනමංසු වා. 196

යනු විධිසුත්‍රයි-සුනමංසුය, වාය-යනු පදයි.

සබ්බන්තස්ස, සබ්බඛදයාගේ අන්තයව; සුනමංසු, සුචිභක්ති නංවිභ
ක්ති අං විභක්තියන මොවුන් පරකල්පි; වා, විකල්පයෙන්; ආරො,
ආර යනාදෙය වේ.

193 එග්ගහණමිනානුවත්තනෙ, වග්ගහණං නදනුකඛ්ඛිනාඤ්ඤානි-
නාසාසෙ.

195 ආරො සුනමංසුවාහි එකයොගෙන වත්තබ්බෙපි භික්ඛායොග
කරණං පුබ්බවාසඤ්ඤා නිවත්තනාඤ්ඤා ඉරුභාවනිවත්තනාඤ්ඤාපි
වදනානිති-සු-නිදෙයෙ.

196 සති වාග්ගහණෙ ඉති වාග්ගහණකරණං උභයෙසමපි තෙට්ඨා
වුත්තනායෙතොත්තරත්‍ර නානුවත්තනං විසුඤ්ඤාපනාඤ්ඤා, භික්ඛායො
ගකරණං ව්‍යාධිසානාචාරවපරිහාරඤ්ඤානි-නාසාසෙ.

„ ආරො සුනමංසුවාහි එකයොගෙන වත්තබ්බෙ භික්ඛායොග ක
රණං පුබ්බවාසඤ්ඤා නිවත්තනාඤ්ඤා ඉරුභාවනිවත්තනාඤ්ඤාපි වද
නානිති-සු-නිදෙයෙ.

බ්‍රහ්මානො තු සම්භවි. 197

යනු විධිසූත්‍රයි—බ්‍රහ්මානොය, තුය, සමිංය, නිය—යනු පදයි.

බ්‍රහ්මානො තු, බ්‍රහ්මයබ්දයා කෙරෙන් පරවුද; සමිං, සමිං වචනය; නි, නිකාරය වේ; හෙවත් සමිං විභක්තියට නිකාරදෙශ වේ.

බ්‍රහ්මසං-197

උත්තං සනාසු. 198

යනු විධිසූත්‍රයි—උත්තංය, සනාසුය—යනු පදයි.

සනාසු, සම්භක්ති නාච්භක්ති දෙක පරකල්පි; බ්‍රහ්මසං, බ්‍රහ්මය බ්දයාගේ අන්තයනෙම; උත්තං, උකාරවච්ච පැමිණේ.

සඤ්ජිතාදීනමා සිසමිං සිලොපො ච. 199

යනු විධිසූත්‍රයි—සඤ්ජිතාදීනංය, ආය, සිසමිංය, සිලො පොය, චය—යනු පදයි.

සඤ්ජිතාදීනං, සඤ්ජිතබ්දයින්ගේ අන්තය නෙම; සිසමිං, සි වි භක්ති පරකල්පි; ආ, ආකාරයට පැමිණේ; සිලොපො ච, සිව්භක්ති හට ලොප්ද වේ.

සඤ්ජිතාදීනං-199

197 තුසඥෙන කම්මමමමුද්ධාදිනො ච කච්චි—රූපසිතං.

„තුසඥගහණෙන අබ්‍රහ්මනොපි සමිං වචනසං නි භොතිති—වුත්තිතං.

198 උත්තමිතිභාව නිඥෙසො කච්චි අභාවං දසෙසිති-වුත්තිතං

„උත්තමිතිභාව නිඥෙසො කච්චි අභාවදසෙසනථොති—රූපසිති.

„ඉධ පන “නාසසු”ති වත්තබ්බපි වාචාසිලිට්ඨතං සනාසුති වුත්තං කාරිභූතො පන අන්තසඥෙ මණ්ඩකගතිවසෙන අනුවත්තති, තං අපෙකකිය බ්‍රහ්මසඥෙපි විභවතිවිපරිනාමං කතො ජයාන්තවසෙ නානු වත්තතිති”—සු—නිඥෙසෙ.

199 එච් භි නිමිත්තාභාවෙපි තස්ස ඵලං න නස්සති වඤ්කතන සෙලනො පටිත්තදකං විය ච මහිරුභව්වායා වියාති දට්ඨබ්බතති—සු—නිඥෙසෙ.

„වසඥගහණං දුගිසච්චසමපිණ්ඩනච්චතති—වුත්තිතං.

„වග්ගහණං දුගිසච්චසමපිණ්ඩනච්චතති—නාසසෙ.

අසේකසුඛාරතනං. 200

යනු විධිසූත්‍රයි-අසේකසුඛය, ආරතනංය-යනු පදයි.

අසේකසු, (සිව්භකතිහාර) සෙසු විභකතින් පරකල්භි; සඤ්චිතාදිනං, සඤ්චිත ඉබ්දදීන්ගේ අන්තය තෙම; ආරතනං, ආරභවට පැමිණේ.

සඤ්චිතාදිනං-199

ආරතනං-200

වා නමති. 201

යනු විධිසූත්‍රයි-වාය, නමති-යනු පදයි.

නමති, නං විභකති පරකල්භි; සඤ්චිතාදිනං, සඤ්චිත ඉබ්දදීන්ගේ අන්තය තෙම; වා, විකල්පයෙන්; ආරතනං, ආරභවට පැමිණේ.

වා-නමති-201

සඤ්චිතාතනඤ්ච. 202

යනු විධිසූත්‍රයි-සඤ්චනොය, අතනංය, වය*-යනු පදයි.

සඤ්චනො, සඤ්චඉබ්දයාගේ අන්තය තෙම; නමති, නං විභකති පරකල්භි; වා, විකල්පයෙන්; අතනඤ්ච, අතිද වේ.

සඤ්චිතාදිනං-199

වා-201

200 ආරතනමිති භාවනිදේශසෙන කතීචි අනියමං දසෙසතිති-රු:

„ ආරතනගතතණෙන කතීචි අනියමං දසෙසතිති-වුත්තිතං.

201 ඉදං පන අනන්තරසුත්තෙන නිවසමපත්තං විකල්පෙතිති—නායසෙ.

„ “අසේකසුඛාරතනාති” සුත්තෙන සිබ්බෙ පුන “වානමති”ති සුතභුචාරණං විකල්පනාතිති-සු-නිදේශසෙ.

202 නංති ඵඤ්ච සතනමිලාපො-සඤ්චසද්දසං ව නං වචනසං ව පුනගතතණං නිවදිපනාතිං, වසද්දගතතණෙන මාතූසද්දදීති සමුච්චෙතිති-සු-නිදේශසෙ.

„ පුන සඤ්චගතතණං සඤ්චනො නිවච්චිධානාතිති-රු-පසිඛිතං.

„ වග්ගතණං අසේකසුඛෙ සබ්බතණෙනාති-නායසෙ.

„ සඤ්චසද්දතො අසේකසුඛං පිනාදිසද්දනං සබ්බගතතණං වසද්දගතතණං කතනාති-වුත්තිතං.

* {වතුපදං-නං නි නිමිතසපත්තමිති-සු-නිදේශසෙ.
නිපදං-නං ගතතණඤ්ච වාගතතණඤ්ච චතනනෙති-නායසෙ.

උසස්මි. සලොපො ව. 203

යනු විධිසූත්‍රයි-උය, සස්මිංය, සලොපොය, වය-යනු පදයි.

සඤ්චිතාදිනං, සඤ්චිත ඉඛදදීන්ගේ අන්තයනෙම; සස්මිං, සච්ඡි භක්ති පරිකල්පි; උ, උකාරය වේ; වා, විකල්පයෙන්; සලොපො ව, සච්ඡිභක්තිහට ලොප්ද වේ.

උ-සස්මිං }
සලොපො-ව } 203

සකමකුතාදිනසූ. 204

යනු විධිසූත්‍රයි-සකමකුතාදිනංය, වය-යනු පදයි.

සකමකුතාදිනං ව, සකමකුතා ඉඛදදීන්ගේද; අනෙකා, අන්තය නෙම; සස්මිං, සච්ඡිභක්ති පරිකල්පි; උ, උකාරය වේ; සලොපො ව, සච්ඡිභක්තිහට ලොප්ද වේ.

ආරතො-200

203 ආරදෙසා පවාදෙයනති-රූපසිඤ්ඤං.

„ වසඤ්ඤානණං දුතියථ සමපිණ්ඩනානි-වුත්තිකං.

„ සඤ්චිසඤ්ඤානො පකතිසාපි උකාරෙ කසමා පුන උකාරදෙසො වුත්තො? තෙට්ඨා වුත්තස්ස ආරදෙසස්ස නිවත්තනානිං, යසමා අභේදාද්ධා භාවරහනාති වුත්තාසුත්තෙනා සිං තිසා අභේදාද්ධා ආරතං භොතිති වුත්තානො සෙපි පරෙ ආරදෙසො කාතබ්බාති ඤායතො, තසමා තස්ස නිවත්තනානිං සෙ පරෙ උකාරස්ස පුන උකාරකරණං වුත්තං, එවං ව සති කසමා සෙ පරෙ උකාරස්ස පකතිං අවචා උකාර දෙසො වුත්තොති වෙ? අපේථි විචාරණීයං ථානං, සඤ්ච පිනා දුකාරතො සඤ්ඤානණො පකතිසා උකාරතො, සකතනාසාය රුකාරස්සරතො අයං සඤ්ඤානණො සුද්ධමානධර්මාසාය උකාරතව සෙන ගතිනො, තසමා එථ රුකාරස්සවං උකාරං පරිසෙධෙචා පකති උකාරෙ කාතබ්බාති ආවර්තො අවචාති-සුඛොච්ඡිකායං.

204 නිවං පුනබ්බිකානාති-රූපසිඤ්ඤං.

„ අනන්තරසුත්තෙනව සිඛෙ සති පුනාරමො නිවච්චිකානාති-නාසෙ.

„ වසඤ්ඤානණං දුතියථ ලොපසමපිණ්ඩනානි-වුත්තිකං.

කතො යොනමො හු. 205

යනු විධිසූත්‍රයි-නතොය, යොනංය, ඔය, තුය-යනු පදයි.
නතො ආරතො, ඒ ආරයනාදෙය්‍යා කෙරෙන් පරවු; යොනං,
යොවිහකතින්ට; ඔ තු, ඔකාරදෙය්‍ය වේ.

ආරතො-200

කතො සමිමි. 206

යනු විධිසූත්‍රයි-නතොය, සමිංය, ඉය-යනු පදයි.
නතො ආරතො, ඒ ආරයනාදෙය්‍යා කෙරෙන් පරවු; සමිං, සමිං
වචනය; ඉ, ඉකාරයවේ; හෙවත් සමිංවිහකතින්ට, ඉකාරදෙය්‍ය වේ.

ආරතො-200

නතො-206

නා ආ. 207

යනු විධිසූත්‍රයි-නාය, ආය-යනු පදයි.
නතො ආරතො, ඒ ආරයනාදෙය්‍යා කෙරෙන් පරවු; නා, නාව
චනය; ආ, ආකාරය වේ; හෙවත් නාවිහකතින්ට ආකාරදෙය්‍ය වේ.

ආරො රසාමිකාරො 208

යනු විධිසූත්‍රයි-ආරොය, රසාංය, ඉකාරොය-යනු පදයි.
ඉකාරො, ඉකාරයා පරකල්ති; ආරො, ආරයනාදෙය්‍ය; රසාං,
ත්‍රස්වයට පැමිණේ.

ආරො-රසාං-208

205 තුග්ගහණෙන අක්කුකුතිච්චි වතු උභ නදී ගවාදීති යොනමො
කාරො හොතිති-රුපසිභිසං.

„එනි ව කිකුචාපි තතොති අනිගමවසෙන වුත්තං ආරග්ගහණ
නොව සමබ්භො හොතිති දට්ඨබ්බනති-නාසං.

206 පුන තතොග්ගහණෙන අක්කුකුමාපි සමිංවචනස්ස ඉකාරො
ති-රුපසිභිසං.

207 නාආති එනි ජට්ඨිපඨමා, විහන්තිලොපො දට්ඨබ්බොති-සු-ති.

208 එනි පන කිකුචාපි ආරොති අනිගමවසෙන වුත්තං, ආකාරො
ව රසාං හොතිති දට්ඨබ්බං, තස්සොව රසානුරූපත්තාති-නාසං.

පිතෘදිනමසිමිති. 209

යනු විධිසූත්‍රයි-පිතෘදිනංය, අසිමිති-යනු පදයි.
අසිමිති, සිවර්ජිතවිභක්තිපරකල්පි; පිතෘදිනං, පිතුශබ්දදීන්ගේ;
ආරේ, ආරයනාදෙශය; රසං, හ්‍රස්වයට පැමිණේ.

නසානසීනං නකාරේ කුන්තං වා. 210

යනු විධිසූත්‍රයි-නසානසීනංය, නකාරේය, කුන්තංය,
වාය-යනු පදයි.
නසානසීනං, නසානසී යනාදෙශයන්ගේ; නකාරේ, නකාරය
තෙම; වා, විකල්පයෙන්; කුන්තං, කුකාරබවට පැමිණේ.

ඉති නාමකප්‍රසංගානිසො කණ්ඩා.

අත්තානොනා භිසම්මනන්තං. 211

යනු විධිසූත්‍රයි-අත්තානොනාය, භිසම්මංය, අත්තන්තංය—
යනු පදයි.
භිසම්මං, භිවිභක්තිපරකල්පි; අත්තානොනා, අත්තශබ්දයාගේ අත්ත
යතෙම; අත්තන්තං, අත්තයනාදෙශබවට පැමිණේ.

අත්තනො-211

209 සිසම්මං ආරදෙසාභාවෙපි “අසිමිති” අධිකවචනමභීතාර
විඤ්ඤප්‍රනාථං තෙන නො ආදිප්ති පිතෘදිනමිකාරේ වාති-රූපසිං.

„ අසිමිතිශාභණං නොමති ඉකාරදෙස සඤ්ඤප්‍රනාථනි-නාන.

211 තථි අත්තනනති භාවනිදෙසෙන සුමති ව අනාදෙසො
වුතොනා කසම්මාති චෙ? අකාරිබාහුලලනො අභිබාහුලලමි භවෙය්,
යදිති සම්භෙද්‍යව පරෙ අත්තනන්තං අනාදෙසං වතතුකාමො ආවර
යො භවෙය්, “අත්තානොනා භිසම්මනන්තනති වදෙය්, තථි භාවය්
වචයං යොජෙතො වදන්තං අඤ්ඤසම්මපි පරෙ සො ආදෙසො
භවෙය්නති අධිප්‍රායොති-සුබොධිකායං.

තනො සම්භවි. 212

යනු විධිසූත්‍රසි-තනොය, සමිංය, නිය-යනු පදසි.

තනො අත්තනො, ඒ අත්තනඛදයා කෙරෙන් පරවු; සමිං, සමිංව
වනාය; නි, නිකාරය වේ; හෙවත් සමිංවිභක්තිසං නිකාරදෙය වේ.

අත්තනො-211

තනො-212

සසස නො. 213

යනු විධිසූත්‍රසි-සසසය, නොය-යනු පදසි.

තනො අත්තනො, ඒ අත්තනඛදයා කෙරෙන් පරවු; සසස, සවි
භක්තිහට; නො, නොකාරදෙය වේ.

අත්තනො-211

තනො-212

සමා නා. 214

යනු විධිසූත්‍රසි-සමාය, නාය-යනු පදසි.

තනො අත්තනො, ඒ අත්තනඛදයා කෙරෙන් පරවු; සමා, සමාවිභ
ක්තිහට; නා, නායනාදෙය වේ.

සමා-නා-214

කිලනො ව. 215

යනු විධිසූත්‍රසි-කිලනොය, වය-යනු පදසි.

කිලනො ව, කි සංඥ ල සංඥයන් කෙරෙන් පරවුද; සමා, සමාවච
නයට; නා, නායනාදෙය වේ.

214 නාභාවාහිදෙසෙනෙව සිද්ධපි උත්තරස්සනෙන ඵකයොග
මකභා භික්ඛායොගකරණං අභිත්තරපිඤ්ඤපනභිං, තෙන අත්ත
නකතකාරස්ස රකාණේ ජකාරෙ ඤවිති-රූපසිඛිසං.

„ සමාස්ස නාහිති වත්තබ්බෙ “සෙසනො ලොපං ගසිපි”ති වත්තමා
නෙ “සබ්බාසමාවුසොපසග්ගනිපානාදීහි වෙ”ති විභත්තිලොපං කඤ්ච
වං වුත්තනති දට්ඨබ්බං, සමාසනිද්දෙසො වා-පුනාග්ගනණෙන අත්ත
නො තකාරස්ස රකාණෙ නොති සබ්බෙසු වචනෙසු-අනුභේගීහි භික්ඛ
යොගකරණෙනාති භාවොති-නායසෙ.

215 වග්ගනණං ඤවි නිවත්තනභිනති-රූපසිඛිසං.

„ අත්තනරස්සනමිභානුවත්තනෙ, වග්ගනණං තදනුකස්සිනභි
නති-නායසෙ.

„ වසඤ්ගගනණං නාග්ගනණානුකස්සිනභිනති-වුත්තිසං.

සපතො සමිං සං වා. 216

යනු විධිසූත්‍රයි-සපතොය, සමිංය, යංය, පාය-යනු පදයි.
සපතො, ස සංඥ ප සංඥයන් කෙරෙන් පරවු; සමිං, සමිං වචනය;
වා, විකල්පයෙන්; යං, යංයනාදෙශය වේ.

වා-216

යොනං නි නපුංසකෙති. 217

යනු විධිසූත්‍රයි-යොනංය, නිය, නපුංසකෙති-යනු පදයි.
නපුංසකෙති, නපුංසකලිඛිතශබ්දයන් කෙරෙන් පරවු; යොනං,
යොවිභක්තින්ට; වා, විකල්පයෙන්; නි, නිකාරාදෙශ වේ.

යොනං-නි }
නපුංසකෙති }-217

අතො නිවචං. 218

යනු විධිසූත්‍රයි-අතොය, නිවචංය-යනු පදයි.
අතො, අකාරානන්තවු; නපුංසකෙති, නපුංසකලිඛිතශබ්දයන් කෙ
රෙන් පරවු; යොනං, යොවිභක්තින්ට; නිවචං, නිත්‍යයෙන්; නි,
නියනාදෙශවේ.

නපුංසකෙති-217
අතො-නිවචං-218

සිං. 219

යනු විධිසූත්‍රයි-සිය, අංය-යනු පදයි.
අතො, අකාරානන්තවු; නපුංසකෙති, නපුංසකලිඛිතශබ්දයන් කෙ
රෙන් පරවු; සි, සිවචනය; නිවචං, නිත්‍යයෙන්; අං, අංයන්ත වේ;
හෙවත් සිවිභක්තියට අංයනාදෙශවේ.

සෙසතො ලොපං ගසිපි. 220

යනු විධිසූත්‍රයි-සෙසතොය, ලොපංය, ගසිපි, අපිය-යනු පදයි.
සෙසතො, (ඒ ඒ සූත්‍රයන්ගෙන් ආදෙශ දක්වනලද ලිඛිතයන්හැර)
අවශෙෂ ලිඛිතයන් කෙරෙන් පරවු; ගසිපි, ගසංඥය සිවිභක්තිය
යන දෙක; ලොපං, ලොපට පැමිණේ.

218 යොනනති භාවෙ වා එතෙත සිබෙපි අපිසෙස තො
අතො නිවචනති ආරම්භා ආචිතං කුටි දෙවිබාති-රූපසිතියං.

220 අපිගහනණං දුතියන්ථි සමපිණ්ඩනන්ථි-එථි ව සතිපි සිගහන
ණෙ ගඟුති වචනමෙව සදුපකමසදුන්ථි සිගහනණෙ ආලපනගහ
ණස්ස-කෙථි ආලපනාත්ථ්වපත්තියා ගවනනසදුං භෙසදුං වා පසුප්ප්
තෙනති-රූපසිතියං.

,, නතො නතො නිද්දිට්ඨිති-සො, සිං, සත්‍ය ව, ආ සිමිති, අං නපුං
සකෙ, පුමනාස්සාසිමිති, සබාතො ගසෙසවා, අවශ්‍යාව ගෙ, බුනමා
නො ගස්සවෙති එවමාදිති සෙසතොති-සු-නිද්දෙසෙ.

,, අපිගහනණං දුතියන්ථි සමපිණ්ඩනන්ථි-නාතසෙ.

ලොසො-220

සබ්බාසමාච්ඡාසංගහනිපානාදීති ව. 221

යනු විධිසුත්‍රසි-සබ්බාසංග, ආච්ඡාසංගහනිපානාදීතිස,
වය-යනු පදයි.

ආච්ඡාසංගහනිපානාදීති ව, ආච්ඡාසො ශබ්දය, උපසංගහනිපානස
යනමේ ආදීන් කෙරෙන් පරවුද; සබ්බාසං, සියලු විභතීන්ට;
ලොසො, ලොජ්චේ;

221 වග්ගහණමසොරසුමකවචනසොසවපිචෙති එභි විස අවධා
රණභංග-ධානිභංග උපෙච්ච අභිං සජ්ඣතීති පාදසො උපසංගහනිවු
ත්තා-පද්‍යනං ආදිමජ්ඣාචසානෙසු නිපතනනීති සමාදයො නිපානාති
වුත්තාති-නානසෙ.

„ වග්ගහණමවධාරණභංග-වුත්තියං.

„ ඉධ ආදිසද්දන කත්ථි සුත්තෙසාගහනසද්දෙති පි විභතීති
ලුප්පනනි-සුත්තධිකායං.

„ එභි නිපානසද්දෙ සංගහනෙති ආච්ඡාසාති විසුං ගහණං එක
වචන බහුවචනනාලපනදසුනභංග, උපසංගහනොති පඨමෙකවච
නං නිපානනො පඨමාදිවුදස විභතීත්තො පරිගොනති, ආදිසද්දන
සුත්තපද්‍යනී සංගහනිනාති, ප පඨනි ආදිනා සුඛඋපසංගො දසෙසුනා
නෙසෙව නාමපදෙති සොපෙච්චා දසෙසුනං පනාගෙති ආදිමාන-ධා
නිභංග උපගහනා පුබ්බනිසංගා හුත්වා සජ්ඣතීති උපසංගා:-පටි
සෙසෙතනි අනුචතනනි විසෙසෙතනීති අපෙච්චා-වුත්තං ව:-

ධානිභංග ඛානිභංග කොචි කොචි නමනුචතනනෙ
තමෙවසෙසුනෙ විසෙසෙති උපසංගහනීති ඛානි-ති.

„ සමුවචසවිකප්පනපටිසෙබ්බුරණාදිඅභිං නිගර්ථනා පද්‍යනං ආදි
මජ්ඣනෙතසු නිපතනනීති නිපානා-වුත්තාසුඛ

සමුවචසවිකප්පන පටිසෙබ්බුරණාදිඅභිං

විසෙසෙච්චා වාචිනං නිපානපදං නිධානී

උපසංගහනිපානා ව පච්චිකා ව ඉමෙ තසො

නෙකෙතනකත්ථවිසයා ඉති නෙරුහනිකාඛ්චුත්තනි.

„ විජ්ඣාතරන නෙසං සරුපඤ්ඤා අනෙච්චා ව රුපසිංහිතං ඔලොක
නබ්බාති-සු-නිදෙදසෙ.

„ එභි ආච්ඡාසාතිමසො විසුං ගහණං සසංඛාතීදිපනභිනාති
දද්ධබ්බනිති-

උපෙච්චභිං සජ්ඣතීති උපසංගහනි පාදසො

මාදිපද්‍යදිමජ්ඣනෙත නිපානා නිපතනනීති භි

„ සමුවචසවිකප්පනපටිසෙබ්බුරණාදි අභිං විසෙසෙ
නා වාචිකං නෙපාතිකං-පුරුණභිං දුට්ඨං, අනිපුරුණං පද්‍යුරුණඤ්ඤා
අනිපුරුණඤ්ඤා දුට්ඨං විභතීත්තනං අවිභතීත්තනං යුත්තාසුඛාති-රුපසිංහි:

ලොපං-220

පුමසා ලිඛිතාදිසු සමාසෙසු. 222

යනු විධිසුත්‍රසි-පුමසාය, ලිඛිතාදිසුය, සමාසෙසුය-යනු පදයි.

ලිඛිතාදිසු, ලිඛිතශබ්දාදිය පරපදව ඇති; සමාසෙසු, සමාසවිෂයෙහි; පුමසා, පුමශබ්දයාගේ අනන්‍යව අකාරයනෙම; ලොපං, ලොපට පැවිණේ.

වා-216

අං සමිනො පසඤ්ඤනො. 223

යනු විධිසුත්‍රසි-අංය, යංය, ඊතොය, පසඤ්ඤනොය-යනු පදයි.

පසඤ්ඤනො, පයන සංඥ ඇති; ඊතො, ඊකාරයා කෙරෙන් පරවු; අං, අංවචනයහට; වා, විකල්පයෙන්; යං, යං යනාදෙය වේ.

වා-216

අං-223

නං ඛිනො කතරසා. 224

යනු විධිසුත්‍රසි-නංය, ඛිනොය, කතරසාය-යනු පදයි.

කතරසා, කරණලද හුසව ඇති; ඛිනො, ඛිසංඥයා කෙරෙන් පරවු; අං, අංවචනයහට; වා, විකල්පයෙන්; නං, නං යනාදෙය වේ.

ඛිනො
කතරසා } -224

යොනිනො. 225

යනු විධිසුත්‍රසි-යොනංය, නොය-යනු පදයි.

කතරසා, කරණලද හුසව ඇති; ඛිනො, ඛිසංඥයා කෙරෙන් පරවු; යොනං, සියලු යොවිතකැනින්; නො, නො කාථාදෙය වේ.

වා-216

ඛිනො
කතරසා } -224

සමිහනි. 226

යනු විධිසුත්‍රසි-සමිංය, නිංය-යනු පදයි.

කතරසා, කරණලද හුසව ඇති; ඛිනො, ඛි සංඥයා කෙරෙන් පරවු; සමිං, සමිංවචනයහට; නි, නිංයනාදෙය වේ.

222 පුමසාහි අනනාපෙකතා ජට්ඨි—පු-නිඤ්ඤෙස.

කිසි ක වෙ ව. 227

යනු විධිසූත්‍රයි-කිසියය, කය, වෙය, වය-යනු පදයි.
කිසිය, කිංශබ්දයට; වෙ, වප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; ක ව, කකාරාදෙ
ශද වේ.

කිසිය-227

කු හිංහංස ව. 228

යනු විධිසූත්‍රයි-කුය, හිංහංසය, වය-යනු පදයි.
හිංහංස ව, හිංහං ප්‍රත්‍යයන් පරකල්හිද; කුසිය, කිංශබ්දයට; කු,
කු යනාදෙශ වේ.

කිසිය-ක-227

සෙසෙසු ව. 229

යනු විධිසූත්‍රයි-සෙසෙසුය, වය-යනු පදයි.
සෙසෙසු ව, අවශෙෂවූ විභතති ප්‍රත්‍යයන් පරකල්හිද; කිසිය, කිං
ශබ්දයට; ක, කකාරාදෙශ වේ.

227 වග්ගහණෙන ඵංහංදුච්ඡාදි අව්‍යවච්ඡෙදිති-රූපසිඛිතං.

„ ව්‍යවච්ඡෙ පරෙති ව්‍යවච්ඡතො අක්කංගුං පච්චෙස පරෙ
ති-සු-තිශ්ලෙස.

228 වග්ගහණෙන කිසුච්ඡාදි ච්ඡාදිසු පිති-රූපසිඛිතං.

„ වග්ගහණෙන කියඤ්ඤා පුත්තාධිකාරමධිකිච්ච හිංහං කිසුච
නතති කිසුචනාච්චෙස කතෙ කාදෙසො හොති තෙන කුතිසුච
නතති ආදීනි සිජ්ඣනති ඵං අක්කංගු පියෙත්තඛාති-නායසෙ.

„ ඵච්ච වග්ගහණෙන ඵංචනං දුච්ඡාදිසු කු හොති-සු-තිශ්ලෙ:

„ කු හිංහංසවෙති සුත්තංසු චකාරෙන භුච්ඡාදිවෙසසු පරෙසු
කිසිය කුආදෙසෙ කතෙ කසම්මති අභේ කුතු ඉතිපි කුච්ච ඉතිපි
හොතිති-සුචොධිකාය.

229 කිම්බෙව්‍යසස කසද්දො ආදෙසො හොති ව්‍යවච්ඡතො සෙ
සෙසු විභතතිහෙදෙසු-ඵච්ච ව “කිසිය කවෙච්චා”ති සුත්තෙ වසද්දොන
ව්‍යවච්ඡාචසිට්ඨච්ඡාදිව්‍යවච්ඡානං ගතිතත්තා සෙසග්ගහණෙන විභ
තතිශ්ච ව ගග්ගහණෙන-වග්ගහණං කථේති නිවත්තනභේ, තෙන කිසිය
කිසිමෙති ආදිව සිජ්ඣනති-රූපසිඛිතං.

„ වග්ගහණං කග්ගහණං කුකුස්සනඵ්චනති-නායසෙ.

„ ඉධ වග්ගහණං කකාරංගු කඛ්ඪනං නිවත්තාපනාචධාරණභේ. තෙන
න කිසිය කිසිමිති ප්‍රත්‍යාගා හොනතිති වදනති-ඉදං භි සුත්තං “කි
සිය කවෙච්චා”ති ඵච්ච වග්ගහණෙන සිඤ්ඤි කංගු පුත්තාධිකාරං

කිංසු-227

කු-228

ත්‍රතොපේසු ව. 230

යනු විධිසූත්‍රයි-ත්‍රතොපේසුය, වය-යනු පදයි.

ත්‍රතොපේසු ව, තුප්‍රත්‍යය තොප්‍රත්‍යය ඵප්‍රත්‍යය යන මොවුන් පර කල්ථිද; කිංසු, කිංශබ්දයට; කු, කුයනාදෙය වේ.

තොපේසු-230

සබ්බසොනස්සාකාරෙ වා. 231

යනු විධිසූත්‍රයි-සබ්බසොය, ඵතස්සය, අකාරෙය, වාය-යනු පදයි.

තොපේසු, තොප්‍රත්‍යය ඵප්‍රත්‍යය යන මොවුන් පරකල්ථි; සබ්බසො ඵතස්ස, සියලුම ඵතශබ්දයට; වා, විකල්පයෙන්; අකාරෙ, අකාරාදෙය වේ.

සබ්බසො-ඵතස්ස }
අකාරෙ } 241**ත්‍රෙ නිව්වං. 232**

යනු විධිසූත්‍රයි-ත්‍රෙය, නිව්වංය-යනු පදයි.

ත්‍රෙ, තුප්‍රත්‍යයා පරකල්ථි; සබ්බසො ඵතස්ස, සියලුම ඵතශබ්දයට; නිව්වං, සත්‍යයෙන්; අකාරෙ, අකාරාදෙය වේ.

පාකටං කාතුං ව උස්සාහං කාතුං ව වුත්තං-වග්ගභණ්ඩිති අප්පාධානන්තා අපාකටා අප්පඋස්සාහො ව තොතිති-වග්ගභණ්ඩිති නි යමභිනතිපි වදනති සතිපි වග්ගභණ්ණ පුද්ගලවාරණං විකල්පනාහිං තෙන කිංසු කිංසුතිනි පසොගා සිජ්ඣතිනිපි වදනති, සෙසෙසුවෙති හිංහංපච්චයෙහි සෙසෙසු-“කිංසු කවෙවා”හි සුත්තස්ස අනන්තරෙ වග්ගභණ්ඩිති ඉහොව්වාරණං අව්විභාවෙන හිංහංපච්චයානම්භි සංග භණ්ණං මණ්ඩුකගතිකදීපනාහිංහිපි වදනති, එවං සති තුතො ඵ්පා ව්වයෙහි සෙසෙසුදෙන සබ්බභණ්ණාස්ස නං නිමිත්තනාහිං “ත්‍රතොපේ සු වා”හි සුත්තං ආරම්භති-සු-නිද්දෙසෙ.

230 කිංගභණ්ණිභානුවග්ගතෙන කුග්ගභණ්ණො, වග්ගභණ්ණං තදනු කඩස්නාහිනති-නාශෙස.

„ වසද්දග්ගභණ්ණං කිංසද්දමනුකඩස්නාහිනති-වුග්ගිහං.

„ වග්ගභණ්ණං කුකාග්ගකඩස්නාහිනති-සු-නිද්දෙසෙ.

231 ඉධි තුප්පච්චයො “ත්‍රෙ නිව්වති”සුත්තං අපෙකඛිතත්තා නානු වග්ගාතිති-සු-නිද්දෙසෙ.

232 පිසු උච්චාරණං නිව්වදීපනාහිනති-සු-නිද්දෙසෙ.

සබ්බසංඝ-231
එතසං }

එ තොපේසු වා. 233

යනු විධිසුත්තං-එය, තොපේසුය, වාය-යනු පදයි.

තොපේසු, තොප්පත්තය එප්පත්තය දෙක පරකල්හි; සබ්බසංඝ එතසං, සියලුම එතසබ්බසංඝ; වා, විකල්පයෙන්; එ, එකාද්දෙශ වේ.

සබ්බසංඝ-231

ඉමසංඝං දුනිහතොධෙසු ව. 234

යනු විධිසුත්තං-ඉමසංඝය, ඉය, එංදුනිහතොධෙසුය, වය-යනු පදයි.

එංදුනිහතොධෙසු ව, එංප්පත්තය දුනිප්පත්තය හප්පත්තය තොප්පත්තය ධප්පත්තය යන මොවුන් පරකල්හිද; සබ්බසංඝ ඉමසංඝ, සියලුම ඉමසබ්බසංඝ; ඉ, ඉකාද්දෙශ වේ.

සබ්බසංඝ-231

ඉමසංඝ-234

අ බුනාමති ව. 235

යනු විධිසුත්තං-අය, බුනාමතිය, වය-යනු පදයි.

බුනාමති ව, බුනාප්පත්තයා පරකල්හි ද; සබ්බසංඝ ඉමසංඝ, සියලුම ඉමසබ්බසංඝ; අ, අකාද්දෙශ වේ.

සබ්බසංඝ-231

ඉමසංඝ-234

එත රතිමති. 236

යනු විධිසුත්තං-එතය, රතිමතිය-යනු පදයි.

රතිමති, රතිප්පත්තයා පරකල්හි; සබ්බසංඝ ඉමසංඝ, සියලුම ඉමසබ්බසංඝ; එත, එත යනාදෙශ වේ.

234 වාති අවධාරණං-පෙ-අවධාරණං නාම සන්නිට්ඨාපනනි දට්ඨබ්බනනි-සු-නිද්දෙසෙ.

235 වසද්දග්ගතණමවධාරණභිනනි-වුප්පත්තං.

„ වග්ගතණමනානතෙර විසාවධාරණභිනනි-නාතසෙ.

„ ඉධාපි වග්ගතණං සන්නිට්ඨාපනනි-සු-නිද්දෙසෙ.

236 එත-ඉති අවිහනනික නිද්දෙසොති-සු-නිද්දෙසෙ.

සුන්දරයාගේ ආස්වාදය. 237

සහ විධිස්ථුති-ඉස්මයංය, අතොය, ආප්පච්ඡයොය-සහ
පදති.

ඉතිහාසය, සහිතයෙහි පවත්නා; අනෙක, අකාරුණිකතාවය කෙරෙහි පරව; ආප්තිකය, ආප්තිකය වේ.

ඉතිහාසය } -237
 පළමුවෙන්

නද්දිමනා වා. ၃. 238

සහ විධිසූත්‍රය-නද්දිගතය, වාස-සහ පදය.

**ඉතිහාසය, සංස්කෘතිය සහ පවත්නා බැව්; නදි, නගර, නිකුත් කළ
පොත්(පුවත්) පිටත්කිරීමේ අමතර කාර්යයක්**

ஒருபேயிசு.-பெருவெயிசு-237

உ-உ-238

అవి అట్లు ఉన్నాయి అని. 239

සහ චිට්තිසුත්‍රය-භාවනානිවේදනය-භාවනානිවේදය-සහ පදය.

ඉඳිමය, සහිතියෙහි පවත්නාවූ; ණවණිකණෙයාණනානුකි, ණ
වප්‍රත්‍යයානනය ණිකප්‍රත්‍යයානනය ණෙයප්‍රත්‍යයානනය ණප්‍රත්‍ය
යානනය නනුප්‍රත්‍යයානනය යනමේ ශබ්දයන් තෙරෙන් පරව;
වා, විකල්පයෙන්; ඊළඟවෙයො, ඊප්‍රත්‍යය වේ.

237 පකනනිෂ්ඨනකා ඉන්ද්‍රියවලයා සහද්‍රයා විශ්

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජය - රාජ්‍ය සභාව

„ ඉන්ද්‍රියං චිත්තමානාය අකාරණො ආප්පච්ඡයොති වුත්තත්තා; ආප්පච්ඡයො භේතකො න වාචකොති විසුද්ධයති-වුත්තංච.

စွန့်ပေးသောအခါ ညီညွတ်စွာ ဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

ලිඞගානං දුබ්බලිඞගාදි අඤ්චානං නති වාචකා

සකස්වන්නා ඉන්ද්‍රියවරයා සනද්ධයා විය

කාදුගො පව්වග නිසස සකනිසසාපි වාවකානිති-සු-නිදෙස.

238 වාග්ගතණමනද්දිසංගතණනී, නෙන චුච්ඡගවාදිනො ච ඊ
ති-රුපසිඛිඨ.

[illegible]

“ ආදිසඳෙහි ජවනි පකාරයේ වාචකොති-නානුසං.

239 වාඛිකාතර කපුට්ඨි නිවනනාමයෝගි-රූපසිංහය.

စွဲကြိယ-ပဉ္စမ-၂၃၇

Q-238

පවිතිකවුරුපිකාරවෙනහි 9 වන. 240

සහ විධිසූත්‍රය-පවිතීකු රාජකාරනාහිය, ඉතිය-සහ
පදයි.

පතිනිකවුරු ජීකාරනෙහි, පනිශබ්දය හිකවුශබ්දය රාජශබ්දය ජීකාරාහනශබ්දය යනමේ ශබ්දයන් කෙරෙන් පරව; ඉඤ්ඤා, සත්විලිඛගයෙහි; වා, විකල්පයෙන්; ඉතිප්පච්චයො, ඉතිප්පතාය වේ.

၁၁-238

හත්තසි බැව්කාර. 241

සහ ව්‍යවස්ථාපිත-නිදහස, නංග, රිකාමරය-සහ පදනම්.

ඊකාතර, ඊප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; නතුසු, සියලුම නතුප්‍රත්‍යයට; වා, චිකල්පයෙන්; තං, තකාරුදෙය වේ.

ଶିକ୍ଷା-୨୪୧

හවුතො හොතො. 242

සත්‍ය විධිසූත්‍රයේ-භාවනෝය, භෝනෝය-සත්‍ය පදයයි.

රිකාණේ, සත්‍රිලිඛගසෙහි කරණලද ර්ප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; හවනො,
සියළුම භවනා ශබ්දයට; භොතො, භොත යනාදෙන වේ.

හවිතො-242

అం. 243

සහ ව්‍යවස්ථාපිත-භාග, භාග, තුළ-සහ පදනම්.

ගෙනු, ගසංඥයා පරකල්හිද; භවකො, සියලුම භවත්තයන්දයව;
භො, භො යනාදෙය වේ.

240 පතිසඤ්ඤා නො කෙවළො පතිසඤ්ඤා අභි ච සමාසනන පතිසඤ්ඤා, ශථා ගතපතිසඤ්ඤා, ඵලං භූපතිසඤ්ඤාදසො, භික්ඛුරජසඤ්ඤා කෙවළාභයවානි-සුඛොධිකා.

„රූපසිංහයා පන වාචිකාගේ අනුවභවන සම්මුඛයෙන් ගෙන
චිද්‍යකාදිතොපි ඉතිහි වුතනං—නාහි ව චිද්‍යකි යකිකි දොග්ධිතිහි
ආදී ඉති, ඉර්කාරනසංඥා සංගහිතිවුං සකානාති—සු—තිදොසස.

243 තුසලුගහගණන අයුතුමිලි වචනෙ සබ්බසා භවතනසද්දසා භොතන භවතන භොතෙනා හසද්ද භොතා භොතො ඉච්චිතො ආදෙසා භොතතීති ආඨාති-නාතසෙ.

භවතො-242

ඔභාවො කච්චි යොසු වකාරස්ස. 244

යනු විධිසුත්‍රයි-ඔභාවොය, කච්චිය, යොසුය, වකාරස්සය-
යනු පදයි.

භවතො, භවන්තා ශබ්දයාගේ; වකාරස්ස, වකාරයට; යොසු, යො
විභකතින් පරකල්භි; කච්චි, සමහරතැනෙක; ඔභාවො, ඔකාර
බව වේ.

ගෙ-243

කච්චි-යොසු-244

හදන්තස්ස හදන්තහන්තො. 245

යනු විධිසුත්‍රයි-හදන්තස්සය, හදන්තහන්තොය-යනු
පදයි.

හදන්තස්ස, සියලුම හදන්ත ශබ්දයට; හෙ, ගසංඥයා පරකල්භිද;
යොසු, යොවිභකතින් පරකල්භිද; කච්චි, සමහරතැනෙක; හද
න්තහන්තො, හදන්ත හන්තො යනආදෙශ දෙක වෙත්.

ගෙ-243

අකාරපිතාදානනානමා. 246

යනු විධිසුත්‍රයි-අකාරපිතාදානනානංය, ආය-යනු පදයි.

අකාරපිතාදානනානං, අකාරය පිතු ශබ්දදිත්තේ අන්තය යන
මොවුන්ට; හෙ, ගසංඥයා පරකල්භි; ආ, ආකාරාදෙශ වේ.

ගෙ-243

කිලපා රස්සං. 247

යනු විධිසුත්‍රයි-කිලපාය, රස්සංය-යනු පදයි.

හෙ, ගසංඥයා පරකල්භි; කිලපා, කිසංඥ ලසංඥ පසංඥයෝ;
රස්සං, භ්‍රසවයට පැමිණෙත්.

246 එහි “දානනානනනි” වාමාසිලිට්ඨත්ථං සන්ඛි, සංකර්මභාවත්ථං ච
පඨමන්ථ ජට්ඨිතිහන්ති-නනුව “පිතාදිනමසිලිති නි” සුතෙන ආදි
සද්දෙන සත්ථුපයොගො ගතිනො, කසමා ඉධ ආදිසද්දෙන න ගතිනො
නි? සො සත්ථුපයොගසමනවතො ගතිනො, තත්ථභි සත්ථාග් සත්ථා
ගොති “අභොරස්සනි” ආදිනාවසිලිපි රස්සතො න සමනවතති
තසමා පයොගා න ගතිනොති-සු-නිද්දෙසෙ.

247 පුතාරමෙහා නිසමන්ථො තොන හො, ගොති ආදිසු න භවති
නි-රූපසිතිං.

,, “අභොරස්ස මෙකවචනා යොසව පි”වෙති ඉමිනා සිලිපි පුතා
රමෙහාසුතනස්ස ගහණං නිබ්බදිපනත්ථං, අච්චා පුතාරමෙහා නිසම
න්ථො තොන හො, ගො, නි ආදිසු න භවතිති-සු-නිද්දෙසෙ.

ගෙ-243

රසං-247

ආකාරය වා. 248

යනු විධිසුත්‍රය-ආකාරය, වාය-යනු පදයි.
ගෙ, ගසංඥයා පරකල්හි; වා, විකල්පයෙන්; ආකාරය, ආකාරය
නෙම; රසං, ත්‍රිසංසාර පාමිණේ.

**ඉති නාමකයෝ වතුසෝ
කණේධා.**

කාදසෝ විභතතිසංඝසංයෝ. a 249

යනු සංඝ * සුත්‍රය-කාදසෝ, විභතතිසංඝසංයෝ-
යනු පදයි.

කොආදසෝ, කොප්‍රත්‍යයාදිහ; විභතතිසංඝසංයෝ, විභතතිසංඝ
ඇත්තානු වෙන්.

කචි නො පඤ්චමයෝ. 250

යනු විධිසුත්‍රය-කචි, නො, පඤ්චමයෝ-යනු පදයි.
පඤ්චමයෝ, පඤ්චමිවිභතතියෙහි; කචි, සමහරතැනෙක;
නො, කොප්‍රත්‍යය වේ.

248 “අකාරපිතාද්‍යන්තානාම”හි සුත්තෙන අකාරය ආකාර-
කථා පුන ඉමිනා සුත්තෙන රසකරණං නිං පයොජනනි වෙ,
අද්‍රව්‍යං ආලපනං සද්‍රව්‍යං, වුත්තංඤ්ඤා “අද්‍රව්‍යං ආලපන
වාය”නතිති-සු-නිදෙදෙ.

250 සබ්බසංසාරානාම සබ්බසංසාරානාම ලිඛිතො කචි නො
පඤ්චමයෝ නොති පඤ්චමයෝති-රුපසිංසං.

,, පඤ්චමයෝති පඤ්චමි විභතතිනං එකවචන ඛණ්ඩවචනානං
අනෙ-පඤ්චමනාම ද්විතියා මුඛපඤ්චමි සාධ්‍ය පඤ්චමි වසෙන-නති
සමාපිභතතිමුඛපඤ්චමි නාම, නොපඤ්චමයෝ සාධ්‍යපඤ්චමි නාම,
එවං සෙසපඤ්චමි යාසං විභතතිනං අනෙසු පවත්තන වසෙන නා
සං විභතතිනං අනෙසු නාසං විභතතිනං නාමෙන වොභර්ගනති,
“කචිනො”හි යොගවිභාගෙනපි නතිසංසාරානාම පඤ්චමයෝ නොති,
ඉදං සුත්තං සුබසබ්බසංසාරානාම සබ්බලිඛිතසු විනිනනති-
සු-නිදෙදෙ.

* පරිභාසාසුත්තනති දට්ඨබ්බං-සංඝසංඝසංසාර පරිභාසා සංඝසංසාර
නතිපි වදනති-සු-නිදෙදෙ.

a අනු බහුබ්විතසංසාරය පුලලිඛිතසංසාර විභතතිසංඝසංසාරය
පඨමබ්‍රහ්මචරිතනං විභතතිසංඝසංසාර ඉති පදමෙව සුත්තනතරං “විභතති
සංඝසංසාර”හි යථා කථිත දිස්සෙනපි යෙන කෙතපි පටිග්ගනිතොපි
ලිපිකාරපාමාදපායොච්ච.

කුච්ඡ-අනේ-250

ත්‍රුථ සත්තමියා සබ්බනාමෙති. 251

යනු විබිසුත්‍රයි-ත්‍රුථය, සත්තමියාය, සබ්බනාමෙති-යනු පදයි.

සබ්බනාමෙති, සමීනාමයන් කෙරෙන් පරව; සත්තමියා අනේ, සභාමිච්ඡක්කන්තයෙති; කුච්ඡ, සමහරතැනෙක; තු ථ, තු ථ යන ප්‍රත්‍යය දෙක වෙත්.

කුච්ඡ-අනේ-250

සත්තමියා-251

සබ්බතො ධි. 252

යනු විබිසුත්‍රයි-සබ්බතොය, ධිය-යනු පදයි.

සබ්බතො, සබ්බශබ්දයා කෙරෙන් පරව; සත්තමයනේ, සභාමිච්ඡක්කන්තයෙති; කුච්ඡ, සමහරතැනෙක; ධි, ධිප්‍රත්‍යය වේ.

කුච්ඡ-අනේ-250

සත්තමියා-251

කිසමා වො ච. 253

යනු විබිසුත්‍රයි-කිසමාය, වොය, චය-යනු පදයි.

කිසමා, කිංශබ්දයා කෙරෙන්; සත්තමයනේ, සභාමිච්ඡක්කන්තයෙති; කුච්ඡ, සමහරතැනෙක; වො ච, ච ප්‍රත්‍යයද වේ.

කුච්ඡ-අනේ-250

සත්තමියා-251

කිසමා-253

කිංහංකිඤ්චනං. 254

යනු විබිසුත්‍රයි-කිංහංකිඤ්චනං-යනු පදයි.

කිසමා, කිංශබ්දයා කෙරෙන්; සත්තමයනේ, සභාමිච්ඡක්කන්තයෙති; කුච්ඡ, සමහරතැනෙක; කිංහංකිඤ්චනං, කිං හං කිඤ්චනං යන ප්‍රත්‍යයෙන් වෙත්.

කුච්ඡ-අනේ-250

සත්තමියා-251

කිංහං-254

251 අනේගහතණසංඝානුචිත්තනානේ. සත්තමියාහි වුත්තං, කුච්ඡ අනුචිත්තනිහි වදනහි, සුඛනාමං නිවුසෙතත්තං සබ්බනාමෙතිහි චුත්තනාහි-සු-නිවුසෙත.

තමහා ව. 255

යනු විධිසූත්‍රය-තමහාය, වය-යනු පදයි.

තමහා ව, තඹබදයා කෙරෙන්; සත්තමසඤ්ඤා, සජාමිවිභක්තාපි
යෙහි; කුච්චි, සමහර නැනෙක; හිංහං, හිං හං යන ප්‍රත්‍යය
දෙක වෙත්.

කුච්චි-අඤ්ඤා-250

සත්තමයා-251

ඉමසමා හධා ව. 256

යනු විධිසූත්‍රය-ඉමසමාය, හධාය, වය-යනු පදයි.

ඉමසමා, ඉමබදයා කෙරෙන්; සත්තමසඤ්ඤා, සජාමිවිභක්තාපි
යෙහි; කුච්චි, සමහර නැනෙක; හධා ව, හප්‍රත්‍යය ධිප්‍රත්‍යය දෙකද
වෙත්.

කුච්චි-අඤ්ඤා-250

සත්තමයා-251

යතො හිං. 257

යනු විධිසූත්‍රය-යතොය, හිං-යනු පදයි.

යතො, යඹබදයා කෙරෙන්; සත්තමසඤ්ඤා, සජාමිවිභක්තාපි
යෙහි; කුච්චි, සමහර නැනෙක; හිං, හිං ප්‍රත්‍යය වේ.

කාලෙ. 258

යනු අධිකාරසූත්‍රය-කාලෙ-යනු පදයි.

කාලෙ, කාලෙ යන මේ සූත්‍රය අධිකාරපිණිය දැක්වුණු.

කුච්චි-අඤ්ඤා-250

සත්තමයා-251

කාලෙ-258

255 “හිංහංගිකඛනනනි” සුත්තං සකලමපි තුථාදිසුත්තෙ සත්තමයා
ඉති ව නමො වෙති සුත්තෙන සම්බන්ධං ගවුජ්ඣ-ඵඵ වකාරෙන
ගිකඛනං පච්චයං වජ්ජනීති-සුඛොධිකා.

,, වග්ගහණං ගිකඛනග්ගහණං නිවතානානිනනි-චුත්තිසං.

,, වානි අනුකම්පනනිවතානානිනනිපි වදනනි-සු-නිද්දෙසෙ.

256 වග්ගහණමධාරණෙචනනි-නාහසෙ.

258 ඉතො පරං කාලදිපිකනනිවිධානෙ සබ්බස්මි වකානෙති-රුපං.

කිංසබ්බසෙකකයකුහි ද ද්වනං. 259

යනු විධිසුත්‍රසි-කිංසබ්බසෙකකයකුහි, ද්වනං-යනු පදසි.

කිංසබ්බසෙකකයකුහි, නිං ශබ්දය සබ්බ ශබ්දය අසුක ශබ්දය එක ශබ්දය ය ශබ්දය කු ශබ්දය යන මේ ශබ්දයන් කෙරෙන්; කාලෙ, කාලයෙහි; සත්තමසදේ, සභාමිච්ඡාසත්තමසයෙහි; කච්චි, සමහර නැතෙක; ද්වනං, ද්වනං යන ප්‍රත්‍යය දෙක වෙත්.

කච්චි-අදේ-250

සත්තමසා-251

කාලෙ-258

ද්-259

තමහා ද්වනං. 260

යනු විධිසුත්‍රසි-තමහාය, ද්වනං, වය-යනු පදසි.

තමහා, තමබ්දයා කෙරෙන්; කාලෙ, කාලය කිවමනාකල්හි; සත්තමසදේ, සභාමිච්ඡාසත්තමසයෙහි; කච්චි, සමහර නැතෙක; ද්වනං, ද්වනං ප්‍රත්‍යයද; ද්ව, ද්වප්‍රත්‍යයද යන මේ ප්‍රත්‍යය දෙක වෙත්.

කච්චි-අදේ-250

සත්තමසා-251

කාලෙ-258

259 කිංසබ්බසෙකකයකුහි යනු වෙනම සබ්බසෙකකයකුහි ද්වනං යනු පදසි, කුලසෙවනසමා ද්වනං වානි-රූපසිහි.

„එහි හි කිනති වුතො යෙව සිබෙ කුති කසමා වුතො? නනු කිංසබ්බසෙකකයකුහි ද්වනං පවසො හොති? න කුසලසොති, සචං නථා පි ද්වනං පවසො පරෙ නිවං කුසලසො හොතිති පුන නිගමනං කුති වුතො, මුඛමතසාපර පන-

“කිංසබ්බසෙකකයකුහි සුතොන

කසමා වුතො කුතිතිදං

සබ්බසෙකකයකුහි පවසො

කුසලසො හොති වොදයෙ”-

සචං නථාපි චේතනා නිගමය ඉත ද්වනං පරෙ සතො කුසලසො නිගමොතිති වුතො නථා හි ද්වනං න ඉවත්ති කසකු ද්වනං ද්වනං නිගමොති, කුති නිපාතපදනති ද්වනං නිගමනං පි වදනති-සු-නිගමය.

260 වග්ගනෙං ද්වනං නිග්ගනෙං නිග්ගනෙං නිග්ගනෙං නිග්ගනෙං.

ඉමසමා රහිවුනාදනි ව. 261

යනු විධිසුත්‍රයි-ඉමසමාය, රහිවුනාදනිය, වය-යනු පදයි.
ඉමසමා, ඉමසබදයා කෙරෙන් පරව; සන්නමාසේ, සභාමිච්ඡා
සන්තප්පියෙති; කාලෙ, කාලය කිවමනාකල්හි; කුච්චි, සමහර තැ
නෙක; රහිවුනාදනි ව, රහිවුනා දනි යන මේ ප්‍රත්‍යයෝද වෙත්.

සබ්බස්ස සො දමති වා. 262

යනු විධිසුත්‍රයි-සබ්බස්සය, සොය, දමතිය වාය-යනු පදයි.
සබ්බස්ස, (සියලුම) සබ්බසබ්බයට; දමති, දුප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; වා,
විකල්පයෙන්; සො, සකාරදෙය වේ.

අවණේණා යෙ ලොපං ව. 263

යනු විධිසුත්‍රයි-අවණේණාය, යෙය, ලොපංය, වය-යනු
පදයි.
අවණේණා, අවණියනෙම; යෙ, යප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; ලොපං ව,
ලොපටද පැමිණේ.

වුඛස්ස ඡේ ඉසිටේසු. 264

යනු විධිසුත්‍රයි-වුඛස්සය, ඡේය, ඉසිටේසුය-යනු පදයි.
වුඛස්ස, (සියලුම) වුඛසබ්බයට; ඉසිටේසු, ඉය ඉට්ඨ යන ප්‍රත්‍යය දෙ
ක පරකල්හි; ඡේ, ජකාරදෙය වේ.

ඡේ-ඉසිටේසු-264

පසස්ස සො ව. 265

යනු විධිසුත්‍රයි-පසස්සය, සොය, වය-යනු පදයි.
ඉසිටේසු, ඉය ඉට්ඨ යන ප්‍රත්‍යය දෙක පරකල්හි; පසස්සය, (සිය
ලුම) පසස්ස සබ්බයට; සොව, සකාරදෙයද; ඡේ, ජකාරදෙයද වේ.

261 සත්තමිකාලග්ගතණානි චෙතනානුචිත්තනෙ, වග්ගතණං තදනු
කඛ්ඛිනානි-නාතසෙ.

“ අනුචිත්තනානො දැනුවත්තං නිවිතෙනතුං ඉධ අනුචිත්තමානො
සිඛෙපි දුනිඤ්ඤායෙ ගතිනො-වග්ගතණං කාලෙ සත්තමාසෙති
සද්දනං අනුකඛ්ඛිනානි-සු-නිඤ්ඤෙ.

263 වසඤ්ඤාන ඉවණේණපිති-රුපිසිඛිතං.

“ වග්ගතණං වාග්ගතණං නිවිත්තනානි-නාතසෙ.

265 වසඤ්ඤානං දුග්ගිසාදෙය සමපිණ්ඩනානි-වුත්තිතං.

“ වග්ගතණමනුකඛ්ඛිනානි, සමපිණ්ඩනානිපි වදනති-සු-නි:

“ වග්ගතණං යථා වුඛසද්දස්ස ඉසිටේසු ජාදෙසො හොති තථා
තෙසෙව පසස්සද්දස්ස සො ආදෙසො හොති ජාදෙසො චෙති සමපි
ණ්ඩිති-නාතසෙ.

ඉතිවේදිය-264

අනතිකසා නෙදෙ. 266

යනු විධිසුත්‍රය-අනතිකසාය, නෙදෙය-යනු පදයි.
අනතිකසා, (සියලුම) අනතික ශබ්දයට; ඉතිවේදිය, ඉය ඉට්ඨ යන ප්‍රත්‍යය දෙක පරකල්පි; නෙදෙ, නෙද යනාදෙය වේ.

ඉතිවේදිය-264

බාලාසා සාදෙ. 267

යනු විධිසුත්‍රය-බාලාසාය, සාදෙය-යනු පදයි.
බාලාසා, (සියලුම) බාලා ශබ්දයට; ඉතිවේදිය, ඉය ඉට්ඨ යන ප්‍රත්‍යය යන් පරකල්පි; සාදෙ, සාද යනාදෙය වේ.

ඉතිවේදිය-264

අපසාසා කණි. 268

යනු විධිසුත්‍රය-අපසාසාය, කණි-යනු පදයි.
අපසාසා, (සියලුම) අපසාශබ්දයට; ඉතිවේදිය, ඉය ඉට්ඨ යන ප්‍රත්‍යය දෙක පරකල්පි; කණි, කණි යනාදෙය වේ.

ඉතිවේදිය-264

කණි-268

සුවානඤ්ච. 269

යනු විධිසුත්‍රය-සුවානංය, චය-යනු පදයි.
සුවානඤ්ච, (සියලුම) සුවශබ්දයටද; ඉතිවේදිය, ඉය ඉට්ඨ යන ප්‍රත්‍යය ය දෙක පරකල්පි; කණි, කණි යනාදෙය වේ.

● ඉතිවේදිය-264

269 වග්ගහණං. කණිගහණානුකර්මණං-ඉහ පන සුවසඤ්ඤා සුවසඤ්චාවකතනා සුවසාති වග්ගහණෙ ඵලමචනා සුවානනති බහුච චන නිදෙසො වචනවිපල්ලාස ලකඛණාමිකරණං-නාමය.

„වග්ගහණං. කාරයානුකර්මණං. සුවසාති වග්ගහණෙ සුවා නනති වචනවිපල්ලාසවසෙන වුතං-විපල්ලාසො හි වතුබ්බිධො අකඛ රවිපල්ලාසො ලිඛිතවිපල්ලාසො විහතතිවිපල්ලාසො වචනවිපල්ලා සොති-නාම අට්ඨකථාති ආදි අකඛරවිපල්ලාසො නාම, ඉතිලිඛිතාදිනං පුලලිඛිතාදිවසෙන නිදෙසො ලිඛිතවිපල්ලාසො නාම, පඨමාදිවග්ගහණෙ නතිසාදිවිහතතිනිදෙසො විහතති විපල්ලාසො නාම, ඵකචචනා ජෙව බහුවචනසා නිදෙසො වචනවිපල්ලාසො නාමාති-සු-නිදෙසො.

වනතුමනතුටිනඤ්ච ලොපො. 270

යනු විධිසුත්‍රයි-වනතුමනතුටිනං ය, චය, ලොපොය-යනු පදයි.

ඉඬ්චෙස්ස, ඉය ඉඬ්ච යන ප්‍රත්‍යය දෙක පරකල්භි; වනතුමනතුටිනං ච, වනතුමනතුටි යන මේ ප්‍රත්‍යයන්ටද; ලොපො, ලොප්චේ.

වා-262

සවනං තලනදකාරනං බ්‍යඤ්ඤානි ච ලඤ්ඤාජකාරනං. 271

යනු විධිසුත්‍රයි-සවනංය, තලනදකාරනංය, බ්‍යඤ්ඤානි, ච, ලඤ්ඤාජකාරනංය-යනු පදයි.

සවනං, සවත්වු; තලනදකාරනං, තකාර ලකාර නකාර දකාර යන මොවුන් සම්බන්ධවු; බ්‍යඤ්ඤානි, බ්‍යඤ්ඤානෙය්; ච, විකල්පයෙන්; ලඤ්ඤාජකාරනං, චකාර ලකාර ඤකාර ජකාර බවට පැමිණෙත්.

අමහතුමනතුරුපමුහමහතසබසඤ්ඤිපිතාදිති සමා නාව. 272

යනු අභිදේශසුත්‍රයි-අමහතුමනතුරුපමුහමහතසබසඤ්ඤි පිතාදිති, සමාය, නාය, ඉවය-යනු පදයි.

අමහතුමනතුරුපමුහමහත සබසඤ්ඤිපිතාදිති, අමහශබ්දය නුමන ශබ්දය නතුප්‍රත්‍යයය රුජශබ්දය මුහමශබ්දය අත්තශබ්දය, සබ

270 ඉට්ඨංගුහණමහානුචතතො, වග්ගණං තදනුකඩ්ඪන ස්වනි-නායෙය.

„ වග්ගණං ඉග්ඉට්ඨපච්චයානුකඩ්ඪනස්මිං, ඉඬ නතුචිනනති අචඤා වහතුමනතුටිනනති චචනං අචයචලොප නිවර්තනනනි-සු-නිදෙයෙය.

271 කාරග්ගණං සවනං සකාරකච්චිපචග්ගනං සකාර කච්ච පචග්ගාදෙසස්මිං තථා ඵඛනකාරනං ජඤ්ඤාකාරදෙසස්මිං-රු පසිඤ්ඤං.

„ ඉඬ පන යවෙනනති තලනදකාරෙති විසුං කීඤ්ඤාපී ව්‍යඤ්ඤානානි නසනති තථාපී සිලාස්ථනකසස සරීරං ගත්තො මුඛනති ආදීසු මිග අභෙදෙපචාරවසෙන යවිතං තලනදකාරනං බ්‍යඤ්ඤානිති වුත්තනති-නායෙය.

272 අභිදේශො පන ජබ්බිමො, වුත්තඤ්ඤා,

ව්‍යපදේශො නිමිත්තඤ්ඤා

නං රුක්ඛං නං සභාවනො

සුත්තං මෙව නථා කාරී

අභිදේශොති ජබ්බිමො, තී-රුපසිඤ්ඤං.

„ තස්මි නතුති වනතුමනතුරුපචග්ගනො වුත්තො-අඤ්ඤාපී තෙ ලොපො පද්‍යගණෙ ඵකෙන වචනෙන සංගණනිතං න සත්තකාරිති-සුමොඛිකායං.

„ ආදියදෙ, ගෙණු පකාරස්මිච්චකොති-නායෙය.

ශබ්දය පිතු ශබ්දය යන මේ ආදීන් කෙරෙන් පරවු; යමා, සමාවිභ කතිය; නා ඉව, නාවිභකතියමෙන් දනසුතුයි.

ඉති නාමකපෙස පඤ්චමො කණේධා.

සසමා දසෙති භසමාදනො වා නදපාදනං. 273

යනු සංඥසුත්‍රයි-සසමාය, අපෙතිත, භයංග, ආදානොය, වාය, තංග, අපාදනංග-යනු පදයි.

සසමා වා, පදවිප්‍රවාහනියට සීමාවූ යමකුගෙන් හෝ; අපෙති, පහ වේද; සසමා වා, යමෙකු හෙතෙකොට ගෙණ හෝ; භයං, බිය වේද; සසමා වා, යමෙකුගෙන් හෝ; ආදනො, විද්‍යාදි යමක් ගනිද්; තං, එකාරකය; අපාදනං, අපාදනනම් වේ.

273 නිද්ධිමයං කඤ්චි උපාත්තවිසයං නවා,

අනුමේය විසයඤ්චනි අපාදනං නිබාමනන්ති-සුමොධිකාගං.

„ සසමා වා ගාමාදිකාරකතො අපෙති, සසමා වා මොග්ගිකාර කතො භයං ජයනො, සසමා වා ආවර්ගාදිකාරකතො සිකං ආදනො, සසමා වා ගාමාදිකාරකතො අපෙති තං ගාමාදිකාරකං අපාදනංගඤ්ඤං නොති-ඉට්ටවමි පට්ටනං සොජෙනබ්බං-එති යඤ්ඤං සබ්බා මධ්‍යා අනිසතො යෙව, කසමා? අනිසතනිසතවසෙන විසෙසා ජානා ති-සෙන කෙනාපි සඤ්ඤන අගතිනසුබ්බස්ස ගතිනතො යඤ්ඤං අනි යතො නාම-යඤ්ඤන අගතිනස්ස ගතිනතො තඤ්ඤං නිසතො නාම-යතඤ්ඤං අසනනිට්ඨානසනනිට්ඨානලක්ඛණවසෙන විසෙසා තිපි වදනති-නවා හි වුත්තං—

නානු යං තං සම්මතෙති, යුත්තං වා නිසතං සියා

නසො වා සම්පයොගො වා, අසනනිට්ඨානලක්ඛණො

තො වා නප්පයොගො වා, සුසනනිට්ඨානලක්ඛණො-ති

නානුයමධිප්පාගො යඤ්ඤං අපාදනංගඤ්ඤං න නිසමෙති, තඤ්ඤං නිසමෙති, තසො තෙ යතඤ්ඤං විසුං විසුං අනිසතනිසතඤ්ඤානාමාති.

වාසඤ්ඤං ආරකසමුච්චයෙය්, සසමා වාති නිකිතත්‍වං කාරකඤ්ඤං සමුච්චයෙය්, යථා වා කිරියාකාරකවිසෙසානං විසුං විසුං සමුච්චයතො වාකාසමුච්චයෙය්-සුතො කිරියා පච්ඡා ධම්මතො කිරියා සමුච්ච යෙය්, තිපි වදනති තං තෙසං මතිමත්තං-නවාති යෙන වාසඤ්ඤිනා එකකාරකෙන නානාත්‍රියං සමුච්චති සො ක්‍රියාසමුච්චයො නාම “ලිඛඤ්ඤං නිපට්ටනෙ”ව ධම්මතො වාති යෙන එකකිරියාය නානාකාරකං සමුච්චති සො වාසඤ්ඤිකො කාරකසමුච්චයො නාම-යථා ලිඛඤ්ඤං බානවො ච නිපට්ටනෙති යෙන කිරියාකාරකාති විසුං විසුං සමුච්චති සො වාසඤ්ඤිකො වාකාසමුච්චයො නාම-යථා දානඤ්ඤං දෙති සීලඤ්ඤං රකබ්බිති සො වුත්තසමුච්චයෙය් නාම-කවා පන ඤ්ඤං

273 සඤ්ඤිසඤ්ඤායො ඤායනතීති? ආචර්යානාමුපදෙසනො ච ආවුත්තනනෙයන ච අපාදනමිචනෙන න කිංචාති පච්ඡා වුත්තාතනා ච—නං සෙද්දන සඤ්ඤිතිද්දෙසො, අපාදනසෙද්දන සඤ්ඤිතිද්දෙසො ච ඤායතීති—ඉමස්ස සුත්තස්ස පුනෙධි ච අපාදනසඤ්ඤාවිතිනස්ස සුත්තස්ස අභාවා යසමාති පදෙ කථං අපාදනසඤ්ඤං ලබ්බතීති? සඤ්ඤා අලබ්භනෙ කථං සමාවිහන්ති සියා?—ඉදං සුත්තමිදි අඛතුළු මිඛ අත්තනො සඤ්ඤං කාතුං නසකනාං—වුත්තාද්ධං—

යථා අඛතුළුමත්තානාං නසකනාමසිතුං පරං;
එවං නාමවිධිං කාතුං භොගො භොගෙන මත්තනීති—වොදනා,
ආලාකඤ්ඤා නිදෙස්සති නාසෙති නිමිරමපි ච;
පරිශාදිසති නෙලං ච චට්ඨං කොපෙති එකනොති—පරිභාෂෙරා

“යසමාදපෙති තදපාදනනති” වුත්තන සෙව සිද්ධති කසමා භයං ආදනෙති කිරියා ගතීනාති? නථාපි සමභවනො යදිති, තත්තකමෙව චුළෙවයා කායසංගොගපුබ්බකමෙව ගණනෙයා නසමා විත්තසංගොග පුබ්බකං සබ්බණ්ඩිතුං ආදනෙති වුත්තං—දුට්ඨොති අපගමො කාය සංගොගපුබ්බකවිත්තසංගොගපුබ්බක වසෙන—වුත්තාද්ධං.

කායසංගොගපුබ්බකො විත්තසංගොගපුබ්බකො
යථා ච භාමා අපපති පාපා විකං නිවාරසෙති.

ගද්දෙවං භාගතීති කිරියාසෙව සිද්ධති—කථං ආදනෙති වුත්තන ආ පුනෙධා දු බාතු අපාදනනො න සමද්දනනොති ඤාපනායං සිමි සත්තරමොති නිසමාය වා අත්තනරවිසඤ්ඤාපනාය වා නොතීති—කිං ඉදං භාමාදිකාරකං නිසනං අපාදනසඤ්ඤං ලබ්බති උදුහු අති යනනති? නිසනමිදි ලබ්බති අනිසනමිදිති වත්තබ්බං අපගමද්දනාදි නිමිත්තෙ සති හි නිසනං ලබ්බති න නං නිමිත්තරතිතවසෙන—අඤ්ඤා ගමන කිරියාදි නිමිත්තාසුත්තන සත් කම්මාදිසඤ්ඤාය ලබ්බමානානාං අතිසතං පිති වත්තබ්බං නථා හි වුත්තං—

ගපෙකොපි පටො සුකක රත්තාදිභුණ්ණොගනො
සුත්තනා පටො නථා රත්ත පටාදිසමුදිරිනො
නපච්චමුමනං දට්ඨබ්බං යුත්තං කාරකසත්තනා
කතතුකම්මාදිභෙදෙන නානාච්චුපපජ්ජනො.
බුද්ධො චරති භො සමි බුද්ධං අනුසරති සිං.
බුද්ධන දෙසිනො ඛමමා ඛමමා බුද්ධන නිට්ඨති..
ඛමමෙසා දෙති බුද්ධස්ස ඛමමා බුද්ධා විනිශ්චයනො
ඛමමා බුද්ධස්ස ඛමමෙසා ලොසකා බුද්ධ පසිදති—ති.....

.....අපනෙතො ඉතො ආදදතිති අපාදනං=ඉතො අවබ්භුතො භාමාදි කාරකනො මුනිආදිකතතුභුතො කාරකො කාගෙන වා විත්තන වා අපනෙතො අඤ්ඤං යානං ආදදති නසමා තං අවබ්භුතො භාමාදිකාරකං අපාදනං නාමාති අත්තො.....පු—නිදෙස්ස.

අපාදානං-273

ධාතුනාමානමුපසග්ගසොගාදිඥපි ව. 271

යනු සංඥසුත්‍රයි-ධාතුනාමානංය, උපසග්ගසොගාදිඥපි,
අපිය, වය-යනු පදහි.

ධාතුනාමානං, ධාතුනාමයන්ගේ සංයෝගයෙනිද; උපසග්ගසොගා
දිඥපි ව, උපසග්ගසොගාදියෙනිද; (යම් කාරකයෙක් යෙදේද එ
කාරකය) අපාදානං, අපාදානසංඥ ඇත්තේය.

අපාදානං-273

යොගෙ-274

274 ආදිසද්දෙන නිපාතයොගෙ ව.....අපිග්ගහණෙන කම්මාපා
දානකාරකමපේකපි.....වසද්දග්ගහණෙන පතුති ආදිඅභේ තදත්ථි
යුග්ගොගෙ වා නි-රූපසිඤ්ඤං.

„ ආදිග්ගහණෙන කාරකමපේකපි පඤ්චමි විභතති හොති. අපි
ග්ගහණෙන නිපාතයුග්ගොගෙපි... ව සද්දග්ගහණෙන අඤ්ඤාභාවි
පඤ්චමිවිභතති හොති පි-වුග්ගොගෙ.

„ අපිග්ගහණෙන නිපාතයුග්ගොගෙපි පඤ්චමිවිභතති හොති දුති
යානතියා වාති, ඉදමපි ඵලපවාරවසෙන වුග්ගො නිපාතයුග්ගොගෙපි
යං කාරකං අභි නං කාරකං අපාදානසංඥං හොති තස්මිං අපාදා
නකාරකෙ “අපාදානෙ පඤ්චමි”ති සුග්ගහණෙන පඤ්චමිවිභතති “දුති
යා පඤ්චමිනං වා”ති සුග්ගහණෙන වග්ගහණෙන දුතියා නතියා විභතති
ව හොතිති අපභාවි-ඵලපවාරවසෙන වුග්ගහණෙන අපිග්ගහණෙන අපා
දානසංඥං ව කම්මසද්දං ව කතභුසද්දං ව හොතිති වදනති,
සුග්ගහණෙන අපාදානසද්දං අපිග්ගහණෙන පඤ්චමි දුතියා නතියා
විභතති ව හොතිති වදනති, රූපසිඤ්ඤං පන ආදිග්ගහණෙන නිපා
තයුග්ගොගෙපාදානං සංග්ගහණෙන අපිග්ගහණෙන කාරකමපේක අපා
දානං සංග්ගහණෙන දුතියා නතියා වාතිති පගොජනං නථි කම්මායන
අභිබ්බාධන සද්දනිපිකරණසු පන අභි මාතු ජාති රකිතනිපාත
යොගසද්දනොපාදානං-රකිතාති, මනුෂ්‍යග්ගහණෙන මාතාති දුන
කිරියාස කතනා නාම, දෙතිති තස්ස මාතුජස්ස පුත්‍රාස්ස ඵලගාහං
දෙති, මාතුජනති පඤ්චමස්ස ඵලගාහං පුත්‍රාස්ස ඵලගාහං
පඤ්චමස්ස නතිසත්තාපාදානං, මාතුජාති කම්මයවමනිස යොග
දුතියාපසඤ්ඤ නිපාතයොගසද්දපාදානං, මාතුජිප්පමානෙ පුග්ගො
රකිතා විජිතා හුචාති අපභාවි-සු-නිද්දෙසෙ.

රකඛණස්ථානමිවර්තනං. 275

යනු සංඥසුත්‍රසි-රකඛණස්ථානං, ඉවර්තනං-ස්නුපදසි.
රකඛණස්ථානං, රක්‍ෂණස්ථානං ධාතුන්ගේ; යොගෙ, යෙදීමෙහි;
ඉවර්තනං, යමක් අභිමත වේද; (ඒ කාරකය) අපාදනං, අපා
දන නම් වේ.

අපාදනං-273

ඉවර්තනං-275

සෙන වාදසාධනං. 276

යනු සංඥසුත්‍රසි-සෙනය, වාය, අදසානං-යනු පදසි.
සෙන, සමෙකුළුසිත්; අදසානං සමකියාදසිතය; ඉවර්තනං, කැමති
වන ලද්දේද; (ඒ කාරකය) වා, විකල්පයෙන්; අපාදනං, අපාදන
නම් වේ.

අපාදනං-273

දුරන්තිකඛකාලනිමමාණස්ථාලොපදිසායොග විභතතාරපස
යොගසුඛසමාවනගෙනුමිත්‍රිත්‍රසාමාණස්ථාලොපදිසායොග විභතතාරපස
ණවවනසංඝාතථනපොකානනතුසු ව. 277

යනු සංඥසුත්‍රසි-දුරන්තිකඛකාලනිමමාණස්ථාලොපදිසා
යොගවිභතතාරපසයොගසුඛසමාවනගෙනුමිත්‍රිත්‍රසාමා
ණස්ථාලොපදිසායොග විභතතාරපසයොගසුඛසමාවනගෙනුමිත්‍රිත්‍රසාමා
නතුසු, වය-යනු පදසි.

275 රකඛ පාලනෙ, පාල රකඛණේ, පා රකඛනෙ, ඉපරකඛණේ,
නා පාලනෙ, අව රකඛණෙහි එවමාදයො-රකඛිතඛිතා වා අභි-රකඛ
ණස්ථානෙසං රකඛණස්ථානතනි-නාසෙ.

„ අචර්‍යා පන ඉධ අනුමග්ගනවග්ගනණෙන අභිවර්තනාපාදන
සංඥානං සහිතතාහි වදන්තීති-සු-නිදේශෙ.

277 වසදෙනු සමායොගං දුතියා නතියා ජට්ඨි ව-එත් දුරන්ති
කසුදු දුරන්තිකසුඛාහි දුරන්තිකනති සරුපෙකසෙසං කථා වුත්තා
නති දුට්ඨිං-නෙන දුරන්තිකසායොගෙන නදෙත්ථි ව අපාදනසංඝාත
නොති-රුපසිඛිතං.

„ ආරාමයොනො කාම මිරමණනිසංඝාතයොනො-ආරාමයො
ගෙහි වුත්තනෙහි සුමුචාරණත්ථිං නි ලෙඨං කතං.

„ වග්ගනණෙන අසංඝාතාපි පසුමිත්තනති ව ජට්ඨි දුතියා නති
යා විභතතාරපස ව සංගණනාති.....දිසාව දිසායොගොව-දිසාදිසා
යොගොහි වුත්තනෙහි සරුපානමකසෙසසිකනති එකසෙසං කථා
දිසායොගෙහි වුත්තනති-නාසෙ.

„ ව සද්දග්ගනණෙන සෙසෙසසි භ්‍යොගො නොපදිට්ඨා අපාද
නායොගිකා නෙ පසොගට්ඨිකකණෙනි සොපෙ නබ්බාති-වුත්තනං.

„ එත් වග්ගනණං වාග්ගනණානුකඛිතතාහි, රුපසිඛිතං පන
වග්ගනණං සමුචාරණත්ථිං වුත්තනති-සු-නිදේශෙ.

දුන්නාතිකධිකාලනිවමාණකාලොප දියායොගවිහත්තාරපයොග සුඛපයමොචනහෙතු විවිත්තපමාණ පුබ්බයොගබ්බකගුණවචන පඤ්ඤකථනථොකාකතනුසු ව—දුර, දුරාපිය; අනාතිත, සම්පාපිය; අධිකාලනිවමාණ, මාහි කාල දෙදෙනාගේ ප්‍රමාණකිරීමය; කාලොප, කාලප්‍රත්‍යයාගේ ලොපය; දියායොග, දියාවාපි ශබ්දයන්ගේ හා දිශාපියාගේ යෙදීමය; විහත්ත, විහජනාපිය; ආරපයොග, ආර යන නිපාතයාගේ ප්‍රයෝගය; සුඛ, ශුඛාපිය; පමොචන, ප්‍රමොචනාපිය; හෙතු, හෙතුයොගය; විවිත්ත, විවික්තාපිය; පමාණ, ප්‍රමාණාපිය; පුබ්බයොග, පුබ්බශබ්දයාගේ යෝගය; බ්බක, බ්බකාපිය; ගුණවචන, ගුණකථනය; පඤ්ඤ, ප්‍රශ්නාය; කථන, විසඳීමය; ථොක, අලපාපිය; අකතනුසු ව, කතාරතිතාපිය හෝ අකාරක හෙට්ඨය යන මේ අපියන්හිද; (යම් කාරකයෙක් වේද ඒ කාරකය); අපාදනං, අපාදන නම් වේ.

සසස දුතුකාමො රෙච්ඡන ධාරසනෙ වා නං සමපදනං. 278

යනු සංඤ්ඤාය-සසසය, දුතුකාමොය, රෙච්ඡනෙය, ධාරසනෙය, වාය, නංය, සමපදනංය-යනු පදයි.

සසස වා, යමෙකුට හෝ; දුතුකාමො, දෙනු කැමැත්තේද; රෙච්ඡනෙ, රුචි වේද; ධාරයනෙ, දරන්නේ වේද; නං, ඒ කාරකය; සමපදනං, සමපදන නම් වේ.

සමපදනං-278

278 වාහි විකප්පනානිං, බාහුනාමානං පඨොගෙ වා උපසන්නානොගෙ වා නිපාතානුගොගෙ වා නවානොගෙ වා සති අත්ථිකප්පනානිං වාසඥෙ, පසුප්ප්තිති-වුත්තිතං.

„ වාසඥෙ, පන අනුචිත්තමානොපි පුත වුත්තානා වුත්තාවුත්ත සමුට්ඨසන්ථා ති-.....

„ ඉමිතා රජකසු වන්චං දදති දෙවදත්තසු ඉණං දදතිති ආදිසු සමපදනං නිවාරෙති-වුත්තානුචි.

සමමා පදිග්ගනෙ සසස සමපදනං නද්ධවනෙ ව්‍යුප්පස වා පටිග්ගානු ලකඛණං නං ක්‍රියාය වා රජකසු දදෙ වන්චං රහොද්ද දණ්ඩනති ආදිසු න හතෙ සමපදනානං පුප්ප්තිතිමහාවතො ති

„ සමපජ්ජ අසු දදතිති සමපදනං=සමපජ්ජ උපගතො අසු පටිග්ගානුකසු දදතිති අන්තො ඒවිමන්ති සති රජකසුදගොපි සඛාණාති, නං සමපදනං අතිරුකරණමාරබනබානුසංඥාවසෙන තිථිමං හොති-වුත්තානුචි.

අතිරුකරණමාරබනබානුසංඥාවසෙන ති

සමපදනං නිබා වුත්තං රුකබ්බාවකතිකඛිතො-ති.-සු-නිද්දෙය.

සිලාසහනුයාසපධාරපිහකුබදුහිසෙසාසුයරාසිකථපච්චාසුණ
අනුපතිනිණ පුබ්බකතතාරොචනස්තදස්තමස්ථාලමස්ථ
ඤ්ඤානාදරපාණිති ගතාස්තමති සංසට්ඨසමුත්තිස
සත්තමස්තෙසු ව. 279

යනු සංඥසුත්‍රසි-සිලාසහනුයාසපධාරපිහකුබදුහිසෙසාසුයරා
සිකථපච්චාසුණඅනුපතිනිණපුබ්බකතතාරොචනස්තදස්තම
ස්ථාල මස්තමඤ්ඤානාදරපාණිතිය, ගතාස්තමති, සං
සට්ඨසමුත්තිසසත්තමස්තෙසු, වස-යනුපදසි.

සිලාසහනුයාසපධාරපිහකුබදුහිසෙසාසුයරාසිකථපච්චාසුණඅනුප
තිනිණපුබ්බකතතාරොචනස්තදස්තමස්තමස්ථාලමස්තමඤ්ඤානාදර
පාණිති—සිලාස, සිලාසකස්තෙස; හනු, හනු අපනයනෙස; ථා,
ථාගතිනිවුනතියෙස; සප, සපඅනෙකාසෙස; ධාර, ධරධාරණෙස;
පිහ, පිහ ඉච්ඡායෙස, යනමේ ධාතුන්ගේ ප්‍රයෝගයෙහිද; කුබ, කුබ
කොපෙස; දුහ, දුහපපුරණෙස; ඉස, ඉසසඉසායෙස යන මේ ධා
තුන්ගේ හා තදස්තමාසි ධාතුන්ගේ ප්‍රයෝගයෙහිද; උසු, උසුථා
අපිකොට ඇති ධාතුන්ගේ යෙදීමෙහිද; රුබ, රුබසිංසාසරාසෙ
සුස; ඉකබ ඉකබදසුනෙකසුස යනමේ ධාතුන්ගේ ප්‍රයෝගයෙ
හිද; පතිආසුණ, පති ආ යන උපසංහිතස්ත පුම්කොට ඇති සුසට
ණෙ යන ධාතුස; අනුපතිනිණ, අනුපතිසන උපසංහිතස්ත පුම්
කොට ඇති හිසඥෙ යන ධාතුස යන මොවුන්ගේ; පුබ්බකතතා,
පුම්කතියෙහිද; ආරොචනස්ත, ආරොචනාපියෙහිද; තදස්ත, තදපි
යෙහිද; තුමස්ත, තුංප්‍රත්‍යයාගේ අපියෙහිද; අලමස්ත, අලං යන
නිපාතයාගේ අපියෙහිද; මඤ්ඤ, මනඤ්ඤෙ යන ධාතුනුගේ යෙදි
මෙහිද; අනාදර අපාණිති, අනාදර අප්‍රාණිදෙක හැඟෙනකල්
හිද; ගතාස්ත මමති, ගමනාපි ධාතුන්ගේ කල්මයෙහිද; සංසට්ඨ
සමුත්තිසසත්තමස්තෙසු—සංසට්ඨ, ආශිංසනාපිය; සමුත්ති,
සමුත්ති අපිය; සිස, හිසොසොගය; සත්තමස්තෙසු ව, සත්තමඅපිය
යන මේ අපියන්හිද; (යම් කාරකයක් වේද ඒ කාරකය) සමපද,
නා, සමපදන නම් වේ.

279 වසඤ්ඤානණෙන පතිනාහි කපපති පතොහි උපමඤ්ඤාලී
කරණථාසු අභියෙසයපහුතිගොගෙ ව පුරෙච්ච වතුභිති-රුපසිකිං.

„...වසඤ්ඤානණං චිකාපනාචං, වාග්‍යනණානුකඤ්ඤානාචනාහි
ආත. අගං පතොභිච්චා වග්‍යනණං අභිනතරචිකාපනාචසු අත
නතරපුතෙක වාග්‍යනණසාපායනාචනාහිති-නානසෙ.

„අභිග්‍යනණෙන ඛසුසු අකඛරප්‍රයොගෙසු දිස්සති-නං සථා
උපමං තෙ කරසාමි ධම්මං චො හිකඛචෙ දෙසෙසාමි ඉච්චෙච්චාදි
ති-වුත්තිං.

සොධාගේ නමොකාසං. 250

යනු සංඥසුත්‍රයි-යොය, ආධාරෙය, තංය, ඔකාසංය-යනු පදයි.

යො, යමෙක්නෙම; ආධාරෙ, කතීකමයන් සමබ්බක්‍රියාවට පිහිටි වේද; තං, ඒ කාරකය; ඔකාසං, ඔකාස නම් වේ.

සෙන වා කසිරතෙ නං කරණං. 251

යනු සංඥසුත්‍රයි-යනෙය, වාය, කසිරතෙය, තංය, කරණංය-යනු පදයි.

සෙන වා, යමකින් හෝ; කසිරතෙ, කතීතෙම ක්‍රියාව කෙරේද; තං, ඒකාරකය; කරණං, කරණ නම් වේ.

වා-281.

යං කතෙති නං කමමං. 252

යනු සංඥසුත්‍රයි-යංය, කතෙතිය, තංය, කමමංය, යනු පදයි.

යං වා, යමක් හෝ; කතෙති, කතීතෙම කෙරේද; තං, ඒකාරකය; කමමං, කමම නම් වේ.

250 කිරිසා කතකුකමමානං

යථි භොති පහිටියා

ඔකාසොති පවුණතා සො

වතුඛා වතපිකාදිභොති-රූපසිඛිතං.

„ ඉහ යසඥා පදත්තීපෙකබාය දුලලිඝිතාති-සුඛොධි කාසං.

251 එති සතිපි සබ්බකාරකානං කිරිසාසාධකතො යෙනා වා කසිරතෙති විසසෙය්වා වචනං කතතුපකරණභූතෙසු සාධනෙසු සාධකතමස්සෙව ගණණත්ථං-වුත්තාහු.

„ යස්ස සබ්බවිසසෙයන ක්‍රියාසංසිඛි භෙදානා

සමිකාපීතති නං වුත්තං කරණං නාම කාරකනති.

„ නං පන දුට්ඨං අප්පකිනතික බාහිරවසෙනාති-රූපසිඛිතං.

„ වාසඥා සමුවචග්ගොති-නානසෙ.

„ එති වාසඥා අවුත්තවාසසමුවචග්ගොති-සු-තිඥාසෙ.

„ වා සඥාන දස්සන සමිකාදික්‍රියා සබ්බවිතාති-සුඛොධිකාසං.

252 නිබ්බන්ති චිකතිපාත්ති

භෙදෙන නිවිධං මනං

කතකුක්‍රියාති කමමනනං

සුඛබ්බාර නිවෙසනනති-රූපසිඛිතං.

„ වාසඥාසං අනුවුත්තනනනා-වාසසමුවචග්ගොත්තං වාසඥාති-සු-තිඥාසෙ.

„ අත්තනාර චිකසයාන වාග්ගනණොධිකාරොති-නානසෙ.

„ වාසානරනාකපීතාහු කමමං නාම භොතිති-බාලාවතාර.

සො කරෙති සකතනා. 283

යනු සංඥසුත්‍රසි-සොය, කරෙතිස, සොය, කතනාය-යනු පදයි.

සො, යමෙක්තෙම; කරෙති, සම්ප්‍රධානව ක්‍රියාව කෙරේද; සො, හෙතෙම; කතනා, කතී නම් වේ.

කතනා-283.

සො කාරෙති ස හෙතු. 284

යනු සංඥසුත්‍රසි-සොය, කාරෙතිස, සොය, හෙතෙම-යනු පදයි.

සො, යමෙක්තෙම; කාරෙති, කතීලවා ක්‍රියාව කරවාද; සො, හෙතෙම; හෙතු, හෙතෙමේද; කතනා, කතීනම්ද වේ-හෙවත් හෙතු කතී නම් වේ.

යසා වා පරිග්‍රහණා නං සාමි. 285

යනු සංඥසුත්‍රසි-යසාය, වාය, පරිග්‍රහණය, නංය, සාමිස-යනු පදයි.

යසා වා, යමෙකුගේ හෝ; පරිග්‍රහණා, අයිතිය වේද; නං ඒ සඳිකි කිවු අර්ථයතෙම; සාමි, සාමි නම් වේ.

283 සො කිම්බො පුබ්බකතනා හෙතුකතනා කම්මකතනාහි-රූප

284 අත්තප්පායනො කිරියාය යා නිබ්බන්තනි කාරකො අපප්පතො පසුතො වා සකතනාහි පවුට්ඨි.
හෙතුකතනාහි කම්මතො කතනො සො පසොජකො කම්මකතනාහි පුබ්බකතෙ කම්මකුතො කම්මතො හි-රූපසිඛිතං.

285 වාග්‍රහණෙන සාමිනබ්බරූපදියොගෙපි-රූපසිඛිතං.

„එත්ථ වාසදෙද්‍ර අවුත්තසමුත්ථිතො තෙන සාමි සමුත්තසම්පට්ඨිකා රූපවාදි තෙදෙ සංග්‍රහණාහි, යසාවා සාමි යසාවා සමුත්තො නං සාමි සංග්‍රහණොහි, ඉත්ථවම්බාදි යොජෙතබ්බා හි-සු-නිදෙද්දෙස.

නිරිසාකාරකසංග්‍රහණො අසංගං භාවහෙතුකො සඛිතො භාම සො අත්තො නත්ථ ජඪි විධිතෙන හි.

„වාග්‍රහණෙනෙත්ථ විකප්පෙන සාමිසමුත්තසම්පට්ඨිකා රූපවාදි තෙදෙ සංග්‍රහණාහි-නාතෙස.

ලිඛිතයේ පඨමා. 286

යනු සංඥාප්තිය*—ලිඛිතයේ, පඨමාය—යනු පදයි.

ලිඛිතයේ, ලිඛිතාපියායේ කථනමාත්‍රයෙහි, පඨමා, ප්‍රථමාවීභාකති වේ.

ලිඛිතයේ—පඨමා—286.

ආලපනෙ ව. 287

යනු විධිප්‍රකාරය—ආලපනෙය, වය—යනු පදයි.

ආලපනෙ ව, ආලපනාපිය අධිකකොට ඇත්තාවූද; ලිඛිතයේ, ලිඛිතාපියෙහි; පඨමා, ප්‍රථමා වීභාකති වේ.

286 සංග්‍රහකායේ පන ලිඛිතකතකුකම්මකරණසම්පදානාපාදන සාම්ප්‍රදායිකායොග්‍යාලපනෙසු පඨමා භොගිති ආනාති-නායකෙ.

287 වග්ගභණ්ණං පඨමග්ගභණ්ණානුකඛ්ඛිතානුකි-නායකෙ.

„එළු ආලපනං නාම විජ්ජමානවත්තස්ස සඤ්ඤා අභිමුඛිකරණං, නඤ්ඤා කිරිතානිපච්ඡාදකභ්‍යන්ති මිරිහිතං තසමා කාරකං න භොගී භීරියා විසසසනමනකමෙව පන භොගිති—වුත්තඤ්ඤා.

සඤ්ඤානිමුඛිකායේ විජ්ජමානස්ස මත්තො

ආමිතතනං විධානභෙධා නච්ඡි රජ භවෙති තිං.

ආලපනපදං ඥං තං කිරිතාය විසසසනං,

විජ්ජාමි දෙවදත්තෙති කාරකො සො න ඡාතති.

„එළු වග්ගභණ්ණන අයං පඨමාවිභාකති අනුත්තො අච්ඡාදනෙසු භීසු ලිඛිතාලපනෙසෙව භොගිති අඤ්ඤාසේසු කතකුකම්මකරණ සම්පදානාපාදනසාම්ප්‍රදායිකායොග්‍යෙසු පි භොගි—වුත්තඤ්ඤා සංගහකාරකෙති

ලිඛිතයේ කතකුකම්මසේ කරණේ සම්පදානිතේ

නිසසකක සාම්ප්‍රදායිකේ දිසායොග්‍යාලපනෙ නරිං.

ඉමෙසු දසසම්පේසු පඨමා ව පවත්නාහිති—සු-නිඤ්ඤායෙ.

* විධිප්‍රකාරනි ද්වය්‍යධං නළු විධිප්‍රකාරං නිවිධං ලොපාදෙසා ගම්මසෙන, “සඤ්ඤා ලොපං” ඉට්ඨාදි ලොපවිධිනාම—“කම්මසම්පාදනං ඉට්ඨාදි” ඉට්ඨාදි ආදේශවිධිනාම, “සම්පදානනලොපානමං” ඉට්ඨාදි ආගම විධිනාමාහි—සු-නිඤ්ඤායෙ.

කරණේ නතියා. 288

යනු විධිසූත්‍රයි-කරණේය, නතියාය-යනු පදයි.

කරණේ, කරණකාරකයෙහි; නතියා, නාතියා විභක්ති වේ.

නතියා-288.

සභාදියොගෙ ව. 289

යනු විධිසූත්‍රයි-සභාදියොගෙය, වය-යනු පදයි.

සභාදියොගෙ ව, සභ සබ්දදින්ගේ සම්බන්ධය ඇති කල්හිද සභාව යෙහිද; නතියා, නාතියා විභක්ති වේ.

නතියා-288.

කතනරි ව. 290

යනු විධිසූත්‍රයි-කතනරිය, වය-යනු පදයි.

කතනරි ව, කතීතාකාරකයෙහිද; නතියා, නාතියා විභක්ති වේ.

නතියා-288

288 සබ්බහකාණේ පන කරණකතනකම්මපස්සම් සත්තමසඤ්ඤානපානප්පයොගෙ පච්ඡෙක්ඛපෙ පච්චිත්තො කුච්ඡිතඛෙග්ග ඉත්ථෙකුතො කිරියාපච්ඡෙග්ග පුබ්බසද්ධසමානුතකලහනිපුණේ සසකසබ්බාදියොගෙ හෙතෙසේ කාලඛානො විසසසනො මණ්ණිතුස්සුකොක ව නතියා හො තිති ආහාති.....

රුකඛං ඡිද්දති බලග්ගනා සීසං හත්ථනා සොබසෙ
තවෙජ්ජි වාසියා දුරං සත්ථනා පසෙවො හතාති-නානසෙ.

„ නතියා එකාසෙව විභතති සා කතීතේ කරණේ ව චතනති නිමුනිවතකරණේ තථෙව සුත්තං දියෙති කතනුකරණේසු නතියා තිති-සුබොධිකායං.

289 ආදිග්ගහණේන සභිං සමං නානා විනා අලම්බෙව ච මාදයො ගත්තා.....ව සද්දග්ගහණේන සභාදි සද්දනං අත්ථසම්භවෙපි භොති ති දසෙසුතිති-නානසෙ.

„ එත්ථ යොගානාම කිරියාගුණදබ්බසම්මානො දඨස්ඛොති-සු-නි:

„ ආදිසද්දන අලං කිං ආදයො ඉහ වුත්තා සභිං සමං විනා නානා එවමාදයො ව ගතෙනබ්බාති-සුබොධිකායං.

290 වග්ගහණේන ඉත්ථෙකුතලකඛණාදිසුපි භොතිති-නානසෙ.

„ එත්ථ වග්ගහණේන සබ්බත්ථ ඉත්ථෙකුතලකඛණේ ක්‍රියාපච්ඡෙග්ග පුබ්බසද්ධ සමාන කලහ නිපුණේ සසක සබ්බාදියොගෙ කාලඛානොසු පච්චිත්තකම්ම පස්සමසඤ්ඤාදිසු ව නතියා විභතති භොතිති සබ්බහණො තිති-සු-නිදෙසෙ.

„ වුත්තනොසුදුතු යා නතියා දියෙති සා සබ්බා 'කතනරිවෙ'තින වකාරෙන සිජ්ඣතිති-බාලාවතාරෙ.

හෙතෙම ව. 291

යනු විධිසූත්‍රයි-හෙතෙමය, වය-යනු පදයි.
 හෙතෙම ව, හෙතෙමියෙහිද; තනියා, තෘතියාවිභකති වේ.
 තනියා-288

සත්තමයමෙ ව. 292

යනු විධිසූත්‍රයි-සත්තමයමෙය, වය-යනු පදයි.
 සත්තමයමෙ ව, සත්තම් විභකතියෙන් කියැවුණු අවියෙහිද; තනියා, තෘතියාවිභකති වේ.
 තනියා-288

සෙනඛගපිකාමෙ. 293

යනු විධිසූත්‍රයි-සෙනය, අභිගපිකාමෙය-යනු පදයි.
 සෙන, රෙගඥාත්තංශු යම් අවයවයකින්; අභිගපිකාමෙ, ශරීරයාගේ විකාරයක් සලකනු ලැබේද; තනියා, එහි තෘතියාවිභකති වේ.
 තනියා-288

291 වග්ගනණං යොගග්ගනණානුකඤ්ඤාභිනි-නානසෙ.

„සභාදියොතෙවා”හි සුත්තස්ස විභාගෙන යොගෙ ඉති ඉතානුච තානෙන භස්මා තෙත්තෙත්ථ ව නතිතා තොති හෙතුසොගෙ ව සියාති සු තාතෙත්ථාති-සුඛොධිකායං.

„එත්ථ වග්ගනණං අවුත්තසමුවවයත්ථං-කෙන තෙතුනා තෙන තෙතුනාපාසුදුහරණං සඛගණනාති සදුසෙ පන යොගග්ගනණානුක ඤ්ඤාභිනිනති වුත්තං-යද්දුචං හෙතුයොගදුහරණං පන කච්චායතෙන න වුත්තං භවෙය්‍ය වෙ තත්ථ වුත්තනති-සු-තිඥෙසෙ.

292 එත්ථ වග්ගනණං අවුත්තසමුවවයත්ථං-තෙන පඤ්ඤාමිසත්තමය තෙත්ථ නාතිතා විභාගති සමුවච්චිනොති-වග්ගනණං පදසුරණනතිපි වද නති-“සත්තමයමෙ”හි ඉමිතා කාලඛසදියාදුචා ගහෙනඛඛාති-සු-ති;

293 ඉධ පන අභිගප්පෙ, සමුද්දයවාචකො විකාර සද්දෙ, අඤ්ඤාචා භාවවාචකො තෙන යෙන ඛනඛිතා සරිරස්ස විකාතසද්දචා භාවො විසද්දස්සති තත්ථ නාතියා තොතිහි අත්ථො-අභිගප්පෙ, පන රජිඛ්ඛං කොඛඛනති ආදිසු කිඤ්ඤාපි අවයවෙ දියුනිති-නානසෙ.

„එත්ථ ව කතාරව-හෙත්තෙත්ථාදිසු මිය “විකලඛෙත වා”හි වතන බෙධ සති කසමා “යොගඛගපිකාමෙ”හි වුත්තනති සරිරවයවෙහුන වකඛාදි විකලඛිතානං සමිඛිතිහුනස්ස සරිරවිකාරස්ස ලකඛණාභාව සදුපනත්ථං එවං වුත්තනති භස්මා අකඛිණාති ඉදං කානොති එත්ථ අභිගපිකාරලකඛණභාවෙන යොජෙතබ්බං ලකඛණං නාතියාති වුත්තං තොති-වසතිචාරසමිඛවාභාවතො විසෙසනං න තොති වුත්තං ක් වසතිචාරෙ සමිඛවෙ සති විසෙසනං සනානං සියාතිති-සු-තිඥෙසෙ.

විසෙසනෙ ව. 294

යනු විධිසූත්‍රයි-විසෙසනෙය, වය-යනු පදයි.
විසෙසනෙ ව, විශෙෂණාච්ඡයෙතිද; නනියා, නානියාවිභක්ති වේ.

සමපදනෙ චතුෂ්. 295

යනු විධිසූත්‍රයි-සමපදනෙය, චතුෂ්ඨය-යනු පදයි.
සමපදනෙ, සමප්‍රදානකාරකයෙති; චතුෂ්ඨ, චතුෂ්ඨිවිභක්ති වේ.
චතුෂ්ඨ-295

නමොයොගාදිකපි ව. 296

යනු විධිසූත්‍රයි-නමොයොගාදිසූය, අපිය, වය-යනුපදයි.
නමොයොගාදිකපි ව, නමොයොගාදියෙතිද; චතුෂ්ඨ, චතුෂ්ඨිවිභක්ති වේ.

294 විසෙසීයති විසෙසෙනබ්බමනෙතාති විසෙසනං ගොතනාදි-නාමං ගොතනනාමඡාතිසීලවශොගුණසංඛාතො විසෙසනඤ්ච නනියා විභන්ති හොති, ව සද්දෙන පකති ආදිති වාති-රූපසිඛිතං.

„වග්ගහණෙන පකතියා වා පිරුපො යෙ භුග්ගෙන වමෙපයසකා බ්‍රාහ්මණනහපතියා හනවතනං දස්සනායොපසංකමිංසු, විසමෙන පථාඛාවති විද්දෙණෙන බඤ්ඤං විකතිණාති සහස්සෙනාසකෙ විකතිණාතිනාදිසමිහොති කතතරි වෙති සුතෙන වග්ගහණෙනොව සිද්ධිනො නො නනියාග්ගහණානුකඩ්ඪණඤ්චාති-නාහසෙ.

„එඤ්ච විසෙසනෙති ඉමිනා ගොතනනාම ඡාතිසීලවශගුණහා වෙන විසෙසනං ගහෙනබ්බං. වග්ගහණෙන පකතී යෙභුග්ගෙන ද්දසසාදි ගණනාති අයං ආවර්තනං මති-හදනනමනාකච්චායනඤ්ච රෙන පන “විසෙසනෙ”ති සාමසද්දෙන වුතතතනා සබ්බං අසබ්බතිනං නාම නඤ්ච නාමො වග්ගහණෙයො නනියානුකඩ්ඪනමෙව පයොජනං, විසෙසනෙති ව ක්‍රියාගුණවිසෙසනමෙව ගහෙනබ්බං න නබ්බිසෙසනං තෙන නිලො පවොනානදිසු නනියා න හොතිති-සු-නිදදෙසෙ.

295 ඉදං හි සුතනං මිති සද්දසුසුතෙනාති ලබසමපදානසඤ්ඤං-කාරකෙ ව විධාති නෙනෙවාහ-නාහසෙ සමපදානග්ගහණෙන වෙඤ්ච දානාග්‍රවන ධාරණසීලාසහනුඤ්චාසපධාර-පෙ-භිය සතාමසඤ්චිකං සංගණනාතිති-නසමා පුන නමො යොගාදිසමිචාති සුතනං වුතනනනිති-සු-නිදදෙසෙ.

296 වග්ගහණං චතුෂ්ඨග්ගහණානුකඩ්ඪණඤ්චං-අපියදෙදු චතුෂ්ඨියෙව සමුචෙවතිති-නාහසෙ.

„ආදියදෙදුන සොඤ්ඤාගතාදයො සෙදයන-භායාමි පච්චාගමි නාය නසා ඉච්චාදිසු හයහෙතුමති චතුෂ්ඨි ව-සාති නමොයොගාදිසමි වෙතින ආදි සද්දෙනාපි වා සීයාති-සුතොච්චායං.

„එඤ්ච වග්ගහණං චතුෂ්ඨ අනුකඩ්ඪනඤ්චං-අපිග්ගහණෙන පන නමොයොගාදිසු විජ්ජානෙනසු චතුෂ්ඨිව හොතිති නියමෙති නි-සු-නිදදෙසෙ.

අපාදනෙ පඤ්චමි. 297

යනු විධිසූත්‍රය-අපාදනෙය, පඤ්චමිය-යනු පදයි.
අපාදනෙ, අපාදනාකාරකයෙහි; පඤ්චමි, පඤ්චමිවිභකති වේ.
පඤ්චමි-297

කාරණත්වෙ ව. 298

යනු විධිසූත්‍රය-කාරණත්වෙය, වය-යනු පදයි.
කාරණත්වෙ ව, හෙතෙමුසංඛ්‍යාත කාරණාමයෙහි ද; පඤ්චමි,
පඤ්චමිවිභකති වේ.

කම්මත්වෙ දුතියා. 299

යනු විධිසූත්‍රය-කම්මත්වෙය, දුතියාය-යනු පදයි.
කම්මත්වෙ, කම්මාමයෙහි; දුතියා, විතියාවිභකති වේ.
දුතියා-299

297 ඉමිනා පඤ්චමි අපාදනාසංස්කෘතසුත්තෙහි විසිනෙ අපාදනාකාරකෙ පඤ්චමිවිභතති භොගිති-සු-නිදෙය්‍යෙ.

298 විකල්පනායං හෙතෙමුසංඛ්‍යාතෙහි නතියාය ව විනිතතනාති-රූප:

„ වග්ගතණං පඤ්චමිග්ගතණානුකම්මණ්ණි-නානෙය.

„ කාරණත්වෙහි හෙතෙමුසංඛ්‍යාතෙහි ව හෙතෙමුසංඛ්‍යාතෙහි පි අපාදනාසංස්කෘත විනිතතනා සුඛිසුත්තනා සිද්ධිති-කසමා ඉදං පන චුත්තනාති? සචං. නථා පි හෙතෙමුසංඛ්‍යාතෙහි නතියා විභතියා විනිතතනා විකල්පනා ඉදං චුත්තනාති-සු-නිදෙය්‍යෙ.

299 සංගහකාරො පන කම්මත්වෙ නතියා ජට්ඨි සහනමාසෙව වෙන යොගෙ වතුභ්‍යාසෙ කාලධාන මච්චනාසංයොගෙ කම්මයා වචනියසුත්තෙ ව දුතියා භොගිති ආභාති-නානෙය.

„ එහි “කරණෙ නතියා”හි සුත්තං විය “කම්මෙ දුතියා”හි අවධානං “කම්මත්වෙ දුතියා”හි කසමා චුත්තනාති චුච්චනෙ? කම්මෙ දුතියාහි භි චුත්තන පඛානකම්මෙයෙව දුතියාහි විදෙය්‍යෙය්‍යං. “කම්මත්වෙ දුතියා”හි චුත්තවචනං පන කම්මෙය්‍ය කිරියා කම්මෙය්‍ය ව පඛානකම්මෙය්‍ය ව විදෙය්‍යනභූතො අත්ථො කම්මත්වෙ පඛානකම්මෙය්‍ය කම්මත්වෙ වාති-කම්මත්වෙහි සරූපෙකදෙසවසෙන විග්ගහං කථො කම්මෙ ව කම්මත්වෙ ව දුතියා භොගිති අත්ථො විදෙය්‍යෙය්‍යහි නත්ථ කම්මෙය්‍යහි කටං කණ්ණිනාදිසු කම්මත්වෙ සථා සොහනං ගච්ඡති විසථං. වතුමසුරියා පරිවත්තනාතිනාදිසු-ක්‍රියාවිදෙය්‍යනත්වෙ දුතියා භොගිති විමලං ඛිමං. පසාගිනාදිසු විමලනාති විදෙය්‍යනං කම්මත්වෙ දුතියාහි—

ඉදං ව සුත්තං විභතියාකම්මෙය්‍යෙක “ආලප්පන වා”හි සුත්තසානනාතෙර අවධාන ඉහ කසමා චුත්තනාති චුච්චනෙ යෙමිං හි වාකෙය්‍යෙව වෙ වා නෙය්‍යං වනාතෙර වා පඤ්චමි වා කාරකා නිවඨනාති නෙ විභතියාකම්මන නිවඨනාති උප්පට්ඨිතාපි නිවඨනාති සද්දපනාති. ඉහ චුත්තනාති ද්විධිනිනාති*-සු-නිදෙය්‍යෙ.

කාලඛානමච්චනසංයෝගෙ. 300

යනු විධිසූත්‍රයි-කාලඛානංය, අච්චනසංයෝගෙය-යනු පදයි.

කාලඛානං, කාලමාගී දෙදෙනාගේ; අච්චනසංයෝගෙ, නිරන්තරසංයෝගයක් ඇතිකල්හි; දුතියා, විනිශාචිතකති වේ.

දුතියා-299

කමමප්පච්චනියසුතෙන. 301

යනු විධිසූත්‍රයි-කමමප්පච්චනියසුතෙන-යනු පදයි.

කමමප්පච්චනියසුතෙන, කමමප්පච්චනිය සංඥකරණලද නිපාතොපසගිතයන්ගාසංගයක් ඇතිකල්හි; දුතියා, විනිශාචිතකති වේ.

දුතියා-299

ගතිබ්බිභුජපඨහරකරසයාදීනං කාරිතො වා. 302

යනු විධිසූත්‍රයි-ගතිබ්බිභුජපඨහරකරසයාදීනංය, කාරිතෙය, වාය-යනු පදයි.

ගතිබ්බිභුජපඨහරකරසයාදීනං-ගති, ගමනාපිඛානුය; බ්බි, බ්බිසිඛානුය; භුජ, භුජපාලනබ්‍යවහරණේසු යන ඛානුය; පඨ, පඨබ්‍යතනියං වාචායං යන ඛානුය; හර, හරහරණේ යන ඛානුය; කර, කරකරණේ යන ඛානුය; සයාදීනං, සයනාපිඛානුය යන මේ ආදී ඛානුන්ගේ ප්‍රයෝගයෙහි; කාරිතෙ, කාරිතප්‍රත්‍යය ඇතිකල්හි; වා, විකල්පයෙන්; දුතියා, විනිශාචිතකති වේ.

300 කාලඛානං දබ්බිභුක්ඛියාති අච්චනසංයෝගෙ තෙති කාලඛාන වාටීති ලිඛෙතති දුතියා විභන්ති භොගීති-රූපඝභිෂං.

301 අනෙතන පකාරෙන ඉජ්ථා පට්ඨතං භූතං ඉදං පකාරමාපනනානති ඉජ්ථිභූතං—තාසාධිතනමිජ්ථිභූතාධිතනං-තස්මිං ඉජ්ථිභූතාධිතනෙ-පෙ-නානාධිකරණං එකකුඛණේ වනභූමිච්ඡනා බ්‍යපිභූමිච්ඡා විච්ඡාති අපිසද්දස්ස පදතේ සමභාවතො අනුසංඝස්ස ගරහෙ සමුච්චයෙ කමමප්පච්චනියසද්දස්ස චූතනා එථ අපිසද්දෙ එකතනසද්දතොති-නාතසෙ.

302 නිච්චං සමපතෙන විකල්පත්ථායං තෙන පසකං නතිසා භොගීති-රූපඝභිෂං.

,, ඉති වා සද්දෙන නතිසාති චූතනනති-සුඛොථිකාසං.

සාමිසමි. ජට්ඨි. 303

යනු විධිසූත්‍රය-සාමිසමිංය, ජට්ඨිය-යනු පදයි.
සාමිසමිං, සාමසමිසෙති; ජට්ඨි, අමනිවිභකති වේ.

ඔකාසෙ සත්තමි. 304

යනු විධිසූත්‍රය-ඔකාසෙය, සත්තමිය-යනු පදයි.
ඔකාසෙ, ඔකාසකාරකසෙති; සත්තමි, සජාමිවිභකති වේ.

ජට්ඨි-303

සත්තමි-304

303 අඤ්ඤාඤ්ඤා පන සං සාමි සමිප සමුභාවයම විකාරට්ඨානා සමි
භි වෙසාකතිවතභි සව්වාලික සුකනදුකතන පරිමාණේ පුරණේ ගුණ
සුතිනභිතනවිසය නිබ්භිතනමරණේ ගණනාවරණේ සුඛදුඛධර්මණේ
රූපණේ ඡේදන කසුනා ලෙඛන සංඛාර ජායොපලඛිසන්ධනා සංඝාන
විසිලෙස සඤ්ඤාසමවිසය කම්මාපරාධධර්මයොපවිසයසන භොගලකඛ
ණොදි මජ්ඣන්ත සංසග්ගසමහාරතන නොමවුතිනිඤ්ඤා පසංසා වෙභාව
පරිසොසාන සඤ්ඤාසොග නාප විධිපද්ධිකාර සංඝිත ඛලිවොභාර
කාලගොතනාපවර්ණාති සතතුච්චනතෙතු කතතුකමිමරුජයොගානා
දරනිඛාරණසාමිසුරධිපතිද්‍යාද සකඛිපතිභූපසුන කුසල සත්තමි
පඤ්ඤාමයඤ්ඤාලෙඛනමාන කිමලමඤ්ඤා සර්වජාදිසොගෙ ජට්ඨිති අති
පපඤ්ඤිතාති-නාසෙස.

„ අයං ජට්ඨිවිභතති න කෙවලං සාමිසඤ්ඤාඤ්ඤා සෙවි නොති-අථ
බො නිඛාරණේ අනාදරෙ දුතියා නතියා පඤ්ඤාමි සත්තමයඤ්ඤා
භූතෙසු කතතුකරණොපාද්‍යනොකාසකාරකෙසු පිච නොතිති චක්ඛති
නිඛාරණේ වාති ආදීති-සු-තිදදුසෙ.

304 සංගහකාමෙ පන භුමිමඤ්ඤා සාමිසුරධිපතිද්‍යාදසකඛිපති
භූ පසුන කුසලෙසු නිඛාරණොදර කම්මකරන නිමිත්තසම්පද්‍යානාපාද්‍ය
න පච්චිකතොපාධිසිකිසුරච්චනමිඤ්ඤාභූතකාලභාවෙසු සත්ත
මි විභතති නොතිති ආන-පෙ-නඤ්ඤාමි ඔකාසෙ සත්තමි සාමිසුරධිපති
ද්‍යාදසකඛිපතිභූ පසුනකුසලෙති නිඛාරණේ වානාදරෙ ච කම්මකරණ
නිමිත්තඤ්ඤා සත්තමි සම්පද්‍යනෙ ච පඤ්ඤාමයඤ්ඤා ච කාලභාවෙසු ච
උපාධිසිකිසුර චචනෙ මිඤ්ඤාභූතකාල නතියා වාතිති මෙසං.
මිසෙස ධ්වෙභාව සෙසං නිඛාරණේ වෙති ඵඤ්ඤා චග්ගතණෙන සිජ්ඣ
තීති- නාසෙස.

සාමිසාරාධිපතිදයාදසකම්පනිභූපසුනකුසලෙහි ව. 305

යනු විධිසුත්‍රසි-සාමිසාරාධිපතිදයාදසකම්පනිභූපසුනකු
සලෙහිය, වය-යනු පදයි.

සාමිසාරාධිපතිදයාදසකම්පනිභූපසුනකුසලෙහිව-සාමි,සාමිශබ්දය;
ඉසාර, ඉසාරශබ්දය; අධිපති, අධිපතිශබ්දය; දයාද, දයාදශබ්දය;
සකම්, සකම්ශබ්දය; පනිභූ, පනිභූශබ්දය; පසුන, පසුනශබ්දය;
කුසලෙහි ව, කුසලශබ්දය යන මේ ශබ්දයන් හා යෝගයක් ඇති
කල්පිත; ඡට්ඨි, ඡෙතිවිභක්තිද; සත්‍යමි, සප්තමිවිභක්තිද වේ.

ඡට්ඨි-303.

සත්‍යමි-304.

නිද්ධාරණෙ ව. 306.

යනු විධිසුත්‍රසි-නිද්ධාරණෙය, වය, යනු පදයි.

නිද්ධාරණෙ ව, නිද්ධාරණාපියෙහිද; ඡට්ඨි, ඡෙතිවිභක්තිද; සත්‍ය
මි, සප්තමිවිභක්තිද වේ.

ඡට්ඨි-303.

සත්‍යමි-304.

305 සාමිසාර-පෙ-කුසලෙහිවාහි-පර්‍යොගෙ සහි ඡද්ධිසේ ව ඡට්ඨි
සත්‍යමිව විභතති හොති ති අපො-නනු ඡද්ධිසේ “සාමිසාරි. ඡට්ඨි”
ති සුතොනන ව “සත්‍යමිසේ ඡට්ඨිවා”ති සුතොනන ව ඡට්ඨිවිභතති
සිද්ධිති-නථා සත්‍යමිසේ “ඔකාසෙ සත්‍යමි”ති සුතොනන ඡද්ධිසේ
සමපදනෙ වාහි වග්ගහනෙන වා පඤ්චමිසේ වාහි වග්ගහනෙනවා
සත්‍යමිවිභතති සිද්ධිති? කසමා සුත්‍යමිදං වුත්තනති? සමං නථා හි
උභයසේසු එකෙකසමිං වචනවය විබානාත්මිදං වුත්තනති-නථා ති
සාමිසාරයෙ සාමිසේ ව උභයසේ වචනං-ඉසාරයොගෙ ඉසාරසේ
සත්‍යමිසේ ව උභයසේවචනං. අධිපතිසද්දසා සාමිසාරයෙ සාමිපරි
යායොගෙ සත් සත්‍යමිසේ උභයසේවචනං.....සු-නිදෙදසෙ

306 වග්ගහණථලං ඔකාසෙ සත්‍යමිති එසේව වුත්තං.....නිබාර
ණං නාම කිරියා ජාතිගුණෙති සමුදයනො එකසා පුරිකකාරණං නිභ
රිතො බාරණං නිබාරණනති-නායසෙ.

,, යංති ජාතිගුණත්‍රියා නාමෙති සමුදයනො
පුරිකකාරණමෙකසා නං නිබාරණමවුට්ඨං.

,, වකාරෙන පඨමිසේපි සත්‍යමිති-බාලාවනාරෙ.

,, එථථ වග්ගහණං ඉධි කල්‍යායනෙ වුත්තාවසෙසං සමුවිචිතොති-
බාලාවනාරෙයං. පන වකාරෙන පඨමිසේ ඡට්ඨිසත්‍යමිති වුත්තං
නිබාරණෙ නිබාරනසමුදයසේ නිබාරනෙන වා ගම්‍යමානෙ ඡට්ඨිවි
භතති හොතිති අපොති නථා නිබාරණං නාම විභජ්ජිතසමුදයනො වා
අවිභජ්ජිතසමුදයනො වා විභජ්ජනං පුරිකකාරණං, ඡන්තවුතිනං පා
සණ්ඨානනති විභජ්ජිත විභජ්ජනං නාම-කණ්ඨා ගාවිනනති ආදි

අනාදරෙ ව. 307

යනු විධිසූත්‍රයි-අනාදරෙය, වය, යනු පදයි.

අනාදරෙ ව, අනාදරාච්ඡයෙහිද; ඡට්ඨි, ඡෛවි විභකතිද; සත්තම්, සන්නම් විභකතිද වේ.

කච්චි දුතියා ඡට්ඨිනමනේ. 308

යනු විධිසූත්‍රයි-කච්චිය, දුතියාය, ඡට්ඨිනංය, අනේය, යනු පදයි.

ඡට්ඨිනං අනේ, ඡෛවි විභකතින්ගේ අච්ඡයෙහි; කච්චි, සමහරතැනක; දුතියා, මිනියා විභකති වේ;

කච්චි-දුතියා-308

අනේ-308

තනියා සත්තම්නකුච්චි. 309

යනු විධිසූත්‍රයි-තනියා සත්තම්නංය, වය, යනු පදයි.

තනියාසත්තම්නං ව, තනියා සන්නම්න් දෙදෙනාගේද; අනේ, අච්ඡයෙහි; කච්චි, සමහරතැනක; දුතියා, මිනියා විභකති වේ.

කච්චි-අනේ-308

තනියා සත්තම්නං-309

අවිභජ්ජිතවිභජ්ජනං නාම ඉදමෙව අභිඥානං-නඤ්ඤානි ධාරණං. ජාතිගුණක්‍රියානාමවසෙන වතුබ්බිබ්බං-නථාපි එකෙකං නිඛාරණියං මුද්දං ජාතිගුණක්‍රියානාමවසෙන වතුබ්බිබ්බං ගොතිති-යථා මනුස්සානං ඛන්තිගො සුරතමොති අයං ජාතිනිඛාරණං නාම-කණ්ඩා භාවිතං සමානතාබ්බිතමාති අයං ගුණනිඛාරණං නාම-පථිකෙසු ඛාව තෙනා සිසන්තොති අයං ක්‍රියානිඛාරණං නාම-ආයසමා ආනන්දො අරහතොසු අසංසුතරොති අයං නාමනිඛාරණං නාම-තෙසු ඛන්තිගො ජාතිවසෙන නිඛාරණියං මනුස්සානං නිඛාරණියං මුද්දං-සුරතමොති නිඛාරණං නිඛාරණතොති නිඛාරණක්‍රියා පතා තිණ්ණං මුඛෙන ඤාතං. එවං සෙසෙසුපි-සු-තිදෙදෙසෙ.

307 වග්ගනනං. ඡට්ඨිසත්තම්ග්ගනණං නුකඛ්ඪිනානි-නාසාසෙ.

„එත්ථ වග්ගනණං විභන්තිවයානුකඛ්ඪිනාත්ථං-“අනාදරෙව”ති අනාදරෙත්ථ ව ඡට්ඨි විභන්ති ගොති-සත්තම්වාති-සු-තිදෙදෙසෙ.

„වසද්දග්ගනනං. ඡට්ඨිසත්තම්ග්ගනණං නුකඛ්ඪිනාත්ථං-වුත්තිගං

308 අනන්ත අභිනො පරිනො පතිපට්ඨාදියොගෙවායනති-රූප;

„බහුවචනෙන වතුත්ථංගෙත්ථාති-සුබොධිකායං.

309 වකාසරන සමපදනෙ ව පඤ්ඤාමසෙත්ථ ව කච්චි දුතියා සියාති-බාලාවතාසර.

„එත්ථ වග්ගනණං උත්තරසුත්තානු වග්ගනාත්ථං-දුතියා විභන්තිගො නුකඛ්ඪිනාත්ථං. වකාසරන සමපදනෙ පඤ්ඤාමසෙත්ථ ව කච්චි දුතියාතිපි වදන්ති.. ...සුබ්බිකාසමයං. නිවාසෙත්ථාති ඉදං මොග්ගලානා බාලාවතාරසු අවචනනංගොග්ගනති වුත්තං-නං සුබ්බිකාසමයනති ඉමි නා එකදෙසභූතං නිවාසනාකාලමග්ගනමෙව ගහෙත්ථා වුත්තනති-සු-ති:

අනාදරෙ ව. 307

යනු විධිසුත්‍රය-අනාදරෙය, වය, යනු පදයි.
අනාදරෙ ව, අනාදරාච්ඡෙයිද; ඡට්ඨි, ඡෛෂි විභක්තිද; සත්තම්,
සන්නම් විභක්තිද වේ.

කච්චි දුතියා ඡට්ඨිනමයේ. 308

යනු විධිසුත්‍රය-කච්චිය, දුතියාය, ඡට්ඨිනංය, අනේය,
යනු පදයි.
ඡට්ඨිනං අනේ, ඡෛෂි විභක්තින්ගේ අච්ඡෙයි; කච්චි, සමහරතැ
නක; දුතියා, මිත්තියා විභක්ති වේ;
කච්චි-දුතියා-308
අනේ-308

නතිසා සත්තමිනකුට්. 309

යනු විධිසුත්‍රය-නතිසා සත්තමිනංය, වය, යනු පදයි.
නතිසාසත්තමිනං ව, නාතියා සන්නමින් දෙදෙනාගේද; අනේ,
අච්ඡෙයි; කච්චි, සමහරතැනෙක; දුතියා, මිත්තියා විභක්ති වේ.
කච්චි-අනේ-308
නතිසා සත්තමිනං-309

අවිභජ්ජිතවිභජ්ජනං නාම ඉදමෙව අධිකාරං-නකුට් නිබ්බරණං.
ඡාතිගුණක්‍රියානාමවසෙන වතුරිඛිං-නචාපි එකෙකං නිබ්බරණංසමු
ද්ධං ඡාතිගුණක්‍රියානාමවසෙන වතුරිඛිං භොතිති-ඥාති මනු
ස්සානං ඛන්ධියො සුරතමොති අයං ඡාතිනිබ්බරණං නාම-කණ්ඩා
ගාචිනං සමුත්තනති උත්තමාති අයං ගුණනිබ්බරණං නාම-පච්ඡෙදසු ඛාච
තොනා සිසනමොති අයං ක්‍රියානිබ්බරණං නාම-ආයසමා ආනන්ද
අරහතොසු අසුඤ්ඤාගේති අයං නාමනිබ්බරණං නාම-නෙසු ඛන්ධ
යො ඡාතිවසෙන නිබ්බරණං මනුස්සානං නිබ්බරණසමුදයො-සුරතු
ණෙ නිබ්බරණා නිබ්බරණතෙතු නිබ්බරණක්‍රියා පන තිණණං මුඛෙන
ඤ්ඤාඛිං එවං සෙසෙසුපි-සු-නිදෙදසෙ.

307 වග්ගනනං ඡට්ඨිසන්නමිග්ගනණානුකඛ්ඛිනාචිතති-නාසාසෙ.

„එත්ථ වග්ගනණං විභතතිවයානුකඛ්ඛිනත්ථං-“අනාදරෙවා”ති
අනාදරෙව ව ඡට්ඨි විභතති භොති-සන්නමිවාති-සු-නිදෙදසෙ.

„වසඤ්ඤානනං ඡට්ඨිසන්නමිග්ගනණානුකඛ්ඛිණත්ථනති-වුත්තියං

308 අනන්ත අභිනො පරිනො පතිපට්ඨාදියොගෙවායනති-රූප:

„බහුවචනෙන වතුරිඛිංසෙවවාති-සුඛොධිකායං.

309 වකාරෙන සමපදුතෙ ව පඤ්ඤාමයේ ව කච්චි දුතියා සියාති-
බාලාවතාතෙර.

„එත්ථ වග්ගනණං උත්තරසුත්තානු වග්ගනත්ථං-දුතියාවිභතතිසා
නුකඛ්ඛිනත්ථං වකාරෙන සමපදුතෙ පඤ්ඤාමයේ ව කච්චි දුතියාතිපි
වදන්තිති... පුබ්බණ්ණසමයං නිවාසෙතොති ඉදං මොග්ගලානා බා
ලාවතාරසු අවචනනසංයොගනති වුත්තං-නං පුබ්බණ්ණසමයනති ඉමි
නා එකදෙසභූතං නිවාසනකාලමත්තමෙව ගතෙතො වුත්තනති-සු-නි:

ජර්ථ 2. 310

යනු විධිසූත්‍රය-ජර්ථය, වය, යනු පදයි.

නතියා සත්තමිනං, තාතියා සප්තමිත් දෙදෙනාගේ; අනේ, අපි යෙහි; කුච්චි, සමහරතැනක; ජර්ථය ව, මෙහි විභක්තිද වේ.

කුච්චි-අනේ-308

ජර්ථය-310

දුතියාපඤ්චමනඤ්ච. 311

යනු විධිසූත්‍රය-දුතියාපඤ්චමිනංය, වය, යනු පදයි.

දුතියා පඤ්චමිනඤ්ච, විතියා පඤ්චමිත් දෙදෙනාගේද; අනේ, අපි යෙහි; කුච්චි, සමහරතැනක; ජර්ථය, මෙහි විභක්ති වේ.

කමමකරණ නිමිත්තකොප්ප සත්තමි. 312

යනු විධිසූත්‍රය-කමමකරණ නිමිත්තකොප්පය, සත්තමිය, යනු පදයි.

කමමකරණ නිමිත්තකොප්ප, කම්මාපිය කරණාපිය නිමිත්තාපිය යන මේ අපියන්හි; සත්තමි, සප්තමි විභක්ති වේ.

සත්තමි-312

සමපදනෙ ව. 313

යනු විධිසූත්‍රය-සමපදනෙය, වය, යනු පදයි.

සමපදනෙ ව, සමපදනාපියෙහිද; සත්තමි, සප්තමි විභක්ති වේ.

310 එත්ථ වග්ගණං නතියාසත්තමිනං අනුකඛ්ඛිනත්ථං-කුච්චි කිවත්ථං? දෙසිතො ආනාදු මයා ඛමමානාසාදිසු සතිපි නතියා සත්ත ම්සකො කම්ම සද්දො න භිවාරතතො ඉමිනා තස්මිං ජර්ථය න භොතිති ඤාපනත්ථනති-සු-තිද්දෙසෙ.

,, වග්ගණං නතියා සත්තමිග්ගණොනුකඛ්ඛිනත්ථනති-නාසෙ.

311 එත්ථ වග්ගණං කුච්චානුකඛ්ඛිනත්ථං-ජර්ථය පන සත්තමි පසංඛිතා භිවත්තති-සු-තිද්දෙසෙ.

312 එත්ථ ව නිමිත්තං “පඤ්චමසකො වා”ති සුත්තනන සංගණති තුං සකඤ්ඤානාසත්තො කසමා ගතිනති? නිමිත්තත්ථස්ස නතියාපඤ්ච මිනං සාධාරණතො ඉධ ව ගතිනති-සු-තිද්දෙසෙ.

313 එත්ථ වග්ගණං කතතර සත්තමි සමුදවිතොති-ගරා පතිමං පසංඛිති නිමිත්තනති අනුකඛ්ඛිනත්ථනතිපි වදනති-සු-ති ද්දෙසෙ.

සත්තම්-312

පඤ්චමාසෙකං ව. 314

යනු විධිසූත්‍රය-පඤ්චමාසේය, වය, යනු පදයි.

පඤ්චමාසේ ව, පඤ්චමි විභක්තාපියෙතිද; සත්තම්, සභාමි විභක්ති වේ.

සත්තම්-312

කාලභාවෙසු ව. 315

යනු විධිසූත්‍රය-කාලභාවෙසුය, වය, යනු පදයි.

කාලභාවෙසු ව, නිමේසාදි කාලාපිය ක්‍රියාභිරූපවූ භාවාපිය යන මේ දෙකිනිද; සත්තම්, (කථිකාප්‍රයෝග කරණ ලබන කල්හි) සභාමි විභක්ති වේ.

සත්තම්-312

උපාධ්‍යාධිකිස්සර වචනෙ. 316

යනු විධිසූත්‍රය-උපාධිය, අධිකිස්සරවචනෙය යනු පදයි.

314 එළු වග්ගණං චූතකසම්මට්ඨස්ස-තොන නකෙවලං කම්ම කරණ නිමිත්තානේසු සම්පදානානේ ව හොති-අථිබො පඤ්චමාසෙකං හොතිති දස්සෙති-පඤ්චමාසේවෙති සුත්තං අත්ථිති-සු-නිදෙශසෙ.

315 එළු වග්ගණං අභිභුකධිස්සරානං-කාලභාවෙසු ව කාලෙකං ව [භාවෙන] භාවලකඛණේ භාවතේ ව කතාරිලබ්‍ය කිරිසාය කාදුභාවෙන ව පසුප්පමානෙ සත්තම්විභක්ති හොති නෙතොවාහ අතිමිමිතිකාදිසු “භාවෙන භාවලකඛණේ භුමිමනති” රූපසිඤ්ඤා බාලාවතාරදිසු ඉමමත්ථ සක්ඛාය භාවලකඛණේ කිරිසාය නෙතොවාහ ලකඛණේ භාවතේ ව වග්ගමානලිඛිතොසත්තම් හවති’ති-සු-නි:

„ එළු භාවොති බාධිතො අධිපොතො’ති-නාසෙස.

„ කාලො නාම නිමේස ඛණේ ලව මුහුත්තාදිකො සමයො, භාවො නාම ක්‍රියා, සා ව අසුඤ්ඤා ක්‍රියාය උපලකඛණිකා, සාරස්සතාදිසු සත්තනාවාහරණේසු පසිඛක්‍රියාය අපසිඛක්‍රියාය විසුඤ්ඤාපනමෙත් භාවොති භාවලකඛණං වුත්තං. විසුඤ්ඤාකාලාදික්‍රියෙන අවිසුඤ්ඤා කාලාදික්‍රියාය පරිවේදකතො ලකඛණං හවති. තත්ථ කාමික්‍රියා සාධාරණකාලෙනාසුඤ්ඤා ක්‍රියං පරිවේදනීයාදිනා නයෙන කෙටි අස්ස ලකඛණං ව්‍යාකරෙනතිති-සුභොධිකායං.

316 ඉස්සරවචනානුදං මිඛා ගතිනං, ඉස්සරස්ස වචනං උදීරණ නති ඉස්සර වචනං-ඉස්සරස්ස වචනං යස්ස ජනස්සත් තෙනිස්සර පරිදිපකවචනෙ යස්ස කස්සචි අයමිස්සරෙති වදනති. නද්දිපකවචනෙ ව සත්තම්විභක්ති හොති’ති-නාසෙස.

„ උපාධිති වෙත් උපසකනත්ථා ජට්ඨිලොපොති දට්ඨබ්බො-රූපසිඤ්ඤා වචන නාගිසාලොපවසෙන වුත්තං-සු-නිදෙශසෙ.

„ උපාධ්‍යාධිකිස්සර වචනෙ ඉති විපදං කෙටි පන=උපාධිනං අධිකිස්සරවචනං උපාධ්‍යාධිකිස්සරවචනං=නැමි. උපාධ්‍යාධිකිස්සරවචනෙ සත්තම්හි සුත්තං එකපදං කතාපි උපාධිනං යොගෙ අධිකිස්සර වචනෙ සත්තම් හොතිති සුත්තානං වදනාතිති-සුභොධිකායං.

අධිකියුරුවනේ, අධිකාරී ජයවර්ධන දෙකේ වැටෙන්නාවූ; උප අධි, උප අධි යන උපසරියන්ගේ යෝග්‍ය ඇති කල්හි; සත්‍යමි, සත්‍යමි විභක්ති වේ.

සත්‍යමි-312

මණ්ඩනුසුකොසු නතිසා ව. 317

යනු විධිසුත්‍රයි-මණ්ඩනුසුකොසුය, තනියාය, වය යනු පදයි.

මණ්ඩනුසුකොසු, ප්‍රසන්නාර්ථ ඊසා යුක්තාර්ථ දෙකේ; තනියා ව, තනියා විභක්තිද; සත්‍යමි, සත්‍යමි විභක්තිද වේ.

ඉති * කාරකසොය ස්වර්ණා කණ්ඩා.

නාමානං සමාසො යුත්තසො. 318

යනු සංඥසුත්‍රයි-නාමානංය, සමාසොය, යුත්තසොය යනු පදයි.

නාමානං, [සංදිවිභක්තාර්තන] නාමයන්ගේ; යුත්තසො, අනන්‍ය න්‍ය සමබ්ධාර්ථ ඇත්තේ හෝ අනන්‍ය න්‍ය සංගතාර්ථ ඇත්තේ; සමාසො, සමාස නම් වේ.

317 මණ්ඩනසද්ද, පසන්නාච්චාවසකා, උසුනනසද්ද, ඊතච්ච වාවකොති-න්‍යාසෙ.

318 සමාසො පදසංකේතපා පද්‍යාවච්ච සංකිතං

නමනනාම හොතෙවං විසේඤ්ඤයං තෙසමිත්තරං.

ද්විධං වසා සමසනා සඤ්ඤසමසනාමසමසනං ව-නද්‍රහයමි ප්‍රාතසමාසෙ පරිපූර්ණමෙවලබ්ධිති, අප්‍රාතසමාසෙ පන අභිසම සනාමෙව, විභතියලොපාභාවනො. නච්චි වා එකපදනූපගමන නො ද්විධමි ලබ්ධිතෙව. චෙතිසමාසෙය පයොජනාති, එකපදනා මෙකවිභතියකතනසච...එච්ච නාමානනාති විචනනා ප්‍රේමිදනො පවතිති ආදිසු ආධ්‍යානෙන සමාසො න නොතිති දසෙයති. සබ්බකි චේන යුත්තච්චානනනෙන පන හටො රසේඤ්ඤ-සුතො දෙවද තනසොති ආදිසු අඤ්ඤමඤ්ඤනපෙකෙධසු, දෙවදනසො කණ්ඩා දනනාති ආදිසු ව අඤ්ඤමඤ්ඤසාපෙකෙධසු අයුත්තච්චාය සමා සො න නොතිති දීපෙතිති-රූපසිඤ්ඤං.

,, යොගවිභානෙන උපසග්ගාදිනං සමාසොපි ගයනතෙති-සුබොධි..

* කාරකං ජබ්බිධං සඤ්ඤ වසා ජබ්බිසතිවිධං

පහෙද්‍යසනධා කම්මං කතනා පසුච්චිධො නමෙ

කරණං ද්විධං හොති සමපද්‍යනං තිධාමනං .

අපාද්‍යනං පසුච්චිධං ආධානෙ තු චතුර්විධො ති-රූපසිඤ්ඤං.

සුත්තපථානං-318

තෙසං විභතනියො ලොපා ව. 319

යනු විධිසුත්තං-තෙසං ය, විභතනියො ය, ලොපාය, වය, යනු පදයි.

සුත්තපථානං, අනෙකානං සමිකානං ඇති; තෙසං, ඒ සමාසයන් වේ; විභතනියො, විභතනිනු; ලොපා ව, ලොප් කටයුත්තානුද වෙන්.

සුත්තපථානං-318

විභතනිසු-ලුත්තාසු-319

පකනි වසං සරනාසං. 320

යනු විධිසුත්තං-පකනිය, වය, අසංය, සරනාසංය, යනු පදයි.

සුත්තපථානං, සුත්තානි; සරනාසංය, සරනානු; අසංය, මේ ලිඛිත යාහට; විභතනිසු ලුත්තාසු, විභතනින් ලොප්කළෙල්ලි; පකනි ව. පුකානිද වේ.

නාමානං-සමාසො }-318
සුත්තපථානං

උපසංගතිපානපුබ්බකො අබ්බසංඝාතො. 321

යනු සංඝ විධිසුත්තං-උපසංගතිපානපුබ්බකො, අබ්බසංඝාතො, යනු පදයි.

නාමානං, නාමයන්ගේ; සුත්තපථානං, අනෙකානං සමිකානං ඇති; උපසංගතිපානපුබ්බකො, උපසංගති නිපාතයන් පුළුකොට ඇති; සමාසො, සමාසයනෙම; අබ්බසංඝාතො, අබ්බසංඝාත නම් වේ.

319 ඉධ පදනතරෙන වා නතිනප්පච්ඡෙදනි වා ආරාදිප්පච්ඡෙදනි වා එකච්ඡිනා සුත්තපථානාම-සමාසගතනිකාසංගතො පන සති තෙසං ගතනො වා නතිනප්පච්ඡෙදනතච්ඡෙදනලොපො-වග්ගානං පහසිකර්ථි සු ලොපනිවනන නන්තනි-රූපසිකං.

320 වසදෙත කිං? සමුදයද්වයව්‍යාප්ති නිග්ගහිතනාසංඝාත-නිමිත්තාභාවෙ නොමිහිකාභාවසං ඉධ අනිවර්තනා අසමිතිද සොති-රූපසිකං.

321 පුබ්බපදච්ඡායානං අබ්බසංඝාතොති-රූපසිකං.

“ උපෙච්ඡ අනං සජ්ජනිති උපසංගා-පද්‍යනමාදිමජ්ඣාචසානන නිපනනිති නිපානාති-නාසංඝාතං.

“ උපෙච්ඡ අනං සජ්ජනිති උපසංගා නිපාදනො

වාදිපද්‍ය ච්ඡිකිතන නිපානා නිපනනිති-රූපසිකං.

අබ්බසාදා-321

සො නපුංසක ලිඛිතා. 322

යනු විධිසුත්‍රයි-සොය, නපුංසකලිඛිතාය, යනු පදයි.
සො අබ්බසාදා, ඒ අබ්බසාදා සමාසය නෙම; නපුංසකලිඛිතා,
නපුංසක ලිඛි අනන්තේයයි දැක්කයුතු.

නපුංසකලිඛිතා-322

දිගුසොසකතාං. 323

යනු විධිසුත්‍රයි-දිගුසොස, එකතාංය යනු පදයි.
දිගුසො, දිගුසමාසයාගේ; එකතාං, එකවචන බවද; නපුංසක
ලිඛිතාං, නපුංසකලිඛි බවද වේ.

නපුංසකලිඛිතා-322

එකතාං-323

නථාච්ඡෙදා නිකුරියසොගගසෙනාඛි

බුද්දජනතුක විවිධවිරුද්ධ විසභාගන්ථාදිනසුච. 324

යනු විධිසුත්‍රයි-නථාය, ච්ඡෙදය, පානිකුරිය සොගග
සෙනාඛි බුද්දජනතුක විවිධවිරුද්ධ විසභාගන්ථාදිනසුච,
චය යනු පදයි.

322 එනම් සහිති ලිඛිතසාහිතදෙස අධිපඤ්ඤානති ආදිසු අභිඤ්ඤානති ආදිරූප්පසමෙකා න භොති සඤ්ඤානරතනා හිපඤ්ඤානති ආදිසු මය දට්ඨබ්බිං-න වායං අතිදෙසො සුතෙන අතිදෙස ලිඛිතසො ඉව සඤ්ඤා දාසනානොති-රූපසිඤ්ඤං.

323 සමානාරදිගුසොදං ගහණෙනති-රූපසිඤ්ඤං.

324 ආදිගහණෙන අඤ්ඤාඤ්ඤාලිඛිත විසෙසිතසංඛ්‍යා පරිමාණෙනි පචන වණ්ඨාලෙනි දිසන්ථාදිනං වච්ඡෙද එකතාං නපුංසක ලිඛිතානසුචාති-රූපසිඤ්ඤං.

,, වසඤ්ඤා සමුච්චයනෙනි-නානසෙ.

,, කච්චි සමාසනගනානමකාරතෙනාති ඉතො කච්චි ඉති ව චනනෙන, නො වෙ අනුච්චරිතො එකතාං නපුංසකතාං ව නිබ්බුච්චායති-සුචොධිකායං.

නථා, විගුසමාසයෙහි යම්යේද එපරිද්දෙන්; වනේ, සමාහාරවනේ සමාසයෙහිද; පාණි තුරිය යොග්‍ය සෙනඬන බුද්ධජනතුක විවිධ විරුද්ධ විසභාගන්ථාදිනං ව—පාණි, ප්‍රාණි අවයවාපිය; තුරිය, තුය්භාවයවාපිය; යොග්‍ය, යුගාවයවාපිය; සෙනඬන, සෙනාවයවාපිය; බුද්ධජනතුක, සුද්ධ සන්ථාපිය; විවිධ විරුද්ධ, විවිධාකාර යෙන් විරුද්ධයන් වාච්‍ය අපිය; විසභාගන්ථාදිනං ව, ලක්ෂණ වශ යෙන් නන්වැද්දරුම්වූ පරමාපී වශයෙන් විශේෂයෙන් සභාගවූ අපිය යන මේ ආදීන්ගේද; එකතනං ව, එකවචන බවද; නපුංසක ලිඛිතනං, නපුංසක ලිඛිතවද වේ.

නපුංසක ලිඛිතනං-322

එකතනං-323

වනේ-324

විභාසා රුක්ඛනිණ්ණපසුබන්ධසද්දාජනපදදිනඤ්ච. 325

යනු විධිසුත්‍රයි-විභාසාය, රුක්ඛනි නිණ්ණ පසු බන්ධ සද්දාජනපදදිනංය, වය, යනු පදයි.

වනේ, වනේ සමාසයෙහි; රුක්ඛනි නිණ්ණ පසු බන්ධ සද්දාජනපදදිනං ව-රුක්ඛ, වාක්ෂාවාපීශබ්දය; නිණ්, තෘණවාපී ශබ්දය; පසු, සිඬු පාවාපී ශබ්දය; බන්ධ, බන්ධවාපී ශබ්දය; බද්දා, බාන්තාවාපී ශබ්දය; ජනපදදිනංව, ජනපදවාපීශබ්දය යන මේ ආදීන්ගේද; විභාසා, විකල්පයෙන්; එකතනං, එකවචන බවද; නපුංසක ලිඛිතනං, නපුංසක ලිඛිතවද වේ.

නාමානං-සමාසෝ }
යුක්තානේවා } -318
විභාසා-325

325 ආදිග්‍යනණන අනෙකුත්සද්දාජනපදදිනං සකුණන්ථානානේ වනේ විභාසා එකතනං නපුංසක ලිඛිතනානේවාති-රුපසිඛිතං.

„ ඉධ විභාසා සද්දා, වා සද්දාජන සමානානේවා; චුත්තානේවා-
කවී නවා ව එකතනා යෙහුසයනකරුපකා
වා විභාසා සමානානේවා යෙහුසයනකරුපකාති.

වග්‍යනණං නපුංසක ලිඛිතග්‍යනකතනානුකථිතානේවා—සමුච්චි යත්තිනිපි වදනාති. ඉදං ති අනන්තරසුභාගනොව සිඛි පි විකල්ප නානේ චුත්තනාති-සු-නිදේශය.

„ වසද්දා සමුච්චිනානේවාති-නාගසය.

විපදේ තුල්‍යාධිකරණේ කම්මධාරයෝ. 326

යනු සංඥවිධිසුත්‍රයි-විපදෙය, තුල්‍යාධිකරණේය, කම්ම
ධාරයෝය යනු පදයි.

තුල්‍යාධිකරණේ, සමානාධිකරණවූ; විපදේ, පදදෙකෙක්හි, හෙවත්
පදදෙකක්; විභාසා, විකල්පයෙන් (සමාසකරණු ලැබෙත්ද) නා
මානං, නාමයන්ගේ; යුත්තන්තො, අනෙකානන් සම්බන්ධාපීඥාහි;
සමාසෝ, ඒ සමාසයනෙම; කම්මධාරයෝ, කම්මධාරය සංඥ ඇත්
තේ වේ.

සමාසෝ-318

කම්මධාරයෝ-326

සංඛ්‍යාපුබ්බො දිගු. 327

යනු සංඥවිධිසුත්‍රයි-සංඛ්‍යාපුබ්බොය, දිගුය යනු පදයි.

සංඛ්‍යාපුබ්බො, සංඛ්‍යාශබ්ද පූජිතොටඥාහි; කම්මධාරයෝ සමා
සෝ, කම්මධාරය සමාසයනෙම; දිගු, දිගුනම් වේ.

සමාසෝ-318

කම්මධාරයෝ-326

දිගු-327

උභෙ නප්පුරිසෝ. 328

යනු සංඥසුත්‍රයි-උභෙය, නප්පුරිසෝය යනු පදයි.

දිගුකම්මධාරය සමාසෝ උභෙ, විගුසමාසය කම්මධාරය සමාසය යන
දෙක; නප්පුරිසෝ, නතපුරුෂ සංඥ ඇත්තාහ.

326 යථා කම්මං කිරිතං පඤ්ඤාභිමුච්ඡාධාරයති කම්මෙ සති
කිරිතාය පඤ්ඤාභිමුච්ඡාධාරයති අයං සමාසෝ එකස්ස
අත්ථස්ස වෙනාමාති ධාරයති අස්මිං සමාසෙ සති එකත් භේදකස්ස
නාමවිභක්ඛස්ස සම්භවතොති-රූපසිඛිතං.

327 වෙනාවො දිගු-දිගුසද්ධිසත්තා අයං සමාසෝ දිගුති වුත්තො-
අථවා සංඛ්‍යාපුබ්බිතො නපුංසකෙ කතතුසංඛාතොති විභිලකඛණෙන
ගතො අවගතොති දිගුති වුව්වති-විභිලා ලකඛණෙන ගව්ඨති පච්ඡා
තිතිපි දිගු-රූපසිඛිතං.

„ එකතං නපුංසකතඤ්ඤා විකප්පනා හොති, සත්තභොද්ධරි
යො, දසභාතුකා, ආදයො අනපුංසකා ඛත්තවන්තො හොතති. වෙ
ගාවො විගු, එවං සංඛ්‍යාපුබ්බො තුත්ථා විගුසද්ධො එකවචනිකො හො
ති, තං සද්ධිසත්තා අයමිපි සමාසො විගුනාමාති-සුඛොධිකායං.

328 නස්ස පුරිසො නප්පුරිසො, නප්පුරිසසද්ධිසත්තා අයං සමාසො
පි අනිත්ථස්සඤ්ඤා නප්පුරිසොති වුත්තො, යථාති නප්පුරිස සද්ධො
ගුණමතිවත්තො තථා අයං සමාසො පි.

„ උත්තරපදත්ථස්සොති නප්පුරිසොති-රූපසිඛිතං.

නාමානං-සමාසො }-318
 යුත්තන්තො
 විභාසා-325
 නපජුරිසො-328

අමාදසො පරපදෙති. 329

යනු සංඥවිධිසුත්‍රයි-අමාදයොය, පරපදෙති යනු පදයි.

අං ආදයො, අං ආදි විභක්තානාං ශබ්දයෝ; පරපදෙති, උත්තර පද නාමයන්හා; විභාසා, විකල්පයෙන්; (සමාසකරණු ලැබෙත්ද) නාමානං, ඒ නාමයන්ගේ; යුත්තන්තො, අන්‍යාන්‍ය සම්බන්ධාපී ඇති; සමාසො, ඒ සමාසයනෙම; නපජුරිසො, නතපුරුෂනම් වේ.

නාමානං-සමාසො }-318
 යුත්තන්තො
 විභාසා-325

අඤ්ඤපදන්තසු බහුබිති. 330

යනු සංඥ විධි සුත්‍රයි-අඤ්ඤපදන්තසුය, බහුබිතිය, යනු පදයි.

අඤ්ඤපදන්තසු, (සමාසකරණු ලබන පදයන්හැර) සෙසු පදයන් ගේ අභියෝගී; විභාසා, විකල්පයෙන් (සමාසකරණු ලැබෙත්ද); නාමානං, නාමයන්ගේ; යුත්තන්තො, අන්‍යාන්‍ය සම්බන්ධාපී ඇති; සමාසො, ඒ සමාසයනෙම; බහුබිති, බහුබ්‍රිති නම් වේ.

නාමානං-සමාසො }-318
 යුත්තන්තො
 විභාසා-325

330 අඤ්ඤපදන්තසුයානාං හි බහුබිති, ද්විවචාරයං බහුබිති නගනුණ සංවිඤ්ඤාණානගනුණ සංවිඤ්ඤාණවසෙන-නෙසු යති විසෙසනාහුතො අත්ථා අඤ්ඤපදන්තගනනණ්ණා ගයනති සො නගනුණ සංවිඤ්ඤාණො. යථා ලබ්ඛකණ්ණමානායාති-යති පතා නගනති සො අනගනුණ සංවිඤ්ඤාණො, යථා, බහුබනමානායාති-රූපසිඤ්ඤා:

,, බතවො විතයො යස්ස සො බහුබිති, බහුබිති සදිසතා අගමපි සමාසො බහුබිතීති-නානසෙ.

නාමානං සමුවවසො චන්දෙ. 331

යනු සංඤ්චිධිසුත්‍රයි-නාමානංය, සමුවවසොය, චන්දෙය,
යනු පදයි.

නාමානං, එකච්ඡතනිකවු නාමයන්ගේ; විභාසා, විකල්පයෙන්;
සමුවවසො, යම් පිටුකිරීමෙන් වේද; සුභතථො, අනෙකාන්ත සුකතා
ත්ථාපිතා නාමයන් සමිකිකිවු; සමාසො,(ඒ)සමාසයනෙම; චන්දෙ,
චන්ද්‍රවතම් වේ.

මහනං මහා තුල්‍යාධිකරණේ පදෙ. 332

යනු විධිසුත්‍රයි-මහනංය, මහාය, තුල්‍යාධිකරණේය,
පදෙය, යනු පදයි.

තුල්‍යාධිකරණේ, සමානාධිකරණවු; පදෙ, උත්තරපදයා පරකල්
ති; මහනං, මහන්තශබ්දයන්ට; මහා, මහා යනාදෙය වේ.

තුල්‍යාධිකරණේ පදෙ-332.

ඉන්ද්‍රියං භාසිතපුමානි පුමාව වෙ. 333

331 සො පත වාච්චසෙන කෙටලසමුවවසො අනාවසො ඉන්ද්‍රෙ
තරයොනො සමාභාතෙ වාති චතුර්ඛිකො-නච්චි කෙටලසමුවවසෙ
අනාවසෙ ච සමාසො න භවති, ක්‍රියාසාපෙකඛිතාය නාමානමඤ්ඤ
මඤ්ඤං අසුභතත්ථාවතො.....ඉන්ද්‍රෙතරයොගෙ ච සමාභාතෙ ච
සමාසො භවති'ති-රූපසිඛිතං.

„ උභ්‍ය පදනිප්පධානො චන්දෙති-නානසෙ.

332 මහනනනිති ඛුච්චනගහණෙන කච්චි මහ ආදෙසො වාති-රූ.

„ ඛුච්චනනිඤ්ඤො මහනතසඤ්ඤා මහ ඉච්චාදෙසො හො
තිති ඤ්ඤපනනිනි-නානසෙ.

333 ඛුච්චනිති විසයොයං, උපරි කම්මධාරය සඤ්ඤා වාති චකඛිමා
නතනාති-රූපසිඛිතං.

එතො එව යි යො සඤ්ඤා තිසු ලිඛිතසු වහනනෙ

එකමච්චත්ථමාධනති සො භාසිතපුමා භවෙ'ති-සුඛොධිකායං.

„ එච්ච ඉන්ද්‍රියි ඉන්ද්‍රියාවකසඤ්ඤාමාන-අඤ්ඤා භාසිතපුමාති එවං
නවතනඛිං සියාති-නානසෙ.

„ ඉන්ද්‍රියං වහනමානෙ තුල්‍යාධිකරණේ පදෙ පරෙ ඉද්දති ඉම
යමිං සමාසෙ ඉන්ද්‍රියි ඉන්ද්‍රියාවකො සඤ්ඤා පුඛෙති අඤ්ඤායමිං කාලෙ භා
සිතපුමා ඉන්ද්‍රියි වෙ පුමාව දට්ඨානිං අච්චා පුඛෙතිභාසිතපුමා යො සඤ්ඤා
ඉද්දති ඉමයමිං සමාසෙ ඉන්ද්‍රියි ඉන්ද්‍රියාවකො අන්ද්‍රියි වෙසො පුමාව දට්ඨ
නෙතිඅන්ද්‍රියාධනනෙ පන වෙ භාසිතපුමා ඉන්ද්‍රියි තුල්‍යාධිකරණේ

යනු අභිදේශ සූත්‍රය-ඉත්තිංය, භාසිතපුමාය, ඉත්තිං,
පුමාය, ඉව්‍ය, වෙය * යනු පදයි

ඉත්තිං, සත්‍රිලිඛගයෙහි පවත්නාවූ; තුල්‍යාධිකරණේ, සමානාධි
කරණවූ; පදේ, උත්තරපදයා පරකල්පි; භාසිතපුමා, පෙර කියන
ලද පුරුෂාචී ඇති; ඉත්ති වෙ, සත්‍රිපද්‍යම් කියන ශබ්දයක් විනම්; පුමා
ඉව, ඒ පුරුෂපද්‍යම් ඇත්තක්මෙන් දැක්කයුතු.

තුල්‍යාධිකරණේ-පදේ-332

ඉත්තිං-භාසිතපුමාචී }-333
පුමාව-වෙ

කම්මධාරයසංකෙසෙ ව. 334

යනු අභිදේශසූත්‍රය-කම්මධාරයසංකෙසෙය, වය යනු
පදයි.

කම්මධාරයසංකෙසෙ ව, කම්මධාරය සංඥ ඇති සමාසයෙහිද; ඉත්ති
යං, සත්‍රිලිඛගයෙහි වැටෙන්නාවූ; තුල්‍යාධිකරණේ, සමානාධිකර
ණවූ; පදේ, උත්තරපදයා පරකල්පි; භාසිතපුමා, පෙරකියනලද
පුරුෂාචී ඇති; ඉත්ති වෙ, සත්‍රිවාචක ශබ්දයක් විනම්; පුමා ඉව, ඒ
පුරුෂලිඛික ශබ්දයක් මෙන් දැක්කයුතු.

උත්තරලිඛිත පදේ පුමාව දට්ඨබ්බාති වුත්තං-රූපසිඤ්ඤං පන ඉත්ති
යං වත්තමානෙ තුල්‍යාධිකරණේ පදේ පරෙ පුබ්බෙ භාසිතපුමා ඉත්තිවා
චකො සද්දෙ අත්ති වෙ පුමාව දට්ඨබ්බාති වුත්තං-මොග්ගලාය
නෙපි උත්තරපදේ පරෙහි වුත්තං-සද්දෙතිතිං පන ඉත්තිං වත්තමා
නෙ තුල්‍යාධිකරණේ පුබ්බපදේ සති ඉත්ති වාචකො සද්දෙ වෙ භාසිතපු
මාව භාසිත නාමසංකොච සිත්‍ය යථාර්ථං පුමාව නාමසංකොච දට්ඨ
බ්බාති වුත්තං-නථි හි අත්තිබ්‍යාධිගනාරූපසිඤ්ඤා ආදීසු ආචරිතානං දිස
ජ්ඣෙසා කල්‍යාණහරයොහි ආදීසු පුබ්බපදේයෙව පුමාභිදේයො හො
ති න පරපදෙහි-පෙ-සු-නිද්දෙසෙ.

334 නනුව කම්මධාරයොහි වුත්තොයෙව කම්මධාරයො සමාසො
ඤ්ඤෙහි, අථ කිමථිං සද්දෙසුගහණං කතනති? සචං හි නථාපි
සද්දෙසුගහණං අසද්දෙසමාස සද්දෙසු සඛගහණං. කතං, තෙ
න නාසො මුඛං, කුකකවිත්‍ය අණං කුකකුච්ඡකොති ආදී පසොගාති
සිජ්ඣනති, වසද්දගහණෙන පන නසිත්තාධිගන නාමසද්දෙසො
සඛගහනනති තෙන නාසො ඉදං නසිදං නසො භාචො නතං ඉච්චාදි
නසිතපසොගා ව ඉත්තිච්ච අත්තානමා වරතිති ඉච්චාදයො ආබ්‍යානප
සොගාච...නසො වෙලායං නද්‍ය ඉච්චාදයො නාමපසොගා ව සිජ්ඣ
නතිති-සු-නිද්දෙසෙ.

* සද්දෙසු විචිජ්ජගතනි දට්ඨබ්බාති-සු-නිද්දෙසෙ.

අතනං නාසං නපජුරිසෙ. 335

යනු විබිසුත්‍රයි-අතනංය, නාසංය, නපජුරිසෙය, යනු පදයි.

නපජුරිසෙ, නතජුරුම සමාසයෙනි; නාසං, න යනනිපාත පදයට; අතනං, අති වේ.

නාසං-නපජුරිසෙ-335

සරෙ අන්. 336

යනු විබිසුත්‍රයි-සරෙය, අන්ය, යනු පදයි.

නපජුරිසෙ, නතජුරුම සමාසයෙනි; නාසං, න යනනිපාතපදයට; සරෙ, සාරයා පරකල්පි; අන්, අන් යනාදෙශ වේ.

නපජුරිසෙ-335

සරෙ-336

කදං කුසං. 337

335 මිමිඛො වස්සන්තො පසජ්ජාච්ඡෙධං පරිසුද්ධසව්‍යෙහන, නත්ති යො අසුරිතං පස්ස රජදාය'නි ආදිසුච්ඡ උත්තරපදනිස්ස සබ්බො අහා වං දිපෙති සො පසජ්ජාච්ඡෙධවාචිනාම, යො පන 'අබ්බාභමණමානා' යා'නි ආදිසු ච්ඡ උත්තරපදනිං පරිසුද්ධිනාම නං සදිසෙ වස්සමිති කාරිතං පටිපාදයති සො පරිසුද්ධවාචිනාම-වුත්තංව.

පසජ්ජාච්ඡෙධස්ස ලකඛණං වස්සු නාත්තිනා

වස්සුන්තොඤ්ඤායා වුත්ති පරිසුද්ධස්ස ලකඛණෙනි-රූප.

336 ඉධ අතිනි අභිභත්තික නිදෙය්‍යො, නපජුරිසෙ වත්තමානස්ස සබ්බෙස්සව නස්ස පදස්ස අනාදෙය්‍යො හොති, සබ්බෙස්සවාති ඉමිනා අවසවභූතං සරං වා බ්‍යඤ්ජනං වා නිවහ්නනෙති සබ්බෙස්සව සරබ්‍ය ඤ්ජනස්සව අනං හොතිති, නනුචානෙනා-චිනාපි අතිස්සරෙ ත්‍යා දිසු පුබ්බසුත්තෙනා නස්ස අතනං කචා යව-පෙ-වාගමාති සුත්තෙනා නාකාරගමෙ කතෙ සිජ්ඣතිති? නථාපි සවෙ ආගම සුත්තං සක්ඛාය ඉදං න වුමෙධස්ස අසෙද්දපි ආගමො භවෙය්‍ය නං නිවහ්නනච්ඡිදං වුත්තං අනුත්තරෙති ආදිසු බහුබ්බිති සමාසෙසුපි අනුවත්තිනා නපජුරිස සද්ධං අනාපෙක්ඛිනාම සරෙ අති 'නි ඵනෙතෙව සුත්තෙනා නස්ස අනාදෙය්‍යො කානඤ්ඤාතිති-සු-නිදෙය්‍යො.

337 අතතනනාසං නපජුරිසෙති සුත්තමපෙක්ඛිනාම බුබ්භසිඤ්ඤායෙහන නපජුරිසෙ ඉතිව අසමිං වත්තනෙනිවුත්තං නථාපි "කම්මධාරය සඤ්ඤා ව" ඉති වත්තනෙන. නසමා කම්මධාරය සඤ්ඤා ව සරෙ කුසං කදං හොතිති අපො චෙදිතබ්බොති-සුබ්බොධිකායං.

යනු විධි සුත්‍රය-කදංය, කුසුය, යනු පදයි.

තප්පරිසෙ, තනපුරුෂ සමාසයෙනි; කුසු, කුයන නිපාතපදයට; සරෙ, සරයා පරකල්පි; කදං, කදදෙය වේ.

තප්පරිසෙ-335

කුසු-337

කායානේසු ව. 338

යනු විධිසුත්‍රය-කාය, අප්පනේසුය, වය, යනු පදයි.

තප්පරිසෙ, තනපුරුෂ සමාසයෙනි; අප්පනේසු ව, අප්‍රාථිසෙති පවත්නාවූද; කුසු, කුයන නිපාතපදයට; කා, කායනාදෙය වේ.

කිච් සමාසනගනානමකාරනො. 339

යනු විධිසුත්‍රය-කිච්, සමාසනගනානංය, අකාරෙය, අනෙතාය, යනු පදයි. නොහොත් කිච්, සමාසනගනානංය, අකාය, අනෙතාය යනු පදයි.

සමාසනගනානං, සමාසානගනංයට ගියාවූ [රුජ්ඣාමයන්ගේ] අනෙතා, අනතඝරයනෙම; කිච්, සමහර තැනෙක; අකාරෙ, අකාරය වේ; නොහොත් සමාසනගනානං, සමාසානගනංයට ගියාවූ රුජ්ඣාමයන්ගේ; අනෙතා, අනතය වී; කිච්, සමහර තැනෙක; අකා, අප්‍රත්‍යය කප්‍රත්‍යය දෙක වෙත්.

338 බහුවචනවාරණනො කුච්ඡිනේසු ව කිච් පුරිසෙති-රූප.

„ වග්ගණං අනෙකභිත්තා නිපාතානං කිච්. දීපෙ‘ති-න්‍යායෙ.

„ ඉදං ව සුත්තං ‘කම්මධාරයසංකප්පෙ’ ඉති අනුචිත්තනෙ’ති-සුබොධිකායං.

„ ඉදං සුත්තං සබ්බසමාසෙසු විහිතං. කායානේ වාති වුත්තෙපි සිමේ කායානේසු වාති බහුවචනෙනා කායො වුත්තනති මනසි කායො බහුවචනොචාරණං කිමභිත්ති වුවති, තප්පලං දසෙය්‍යං කු ඉවෙව නසස්සාති ආදිමානාති-සු-තිදෙය්‍යෙ.

339 රුජ්ඣුගණෙසදං ගණං—කාරග්ගණෙන බහුබ්බිහාදි ලති සමාසනෙත කිච් කප්පච්චයොව සුරති සුච්ඡි පුරිති ගකිත්තායා කායෙ ව-අච්චා, අච් කොච අකා, රකායෙ පදසනිකරෙ, තෙන කිච් සමාසනගනානං අනෙතා හුචා අක ඉවෙවනෙ පච්චයා හොනනිති අභොති-රූපසිඛිතං.

„ තච්ඡි කාරග්ගණං නාම සුත්තවිභාගවසෙන අකාරනන සදෙය්‍ය අසාරං ධිපෙච්චා කාරසද්දමාදය ආකාරනෙතා-ඉකාරනෙතාති යො ජෙනබ්බිතනං-නදච්චං සුත්තෙත අනතසද්දමග්ගෙනො කාරසදෙය්‍ය ගති නො, තෙන ආකාරනනතා පච්චකම්මමා සදෙය්‍ය දියුනිති-සුබොග්‍ර.

„ කාරග්ගණෙන ආ ඉ වාති-බාලාවතාර.

සමාසනගතා-කො-339

නදිමා ව. 340

යනු විබිසුත්‍රයි-නදිමාය, වය යනු පදයි.

සමාසනගතා, සමාසානගතං ගියාවූ; නදිමා ව, නදීසංඥක
ශබ්දගණයා කෙරෙන්නද; කො, ක ප්‍රත්‍යය වේ.

කවි-339

ඡයාස තු දංඡනි පතිමිති. 341

යනු විබිසුත්‍රයි-ඡයාසය, තුය, දංඡනිය, පතිමිතිය යනු
පදයි.

පතිමිති, පතිශබ්දයා පරකල්පි; ඡයාස, ඡයාශබ්දයට; කවි, සම
හර තැනෙක; දංඡනි තු, දංඡනි යන ආදෙශ දෙකද වෙත්.

කවි-සමාසනගතා-339

බනුමා ව. 342

යනු විබිසුත්‍රයි-බනුමාය, ආය, වය, යනුපදයි.

සමාසනගතා, සමාසානගතං ගියාවූ; බනුමා ව, බනුශබ්දයා
කෙරෙන්නද; කවි, සමහර තැනෙක; ආ, ආප්‍රත්‍යය වේ.

කවි-339

අං විහතනිනමකාරගතබ්‍යසීභාවා. 343

යනු විබිසුත්‍රයි-අංය, විහතනිනංය, අකාරනාබ්‍යසීභා
වය, යනු පදයි.

340 වසඥෙන තු අනාව-නිවට්ඨං වචනං.

නදීති චෙත්ථ ඉත්ථිචාවකානං ඊකාරාකාරනං පරසමඤ්ඤාති-රූප.

වග්ගනණමනනනරසුතො කාරගතභණානු කසිසිණ්ණං-නාමිං.
ආකසිණිනෙ කප්පච්චයො පසාකසිණිනො හොති, නදනොගබ්භතො
නසො.....ති-නාසාසෙ.

341 තුපඥෙන ජං ජයං ඉති විසෙසාදෙසා ව ආවර්ශෙන වුත්තා
නි සෙත්තො, නසමා දමපති ජනිපති ජයමපතිති උද්‍යාරණෙති භවිත
බ්බතති-සුබොධිකායං.

„ ජයායතුදංඡනිති අයං අලුතකසමාසොතිතිපි වදනාති-සු-ති

342 වග්ගනණෙන පච්චකම්බමොති ආදිසච්චි හොතිති-නාසාසෙ.

343 න පඤ්චමායමමානො කවිති අභිකාරනො.

නතිසා සත්‍යමිෂ්ටසීතනතු හොති චිකප්පනොති-රූපසිංහං.

අකාරනතබ්‍යසීභාවා, අකාරනතවු අබ්‍යසීභාව සමාසයා කෙරෙත් පරවු; විභතතිනං, විභකතින්ට; කුචි, සමහර තැනෙක; අං, අංශ භාදෙශ වේ.

සමාසයා }
අනෙතා } -339

සරේ රසො නපුංසකෙ. 344

යනු විධිසුත්‍රයි-සරේය, රසොය, නපුංසකෙය, යනු පදයි.

නපුංසකෙ, නපුංසකලිඛිතයෙහි පවත්නාවු; සමාසයා, සමාසයා හේ; අනෙතා සරේ, අනතසරය තෙම; රසො, හුඟු වේ..

කුචි-339

විභතතිනං }
අබ්‍යසීභාවා } -343

අඤ්ඤසමා ලොපො ව. 345

යනු විධිසුත්‍රයි-අඤ්ඤසමාය, ලොපොය, වය, යනු පදයි.

අඤ්ඤසමා, අකාරනත නොවු; අබ්‍යසීභාවා, අබ්‍යසීභාවසමාසයා කෙරෙත් පරවු; විභතතිනං, විභකතින්ට; කුචි, කිසිතැනෙක; ලොපො ව, ලොප්ද වේ.

සමාසකපො සත්තමො.

344 අං විභතතිනමකාරනතබ්‍යසීභාවාහි සුපොතන අකාරනත අබ්‍යසීභාව සද්දතො විභතතිනං අමාදෙසයා වුත්තතො තතො අඤ්ඤ සමා අබ්‍යසීභාවාහි අපො නසමා දීඝසාරනසා අබ්‍යසීභාවසා වාභාවා ඉකාරනතාදි අබ්‍යසීභාවා පරසං විභතතිනං කුචි ලොපො හොති කුචි සමාසනතනානමකාරනෙතාහි ඉතො කුචිහි අනුව තත්ත තො න සබ්බවාහි ඉවදිතබ්බොති-සුබොධිකායං.

„ එනි ව අබ්‍යසීභාවගතණං නානුවතොතබ්බං, තෙන චිත්ත වදා බ්‍රහ්මකිසිසුපි නපුංසකෙ වතනමාන සමාසනත සරසා රසානං සිඛං හොතිති-රූපසිඛිතං.

„ අනතනරසුතනමිනානුවතනතෙති-නායාසෙ.

345 මණ්ඩකගතිසා කුචිගතනණමිනානුවතනතෙති-නායාසෙ.

ලිඛිතවිකා-53

වා ණප්පච්චෙව. 346

යනු විධිසූත්‍රයි-වාය, ණොය, අපච්චෙවය, යනු පදයි.

අපච්චෙව, අපකාශාපියෙති හෙවත් ඔහුගේ දරුය යනාපියෙති; ලිඛිත විකා, අපිච්චි විහකතානත නාමයා කෙරෙන් පරව; වා, විකල්පයෙන්; ණො, ණ ප්‍රත්‍යය වේ.

වා-අපච්චෙව-346

ණායනණානා වච්ඡාදිනො. 347

යනු විධිසූත්‍රයි-ණායනණානාය, වච්ඡාදිනොය, යනු පදයි. වච්ඡාදිනො, වච්ඡාදිශබ්දයන් කෙරෙන් හෙවත් වච්ඡශබ්දය පවත් කොටඇති ගොත්‍ර වාචිශබ්දසමූහයා කෙරෙන්; අපච්චෙව, (ඔහුගේ) දරුය යන අපිච්චෙව; ණායන ණානා, ණායන ණාන යනමේ ප්‍රත්‍යයෙන්; වා, විකල්පයෙන් වෙන්.

වා-අපච්චෙව-346

ණෙය්‍යො කතතිකාදිති. 348

යනු විධිසූත්‍රයි-ණෙය්‍යොය, කතතිකාදිතිය, යනු පදයි. කතතිකාදිති, කතතිකාදි ශබ්දයන් කෙරෙන් හෙවත් කතතිකා ශබ්දය ආදිකොට ඇති තතප්‍රකාරවූ සත්‍රි ලිඛිතික ශබ්දයන් කෙරෙන්; අපච්චෙව, (ඔහුගේ) දරුය යන අපිච්චෙව; වා විකල්පයෙන්; ණෙය්‍යො, ණෙය්‍යප්‍රත්‍යය වේ.

වා-අපච්චෙව-346

346 තස්ස පුග්ගලස්ස අපච්චං හොති නතති ඵ්ථායමිං අඤ්ඤා ව සිට්ඨා සඤ්ඤානා (වාති) විකල්පෙන ණප්පච්චෙවයො හොති-වා ණො අපච්චෙවති වත්තඤ්ඤා විහන්ති ලොපවසෙන “වා ණප්පච්චෙව”ති වුත්තං-අපරෙති අවිහන්තික නිඤ්ඤායොති වදන්ති නං නපච්චෙවනබ්බං ණායන ණානා වච්ඡාදිනොති සුත්තස්ස පිය අසමුභවනො, නානුචායං වාසඤ්ඤා නිපාතො?වා නිපාතොව නාම යෙහුයෙයන පදපර නිපාතොව, අවකසමා පද්‍යදිමති ධ්විනොති?සුබ්බවාරණ්ඤා, සුත්තං හි නාම ගාථා ජන්දසදිසා නසමා පුබ්බාපරං විමානෙතතිනති-සඤ්ඤාතිතිං පන ඊදි යො පන සඤ්ඤාවනො විසෙසො අකඛරසමුත්තෙ වෙය්‍යාකරණානං මනං අනුග්‍රහො ධ්විනො ඵකනනනො මාගධිභාසාසුචෙව සත්තනනා සාසුච ඊදිසි සඤ්ඤාති නාමිති වුත්තං, වාසඤ්ඤා සමුච්චාදි වදනෙබ්බවචනෙයොපි-පෙ-සු-තිඤ්ඤෙස.

347 සබ්බෙඨ ණාකාරානු බන්ධො වුච්චෙයොති-රුපසිඤ්ඤං.

348 ආදිසඤ්ඤං පකාමෙ වත්තනෙති-රුපසිඤ්ඤං.

අනො ණි වා. 349

යනු විධිසූත්‍රයි-අනොය, ණිය, වාය, යනු පදයි.

අනො, අකාරනතා නාමයාකෙරෙන්; අපචෙව, (ඔහුගේ) දරුය යන අභිප්‍රයෝගි; වා, විකල්පයෙන්; ණි වා, ණිප්‍රත්‍යයද වේ.

වා-අපචෙව-346

ණවොපඛාදිති. 350

යනු විධිසූත්‍රයි-ණවොය, උපඛාදිතිය, යනු පදයි.

උපගුණාදිති, උපගුණබද්ධින් කෙරෙන් පරව; අපචෙව, (ඔහුගේ) දරුය යන අභිප්‍රයෝගි; වා, විකල්පයෙන්; ණවො, ණවප්‍රත්‍යය වේ.

වා-අපචෙව-346

ණෙර විධවාදිනො. 351

යනු විධිසූත්‍රයි-ණෙරය, විධවාදිනොය, යනු පදයි.

විධවාදිනො, විධවා ශබ්දද්වය කෙරෙන්; අපචෙව, (ඔහුගේ) දරුය යන අභිප්‍රයෝගි; වා, විකල්පයෙන්; ණෙර, ණෙරප්‍රත්‍යය වේ.

වා-346

සෙන වා සංසම්ඛං තරති වරති වහති ණිකො. 352

349 පුනවාග්‍යනණෙන අපචෙවේ ණිකයාවචයො-අදිති ආදි නො ණිකයාවචයො වාති-රූපසිඛියං.

„ සකාසපුනතිකො නාච්චුනතිකොති වාග්‍යනණ ඵලාධිති-නායා:

„ පුනවාසඤ්ඤා ණිකො, අකාරනතා අනාකාරනතා ව ඛො පිති-බාලාවතාරෙ.

350 ආදිසද්දසු වෙත් පකාරවාචිතතා උකාරනතනොසෙවා යනති-රූපසිඛියං.

„ ඵඤ්ඤාදිසද්ද පකාරවේදා, තසමා ආකතිගණො ගග්‍යතො, උප ගුමණ්‍යාභුතිති උකාරනතසද්දති අපචෙවේ ණිකයාවචයො හොති ති අභොති-සුඛොධිකායං.

351 ඵඤ්ඤා ණෙරෙති වතතබ්බ පිසුච්චවාරණෙත්ථි අභිහතතික තිද්දසවසෙන ණෙරෙති වුතතං “ලොපඤ්ඤා නත්‍යාකාරෙ”ති සුතෙන න වා ඔකාරය ලොපං කත්වා අකාරගමවසෙන වුතතනති-සු-ති-

352 වාති විකල්පනාතේන අඤ්ඤාතේසුපි ණිකයාවචයො හොති ති-කම්භායන වුතතියං.

„ වාකාරෙන නෙකතේ නෙකයාවචයා වාති-බාලාවතාරෙ.

„ වාග්‍යනණ්‍යොච්ඡාදිවතතෙන.....වාග්‍යනණමානතරවිකල්පනාත් තිති-නායාසෙ.

„ සතිපි අනුචිතතමානෙ වාග්‍යනණෙ වාසද්දග්‍යනණසු ඵලං දසෙය්‍යං වාති විකල්පනාතේනාති ආදි වුතතනති-සු-තිද්දසෙ.

යනු විධිසූත්‍රි-යෙනය, වාය, සංසච්ඡාය, තරතිය, චරතිය, වහතිය, ණිකොය යනු පදයි.

යෙන වා, යමක් කරණකොටගෙන හෝ; සංසච්ඡා, හණනලද්දේ; යෙන වා, යමක් කරණකොටගෙන හෝ; තරති, එතරවේද; යෙන වා, යමක් කරණකොටගෙන හෝ; චරති, හැසිරේද; යෙන වා, යමක් කරණකොටගෙන හෝ; වහති, උසුලාද; යනමේ අභිසන්ති; වා, විකල්පයෙන්; ණිකො, ණිකප්‍රත්‍යය වේ.

වා-346

ණිකො-352

නමධිනෙ තෙන කතාදිසනනිධාන

නියොග සිප්පහණ්ඛ ජීවිකතේසු ව. 353

යනු විධිසූත්‍රි-තංය, අධිතෙය, තෙනකතාදිසනනිධාන නියොග සිප්පහණ්ඛ ජීවිකතේසුය, වය, යනු පදයි*.

තං, එය; අධිතෙ, හදුරයි යන අර්ථය; තෙන කතාදි, එයින් කරණ ලද යනාදි අර්ථය; සනනිධාන, එහි සනනිතිත්‍ය යන අර්ථය; නියොග, එහි නියුක්තය යන අර්ථය; සිප්ප, ඒ මොහුගේ ශිල්පය යන අර්ථය; හණ්ඛ, ඒ මොහුගේ භාණ්ඩය යන අර්ථය; ජීවිකතේසු ව, ඒ මොහුගේ ජීවිකාය යන අර්ථය යනමේ අර්ථයන්ති; වා, විකල්පයෙන්; ණිකො, ණිකප්‍රත්‍යය වේ.

352 වාකාරෙන තෙකතේ තෙකප්පච්චයා ව-බාලාවතාතර.

353 ආදිගහණෙන තෙන භතං තෙන බිං තෙන කිතං තෙන දිබ්බති සො අස්ස ආයුතො, සො අස්ස ආබාතො නත් පසනෙනා තස්ස සතකං නමස්ස පරමාණං තස්ස රුඤ්ඤි තං අරහති තස්ස සීලං නත් ඡතො නත් වසති නත් විදිතො තදත්ථාය සංවතතති තතො ආගතො තතො සමභූතො තදස්ස පයොජනනාති එවමාදි අතේ ව ණිකප්පච්චයො භොතිති-රූපඤ්ඤි.

„ වගහණ මතේ සමුච්චතිති-නත්තෙ.

„ වතුප්පදමිදං සුතං නත් තෙන ඉති පදෙ පාටෙකකං ගතිතෙ පසඤ්චපදං භවෙය්‍ය, ඉත පන තෙන කතාදිතිමිතා එකමෙවත්ථසමුද්දං දිපෙති තෙන කතං ආදි, යස්ස භං තෙන කතාදිති-සුබොධිකා.

„ නත් නමධිනෙති එත්ථ තෙන කතාදිති එත්ථ සත්‍යාමිතිහ තතිලොපො දට්ඨනේධා.....එත්ථ ආදිසද්දෙ පකාරත්ථො--තෙන තතිසතනපයොගොව ගතතනේධා.....ඉධ වසද්දෙ වුත්තසමුච්චය තේථාති-සු-තිද්දෙසෙ.

* වතුප්පදමිදනි-සු-තිද්දෙසෙ.

වා-346

ශ්‍රී රහා නෙන රතනං නසෙදමසකුසෙසස ව. 354

යනු විධිසුත්‍රයි-ණය, රහාය, තෙනාය, රතනංය, තසසය,
ඉදංය, අසකුසෙසස, වය යනු පදයි.

රහා, රහාච්චාවක නාමයානෙරෙත්; තෙන රතනං, එයින් රද
නලද්දේය. යන අථීයෙහිද; තසස ඉදං, ඔහුගේ මේය යන අථීයෙ
හිද; අසකුසෙසස ව, උකතාවශෙෂාථීයෙහිද; වා, විකල්පයෙන්;
ණ, ණප්‍රත්‍යය වේ.

වා-346

ජනාදිනමමසා ව. 355

යනු විධිසුත්‍රයි-ජනාදිනංය, ඉමියාය, වය යනු පදයි.

ජනාදිනං, ජනශබ්දාදින්ගේ අථීයෙහි; ඉමිඉයා ව, ඉම ඉය යනමේ
ප්‍රත්‍යයයෝද; වා, විකල්පයෙන් වෙන්.

වා-346

351 විභ්‍යාසනපදවිභාගවසෙනති ජ්‍යාදමිදනති වුගතං පච්චන්ති
භාවෙන පන නසෙදමසකුසෙසස ඉදං එකපදමෙවාති...සු-නිශ්ඤ:

„ අසකුසෙසසන නෙන පන අද්‍රභාවො තනු හචො තනු ජා
නො තනො ආගතො සො අසස නිවාසො තසස ඉසසෙර කතතිකාදිති
සුතොතා සාසා දෙවතා අවෙච්චාධිතො නසස විසසො දෙසො තද
සමිං දෙසෙසති නං අරහති තසස විකාසෙර තසස පරිමාණං අජීනෙන
නිබ්බිතනනති ඉවෙච්චමාදිසවේසස වංශෙය්‍යච්චෙයො හොති-වග්ගන
ණෙන තත් ජනො තත් වසති තසස භිතං නං අරහතිති ආදිසු
ණෙය්‍යච්චෙයො වාති-රූපසිත්තං.

„ න වුඤ්ඤිතාදෙ පච්චෙයෙ සණකාරකෙ
එකාසෙ වුසස සඤ්ඤා සිරෙහි සිරසං චදෙති-වුගතිං.

„ අච්චපදමිදනති-නාසාසෙ.

355 ආදිග්ගනණෙන තත්ති නිසුතොතා තදසස අජී තත් හචොති
ආදිසවි ඉමිඉයෙය්‍යච්චෙයො හොති-වසදෙය්‍ය ඉකාය්‍යච්චෙයො ව...ච
ග්ගනණෙන කිස ය ණෙය්‍යච්චෙයො වාති-රූපසිත්තං.

„ ආදිග්ගනණෙන නිසුතොතාදිසවි තදත්ථාදිසවි ඉම ඉය ඉකාය්‍ය
ච්චෙයො හොති-වසදෙය්‍යග්ගනණෙන කිසෙය්‍යච්චෙයො හොති නිසුතො
ත්ථා-වුගතිං.

සමුහයෝ කණ්ණා ව. 356

යනු විධිසූත්‍රයි-සමුහයෝ, කණ්ණා, වය යනු පදයි.
සමුහයෝ, සමුහාච්ඡයෙහි; වා, විකල්පයෙන්; කණ්ණා ව, කණ්ණ
යන මේ ප්‍රත්‍යයෙන්ද වෙත්.

වා-346

සමුහයෝ-356

ගාමජනබහුසභායාදිහි නා. 357

යනු විධිසූත්‍රයි--ගාමජනබහුසභායාදිහි, නා යනු
පදයි.
ගාමජනබහුසභායාදිහි, ගාමජන බහු සභාය යනමේ ආදීන් කෙ
රෙන්; සමුහයෝ, සමුහාච්ඡයෙහි; වා, විකල්පයෙන්; නා, නාප්‍ර
ත්‍යය වේ.

වා-346

තදස්සට්ඨානමයො ව. 358

යනු විධිසූත්‍රයි-තංය, අස්සය, ථානංය, ඊයොය, වය යනු
පදයි.
තං, එය; අස්ස, ඕනට; ථානං, ස්ථානය යන මේ අර්ථයෙහි; වා,
විකල්පයෙන්; ඊයො ව, ඊය ප්‍රත්‍යයද වේ.

වා-346

උපමයායිනතනං. 359

යනු විධිසූත්‍රයි-උපමයෝ, ආයිනතනංය, යනුපදයි.
උපමයෝ, උපමාච්ඡයෙහි; වා, විකල්පයෙන්; ආයිනතනං, (උපමා
වාචී ශබ්දයාකෙරෙන්) ආයිනතනප්‍රත්‍යය වේ.

වා-346

තදස්සට්ඨානං-358

356 කණ්ණාච්ඡයො බ්‍යඤ්ඤානතනා පකාතිබ්‍යඤ්ඤානතනාපි සදා
ව්‍යාකරණසුතොසු ප්‍රත්‍යාචිහන්තාව ගයනතෙනාති-සුබොධිකායං.

357 නාති යොගවිභාගෙන සකතේපි-දෙවො එව දෙවනාති
රූපසිත්තං වුත්තං, අයං නාච්ඡයෙන සබ්බො නිවමිත්තිලිඛවාච
කොති වුත්තස්ස රූපසිත්තං-නාච්ඡයෙනාස්ස නිවමිත්තිලිඛනා
ති-සු-නිද්දෙස.

,, නාතියොගවිභාගෙන සකතේපි-නාච්ඡයෙනාස්ස නිවමිත්ති
ලිඛනාති-රූපසිත්තං.

358 ව සද්දාන භිනාදි. අතේපි'ති-රූපසිත්තං.

359 එච් උපමායිති අවකා උපමයෝති චචනෙන උපමෙයතේ
ආයිනතනප්‍රත්‍යයො න තොතිති අතො ගතනතෙතිති...සු-නිද්දෙ:

තනනිසිතනේ ලො. 360

යනු විධිසූත්‍රයි-තනනිසිතනේය, ලොය, යනු පදයි.
තනනිසිතනේ, එය ඇසුරුකරණ ලද්දේය යන අර්ථයෙනිද; තද
සාධනාං, එය ඔහුට සාධනය යන අර්ථයෙනිද; වා, විකල්පයෙන්;
ලො, ල ප්‍රත්‍යය වේ.

වා-346

ආලු තබ්බලො. 361

යනු විධිසූත්‍රයි-ආලුය, තබ්බලොය යනු පදයි.
තබ්බලො, තද්බ්බලාපියෙනි; වා, විකල්පයෙන්; ආලු, ආලුප්‍ර
ත්‍යය වේ.

වා-346

ණ්‍යතතනා භාවෙ නු. 362

යනු විධිසූත්‍රයි-ණ්‍යතතනය, භාවෙය, නුය, යනු පදයි.
භාවෙ, භාවාපියෙනි; ණ්‍යතතනා නු, (මෙවි විභක්තාන්තනාමයා
කෙරෙන්) ණ්‍ය තතනා යන ප්‍රත්‍යයෙන්ද වෙන්.

වා-346

තතනා භාවෙ-362

ණ්‍ය විසමාදිති. 363

යනු විධිසූත්‍රයි-ණ්‍ය, විසමාදිතිය යනු පදයි.
විසමාදිති, විසමයබ්බදිත් කෙරෙන්; භාවෙ, භාවාපියෙනි; ණ්, ණ්
ප්‍රත්‍යයද; තතනා, තතනා යන ප්‍රත්‍යයෙන්ද; වා, විකල්පයෙන් වෙන්.

වා-346

ණ්‍යතතනා-භාවෙ-362

රමණියාදිතො කණි. 364

යනු විධිසූත්‍රයි-රමණියාදිතොය, කණිය, යනු පදයි.
රමණියාදිතො, රමණිය බබ්බදිත් කෙරෙන්; භාවෙ, භාවාපියෙනි;
කණි, කණිප්‍රත්‍යයද; තතනා, තතනා යන ප්‍රත්‍යයෙන්ද; වා, වික
ල්පයෙන් වෙන්.

වා-346

362 තු සද්දග්ගතණෙන තතනණ්‍යාදිප්‍රචයා ව-ණ්‍යතතනා
ති යොග විභාගෙන කම්මති සකතේ ව ණ්‍යාද්ථිතා'ති-රුපසිඤ්ඤං.

,, ඉහ තු සද්දග්ගතණෙන භාවතේ තතනො ණ්‍යොයො වනතුති
ඉමෙ පච්චයා ගොනති ණ්‍යො සකත්ථාදිසු ගොති සකතේ තාව ගො
ති-සුඛොධිකායං.

363 ඉම හි ණ් ඉති අවිතත්තිකතිද්දෙසොති-සු-තිද්දෙසෙ.

364 ණ්‍යතතනා භාවෙ තුති සුත්තං ඉමිනා සුත්තොන අධිකරිතෙන
තතො රමණියාදිතො භාවෙ කණි ණ්‍යතතනා ව ජට්ඨිතතතො වා
ගොනතිති සම්බන්ධොති-සුඛොධිකායං.

විසෙසෙ තරතමසිකිසිට්ඨා. 365

යනු විධිසූත්‍රයි-විසෙසෙය, තරතමසිකිසිට්ඨාය, යනු පදයි.

විසෙසෙ, විශේෂාපියෙති හෙවත් අනියොජ්ඣයෙති; තරතමසිකිසිට්ඨා, තර තම ඉසසික ඉය ඉට්ඨ යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ; වා, විකල්පයෙන් වෙන්.

වා-346

තදස්සාඤ්චි මි ව. 366

යනු විධිසූත්‍රයි-තංය, අස්සය, අඤ්ච, ඉතිය, විය, වය, යනු පදයි.

තං, එය; අස්ස, ඕනට; අඤ්ච ඉති, ඇතැයි යන අපියෙති; වා, විකල්පයෙන්; වීච, වී ප්‍රත්‍යයද වේ.

වා-346

තදස්සාඤ්චි-366.

තපාදිනො සි. 367

යනු විධිසූත්‍රයි-තපාදිනොය, සිය, යනු පදයි.

තපාදිනො, තපශබ්දාදින් කෙරෙන්; තං අස්ස අඤ්ච ඉති, එය ඔහුට ඇත්තේය යන අපියෙති; වා, විකල්පයෙන්; සි, සිප්‍රත්‍යය වේ.

වා-346

තදස්සාඤ්චි-366

365 තරප්පව්වතොපි අධිකො විසෙසතො නමප්පව්වයෙන ගම්‍ය තෙ චිත්තාමිත්තතර එකස්ස අභිසංගො භරතා බහුනාමිත්තතර එකස්ස තමෙන ව සකතභාසායාගතනායෙන ගම්‍යතෙ, මහාරූප සිද්ධිමපි විසෙසතො තරතම ඉසසික ඉය ඉට්ඨ ඉපෙව්වෙන පච්චයා භොතාති වා-පෙ-මොග්ගලායනා චුතතිමපි අභිසංගො අභිසංගප්පව්වයො අභිසංගො පාපිට්ඨො පාපිට්ඨතරෙති චුතතං--ඉමෙ පච්චයා ගුණවාචකසද්දෙති භවතාති තෙසු ව තරතමාසබ්බසාධාරණා-නොන ථාඉසසිකාදයො තසමා ඉසසිකාදයො පණිනාදිති න භවතාති-සුඛො:

366 වසඤ්ඤානතණන සො ඉලව අලාදිප්පව්වයා වාති-රූපසිඤ්ඤං.

„ අයං විප්පව්වයො ආකාරනාතිඤ්ඤිමග්ගි මෙධාමාසසද්දෙති භොති-පුලලිමග්ගි මෙධාපි මාතාපිති-සුඛොධිකායං.

දණ්ඩාදිනො ඉකුජ. 368

යනු විධිසූත්‍රයි-දණ්ඩාදිනොය, ඉකුජය, යනු පදයි.
දණ්ඩාදිනො, දණ්ඩාශබ්දයින් කෙරෙන්; නං අස්ස අභි ඉති, එය ඕනට ඇත්තේය යන අර්ථයෙනි; වා, විකල්පයෙන්; ඉකුජ, ඉකුජයන ප්‍රත්‍යයයෙන් වෙන්.

වා-346

තදස්සාඤ්චි-366

මධ්වාදිනො රෙ. 369

යනු විධිසූත්‍රයි-මධ්වාදිනොය, රෙය, යනු පදයි.
මධ්වාදිනො, මධ්වාශබ්දයින් කෙරෙන්; නං අස්ස අභි ඉති, එය ඕනට ඇත්තේය යන අර්ථයෙනි; වා, විකල්පයෙන්; රෙ, රත්‍රත්‍යය වේ.

වා-346

තදස්සාඤ්චි-366

ගුණාදිනො චනතු. 370

යනු විධිසූත්‍රයි-ගුණාදිනොය, චනතුය, යනු පදයි.
ගුණාදිනො, ගුණාශබ්දයින් කෙරෙන් ගෙවත් ගුණාශබ්දය ආදි කොට ඇති අවණිතන ශබ්දයන් කෙරෙන්; නං අස්ස අභි ඉති, එය ඕනට ඇත්තේය යන අර්ථයෙනි; වා, විකල්පයෙන්; චනතු, චනතුප්‍රත්‍යය වේ.

වා-346

තදස්සාඤ්චි-366

සත්තාදිති මනතු. 371

යනු විධිසූත්‍රයි-සත්තාදිති, මනතුය, යනු පදයි.
සත්තාදිති, සත්තාශබ්දයින් කෙරෙන්; නං අස්ස අභි ඉති, එය ඕනට ඇත්තේය යන අර්ථයෙනි; වා, විකල්පයෙන්; මනතු, මනතුප්‍රත්‍යය වේ.

වා-346

තදස්සාඤ්චි-366

368 ආදිසංඝස්ස අභිවිජ්ජසංසන නිපානනා වා ඉකාරනනදිට්ඨි සංගොපි අභිභේ ර්‍යවච්ඡො ගොතිති-සුඛොධිකායං.

369 සොභි අ ඉ උකාරනනනති නොතිති-සුඛොධිකායං.

370 ආදිසංඝස්ස අභිභේ අවණිතනා සංඝස්සාති-සුඛොධිකායං.

371 සති ඉච්චවමාදිති අවණිතනනරහිතොති පඨමාචිත්තන නොති ප්‍රිඤ්ඤාති මනතුඤ්චවච්ඡො ගොතිති-රූපසිංහං.

„පුත්තසංඝස්ස අස්ස අභිත්තානේ ඉමනතුඤ්චවච්ඡො පාලියං සෙත්ථස්සන දිස්සති-නාදෙති පුත්තෙති පුත්තමා ඉච්චාදිසු සොති සත්තාදිති මනතුති සුත්තස්ස විභාගෙන ලබ්භාතිති-සුඛොධිකායං.

සඤ්ඤාදිනො ණ. 372

යනු විධිසූත්‍රය-සඤ්ඤාදිනොය, ණය, යනු පදයි.

සඤ්ඤාදිනො, සඤ්ඤාශබ්දදීන් කෙරෙන්න; තං අස්ස අත්ථි ඉති, එය ඕනට ඇත්තේය යන අර්ථයෙනි; වා, විකල්පයෙන්; ණ, ණප්‍රත්‍යය වේ.

ආයුස්ස භාරයමනනුමති. 373

යනු විධිසූත්‍රය-ආයුස්සය, උකාරය, අස්ස, මනනුමතිය, යනු පදයි.

මනනුමති, මනනුප්‍රත්‍යයා පරකල්පි; ආයුස්ස, ආයුශබ්දයාගේ; උකාරය, උකාරය නෙම; අස්, අස්සනාදෙන වේ.

වා-346

නප්පකතිවචනෙ මයො. 374

යනු විධිසූත්‍රය-නප්පකතිවචනෙය, මයොය, යනු පදයි.

නප්පකතිවචනෙ, තත්ප්‍රකාති වචනාර්ථයෙනි හෙවත් එයින් කර ණලද්දේය යන්නෙන් කීමෙනි; වා, විකල්පයෙන්; මයො, මය ප්‍රත්‍යය වේ.

වා-346

372 ඉම වාචාසිලිට්ඨානං ණ ඉති අවිනාශික නිදෙද්දොති-සු-නිදෙද්දො.

„ ඉතාදිපඤ්ඤා සමුප්පන්නාය ඉතිලිච්ඡිත ආකාර ඉකාරනා වෙ දිනංඛා... අයං ණ ණප්‍රත්‍යයා සකභේපි නදස්සාදිනොභේපි අකාරනානාමසකභිව ගොති... දුකඛමෙව දුකඛං දුකඛමස්ස අත්ථි වා දුකඛාති-සුබොධිකායං.

374 ඉම නප්පකති මයො හි චුත්තතයෙව සිංඛෙ නප්පකති වචනෙති චුත්තතො සකභේපි මයප්‍රත්‍යයං සංගණ්ඨාති-ගවා දුනමෙව දුනමයනති ආදි-අපරෙපන වචනගතනණොන සකභේ මයප්‍රත්‍යයො හොතිති චුත්තං සද්දනිතිං පන නනිත්තනාසකභේ සුවාති සුත්තං ධර්මං රූපසිඤ්ඤා මයොති යොගවිභාගෙන සකභේපි සිලමෙව සිලමයං ඉවාදි චුත්තනති-සු-නිදෙද්දො.

„ මයොති යොග විභාගෙන සකභේපි-දුනමෙව දුනමං සිලමයනති-රූපසිඤ්ඤං.

„ නප්පකතිවචනෙති නප්පකති වචනභේ මයප්‍රත්‍යයො ගොති, නොනප්පකතං නිප්පාදිතනති නප්පකති නප්පකතිවචනං උදිරණං නප්පකතිවචනං නසමිං නත්ති පකාතිවිකතිමෙව නිප්පනනාසකභේ අත්ථි සුවාණමයං භාජනනති. ආදිසු ඵකති ගොමයනති ආදිසු නිබ්බතං ලබ්භාතිති-සු-නිදෙද්දො.

„ අයං මයප්‍රත්‍යයො නිප්පනනාදිසු අනුචුප්පි ගොතිති-සුබොධි:

පඤ්චාදීති-90

සංඛ්‍යාපුරණේ මො. 375

යනු විධිසූත්‍රය-සංඛ්‍යාපුරණේය, මොය, යනු පදයි.
සංඛ්‍යාපුරණේ, සංඛ්‍යාපුරණාචාර්යෙති; පඤ්චාදීති, පඤ්චශබ්දාදීන්
කෙරෙන්; වා, විකල්පයෙන්; මො, මුත්‍රත්‍යය වේ.

සංඛ්‍යාපුරණේ-375

ස ඡස්ස වා. 376

යනු විධිසූත්‍රය-සය, ඡස්සය, වාය, යනු පදයි.
සංඛ්‍යාපුරණේ, සංඛ්‍යාපුරණාචාර්යෙති; ඡස්ස, ඡශබ්දයට; වා, වික
ල්පයෙන්; ස, සකාරදෙශ වේ.

සංඛ්‍යාපුරණේ-375

වා-376

එකාදිනො දසසග්ගි. 377

යනු විධිසූත්‍රය-එකාදිනොය, දසසග්ගය, ඊය, යනු පදයි.
එකාදිනො, එකශබ්දාදීන් කෙරෙන් පරවු; දසසග්ග, දසශබ්දයාගේ
අන්තයෙහි; සංඛ්‍යාපුරණේ, සංඛ්‍යාපුරණාචාර්යෙති; වා, විකල්ප
යෙන්; ඊ, ඊ මුත්‍රත්‍යය වේ.

ඡස්ස-376

375 පඤ්චාදිනමත්තං ඉති සුත්තෙ පඤ්චාදිනමිති විභන්ති විපරි
නාමෙන පඤ්චාදිති ඉති අනුචිත්තනෙනති-සුඛොභිකායං.

„පට්ඨමොති එති මොති යොගථිතාගෙන සකතෙහි මයාවසො
ති-සු-නිද්දෙසෙ.

376 ඡස්ස සකාරදෙසො හොති වා සංඛ්‍යානෙනති-රූපසිංහං.

„ඉධ ස ඉති අවිභන්තික නිද්දෙසො “ලොපඤ්ච නත්‍රාකාශේ”
ති සුත්තෙන වා ඔකාරස්ස ලොපං කථා අකාරගමොති-සු-නිද්දෙ:

377 දසස්ස පච්චත්තොගා ලද්ධමිතෙනති අත්තො

නදනත්තස්ස සභාවෙන ඉත්ථිං යෙව සමුභවොති-රූපසිංහං.

„ඉධ වාග්ගණස්ස අනුචිත්තමානතො එකාදසී, එකාදසමො
වාති පයොගා චත්තබ්බා.....පුරණෙහි කිමත්ථං වුත්තං? එකාදස
නාදසී සතිපී එකාදිනො දසසංඛ්‍යාත පුරණස්ස අභාවා ඉමිනා ඊප
චසො නාහොතිති ඤාපනත්ථං වුත්තං පඤ්චමොති එතිපදසො සමු
තො පච්චත්තො අවසෙවා, පඤ්ච සද්දෙ, පුරණසද්දසනතිට්ඨානොති-
සු-නිද්දෙසෙ.

දසෙ සො නිව්වං ව. 378

යනු විධිසූත්‍රසි-දසෙය, සොය, නිව්වංය, වය, යනු පදයි.
දසෙ, දසෙඛදයා පරකල්පි; ඡය්‍ය, ඡෙඛදයට; නිව්වං, නිත්‍ය
යෙන්; සො ව, සකාරදෙශ වේ.

සංඛ්‍යානං-375

අනෙත නිගගතිකඤ්ච. 379

යනු විධිසූත්‍රසි-අනෙතය, නිගගතිතංය, වය, යනු පදයි.
සංඛ්‍යානං, සංඛ්‍යාඛදයෙන්ගේ; අනෙත, අත්තයෙහි; නිගගතිතං
ව, නිගගතිතාගමද වේ.

සංඛ්‍යානං-375

වා-376

අනෙත-379

නි ව. 380

යනු විධිසූත්‍රසි-නිස, වය, යනු පදයි.
සංඛ්‍යානං, සංඛ්‍යාඛදයෙන්ගේ; අනෙත, අත්තයෙහි; වා, විකල්ප
යෙන්; නි ව, නිකාරගමද වේ.

සංඛ්‍යානං-375

වා-376

ලෙද්ධනං. 381

යනු විධිසූත්‍රසි-ලෙය, දර්තංය, යනු පදයි.
සංඛ්‍යානං, සංඛ්‍යාඛදයෙන්ගේ; දර්තං, දකාර රකාරයන්ට; වා,
විකල්පයෙන්; ල, ලකාරදෙශ වේ.

378 ඉධ වග්ගනණං ඡග්ගනණානුකඤ්ඤානි-සු-නිදද්දසෙ.

379 වග්ගනණං නිව්වග්ගනණනිව්වතා නාභිනාති-නාසෙ.

„ ඉධ අවධාරණනිව්වත වග්ගනණනා නිව්වතං නිව්වතපෙතිති-
සු-නිදද්දසෙ.

380 වච්ඡිතචිත්තාසත්ථායං වාසදෙද්ද-තෙන,

චිත්තාසා විසතිංසානාමතෙන හොති ති ආගමො

අසද්දඤ්ඤා නව හොතෙව වච්ඡිතචිත්තාසත්තාති-රූපසිත්තං.

„ වග්ගනණමග්ගනණානුකඤ්ඤානි-නාසෙ.

381 වච්ඡිතචිත්තාසත්ථායං වාසදෙද්ද-තෙන සොලස ඉති නිව්වං,
ගෙලස, තෙරස, වත්තාලිසං, වත්තාරිසමිති චිත්තාසා, දස පණ්ණාසා
දිසු නව හොති රූපසිත්තං.

ලො නිව්වං සොලසෙ වාසං වත්තාරිසෙ ව තෙරසෙ

අසද්දඤ්ඤා නව හොතායං වච්ඡිතචිත්තාසත්තාති,

16

වා-376

විසතිදසෙසු බා විසය නු. 382

යනු විධිසූත්‍රයි-විසතිදසෙසුය, බාය, විසයය, නුය යනු පදයි.

විසතිදසෙසු, විසතිශබ්ද දසශබ්ද දෙක පරකල්පි; විසය, විශබ්ද යව; වා, විකල්පයෙන්; බා නු, බා යනාදෙශද වේ.

වා-376

එකාදිතො දස ර සංඛ්‍යාතො. 383

යනු විධිසූත්‍රයි-එකාදිතොය, දසය, රය, සංඛ්‍යාතොය, යනු පදයි.

සංඛ්‍යාතො, ගණනෙහි; එකාදිතො, එකශබ්දදීන් කෙරෙන් [පර වූ] දස, දසශබ්දයාගේ දකාරයනෙම; වා, විකල්පයෙන්; ර, රකාරය වේ.

වා-376

දස ර සංඛ්‍යාතො-383

අට්ඨාදිතො ව. 384

යනු විධිසූත්‍රයි-අට්ඨාදිතොය, වය යනු පදයි.

සංඛ්‍යාතො, ගණනෙහි; අට්ඨාදිතො ව, අට්ඨශබ්දදීන් කෙරෙන් පරවූද; දස, දසශබ්දයාගේ දකාරයනෙම; වා, විකල්පයෙන්; ර, රකාරය වේ.

ස ජය වා ඉති සුත්තානො ජස්සෙති ව ඉභාගතනායෙන සංඛ්‍යාතො ඉති ව ගණනො දසස්සෙති ව අනුවුත්තිස්සො. තතො සංඛ්‍යාතො උත්තරපදෙසති ගණනො දසස්ස-දශනං, දකාර රකාරනං, ශ්‍රී ආදෙසො භොගීහි ඉමිනා සුත්තානා දසසද්දා දකාරස්ස ශ්‍රීකාරදෙසො භොගීහි-සුත්තානිකායං.

382 තුසද්දන නිංසායපිති-රූපසිඛිතං.

„ තුසද්දනනනනනන විසය දුදි දෙ ආදෙසා ව භොගනීහි-වුත්ති.

383 රදෙසො වගුණමත්තතා වගුණමත්තපසබ්බපි

සියා දසස්ස දස්සෙව නිමිත්තාසකතභාවතො නි-රූපසිඛිතං.

„ ඉධ පන කිසුදු පි දස රහි අනිසමෙවා වුත්තං, නවාපි, දකාරස්සෙව භොගීහි දට්ඨබ්බං, එවං ති සති පගොගසිජ්ඣනනො, පගොගසිඛිතා සුත්තාපදෙසනොව-නානසෙ.

384 වග්ගනනං දසරග්ගනනොනුක සිසිණිනි නි-නානසෙ.

සංඛ්‍යානෙ-383

වෙකට්ඨානමාකාතෙ වා. 385

යනු විබිසුත්‍රයි-වෙකට්ඨානංය, ආකාතෙය, වාය යනු පදයි.

සංඛ්‍යානෙ, ගණනෙහි; විචකථට්ඨානං, විශබ්ද චකයබ්ද අවස්ථයබ්ද යන්ගේ අන්තයනෙම; වා, විකල්පයෙන්; ආකාතෙ, ආකාරය වේ.

වා-346

සංඛ්‍යාපුරණෙ-375

චතුචේති ථා. 386

යනු විබිසුත්‍රයි-චතුචේතිය, ථාය, යනු පදයි.

සංඛ්‍යාපුරණෙ, සංඛ්‍යාපුරණාථියෙහි; චතුචේති, චතුශබ්ද ඡය බ්දයන් කෙරෙන් පරව; වා, විකල්පයෙන්; ථා, ඵලත්‍යය ය්ලත්‍යය දෙක වෙන්.

වා-376

සංඛ්‍යාපුරණෙ-375

මිනිති නියො. 387

යනු විබිසුත්‍රයි-මිනිතිය, නියොය යනු පදයි.

සංඛ්‍යාපුරණෙ, සංඛ්‍යාපුරණාථියෙහි; මිනිති, විශබ්ද නිශබ්දයන් කෙරෙන් පරව; වා, විකල්පයෙන්; නියො, නියමත්‍යය වේ.

මිනිතං-387

නියෙ දුතා පි ව. 388

යනු විබිසුත්‍රයි-නියෙය, දුතාය, අපිය, වය යනු පදයි.

නියෙ, නියමත්‍යයා පරකල්පි; මිනිතං, විශබ්ද නිශබ්දදෙකට; දුතා පිව, දුත යනාදෙයගේද වෙන්.

385 වචනිතමිභාසභෝයං වාසඥො, තෙන

වෙකට්ඨානං දසෙ නිව්වා චියානවුතියා නවා

ඉතරෙසමසන්නාඤ්ච ආතතං දිපෙති වාසසුනිති-රූපසිඛිතං.

„ සතිපි වාග්ගතණො පුනවාග්ගතණකරණං උපරි වාග්ගතණ නිවතනනාථිනති-නාසාසෙ.

388 අපිග්ගතණෙන අසාදානාපි මසදායසා දු ආදෙසො වසඥෙන දුවාති-රූපසිඛිතං.

„ එනි වසඥෙන අසාදානාපි මසා දුආදෙසො, දුචග්ගං දුචිබං ඉවාදිසු දුවාදෙසො ව දුචග්ගං ඉවාදිසු, නාථි වකාතෙ දු ආදෙසෙ ආගමමිනිනාපි සිජ්ඣතිති-සුබොධිකායං.

„ අපිග්ගතණෙන අසාදානාපි දු නි ආදෙසො භොග්ගති-වුනති;

නොසමබස්සපපදෙනබස්සබ්බදිවබ්බදියබ්බාබ්බනියා. 389

යනු විබිසුත්තං-නෙසංය, අබස්සපපදෙන, අබස්සබ්බදිවබ්බ
දියබ්බාබ්බනියා යනු පදයි.

නෙසා, [අබ්බබ්බදිය උපපදකොට ඇති] ඒ වතුන් දුතිය නතිය බ්බද
යන්ව; අබස්සපපදෙන, අබ්බ යන උප පදයහා එක්ව; අබස්සබ්බ දිව
බ්බ දියබ්බාබ්බනියා, අබස්සබ්බදිවබ්බ දියබ්බ අබ්බනිය යන මේ ආදේ
ශයෝ වෙත්.

සරුපානමෙකසෙය්‍යකිං. 390

යනු විබිසුත්තං-සරුපානංය, එකසෙය්‍යෙය, අසකිංය යනු
පදයි.

සරුපානං, සමාන රූප ඇති පද්මාසුන්දරයන් අතුරෙන්; අසකිං,
නොසෙය්‍යවර ප්‍රයෝගය හෝ උච්චාරණය ඇතිකල්හි; එකසෙ
ය්‍යෙ, එකක්හු ශෙෂ වේ; (සෙය්‍යෝ ලොඪ් වෙත්)

389 අබස්සපපදපාදන සාමත්තා අබ්බපුබ්බකා

නෙසං සද්දෙන ගග්ගනෙන වතුන්දුතියාදගොති-රූපසිඤ්ඤං.

„එහි නෙසං සද්දෙන වතුන්දුතියාගතියා ගග්ගනෙන-නෙට්ඨා
සම්මප ඡානං පදං උපපදනති-සුබොධිකායං.

390 එහි ව සරුපානනති වුත්තතතාව සිද්ධ අසකිප්පයොගෙ
පුත්තාසකිග්ගනණං එකවිභන්තිවිසයානමවාසකිප්පයොගෙ එවාය
නති දැසනත්තං, නව විවර්ජ්‍යයොගෙ නිප්පසංඛ්‍යා, වග්ගා පඤ්ච පඤ්ච
සො මත්තාති එහි පඤ්ච පඤ්චසොති නිද්දෙසෙනව විවර්ජ්‍යයොග
සිඤ්ඤා ඤාපිතනා-අච්චා සත්වචනිච්ඡායමයමෙකසෙය්‍ය-යොග
විභාගනො වෙත් එකසෙය්‍යකිං ඉති රූපෙකසෙය්‍ය හොති වා
පිතුනනනති ආදිසුති-රූපසිඤ්ඤං.

„සරුපානනති එත්තකෙනව අසකිනති විඤ්ඤායමානෙපි ක්ව
ත්තං අසකිග්ගනණං කනනති? නාමපද්‍යනං බ්‍රහ්මචරිඤ්ඤාපනත්තං,
අච්චා එකසෙය්‍යකි සකිනති යොගවිභාගෙන විරූපානං එකසෙය්‍ය විඤ්ඤා
පනත්තං, නෙත හි මාතුව පිතුව පිතගෙ ඉච්චවචමාදිපයොගා සිද්ධ
නති.... සරුපානනතිකාර සෙයොති කාරයාතිපි වදනති එවං සති
සබ්බෙ ලොපෙය්‍යා එකං නතෙති විස දිසසති අවග්ගවචසෙය්‍යකාරකාර
සුප්පාතෙර සති දෙසො නත්ති සද්දෙය්‍යාහ්‍යවසෙන, සමානො රූපො
යෙසං නෙති සරුපා, සමානො වෙත්ති හිවිඤ්ඤා සද්දසරුපො අත්තිසරු
පො උත්තසරුපොති.... එත්ති හි යථානුකමං මාසො ව මාසොව, මාසා
වංකො ව කුටිලො ව කුටිලා, පුරිසොව පුරිසොව පුරිසාති වේදිනකා
ති-සු-නිද්දෙය්‍ය.

සරූපානං
එකසෙසානං
අසකිං } -390

**ගණනෙ දසසස විනිවතුපඤ්චස්සත්තථස්ස නවකානං විනිවත්තා
ර පඤ්ඤ ඡ සත්තාසත්තා සොසු සොනඤ්චිසමාසං ධිජිතිතු
නි. 391**

යනු විධිසුත්‍රයි-ගණනෙය, දසසසය, විනිවතුපඤ්චස්ස
ත්තථස්ස නවකානංය, වි නි වත්තාර පඤ්ඤ ඡ සත්තා ස
ත්තාය, සොසුය, සොනංය, වය, ඊසමාසංඝීරිතිතුනිය
යනු පදයි.

ගණනෙ, ගණනක් ගම්මානකල්පි; සරූපානං, සමානරූප
ඇති පද්ධතියක් අනුරේන්; අසකිං, නොසෙක්වර ප්‍රයෝ
ගය හෝ උච්චාරණය ඇතිකල්පි; එකසෙසානං, කරුණුලද එක
ශෙෂ ඇති; වි නි වතු පඤ්ච ඡ සත්තථස්ස නවකානං, වික නික වතු
කක පඤ්චක ඡකක සත්තක අවස්ත නවක යන මේ ශබ්දයන්
සමූහයකි; දසසස, දසශබ්දයට; සොසු, සො විභක්තින් පරකල්පි;
වි නි වත්තාර පඤ්ඤ ඡ සත්තා ස නවා යන [පිළිවෙළින්] විනිව
ත්තාර පඤ්ඤ ඡ සත්ත අසනව යනමේ ආදේශයෝ වෙත්; සො
නං ව, සො විභක්තින්වද; ඊස මාසං ඝීරි නි තුනි, ඊසං ආසං ඝීරිති
ඊනි උනි යන මේ ආදේශයෝ වෙත්.

ගණනෙ }
දසසස } -391

වතුපපදස්ස ලොපො තුත්තරපදදිවස්ස චුචො පි නවා. 392

යනු විධිසුත්‍රයි-වතුපපදස්සය, ලොපොය, තුය, උත්තර
පදදිවස්සය, චුචොය, අපිය, නවාය යනු පදයි.

ගණනෙ. ගණනෙහි ඇතුළත්වූ; දසසස, දසශබ්දයාගේ ආදියෙහි
සිටියාවූ; වතුපපදස්ස, වතු යන උපපදයාගේ; තු, තුකාරයනෙන්;
ලොපො, ලොප්ථෙ; උත්තරපදදි වස්ස, උත්තරපදයාගේ සූචිවූ
වකාරයට; නවා, කිසිතැනෙක; චුචොඅපි, චු චො යන ආදේශ දෙ
කද වෙත්.

**392 අපිග්ගහණෙන අනුපපදස්සාපි ගණනෙ පදදිවකාරස්ස ලො
පො චුචොපි භොනති නවා හි-රූපසිඤ්ඤං.**

සදනුප්පනනා නිපාතනා සිජ්ඣනනි. 893

යනු පරිභාෂා සූත්‍රසි-යෙය, අනුප්පනනාය, නිපාතනාය,
සිජ්ඣනනිය යනු පදයි.

යෙ, සම් ශබ්දකෙනෙක්; අනුප්පනනා, (සූත්‍රයන්ගෙන්) නිෂ්ප
නනනුටුවානුද; (ඒ ශබ්දයෝ) නිපාතනා, නිපාතනයෙන්; සිජ්ඣ
නනි, සිද්ධවෙන්.

වාදිනො කො නෙකසෙඨ ව. 894.

යනු විධිසූත්‍රසි-වාදිනොය, කොය, අනෙකසෙඨය, වය
යනු පදයි.

වාදිනො, විශබ්දදින්කෙරෙන් පරව; අනෙකසෙඨ ව, නොසෙක්
අභියෙතිද; කො, කප්‍රත්‍යය වේ.

ගණනෙ-391

දසදසකං සතං දසකානං සතං සහසාඤ්ච යොමිති. 895

යනු විධිසූත්‍රසි-දසදසකංය, සතංය, දසකානංය, සතං
ය, සහසාංය, වය, යොමිතිය යනු පදයි.

යොමිති, යොවිහකති පරකල්පි; ගණනෙ, ගණනෙහි ඇතුළත්වූ;
දසදසකං, දස දසකශබ්දය; සතං, සතවේ; හෙවත් දසදසකාණී
වාචකවූ දසශබ්දයට සත යනාදෙශවේ; දසකානං, දසකයන්
සමිකවූ; සතං, සතශබ්දය; සහසාඤ්ච, සහසාද වේ; හෙවත්
සතදසකශබ්දයට සහසා යනාදෙශද වේ.

893 නිප්ථාදිගතෙ නිපාතී.....නිපාතනසීලං නිපාතී, තෙන නි
පාතීති වතතබ්බ ඊසාරස්ස අකාරදසං කතා නිපාතනාති වුත්තං-
නති ඉදං සුත්තං වජේථා අඤ්ඤං නිපාතී සුත්තං නාම නාථී-අථ
වා නිපාතනං නිප්ථාදනං අරහන්ති නිපාතනාති ඉමිනා වචන
සේන නිපාතනාති ඉමස්ස [තෙහි] ඉමිනා තුලනසිකරණ භාවෙන
යොජෙතබ්බනිපාතනපයොග නිප්ථාදකං සුත්තමපි නිපාතනං නාම,
වත්තාර නිප්ථාදන සුත්තානි නාම යද්දුපාදිව කවිධාතුආදිව පච්ච
යාදිව වජ්ජිති වාදිව, අභිචිතිවජ්ජයවණ්ණනායකච වුත්තානති-සු-නි:

„ ඉමසමාජ්ජසියා කාලෙ සමානා පරතොජ්ජව
ඉමසද්දස්ස කාගෙ ව සමානස්ස ව සො සියා හි-රුපසිඛියං.

894 වග්ගභණ්ණන නිපාතනා සිජ්ඣනනිති අභිං සමුච්චෙතීති-
නාතසෙ.

895 චක්ඛනභණ්ණං දුග්ගසමුප්පිණ්ණනාද්දානි-නාතසෙ,

සාවනදුතනරිං දසගුණිතසූ. 396

යනු විධිසූත්‍රයි-* යාවතාය, උතතරිංය, දසගුණිතංය,
වය යනු පදයි.

යාවතා, යම්තාක්; උතතරිං, මත්තෙනි (ගණන වේද ඒතාක්) දස
ගුණිතසූ, දසයෙන් වැඩිකිරීමද කටයුතුයි.

යදනුපපනනා
නිපාතනා
සිඤ්ඤානි } -393

සකනාමෙති. 397

යනු පරිභාෂා † සූත්‍රයි-සකනාමෙති යනු පදයි.

යෙ, යම් සංඛ්‍යාශබ්දකෙනෙක්; අනුපපනනා, සූත්‍රයන්ගෙන් නි
ෂ්පන්නනුච්චානුද; (ඒ ශබ්දයෝ) නිපාතනා, නිපාතනයෙන්; සක
නාමෙති, සවකීය සවකීය නාමයන් හා; සිඤ්ඤානි, සිඬ වෙන්.

තෙසං ණො ලොපං. 398

යනු විධිසූත්‍රයි-තෙසංය, ණොය ලොපංය යනු පදයි.

තෙසං, ඒ ණකාරුණ්ණිකභිප්‍රත්‍යයන්ගේ; ණො, ණකාරයතෙම;
ලොපං, ලොපට පැමිණේ.

396 වසද්දග්ගහණං විසෙසනාත්තති-වුත්තිංයං.

397 නති කොටිආදයො සතගුණිතමතෙතන වා පකොටිආද
යො භොනනිති-ඵතාති පාළි අට්ඨකථාසු ආගතසංඛ්‍යා නානානායා
විචිත්තනන් ගමිතිර දුකෙඛා ගාතා-නසමා පරං පරුපදෙසං නිසසාය
සදුතබ්බාති, තෙනාත සද්දනිතිංයං.

යසමා පාවචනෙ සතති නායාමෙව අවිනතිසා,
වොහාගෙ ව සුගුලුහතෙනා දයාවතෙනන දෙසිනා.

නසමා සාට්ඨකථං සිගෙ නමිතිර ජිතදෙසිනෙ,
උපදෙසං සදුගණෙන ගුරුසමා උපට්ඨං.

ගුරුපදෙසසිනො හි අත්ඨසාරං නවිඤ්ඤාති
අත්ඨසාරවිඤ්ඤානො සො සද්ධමිමා පරිභාසති,

ගුරුපදෙසලාහි ව අත්ඨසාරසමාසුතො
සද්ධමිමා පරිපාලෙනනා සද්ධමිමා තොව හායතිති-සු-නිදෙද්ද.

* අපරෙ පන ඉදං සුත්තං ගුණිතාකාරදසසනං ආදේශසුත්තනති මනඨි
කතා පරිභාසා සුභානති වදනතිති-සු-නිදෙද්දෙසෙ.

† විධි සුත්තනති-සු-නිදෙද්දෙසෙ.

සංඛ්‍යාතො-375

විභාගෙ ධා ව. 399

යනු විධිසූත්‍රයි-විභාගෙය, ධාස, වය යනු පදයි.

විභාගෙ, විභාගාභිසෙති; සංඛ්‍යාතො, සංඛ්‍යාවාපී ශබ්දයානෙ රෙත්; ධා ව, ධා ප්‍රත්‍යයද වේ.

සබ්බනාමෙති පකාරවචනෙ තු ථා. 400

යනු විධිසූත්‍රයි-සබ්බනාමෙතිය, පකාරවචනෙතිය, තුය, ථාය යනු පදයි.

සබ්බනාමෙති, සභිනාම ශබ්දයන් කෙරෙත් පරව; පකාරවචනෙ, ප්‍රකාරවචනාභිසෙති; ථාතු, ථා ප්‍රත්‍යයද වේ.

පකාරවචනෙ-400

කිම්මෙති ථං. 401

යනු විධිසූත්‍රයි-කිම්මෙතිය, ථංය, යනු පදයි.

කිම්මෙති, කිංශබ්ද ඉම ශබ්දයත් කෙරෙත් පරව; පකාරවචනෙ, ප්‍රකාර වචනාභිසෙති; ථං, ථං ප්‍රත්‍යය වේ.

චූදාදිසරස්ස වා සංයොගගතස්ස සණේ ව. 402

යනු විධිසූත්‍රයි-චූඞ්ඨය, ආදිසරස්සය, වාය, අසංයොගගත ස්‍යය, සණේය, වය යනු පදයි.

අසංයොගගතස්ස, සංයොගගතනුච්ඡි; ආදිසරස්සවා, ආදිසරස්සව හෝ ආදි ව්‍යාප්තියායෙහි සරස්සව හෝ; සණේ ව, ඝණකාර සහිත ප්‍රත්‍යයා පරකල්පි; චූඞ්ඨ, වෘඞ්ඨ වේ.

399 වසඥෙන එකමිනොජ්ඣං ව-සුගතාදිනො සො වාති-රූපසි.
,, වෙති කිමච්චං, සොපච්චයො ව භොගීති-චුත්තං.**400** සාමඤ්ඤස්ස භෙදනො විසෙසො පකාථෙ තස්සානිධානෙති අපචා තුසඥෙන ඵකතාපච්චයො වාති-රූපසිඞ්ගං.

,, එච්චි තුසඥො අධිකපචා, තනො අඤ්ඤපි භොනනිත්තපචා සබ්බනාමෙති වචනෙන නාමනාමසංඛාතෙත් සුද්ධනාමෙති වා සං ඛ්‍යාතාමෙති වා ඵාදයො න භොනනිත් දීපෙතිති-සුඛොධිකායං.

,, ඉධ පකාථෙති එතකං අවචා වචනෙති අධිකවචනෙන අයං ඵාපච්චයො සත්තමිහගති අපච්ඡසි පමාතනිති අඤ්ඤෙති-තෙනාන, සො පකාථෙ, ගං පකාරනති ආදී-සු-නිසඤ්ඤෙ.

401 ථං හි යොගමිභාගෙන ථං, බ්‍රහ්මනි-බාලාවනාථෙ.**402** වචනිගමිභාසපචායං වාසඥො...තෙන,

වාසිච්චාදිසු නිවචායං අනිවේවා ලුමපිකාදිසු

නවුසු නිලපිතාඥො වචනිගමිභාසතො හි-රූපසිඞ්ගං.

වුඩි-ආදිසරුනං
 වා-අසංයෝගනානං } -402
 සණේ ව

මා යුනමාගමො ධානෙ. 403

යනු විධිසුත්‍රයි-මාය, යුනංය, ආගමොය, ධානෙය යනු පදයි.

සණේ ව, ණකාර සතින ප්‍රත්‍යයයා පරකල්තිම; අසංයෝගනානං, සංයෝගනානුචු; ආදිසරුනං වා, ආදිසරුනු හෝ ආදිව්‍යාසාන යාගේ සවරචු හෝ; යුනං, (ඉ උභ්‍යං) ඉවණ්ණ උවණ්ණයන්ට; මා වුඩි, (කිසි තැනක) වාඩි නොවේ; ධානෙ, සුදුසු නන්ති; ආගමො, වාඩි ආගම වේ.

සණේ-402

යුනං
 ආගමො-ධානෙ } -403

ආත්තඤ්ච. 404

යනු විධිසුත්‍රයි-ආත්තංය, චය යනු පදයි.

සණේ, ණකාර සතින ප්‍රත්‍යයයා පරකල්ති; යුනං, ඉවණ්ණ උවණ්ණයන්ට; ආත්තං ව, ආකාරදෙශද; ධානෙ, සුදුසු නන්ති; ආගමො, රිකාරගමද වේ.

403 ධානෙහි වචනා වෙළු යුනමාදෙස භූතනො

යවෙති පුබ්බෙව එ ඔ වුඩිසො හොනති ආගමා,ති-රූපසිඝං.

„ ඉදං හි සුත්තං අඤ්ඤාන සම්පන්නං වුඩිං පටිසෙධෙතිං සයමෙව ආගමෙතිං චිදධාති නසමා පටිසෙධකිච්චඤ්ච ආගමෙතිං චිදධානං සාධෙති, ආදිභූතානං ඉ උ ඉවෙවනෙසං සරුනං වුඩි මාහොති ධානෙසු නෙසු වුඩි ආගමො ව හොති, ධානෙසුහි යොජෙතෙති ධානෙහි ඉමි නා පටිසෙධඤ්ච ආගමෙතිං අනිවචනති දිපෙතිති-සු-නිද්දෙසෙ.

404 ධානාදිකාරනො ආත්තං ඉසුසහ උඡ්චිනං

ඉසිසුසතු රිකාරගමො වාත්තානානතරෙ හවෙ'ති-රූපසිඝං.
 වග්ගතණෙන රිකාරගමො ව හොතිති-නාහසෙ.

„ යුනමිති කිමච්චි? අපාසිකො නානදිසු සතිපි ධානෙ යුනං අහා වා ඉමිනා වුත්තවිධානං න හොතිති ඤාපනානං-ධානෙහි කිමච්චි? වෙමතිකො ඔපනාසිකො නානදිසුපි ධානෙසු යුත්තෙසු අහාවා ඉමිනා වුත්තවිධානං න හොතිති ඤාපනානං වුත්තනන්ති-සු-නිද්දෙසෙ.

කඩාදිමජ්ඣනනං දීඝරක්ඛාපපච්චයෙසු ව. 405

යනු විධිසුත්‍රයි-කච්චය, ආදිමජ්ඣනනංය, දීඝරක්ඛාපය, පච්චයෙසුය, වය යනු පදයි.

ආදිමජ්ඣනනං, ආදිමධ්‍යපය්චසානසෙතිවු ස්වරයන්ට; කච්ච, සමහරතැනෙක; පච්චයෙසු ව, ප්‍රත්‍යයයන් පරකල්පිත; ප්‍රත්‍යයය නොවුවන් පරකල්පිත; දීඝරක්ඛා, දීඝී ත්‍රයව දෙක වෙන්.

කච්ච-ආදිමජ්ඣනනරෙසු-405

තෙසු වුඤ්ඤාපාගමවිකාරවිපරිනාදෙසා ව. 406

යනු විධිසුත්‍රයි-තෙසුය, වුඤ්ඤාපාගමවිකාරවිපරිනාදෙසාය, වය යනු පදයි.

තෙසු ආදිමජ්ඣනනරෙසු, ඒ ආදිමධ්‍ය පය්චසාන යන තුන්තන්ති; කච්ච, සමහරතැනෙක; වුඤ්ඤාපාගමවිකාර විපරිනාදෙසා ව-වුඤ්ඤ, වාඤ්ඤ; ලොප, ලොපයද; ආගම, ආගමයද; විකාර, විකාරියද; විපරිත, තත්විපරිතයද; ආදෙසා ව, ආදෙශයද යන මොහු වෙන්.

අසුචණ්ණානං වාසො වුඤ්. 407

යනු පරිභාෂා සුත්‍රයි-අසුචණ්ණානංය, වය, ආයොය, වුඤ්ඤ යනු පදයි.

අසුචණ්ණානං ව, අකාර ඉවණි උවණියන්ටද; ආ ඵ ඔ, ආකාර ඵකාර ඔකාරයෝ; වුඤ්ඤ, වාඤ්ඤ වෙන්.

නබ්බකපො අට්ඨමො.

405 දීඝතනං පාකවානුප ඝාතාදො මධුවාදීසු රක්ඛතනං අජ්ජවෙ ඉත්ථරූපාදො ච කතාදිසුති-රූපසිඤ්ඤං.

406 විපරිනො නාම ඔකාරස්ස පොරුණක සංකල්පයා-නාතසෙ.

„ වග්ගතණං කාරිසමපිණ්ඩනතීං—කච්චග්ගතණානුකඤ්ඤානිනති පි වදනති-අසතිපි ඉමස්මිං මහාසුතො නොන නොන සුතො න සිද්ධති, කසමා පුන වුත්තනති? වුඤ්ඤ ආදීනං ලකඤ්ඤං දස්සන තීං වුත්තං, තතී වුඤ්ඤ දීඝොව සභාගො, විපරිනොව රක්ඛොව සභාගො, විකාරොව ආදෙසො ව සභාගො, ලොපො ව ආගමො ව සභාගො *—පෙ-ඉති සු-තිඅයුතෙ.

407 වග්ගතණං ආයො වුඤ්ඤො සමුච්චෙතිති-නාතසෙ.

„ වග්ගතණං ආ ඊ උ ට වුඤ්ඤො සමපිණ්ඩනති-සු-තිඅයුතෙ.

වසයුග්ගතණමවුඤ්ඤමපිණ්ඩනතීං අවධාරණතීං වා-පුන වුඤ්ඤ තණං නොගමනපදාති ආදිසු උත්තරවුඤ්ඤ භාවතීං, එතී ව අසු ව ඤානනති ධානතිසමච්චනං ආයොනං වුඤ්ඤසමගතිවත්තනතීං.

යථාති කතවුඤ්ඤං පුනවුඤ්ඤ න හොතිති

නථා සභාවවුඤ්ඤං ආයොනං පුන වුඤ්ඤ-ඉති-රූපසිඤ්ඤං.

අළු පුබ්බානි විභතනිනං ඡ පරස්සපදානි. 408

යනු සංඥ සුත්‍රසි-අළුය, පුබ්බානිය, විභතනිනංය, ඡය, පරස්සපදානි යනු පදයි.

අළු, ඉක්කිත්තෙන්; හෙවත් නදබ්බයට අනතුරුව; විභතනිනං, වච්චිමානාදි අටවැදූරුම් විභතනිත්තේ; පුබ්බානි, පූර්වවූ; ඡ, පද සය; පරස්සපදානි, පරසෙසමපදනම්භ.

විභතනිනං-ඡ-408

පරිත්තානනොපදානි. 409

යනු සංඥ සුත්‍රසි-පරිත්තාන, අනනනොපදානි යනු පදයි. විභතනිනං, වච්චිමානාදි අටවැදූරුම් විභතනිත්තේ; පරිත්තාන, පරවූ; ඡ, පදසය; අනනනොපදානි, ආනමනෙපද නම්භ.

408 අළුත්තායං නිපාතො මරියාදුත්තො තෙන ඉතො පට්ඨායානි අත්තො යුජ්ජති, වුත්තාපෙකෙබ්බා වුච්චමානාපෙකෙබ්බා, යදි පත වුත්තාපෙකෙබ්බා සිසා නසිතකායසස වුත්තානනනරනති අත්තො, අළු වුච්චමානා පෙකෙබ්බා සිසා උත්තරවුච්චමානනති අත්තො, පකති හෙසා වරියානං නත්ති නත්ති අසිකාරනතරං විසුද්දපනත්තිමට්ඨගහණක රණනති-නාගසෙ.

,, අසිකාර මඬගලෙ වෙච නිපට්ඨනෙන අවධාරණෙ අනනනතරෙවපාදුතෙ අළු සඳො පවත්නති නි-කව්වායනවුත්ති.

,, අළු නසිතකායසසනනතරං වුච්චමානානං සබ්බාසං චත්තමා නාද්දනං අට්ඨප්ඨානං විභතනිනං පුබ්බකානි යානි යානි ඡපදානි සතති නානි නානි පරස්සපදසසාසුනි හොනති, නානි කතමානි? නි අනති සි ඵ මි ඉති ඉමෙ පරස්සපදසසාසුනි නාම, පරස්සපදමිච්චනෙන පරස්සපද ඉති සසාසුකරණෙන කතරසමිං සුත්තන අත්තො, පඨොජ නං භවති? කතතර පරස්සපදනනාදිසු පරස්සපදනති වොහාගෙ ප ඨොජනං භවති නත්ති පරස්ස අත්තොකාසකානි පදානි පරස්සපදානි, අලුත්තාසමාසොයං-අත්තොවකමහසදුතො පරස්ස කතතු වාවකසස සදුසස අත්තො පකාසතිති අත්තො-අළුවා කමිමං ඵකෙකාය ක්‍රියාය සා ධාරණතො අනනනො කමිමං නාම, කතතො පත සබ්බක්‍රියාය සාධාර ණතො පඨොජනාම-නං යථා දුනං දෙති සීලං රකඛතිති, කසමා පර භූතං කතතාරං පදිසුනතිති? පරස්සපදානි පරස්ස කතතුතො පදානි පරස්සපදානි, අනනනො කමිමං පභාය පරං කතතාරං පදිසුනතිති අත්තො තෙනාහ-

පභාය අනනනො කමිමං පරකතතාරමාදිසෙ පරස්සපද මාඛ්‍යානං නසමා නං විසුද්දතො මනනති-සු-නිදොසෙ

විභතනිනං }-408
පරසසපදනං
අනනනොපදනං-409

වෙ වෙ පඨමමජ්ඣමුත්තමපුරිසා. 410

යනු සංඝ සුත්‍රසි-වෙවෙය, පඨමමජ්ඣමුත්තමපුරිසාය
යනු පදයි.

විභතනිනං, වනිතමානාදි සියලු විභතනින් සමබන්ධිත; පරසසපද
නං, පරසෙමපදයන්ගේද; අනනනොපදනං, ආනමනෙපදයන්
ගේද; වෙ වෙ, දෙකක් දෙකක් බැගින් වචනයෝ; පඨමමජ්ඣමු
ත්තමපුරිසා, ප්‍රථමපුරුෂ මධ්‍යමපුරුෂ උත්තමපුරුෂ නම් වෙන්.

සබ්බසමෙකානිධානෙ පරෙ පුරිසො. 411

යනු පරිභාෂා සුත්‍රසි-සබ්බසංය, එකානිධානය, පරෙ
ය, පුරිසොය යනු පදයි.

සබ්බසං, (ප්‍රථම මධ්‍යම පුරුෂ දෙදෙනාගේ හෝ ප්‍රථම උත්තම
පුරුෂ දෙදෙනාගේ හෝ මධ්‍යම උත්තම පුරුෂ දෙදෙනාගේ හෝ
පුරුෂ තුන්දෙනාගේම හෝ යනමේ) සියල්ලන්ගේ; එකානිධා
නෙ, එක ක්‍රියාවෙහිලා එකට කීමක් ඇතිකල්හි; පරෙ පුරිසො,
පරවූ පුරුෂ තෙම ගතයුතු.

පුරිසො-411.

නාමමහි පසුජ්ඣමානෙපි තුලාධිකරණෙ පඨමො. 412

යනු විධිසුත්‍රසි-නාමමහි, පසුජ්ඣමානෙය, අපි, තුලා
ධිකරණෙය, පඨමොය යනු පදයි.

නාමමහි, සාධකවාචකනාමයා; පසුජ්ඣමානෙ අපි, ප්‍රයෝගකරණ
ලබනකල්හිද (ප්‍රයෝග කරණ නොලබනකල්හිද;) පඨමො, පුරි
සො, ප්‍රථමපුරුෂ වේ.

411 එකකාලානමෙවාහිධානෙ වා යනති-රූපසිඤ්ඤාං.

„ විධිසුත්තනති දට්ඨබ්බනති—සු-නිදෙඤ්ඤාං.

412 ඉධ පන කිංඤ්ඤාපි නාමමහිත්තනිසමෙකා වුත්තං, නථාපි
තුමෙහ මජ්ඣිමා අමෙහ උත්තමොති වුත්තංගතාව තුමනාමෙහ හි
විනිමුක්තකෙඤ්ඤාට සාධක වාචක නාමමහි ගතිතනති වෙදිතබ්බ
නති-නාමෙය.

පුරිසො-411

පසුජ්ජමානෙපි
තුලාසාධකරණේ } -412

තුමෙන මජ්ඣමො. 413

යනු විධිසුත්‍රයි-තුමෙනය, මජ්ඣමොය යනු පදයි.

තුලාසාධකරණේ, සමානාධිකරණවු; තුමෙන, තුමෙනබ්බයා; පසු
ජ්ජමානෙ අපි, ප්‍රයොගකරණු ලබනකල්හිද [ප්‍රයොගකරණු නො
ලබන කල්හිද;] මජ්ඣමො පුරිසො, මධ්‍යම පුරුෂය වේ.

පුරිසො-411.

පසුජ්ජමානෙපි
තුලාසාධකරණේ } -412

අමෙන උත්තමො. 414

යනු විධිසුත්‍රයි-අමෙනය, උත්තමොය, යනු පදයි.

තුලාසාධකරණේ, සමානාධිකරණවු; අමෙන, අමෙනබ්බයා; පසුජ්ජ
මානෙ අපි, ප්‍රයොගකරණු ලබනකල්හිද (ප්‍රයොග කරණු නොල
බන කල්හිද;) උත්තමො පුරිසො, උත්තම පුරුෂය වේ.

කාලෙ. 415

යනු අධිකාරසුත්‍රයි-කාලෙ යනු පදයි.

කාලෙ, කාලෙ යන සුත්‍රය සම්බන්ධකරණු ලැබේ.

කාලෙ-415

වතනමානා පච්චුස්සනෙන. 416

යනු විධිසුත්‍රයි-වතනමානාය, පච්චුස්සනෙනාය යනු පදයි.

පච්චුස්සනෙන කාලෙ, පවත්නාවූ ක්‍රියාව හැඟෙනකල්හි; වතනමා
නා, වච්චමාන විභක්ති වේ.

416 කාලොති චෙත්ති කිරියා, කරණං කාලෙ රකාරස්ස ලකාලෙ
කාලො නයමා.

ක්‍රියායං නමසමානායං චිත්තානිතං විධානනො

ධාතුතෙව භවන්තිති සිද්ධි තතාදි චිත්තනිශ්ශො.

ඉධ පත කාලස්ස අභිනානාගත පච්චුස්සනනාණන්ති පරිකායා
කාලාභිපත්තිවසෙන ජධා භික්කවතා පච්චුස්සනෙනති විසෙසෙති
නං නං කාරණං පච්චි උපනෙතා පච්චුස්සනෙනා පච්චිබසාපො
නනාව අභිනොති අභො.

පච්චුස්සනාසමිපපි නබ්බොභාරුපවාරනො

වතනමානා අභිනෙපි තතකාලවචනිජ්ජාති-රුපසිඤ්ඤා.

ආණ්ඩායමෙහි අනුගතකාල පඤ්චමි. 417

යනු විධිසූත්‍රයි-ආණ්ඩායමෙහිය, අනුගතකාලය, පඤ්චමිය යනු පදයි.

ආණ්ඩායමෙහි, ඇණවීම හා ඉෂට්‍රාචිනාව හැඟෙන්නාවූ; අනුගතකාලය, අනුගතකාලයෙහි; පඤ්චමි, පඤ්චමි විභකති වේ.

අනුගතකාල-417

අනුමතිපරිකප්පකේසු සත්තමි. 418

යනු විධිසූත්‍රයි-අනුමතිපරිකප්පකේසුය, සත්තමිය යනු පදයි.

අනුමතිපරිකප්පකේසු, අනුදැනීම අනියමින් සැලකීම අනිදෙක් හි; අනුගතකාලය, අනුගතකාලයෙහි (නියමකොට කීමක් නැති කාලයෙහි;) සත්තමි, සත්තමි විභකති වේ.

කාල-415

අපච්චකේසු පරේකකානිතෙ. 419

යනු විධිසූත්‍රයි-අපච්චකේසුය, පරේකකාය, අනිතෙය, යනු පදයි.

අපච්චකේසු, ඉන්ද්‍රියවිෂය නොවූ; අනිතෙ කාලය, ඉකුත් කාලයෙහි; පරේකකා, පරේකා විභකති වේ.

කාල-415

අපච්චකේසු }
අනිතෙ } -419

භිශෝප්පභුති පච්චකේසු භිශත්තනි. 420

යනු විධිසූත්‍රයි-භිශෝප්පභුතිය, පච්චකේසුය, භිශත්තනිය යනු පදයි.

417 පුනකාලගතණෙන විධිනිමතනණෙකේසුනානුමතිපඤ්චමි පතකාලාදිසු ව පඤ්චමිති-රූපසිඤ්ඤා.

„ කාලගතණමිනානුමතතනෙති-ආසිට්‍ඨානි පසංසානි-නත.

„ අනුසම්මප උතතකාලො අනුතතකාලො, පච්චුප්පතතකාලොති අපො න උතතකාලොති වා අනුතතකාලො, තස්මිං අනුතතකාලො, කාලමනාමසිනාපි භොතිති අපොති-රූපසිඤ්ඤා.

418 අනිගතණෙන විධිනිමතනණෙදිසු ව සත්තමිති-රූපසිඤ්ඤා.

419 අපච්චකේසු පරේකකානිතනති අසබ්බසුඤ්ඤානාමාවර්ශානං වචනෙසු සෙඤ්ඤානති අමනාකං මනනති-සුඛොධිකායං.

භියොපපභුති, ඊයේ පටන්; පච්චකෙක, ඉන්ද්‍රිය විෂයවූහෝ; අප ච්චකෙක, ඉන්ද්‍රියවිෂය නොවූ හෝ; අනිතෙ කාලෙ, අනිතකාලයෙහි; නියතතනි, නියතතනි විභකති වේ.

කාලෙ-415

අපච්චකෙක } -419
අනිතෙ

පච්චකෙක-420

සම්පෙජ්ජනනි. 421

යනු විධිසූත්‍රයි-සම්පෙය, අජ්ජනනීය යනු පදයි.

සම්පෙ, අද්දටන් සම්පවු; පච්චකෙක, ඉන්ද්‍රිය විෂයවූද; අපච්චකෙක ඉන්ද්‍රිය විෂය නොවූද; අනිතෙ කාලෙ, අනිතකාලයෙහි හෙවත් ඉකුත් කාලයෙහි; අජ්ජනනි, අජ්ජනනි විභකති වේ.

නියතතනි-420

අජ්ජනනි-421

මායොගෙ සබ්බකාලෙ ච. 422

යනු විධිසූත්‍රයි-මායොගෙය, සබ්බකාලෙය, චය යනු පදයි.

මායොගෙ, මා යන නිපාතයාගේ යොගයෙහි; නියතතනි අජ්ජනනි ච, නියතතනි අජ්ජනනි විභකතිදෙකද; සබ්බකාලෙ, සියලු කාලයෙහි වෙන්; නොහොත් තුන්කාලයෙහිම වෙන්.

කාලෙ-415

අනාගතෙ භවිස්සනනි. 423

යනු විධිසූත්‍රයි-අනාගතෙය, භවිස්සනනීය, යනු පදයි.

අනාගතෙ, අසම්ප්‍රාප්තවූ මතු ඉපදීමට සුදුසු ක්‍රියාවෙහිලා; භවිස්සනනි, භවිස්සනනි විභකති වේ.

කාලෙ-415

ක්‍රියානිපනෙනනි කාලානිපනනි. 424

422 වසඤ්ඤාන පඤ්ඤාමිචානි-රූපසිංඝයං.

වසඤ්ඤාන පඤ්ඤාමිච සත්‍යාමිච භොතිනි-සුඛොධිකායං.

423 අතිතෙපි භවිස්සනනි නං කාල චචනිච්ඡයං.

අනෙකභූතිසංසාරං සක්ඛාවිස්සනනි ආදිසුති-රූපසිංඝයං.

424 ක්‍රියාය අනිපනනං ක්‍රියානිපනනං නමන සාධකසත්තචිරභෙන ක්‍රියාය අච්චනනානුප්පනනි-ඵත්ථ කිඤ්ඤාචින කිරියා අනිතසඤ්ඤාන චොතරනබ්බා, නථාපි තකතිරියුප්පනනිච්ඡාකරකිරියාය කාල භෙදෙන අනිතචොතාතර ලබ්භනෙවානි දට්ඨබ්බනනි-රූපසිංඝයං.

යනු විධිසූත්‍රයි-ක්‍රියානිපනෙනය, අනිතෙය, කාලානිප
තනිය යනු පදයි.

ක්‍රියානිපනෙන, ක්‍රියාවගේ අභාවමාත්‍රයෙහි; අනිතෙකාලෙ, ඉකුත්
කාලයෙහි; කාලානිපනති, කාලානිපනති විභක්ති වේ.

**වහනමානා නි අනනි සි ථ මි ම නෙ අනෙන සෙ වෙන ථ
මෙන. 425**

යනු සංඥ සූත්‍රයි-වහනමානාය, නි අනනි සි ථ මි ම නෙ
අනෙන සෙ වෙන ථ මෙනය යනු පදයි.

නිඅනනිසිථමිමනෙඅනෙනසෙවෙනථමෙන, නි අනනි සි ථ මි ම නෙ
අනෙන සෙ වෙන ථ මෙන යනමේ දෙළස; වහනමානා, වච්ඡාන
සංඥ ඇත්තානු වෙන්.

**පඤ්චමි තු අනතු හි ථ මි ම නං අනං සසු වෙහා ථ ආම
සෙ. 426.**

යනු සංඥ සූත්‍රයි-පඤ්චමිය, තු අනතු හි ථ මි ම නං
අනං සසු වෙහා ථ ආමසෙය යනු පදයි.

තුඅනතුහිථමිමනංඅනංසසු වෙහා ථ ආමසෙ, තු අනතු හි ථ මි
ම නං අනං සසු වෙහා ථ ආමසෙ යනමේ දෙළස; පඤ්චමි,
පඤ්චමි සංඥ ඇත්තානු වෙන්.

**සහනමි එය්‍ය එය්‍යං එය්‍යාසි එය්‍යාථ එය්‍යාමි එය්‍යාම එථ
එරං එථො එය්‍යවෙහා එය්‍යං එය්‍යාමෙන. 427**

යනු සංඥ සූත්‍රයි-සහනමිය, එය්‍ය එය්‍යං එය්‍යාසි එය්‍යාථ
එය්‍යාමි එය්‍යාම එථ එරං එථො එය්‍යවෙන එය්‍යං එය්‍යා
මෙනය, යනු පදයි.

එය්‍ය එය්‍යං එය්‍යාසි එය්‍යාථ එය්‍යාමි එය්‍යාම එථ එරං එථො
එය්‍යවෙනා එය්‍යං එය්‍යාමෙන, එය්‍ය එය්‍යං එය්‍යාසි එය්‍යාථ එය්‍යාමි
එය්‍යාම එථ එරං එථො එය්‍යවෙනා එය්‍යං එය්‍යාමෙන යනමේ
දෙළස; සහනමි, සහනමි විභක්ති සංඥ ඇත්තානු වෙන්.

පරෙකකා අ උ එඤ්ඤ මහ ඤ රෙ ඤො වෙහා ඉමෙන. 428

යනු සංඥ සූත්‍රයි.

අ උ එඤ්ඤ මහ ඤ රෙ ඤො වෙහා ඉමෙන, අ උ එ ඤ්ඤ මහ
රෙ ඤො වෙහා ඉමෙන යනමේ දෙළස; පරෙකකා, පරෙකකා විභ
ක්ති සංඥ ඇත්තානු වෙන්.

නියතනනි ආ උග ඔ ත් අ මහා ත් තුං සෙ වහං ඉං මහ සෙ. 429

යනු සංඥ සුත්‍රයි-නියතනනිය, ආ උග ඔ ත් අ මහා ත් තුං සෙ වහං ඉං මහසෙය යනු පදයි.

ආ උග ඔ ත් අ මහා ත් තුං සෙ වහං ඉං මහසෙ, ආ උග ඔ ත් අ මහා ත් තුං සෙ වහං ඉං මහසෙ, යනමේ දෙළස; නියතනනි, නියතනනි විභකති සංඥ ඇතිවෙත්.

අජ්ජනනි ඊ උං ඔ ත් ඉං මහා ආ උග සෙ වහං අ මෙහ. 430.

යනු සංඥ සුත්‍රයි-අජ්ජනනිය, ඊ උං ඔ ත් ඉං මහා ආ උග සෙ වහං අ මෙහය, යනු පදයි.

ඊ උං ඔ ත් ඉං මහා ආ උග සෙ වහං අ මෙහ, ඊ උං ඔ ත් ඉං මහා ආ උග සෙ වහං අ මෙහ යනමේ දෙළස; අජ්ජනනි, අජ්ජනනි විභකති සංඥ ඇතිවෙත්.

භවිස්සනනි සසනි සසනනි සසසි සසථ සසාමි සසාම සසනෙ සසනෙන සසසෙ සසවෙන සසං සසාමෙන. 431

යනු සංඥ සුත්‍රයි-භවිස්සනනිය, සසනි සසනනි සසසි සසථ සසාමි සසාම සසනෙ සසනෙන සසසෙ සසවෙන සසං සසාමෙනය යනු පදයි.

සසනි සසනනි සසසි සසථ සසාමි සසාම සසනෙ සසනෙන සසසෙ සසවෙන සසං සසාමෙන, සසනි සසනනි සසසි සසථ සසාමි සසාම සසනෙ සසනෙන සසසෙ සසවෙන සසං සසාමෙන, යනමේ දෙළස; භවිස්සනනි, භවිස්සනනි විභකති සංඥ ඇති වෙත්.

කාලාතිපතනි සසා සසංසු සෙස සසථ සසං සසමහා සසථ සසි. සු සසසෙ සසවෙන සසං සසාමහසෙ. 432

යනු සංඥ සුත්‍රයි-කාලාතිපතනිය, සසා සසංසු සෙස සසථ සසං සසමහා සසථ සසි. සු සසසෙ සසවෙන සසං සසාමහසෙ, යනු පදයි.

සසා සසංසු සෙස සසථ සසං සසමහා සසථ සසි. සු සසසෙ සසවෙන සසං සසාමහසෙ, සසා සසංසු සෙස සසථ සසං සසමහා සසථ සසි. සු සසසෙ සසවෙන සසං සසාමහසෙ, යනමේ දෙළස; කාලාතිපතනි, කාලාතිපතනි විභකති සංඥ ඇති වෙත්.

හිසනනති සනනමි පඤ්චමි චන්තමානා සබ්බධාතුකං. 433

යනු සංඥ සුත්‍රසි-හිසනනති සනනමි පඤ්චමිචන්තමානාය, සබ්බධාතුකංය යනු පදයි.

හිසනනති සනනමි පඤ්චමි චන්තමානා, හිසනනති සනනමි පඤ්චමි චන්තමානා යනමේ සතර; සබ්බධාතුකං, සෘජුධාතුකනමි.

ඉති ආර්‍යාන කප්පෙ පටිමො කණ්ණො.

බාතුලිඤ්ඤෙති පට්ඨප්පච්චයා. 434

යනු පරිභාෂා සුත්‍රසි-බාතුලිඤ්ඤෙතිය, පරය, පට්ඨප්පච්චය යනු පදයි.

බාතුලිඤ්ඤෙති, බාතු හා ලිඤ්ඤෙන් කෙරෙන්න; පර, පරව; පට්ඨප්පච්චයා ප්‍රත්‍යයයෝ වෙත්,

බාතුති-පර } 434
පට්ඨප්පච්චයා

නිජගුපකිතමානෙති ඛජසා වා. 435

යනු විසි සුත්‍රසි-නිජගුපකිතමානෙතිය, ඛජසාය, වාය යනු පදයි.

නිජගුපකිතමානෙති බාතුති, නිජ ගුප කිත මාන යන මේ බාතුන් කෙරෙන්න; පර, පරව; ඛජසාපට්ඨප්පච්චයා, ඛජස යනමේ ප්‍රත්‍යයයෝ; වා, විකල්පයෙන් වෙත්.

433 සබ්බධාතුකං සබ්බෙති බාතුති භොති, තදපරං. කෙතච්ඡෙ යොති-සු-නිද්දෙසෙ.

434 නත්තිමංග්ගං අසතිපි නත්ති නත්ති “බාතුසා කමමාදිමිණිණො” “තනො ව විහන්තිසො” ති-පඤ්චමානෙනන නිද්දොසිතනා බාතුති ව ලිඤ්ඤෙති ව පට්ඨප්පච්චයා පරව භොනන්ති සකකා විග්ගද්දතුන්? න සකකා නත්ති නත්ති ව-දුරන්ති කද්ධකාල-පෙ-පොකාකනතුසු මව හි දියාසොගවසෙන අපාද්දන සඤ්ඤං කන්තා අපාද්දනෙ පඤ්චමිති පඤ්චමිතා කතහතා බාතුලිඤ්ඤෙති පුබ්බෙ ව පට්ඨප්පච්චයා භොනන්ති අභිසම්භවතො; තසමා පට්ඨප්පච්චයානනියමකරණන්තීදං වුත්තං, ඉධාපි බාතුලිඤ්ඤෙති පට්ඨප්පච්චයාති අවන්තා පරග්ගනණමි තදන්ත මෙව දිද්දෙති නි-නත්තෙස.

435 නිජන්තො ඛතතිතං ධොව නිද්දසං ගුපතො තු ඡො

කිතා ඡො සොව මානමිතා වචන්ති විහාසතො ති-රුපසිතිසං.

ධාතුති-පර-පච්චයා-434

බ්‍රහ්ම-වා-435

භුජ්‍යසහරසුපාදිති තුමිච්ඡේසු ව. 436

යනු විධි සුත්‍රයි-භුජ්‍යසහරසුපාදිති, තුමිච්ඡේසු
වය යනු පදයි.

භුජ්‍යසහරසුපාදිති ධාතුති, භුජ්‍ය පාලනාභ්‍යවහරණේසුය; සස අද
නෙය, හර හරණේය; සු සවණේය, පා පානෙය යනමේ ආදි ධා
තුන් කෙරෙන්; පර, පරව; තුමිච්ඡේසු ව, තුංප්‍රත්‍යයානාසති
න ඉච්ඡාසීයෙහිද; බ්‍රහ්මපච්චයා, බ්‍රහ්ම යන මේ ප්‍රත්‍යයයෝ; වා,
විකල්පයෙන් වෙන්.

ආය නාමනො කතතුපමානාද්වාරෙ. 437

යනු විධි සුත්‍රයි-ආයය, නාමනොය, කතතුපමානාය,
ආවායෙය යනු පදයි.

කතතුපමානා, කතීහව උපමානවු; නාමනො, නාමයා කෙරෙන්;
ආවායෙ, ආවායසීයෙහි; ආය, ආය ප්‍රත්‍යය වේ.

නාමනො-ආවායෙ-437

ඊසුපමානා ව. 438

යනු විධි සුත්‍රයි-ඊයය, උපමානාය, වය යනු පදයි.

උපමානා, උපමානවු; නාමනො, නාමයා කෙරෙන්; ආවායෙ, ආ
වායසීයෙහි; ඊය ව, ඊය ප්‍රත්‍යයද වේ.

ඊය-438

නාමනොනතිච්ඡේ. 439

යනු විධි සුත්‍රයි-නාමනොය, අනතිච්ඡේය යනු පදයි.

නාමනො, නාමයා කෙරෙන්; අනතිච්ඡේ, නමහව කැමති වෙයි
යන අසීයෙහි; ඊය, ඊය ප්‍රත්‍යය වේ.

436 තුංප්‍රත්‍ය ඉච්ඡානං තුමිනසුත්‍ය ඉච්ඡාය වා අතී තුමිච්ඡේ-
ති-රූපසිඤ්ඤං.

438 වග්ගහණ මාචාරග්ගහණාද්‍යාකසිඤ්ඤානං-සතිපි උපමානග්ග
හණ ඉද්‍රිපමානග්ගහණකරණං කතතුග්ගහණනිවත්තනානි-
නාසෙය.

පුන උපමානග්ගහණං කතතුග්ගහණනිවත්තනානි-කම
නොපි සිජ්ඤාතිති-රූපසිඤ්ඤං.

439 සතිපිනාමග්ගහණ ඉධි නාමග්ගහණකරණං උපමානග්ග
හණ නිවත්තනානි-නාසෙය.

බාතුහි ණණයණාපෙණාපයා කාරිතාහි හෙතෙතෙ. 440

යනු විධිසුත්‍රයි-බාතුහි, ණණයණාපෙණාපයා, කාරිතාහි, හෙතෙතෙ යනු පදයි.
 හෙතෙතෙ, හෙතෙතෙයක් හැගෙන කල්හි; බාතුහි, බාතුන් කෙරෙන් පරව; ණණයණාපෙණාපයා, ණණය ණාපෙණාපය යනමේ ප්‍රත්‍යයයෝ වෙත්; කාරිතාහි, ඔහු කාරිත නමුදු වෙත්.
 කාරිතො-440

බාතුරූපෙ නාමසමා ණයො ව. 441

යනු විධිසුත්‍රයි-බාතුරූපෙය, නාමසමාය, ණයොය, වය යනු පදයි.
 බාතුරූපෙ, බාතුවෙන් නිපදවිය යුතුවූ නාමප්‍රයෝගයෙන් යුක්ත ව්‍යාප්තිය වැඩිකල්හි; නාමසමා, නාමයා කෙරෙන්; ණයො ව, ණය ප්‍රත්‍යයද වේ; කාරිතො, හෙතෙම කාරිත නමුදු වේ.
 බාතුහි-440

භාවකමෙමසු යො. 442

යනු විධිසුත්‍රයි-භාවකමෙමසුය, යොය යනු පදයි.
 බාතුහි, සියලු බාතුන් කෙරෙන් පරව; භාවකමෙමසු, භාවකමේ විෂයෙහි, යො, යප්‍රත්‍යය වේ.

440 ණණයාව උච්ඡායනා ආතො වෙ පච්ඡිමා සිසුං,
 සෙසතො චතුරෙ වෙවා වාසගුණානුවතනිතොති-රූපසිංහං.

නිර්වෘත්තතානෙහි ධර්මානුකූලතා වා ඉවංයානුචිතානි භොති, වචනිතවිභාසයෝයං වා සද්දො-අභිග්‍රහණෙන ලොච්ඡිමො භොති හි කල්‍යාණනාදිසු ඡේතලනිති උද්ගරණං දස්සිනං, නං තථෙව පොච්ඡිකෙසු දිස්සති, කච්චි නලොච්ඡිමොති, තවාපි සො නොචලොච්ඡිමො, ණලොච්ඡිමො කස්මාතිවෙ, ඉහණ්‍යොච්ඡිමො යකාමරෙ ලාදෙ සමපතන ණලොච්ඡිමො භොති ණෙආදයො පියණ ලොපෙ සර්දිකො පච්ඡිමොති-සුබොධිකායං.

441 චසද්දෙන ණොවාති-රූපසිංහං.

චසද්දග්‍රහණෙන ආර ආල ඉච්ඡිතෙ පච්ඡිමො භොනාති-චුතියං කාරිතනනනණමිනානුචතනන, චග්‍රහණං තස්සානුකූලිකභවති-නාසො.

442 අත්තනො පදවිසමෙවාය මිස්සතොති-රූපසිංහං.

තච්ච ව භාවො නාම කෙවිලො භවන ලවන පච්ඡාදි බාහි චොති-නාසො.

„හවනං භාවො, බාහිචො සො කො ක්‍රියා හි? යද්‍ය ක්‍රියනතර පෙකඛති තද්‍ය කාරකො භොති-නෙතාහ-“

භාවො නාම හි බාහිචො බාහිචො නාම කො ක්‍රියා

• යද්‍ය ක්‍රියනතර පෙකඛා සො භාවො කාරකො භවෙති-සු-නිද්දො

යස-442

නසය වචනසකාරවකාරතනං සධානිනසය. 443

යනු විධි සුත්‍රයි-නසය, වචනසකාරවකාරතනං,
සධානිනසය යනු පදයි.

සධානිනසය, ධානිනස සනිතවු; නසය යසය, ඒ යප්‍රත්‍යයව;
වචන සකාරවකාරතනං, වචනසකාර වකාරබව වේ.

ධාතුනි-440

යෙ-442

තමනි-443

ඉවණණාගමො වා. 444

යනු විධි සුත්‍රයි-ඉවණණාගමොය, වාය යනු පදයි.

ධාතුනි, සියලු ධාතුන් කෙරෙන් පරව; තමනි යෙ, ඒ ය ප්‍රත්‍යයා
පරකල්ලි; වා, විකල්පයෙන්; ඉවණණාගමො, ඉවණණාගමය වේ.

ධාතුනි-440

යො-442

වා-444

පුබ්බරූපසථ. 445

යනු විධි සුත්‍රයි-පුබ්බරූපංය, වය යනු පදයි.

ධාතුනි, ධාතුන් කෙරෙන් පරවු; යො, යප්‍රත්‍යය තෙම; වා, වික
ල්පයෙන්; පුබ්බරූපං ව, පුච්ඡරූපයටද පැමිණේ.

443 එළුව ඉවණණාගමොවාහි ඉතො සීගහතියා වාසඥො අනු
වතෙතනතෙබ්බා සොච වචනීන විභාසභෝ, නෙන.

වචනො ව නවග්ගානං ධානිනානං යවතනං.

රවානාස්ථ සත්‍යචච්ඡානං. හොති යථාකාමනි-රූපසිඤ්ඤං.

„ අනෙකස්සර ධාතු විසභෙවායනනි-සුබොධිකායං.

444 වචනීනවිභාසභෝයං වාසඥොති-රූපසිඤ්ඤං.

445 හෙට්ඨාඅනුතෙනති පරස්සෙවෙදං-නෙන කචච පවග්ග යකා
ර ලසතෙනතෙව ධාතුති පඨෙ යොපචච්ඡො පුබ්බරූපමාපජ්ජනෙ
වාහි-රූපසිඤ්ඤං.

„ ඉධ වග්ගණො වාග්ගණොනු කසිස්සානිති සු-තිඥෙසෙ,

„ වග්ගණො වාග්ගණොනුකසිස්සානිති-නායසෙ.

සංඝ-442

චචග්ගසකාරවකාරතනං } 443

සංඝානුනාසං

පුබ්බරූපං-445

සථා කතන් ච. 446

යනු විධි සුත්‍රසි-සථාස. කතන්තරිස, චස යනු පදසි.

සංඝානුනාසං, ධානුනාස සහිතවු; සංඝ,ඒ සප්තාසථ; සථා, හා වකථිච්ඡෙක්ඛි සම්භේද ඵපරිද්දෙන්ම; කතන්තරිච, කතීසකාරකසෙ හිද; චචග්ගසකාරවකාරතනං, චචග්ගසකාර වකාරච්චද; පුබ්බරූපං ච, පුථිථිපද වේ.

පරෙ-පච්චසො-434

කතන්තරි-446

භූවාදිනො අ. 447

යනු විධි සුත්‍රසි-භූවාදිනොස, අ ය යනු පදසි.

භූවාදිනො, භූසත්තාසං යනාදි ධාතු ගණයා කෙරෙන්; පරෙ, පර ව; කතන්තරි, කතීසකාරකසෙහි; අපපච්චසො, අප්තාසථ වේ.

පරෙ-පච්චසො-434

කතන්තරි-446

අ-447

රුධාදිනො නිග්ගහිත පුබ්බසථ. 448

යනු විධි සුත්‍රසි-රුධාදිනොස, නිග්ගහිතංස, පුබ්බංස, චස යනු පදසි.

රුධාදිනො, රුධිආවරණෙ යනාදි ධාතූන් කෙරෙන්; පරෙ, පර ව; කතන්තරි, කතීසකාරකසෙහි; අපපච්චසො, අප්තාසථද; පුබ්බං, ධානුනාසථ පුථිථි; නිග්ගහිතංච, නිග්ගහිතාගමද වේ.

446 වග්ගහණං වුත්තාපකාරානුකම්පිනානි-නාසෙස.

„වග්ගහණං චචග්ගසකාරවකාරතනං සංඝානුනාසං ඉතිව න සංඝාදි සුත්තනො පුබ්බරූපසෙච්චි ඉතො පුබ්බරූපං ඉතිව වත්තනෙ නි-සුඛොභිසාසං.

448 වසඤ්ඤා ඉ ඊ ඵ ඔප්පච්චසාධානි-රූපසිහිසං.

„වග්ගහණං දුතිසභිසම්පිණ්ණිනානි-නිග්ගහිතං චෙති සතිපි නිග්ගහිතාගමෙ නිච්චිච්චානානි ඉධ නිග්ගහිතහණං කතන්තරි-නාස

„ඵථිති නිග්ගහිතං පුබ්බිති වත්තබ්බෙ පි සුබ්බිච්චාරණං නිග්ගහිතසං ලොපං, සො චචනසං ච ආදිනො ඔ චෙති වග්ගහණෙන අ ආදෙසං කතා නිග්ගහිතපුබ්බිනි වුත්තනි-සු-නිඤ්ඤ.

පරො-පච්චයො-434

කතනරි-446

දිවාදිනො යො. 449

යනු විධි සූත්‍රසි-දිවාදිනොය, යොය, යනු පදසි.

දිවාදිනො, දිවාදි ධාතුගණයා කෙරෙන්; පරො, පරව; කතනරි, කතීකාරකයෙහි, යො පච්චයො, යනු ප්‍රත්‍යය වේ.

පරො-පච්චයො-434

කතනරි-446

සොදිනො ඡුණා උණා ව. 450

යනු විධි සූත්‍රසි-සොදිනොය, ඡුණාඋණාය, වය, යනු පදසි,

සොදිනො, සු ආදි ධාතුගණයා කෙරෙන්; පරො, පරව; කතනරි, කතීකාරකයෙහි; ඡුණාඋණා ව, ඡුණ ණා උණා යන මේ පච්චයො, ප්‍රත්‍යයයෝ වෙත්.

පරො-පච්චයො-434

කතනරි-446

කියාදිනො ණා. 451

යනු විධි සූත්‍රසි-කියාදිනොය, ණාය යනු පදසි.

කියාදිනො, කී ආදි ධාතුගණයා කෙරෙන්; පරො, පරව; කතනරි, කතීකාරකයෙහි; ණාපච්චයො, ණාප්‍රත්‍යය වේ.

පරො-පච්චයො-434

කතනරි-446

ගහාදිනොපපණා. 452**450** වග්ගහණං පච්චයනතරං සමුප්පිණ්ණිති-නායකො.

„ පඤ්චපදමිදං.....එතීති ගහාදිනොපපණාති ආදි සුත්තනම්‍ය පච්චයෙ එකපදභාවෙන අග්ගෙනා නිපදභාවෙන ගගෙ නා පඤ්චපදමිදනති කසමා වුත්තනති-පච්චයවයසංකානිවත්තනානි- යද්දෙවං අභිසුත්තොති ආදිනා පසොගෙන නදෙතො සිද්ධිති-අභි සුත්තොති එතී ඡුණාඋණා වයං කතො පුබ්බිකාරස්ස ලොපං කතො වග්ගහණස්ස අඤ්ඤාපිල දස්සනතො තෙන ඕකාරගමඤ්ඤ කතො අභි සුත්තොති සිද්ධිති-අඤ්ඤා ආචාරයා පන නතො පච්චයෙ සමාසං කතො එකපදභාවෙන ගගෙනා නිපදනතිපි වදනති-ඉධ වග්ගහණං ඡුඤ්ඤාපිල සමුප්පිණිති- සු-නිද්දෙසෙ.

452 ආදිසද්දෙසං උ තාතරි-රූපසිසිසං.

යනු විධිසූත්‍රය-ගභාදිනොය, පපණ්ණාය, යනු පදයි.
ගභාදිනො, ගහ ආදි ධාතුගණයා කෙරෙන්න; පරු, පරව; කන්තරි,
කතීකාරකයෙහි; පපණ්ණාපපච්චයා, පපණ්ණා යනමේ ප්‍රත්‍යය
යෝ වෙත්.

පරු-පච්චයා-434

කන්තරි-446

නනාදිනො ඔසිර. 453 *

යනු විධි සූත්‍රය-නනාදිනොය, ඔසිරය යනු පදයි.
නනාදිනො, නනුආදි ධාතුගණයා කෙරෙන්න; පරු, පරව; කන්තරි
කතීකාරකයෙහි; ඔසිරපපච්චයා, ඔ සිර යන ප්‍රත්‍යය දෙක වෙත්.

පරු-පච්චයා-434

කන්තරි-446

කාරිතානි-440

භාවෙ-කමමනි-455

චුරුදිනො ණෙණයා. 454

යනු විධි සූත්‍රය-චුරුදිනොය, ණෙණයාය යනු පදයි.
චුරුදිනො, චුරුදි ධාතුගණයා කෙරෙන්න; පරු, පරව; කන්තරි, ක
තීකාරකයෙහිද; භාවෙ, භාවකාරකයෙහිද; කමමනි, කමකාරක
යෙහිද; ණෙණයාපපච්චයා, ණෙ ණය යනමේ ප්‍රත්‍යය දෙක වෙත්;
කාරිතානි, ඔව්හු කාරිත සංඥ ඇත්තෝද වෙත්.

අත්තනොපදනි භාවෙ ච කමමනි. 455

යනු විධි සූත්‍රය-අත්තනො පදනිය, භාවෙය, චය කමම
නිය යනු පදයි.
භාවෙ ච, භාවකාරකයෙහිද; කමමනි, කමකාරකයෙහිද; අත්ත
නොපදනි, ආත්මනෙ පදයෝ වෙත්.

ධාතුනි-440

අත්තනොපදනි-455

කන්තරි ච. 456

යනු විධි සූත්‍රය-කන්තරිය, චය යනු පදයි.
ධාතුනි, ධාතුන් කෙරෙන්න පරව; කන්තරිච, කතීකාරකයෙහිද;
අත්තනො පදනි, අත්මනෙ පදයෝ වෙත්.

453 කරතොවායං සිරපපච්චයොනි-රූපසිඤ්ඤං.

455 චයඥො කමමකන්තරිපිනි-රූපසිඤ්ඤං.

456 චග්ගණං කත්ථි තිවත්තනාභිනි-රූපසිඤ්ඤං.

„ අත්තනො පදග්ගණමිත්තානුචත්තනෙ, චග්ගණං ගඤ්ඤාක
සිසිනාභිනිනි-නායසෙ.

බාහුප්පච්ඡෙති විභතතිසො. 457

යනු විධිසූත්‍රයි-බාහුප්පච්ඡෙතිස, විභතතිසොය යනු පදයි.

බාහුප්පච්ඡෙති, බාහුන් කෙරෙන් දක්වනලද නොහොත් බාහු ජීයෙති කියනලද ප්‍රත්‍යයන් කෙරෙන්; විභතතිසො, විභතතිහු වෙන්.

බාහුති-457

කතනදි පරස්සපදං. 458

යනු විධිසූත්‍රයි-කතනරිය, පරස්සපදංය යනු පදයි.

බාහුති, (සියලු) බාහුන් කෙරෙන් පරව; කතනරි, කතීකාරක යෙති; පරස්සපදං, පරසෙමපදය වේ.

භූවාදසො බාතවො. 459

යනු සංඥ සූත්‍රයි-භූවාදසොය, බාතවොය යනු පදයි.

භූවාදසො, භූසත්‍යායං යනාදි ක්‍රියා වාචිශබ්දයෝ; නොහොත්, භූසත්‍යායං ය, වාගතිබ්බනෙනසුය, යනමේ ආකාර ආති ක්‍රියාවාචි ශබ්දයෝ; බාතවො, බාහුහුනම් වෙන්.

ඉති ආබ්‍යාහකපො දුතියො කණ්ණො.

457 බාහුසො ච පච්චසා ච බාහුප්පච්ඡයා, අච්චා බාහුසා අභේති අදිට්ඨා පච්චසා බාහුප්පච්ඡයා.....

„ බාහුප්පච්ඡෙති විභතතිසොති එඤ්ච ඛත්‍රවචනශබ්දණෙන බාහු භේති කතෙති පච්චසෙති පි පච්චසා ච භොනනිති-සුඛොධිකායං.

„ පරිභාසාසුත්තනති දට්ඨබ්බනති-සු-නිඤ්ඤෙ.

459 භූවාදිසු වසාරෙයං ඤෙයො ආගමසක්ඛිණේ,
භූවාප්පකාර වා බාහු සකම්මාකමකත්තොති-රූපසිත්ථං.

„ ඉධ පන යදි සක්ඛිණේ සියා භවාදයොති වා භූවාදයොති වා හපි නබ්බං, යද්දුතිව්ඡා සියා භූවාදයොති හපිනබ්බං, කුතොයං චකාරෙති? යවමදනනරලාති සක්ඛිවසෙනාගතොති-නානසෙ.

ධාතුනං-457

කථාදිවණ්ණානමෙකස්සන්තං චෙහාවො. 460

යනු විධිසූත්‍රයි-කථික, ආදිවණ්ණානංය, එකස්සරුනංය චෙහාවොය යනු පදයි.

එකස්සරුනං, එකස්සරුආනි; ධාතුනං, ධාතුන්තේ; ආදිවණ්ණානං, පූච්චිවණ්ණිකත්ව; කථි, සමහර කැනෙක; චෙහාවො, මිත්‍රී වේ.

පුබ්බොඛ්භාසො. 461

යනු සංඥ සූත්‍රයි-පුබ්බොය, අඛ්භාසොය යනු පදයි.

පුබ්බො, මිත්‍රී ධාතුනුගේ පූච්චි අවයවයනෙම; අඛ්භාසො, අඛ්භාස නම් වේ.

සරො-460

අඛ්භාසෙ-461

රසෙසා. 462

යනු විධිසූත්‍රයි-රසෙසා යනු එක පදයි.

අඛ්භාසෙ, අඛ්භාසසංඥයෙහි පවත්නාවූ; සරො, ස්වරයනෙම; ර සෙසා, හ්‍රස්ව වේ.

අඛ්භාසෙ-461

දුතිසවතුඤ්ඤානං පඨමනනියා. 463

යනු විධිසූත්‍රයි-දුතිසවතුඤ්ඤානංය, පඨමනනියාය යනු පදයි.

අඛ්භාසෙ, අඛ්භාසයෙහිවූ; දුතිසවතුඤ්ඤානං, වර්ගයන්ගේ දෙවෙනි සතරවෙනි අක්ෂරයන්ව; පඨමනනියා, එම වර්ගයෙහිවූ පළමුවෙනි තුන්වෙනි අක්ෂරයෝ ආදෙශ වෙත්.

අඛ්භාසෙ-461

460 වචනවිභාසභාසො-කථන

ධ්වනිසූත්‍ර පරිකල්පය චෙහාවො සබ්බධාතුනං.

අප්‍රාච්ඡිකා පුනොනානදි සති කිවාදිකෙ කථිති-රූපසිංහ:

„කථිති කිවෙහි? කථනනිකාදිසූත්‍ර සනෙහසූ පි එකස්සරසූ ආදිවණ්ණානං කථිසූත්‍ර නිවාරනතා ඉමිනා වුනකමිධානං නානොතිති සූපනානනි-සු-නිදෙසෙ.

461 විපරිකාමෙන චෙ භාවයෙහි අනුචිතනින පුබ්බොඛ්භාසොති, සුපනන චෙහුනස්ස ධාතුස්ස පුබ්බස්ස අඛ්භාසසංඥස්ස නොතිති-සුබ්බොධිකායං.

„චෙහුනස්ස ධාතුස්ස නො පුබ්බො අවයවො සො අඛ්භාසසංඥස්ස නොතිති-රූපසිංහයං.

කවග්ගස්ස චවග්ගො. 464

යනු විධිසුත්‍රයි-කවග්ගස්සය, චවග්ගොය යනු පදයි.

අඛ්භාසෙ, අඛ්භාසසංඥයෙහි පවත්නාවූ; කවග්ගස්ස, කවග්ගියව;
චවග්ගො, චවග්ගිය ආදෙශ වේ.

අඛ්භාසෙ-461

මානකිනානං වතනනං වා. 465

යනු විධිසුත්‍රයි-මානකිනානංය, වතනනංය, වාය යනු
පදයි.

අඛ්භාසෙ, අඛ්භාසසංඥයෙහි පවත්නාවූ; මානකිනානං, මානවිමසා
යංය කිත රොගාපනයෙනෙය යන ධාතු දෙකට; වා, විකල්පයෙන්;
වතනනං, පිළිවෙළින් වකාර නකාරබව වේ.

අඛ්භාසෙ-461

හස්ස භේ. 466

යනු විධිසුත්‍රයි-හස්සය, භේය යනු පදයි.

අඛ්භාසෙ, අඛ්භාසසංඥයෙහි පවත්නාවූ; හස්ස, හකාරයට; භේ,
ජකාරදෙශ වේ.

අඛ්භාසසංඥ-461

අන්තසංවරණාකාරෙ වා. 467

යනු විධිසුත්‍රයි-අන්තසංවරණාකාරෙය, වාය යනු
පදයි.

අඛ්භාසසංඥ, අඛ්භාස සංඥයාගේ; අන්තසංඥ, අන්තයට; ඉවණණා
කාරෙ, ඉවණණියද අකාරයද; වා, විකල්පයෙන් වේ.

අඛ්භාසසංඥ-461

අන්තෙ-වා-467

467 වචනිත විභාසතේවායං වාසද්දෙ, තෙන,

ඛණ්ණසසු අවණ්ණසසු ඉකාරෙ සමුප්පස්ස ඊ

වාසසු ඉසසු පණ්ණසසු අකාරෙ නාපරසසිමෙති-රුපසිකිසං

„ මානකිනානං වතනනං වාහි ඉතො වාග්ගනණෙ අනුචිත
මානෙපි උන වාග්ගනකරණං හස්ස භේනි ඵලි වාග්ගනණස්ස නිව
න්තනං ඤාපෙහිති-සු-නිසෙය්සෙ.

නිගහනිතඤ්ච. 468

යනු විධිසූත්‍රසි-නිගහනිතංය, වය යනු පදසි.
අඛණ්ඩාසංය, අඛණ්ඩාසංයෙය්; අනො, අනායෙති; වා, විකල්ප
යෙත්; නිගහනිතඤ්ච, නිගහනිතාගමද වේ.

අඛණ්ඩාසංය-461

තනො පාමානානං වාමං සෙසු. 469.

යනු විධිසූත්‍රසි-තනොය, පාමානානංය, වාමංය, සෙසුය
යනු පදසි.
තනො අඛණ්ඩාසංය, ඒ අඛණ්ඩාසංයෙය් කෙරෙත් පරවු; පාමානා
නං, පා පානෙය, මාන විමංසායංය යන ධාතුදෙකට; සෙසු, සප්‍ර
ත්‍යය පරකල්පි; වුමං, වා මං යන ආදෙශදෙක පිළිවෙළින් වෙන්.

වා-467

යා නිට්ඨො. 470

යනු විධිසූත්‍රසි-යාය, නිට්ඨොය යනු පදසි.
යා, යා ගතිනිවුත්තියං යන ධාතුවට; වා, විකල්පයෙත්; නිට්ඨො,
නිට්ඨ යනාදෙශය වේ.

වා-467

පා පිබො. 471

යනු විධිසූත්‍රසි-පාය, පිබොය යනු පදසි.
පා, පා පානෙ යන ධාතුවට; වා විකල්පයෙත්; පිබො, පිබ යනා
දෙශ වේ.

වා-467

468 වචනීත විභාසණෝයං වාසඥො නොන, කමාදීන මෙවෙන
තනි-රූපසිත්තං.

„ වග්ගනණමනනග්ගනණානුකසිණභිනනි-නානසෙ.

469 සෙසුති බ්‍රහ්මවනනිඥොසො පයොගෙපි වචනවිපල්ලාසං
ඤ්චනාභිනනි-රූපසිත්තං.

„ සෙති වග්ගනෙබ්බ බ්‍රහ්මවන නිඥොසො නිජගුප කිනමානෙති
බජ්ඣ වා-භුජ්ඣසහරසුපාදිති භුමිවජ්ඣෙ සුති සුත්තවසෙන විනිත
සප්පච්චය ගන්තභාවාති ඤ්චනාභි-එකස්මිමපි වා වග්ගනෙබ්බ බ්‍රහ්ම
වනනිඥොසො වචනවිපල්ලාසවසෙන සුත්තෙවොති ඤ්චනාභිනනි
දට්ඨබ්බිනනි-නානසෙ.

470 වචනීත විභාසණෝයං වාසඥොති-රූපසිත්තං.

„ යාති එති ජට්ඨි ලොපො දට්ඨබ්බොති-සු-නිඥොසෙ.

471 වචනීත විභාසණෝයං වාසඥොති-රූපසිත්තං.

„ පාති එති ජට්ඨි ලොපො දට්ඨබ්බොති-සු-නිඥොසෙ.

සද්ධර්ම, සද්ධර්ම අවබෝධනේ සන ධාතුහට; වා, චිකිත්සයෙන්; ජාතනා, ජාතනා සනමේ ආදේශයේ වෙත්.

සහ විධිසූත්‍රය-දිසසසය, පසසදිසසදකතාය, වාය යනු පදයි.

දිසාසා, දිසපකානුතේ යනා ධාතුනව; වා, චිකල්පයෙන්; පාසා දිසා දකකා, පාසා දිසා දකකා යනාමේ ආදේශයෙන් වෙත්.

යනු විධිපුත්‍රි-බන්ධුක නානාසංසය, මොය, ජපපව්වගෙසු
ය, එය යනු පදනි.

බ්‍යංකුරානන්දය, බ්‍යංකුරානන්දකොට ඇති බාවුහට; ඡප්පච්චයෙ සුච, ඡත්‍රත්‍යය පරකල්හිද; මො, චකාරදෙය වේ.

କୋ ଭେ ୩. 475

බිසඤ්ඤානානාසංඝ, බිසඤ්ඤානානාකොට ඇති ධාතුහට; බෙ ම, බ්ප්
 න්‍යාසා පරිකල්පිත; කො, කාකාරාදෙන වේ.

යනු විධිසූත්‍රය-හරසංග, ගිංග, සෙග යනු පදයි.

සෙ, ස ප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; හරස්ස, හරස්න ධාතුහව; හිං, හිංයනා
දෙශ වේ.

472 එදෙසො නාමනි ජඤ්ඤාමි නා භාවො තිලිභි ඵි චිධ
චචක්ඛිත විභාසතතා වාසදායොනුවතතනාති-රුපසිඤ්ඤං.

473 ව්‍යවස්ථිත ජිහාසලෝභයං වාසලද්දා නොන, දිස්සාදෙසො කම්ම
හි සබ්බධාතුකෙ එවාහි-රුපසිඤ්ඤං.

474 මගෙන්නං වාගෙන්න භිවනනනඤ්ඤා-නායකය.

475 එළු වගන්තම බසඳුනාතනසානුකූලවනි-සු-නි.

„ ව්‍යංකාරානුගතභාවය මිනිසාට වන්නේ නම්, එහෙයින්ම නිදහසකට
මග පෙන්වා දෙනු ලබයි.“

476 ගිංසෙහි යොගවිභාගෙන ජිනසූත්‍රිහි-රූපසිංහං.

බ්‍රැහ්මාග්‍රන්ථ පරෙකකායං. 477

යනු විධිසූත්‍රයි-බ්‍රැහ්මනං, ආග්‍රහං, පරෙකකායං
යනු පදයි.
පරෙකකායං, පරෙකකායං විභක්ති විෂයෙහි; බ්‍රැහ්මනං, බ්‍රැහ්මාග්‍රන්ථං,
භූස්වතායං, යන ධාතු දෙකට; ආග්‍රහං, ආග්‍ර හ්‍රි ව්‍යං ආදෙශ
දෙක පිළිවෙලින් වෙත්.

ගම්ඝානෙතාච්ඡා වා සබ්බාසු. 478

යනු විධිසූත්‍රයි-ගම්ඝාය, අනෙතාය, ච්ඡාය, වාය, සබ්බා
සුය යනු පදයි.
සබ්බාසු, සියලු ප්‍රත්‍යය විභක්තින් පරිකල්පි; ගම්ඝා, ගම්ඝානු
ගේ; අනෙතා, අනෙතූ මකාරය තෙම; වා, විකල්පයෙන්; ච්ඡා,
ච්ඡා යනාදෙශ වේ.

වචස්සජ්ජනිකමිකාතෙ ඛ. 479

යනු විධිසූත්‍රයි-වචස්සය, අජ්ජනිකමිකා, අකාරෙය,
ඛය යනු පදයි.
අජ්ජනිකමිකා, අජ්ජනි විභක්ති පරිකල්පි; වචස්ස, වච්චානුග්‍රහේ,
අකාරෙ, අකාරය තෙම; ඛ, ඛකාරය වේ.

අකාරෙ දිසං හිමිමෙසු. 480

යනු විධිසූත්‍රයි-අකාරෙය, දිසං, හිමිමෙසුය යනු පදයි.
හිමිමෙසු, හි විභක්ති මි විභක්ති ම විභක්තින් පරිකල්පි; අකාරෙ,
සුච්චි අකාරයතෙම; දිසං, දිසිට පැමිණේ.
අකාරතො-480

477 පරෙකකායමිතිකිමභිං? අබ්‍රහ්මනාදිසු සතිපි බ්‍රැහ්මාග්‍රන්ථි
පරෙකකාය අභාවා ඉමිනා වුත්තමිධානං නාගොභිති ඤාපනාභිති-
සු-නිදෙශය.

478 සබ්බග්‍රන්ථෙණ න මානන්තකාරිතප්පච්ඡෙසු ව-ච්චානුග්‍රහ මිභා
සභොයං වාසදෙශ තෙනායං

මිධං නිවචං ව වාසදෙශ මානන්තකාරිකතතර,
දිපෙති නිසමභිඤ්ච පරෙකකායමසන්නකතති-රුපසිඤ්ඤං.

„එනි ව ගම්ඝානි කසමා වුත්තං? නාමායං ගම්ඝානුග්‍රහි?-සචං
නාමා පි සුබ්බවාරණභිං-ඉකාරනාමසෙනා වුත්තං, නිමිඤ්ඤාති ධාතු
නිදෙශසා නාකාරිකාරිතප්පච්ඡෙසන ව, නාමායං-අනු පති ගිණාන
නති එනි නාකාරිතන වසෙන වුත්තං, හොතිස්සගේ, හොතිනි එනි
නාකාරිතප්පෙන වුත්තං, ඉධ පන ඉකාරිතනවසෙන වුත්තානුග්‍රහි-සු-නි

480 එනිපි සතිපි අනන්තරසුපෙත අකාරෙ පුත. අකාරග්‍රන්ථං
ච්චානුග්‍රහ නිවත්තනානිං, අනිඛ්‍යානනෙන පන ඉකාරනාදිසු
නිවත්තනානිං වුත්තනති-සු-නිදෙශය.

හි ලොපං වා. 481

යනු විධිසූත්‍රයි-හිය, ලොපංය, වාය යනු පදයි.
අකාරතො, අකාරයාභිකරන් පරවු; හි, හි විභකතිය; වා, විකල්ප
යෙන් ලොපං, ලොපට පැමිණේ.

ලොපං-වා-481

හොතිස්සරො හොතෙ හවිස්සනතිමිති ස්සස්ස ව. 482

යනු විධිසූත්‍රයි-හොතිස්සරොය, එහොතෙය, හවිස්සනති
මිතිය, ස්සස්සය, වය යනු පදයි.

හොතිස්සරො, හුසත්තායං යන ධාතුහුගේ ස්වරය තෙම; හවිස්ස
නතිමිති, හවිස්සනති විභකති පරකල්හි; එහොතෙ, එහ ඔහ එ
යනමේ ආදෙශයන්ට පැමිණේ; ස්සස්ස ව, ස්සනි ප්‍රත්‍යයාදීන්ගේ
ස්ස ශබ්දයටද; වා, විකල්පයෙන්; ලොපො, ලොප් වේ.

ලොපං-වා-481

හවිස්සනතිමිති } -482
ස්සස්ස ව

කරස්ස සප්පච්චයස්ස කාතො. 483

යනු විධිසූත්‍රයි-කරස්සය, සප්පච්චයස්සය, කාතොය යනු
පදයි.

සප්පච්චයස්ස, ප්‍රත්‍යය සහිතවු; කරස්ස, කරධාතුහට; හවිස්සනති
මිති, හවිස්සනති විභකති පරකල්හි; වා, විකල්පයෙන්; කාතො,
කාත යනාදෙශ වේ; ස්සස්ස ව, ස්ස ශබ්දයටද; ලොපො, ලොප් වේ.

ඉති ආධ්‍යාතකපෙස නතියො කරොධා.

වා-481

482 වග්ගනණං ලොපග්ගනණානු කඩ්ඪණං උභයත්වමපිණං
කත්ථිසුඛාති-නායසෙ.

483 අධිකභූත සප්පච්චයග්ගනණෙනාව චව මුච භුජදිනො ස්සස්ස
ධාදෙසො වසච්ඡිදල භාදිනො ඡාදෙසො ව හොතිති-රූපසිඛිතං.

,, සප්පච්චයග්ගනණෙනා අසෙසුඛපි හවිස්සනතියා විභාතියා
ධාමි, ධාමි, ඡාමි, ඡාම, ඉච්චාදනො ආදෙසා හොනාතිති-වුත්තියං

දුන්නාසං මිමෙසු. 484

යනු විධිසුත්‍රයි-දුන්නාසංය, අංය, මිමෙසුය, යනු පදයි.

දුන්නාසං, දදනෙ යන ධාතුහුගේ අන්තයට; මිමෙසු, මි ම යන විභකතින් පරකල්භි; වා, විකල්පයෙන්; අං, අංයනාදෙශ වේ.

අසංයෝගන්නාසං වුද්ධි කාරිතෙ. 485

යනු විධිසුත්‍රයි-අසංයෝගන්නාසංය, වුද්ධිය, කාරිතෙය යනු පදයි.

අසංයෝගන්නාසං, සංයෝගානන නුච්ච ධාතුහුගේ ස්වරයට; කාරිතෙ, කාරිතප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; වුද්ධි, වාද්ධි වේ.

අසංයෝගන්නාසං }
වුද්ධි-කාරිතෙ } -485

සවාදිනං වා. 486

යනු විධිසුත්‍රයි-සවාදිනංය, වාය යනු පදයි.

අසංයෝගන්නාසං, සංයෝගානන නුච්ච; සවාදිනං, සවාදි ධාතුන්ට; කාරිතෙ, කාරිතප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; වා, විකල්පයෙන් වුද්ධි, වාද්ධි වේ.

අසංයෝගන්නාසං }
වුද්ධි } -486

වා-486

අඤ්ඤසු ව. 487

යනු විධිසුත්‍රයි-අඤ්ඤසුය, වය යනු පදයි.

අඤ්ඤසු ව, කාරිත ප්‍රත්‍යයන් හැර ඤෙසු ප්‍රත්‍යයන් පරකල්භිද; අසංයෝගන්නාසං, සංයෝගානන නුච්ච ධාතුන්ට; වා, විකල්පයෙන්; වුද්ධි, වාද්ධි වේ,

484 වා ධාතුසේෂිති වත්තමානෙති-සුබොධිකායං.

486 එළු වාග්ගතණෙන වුද්ධි න හොති
වච්ඡිත විභාසතේයං වාසද්දෙති-රූපසිත්තං.

487 වග්ගතණෙන ඤාපච්චයසුභි වුද්ධි හොති එළු ව සවාදිනං
වාති ඉතො වා සද්දෙ අනුච්චේතනනේවා, සොච වච්ඡිත විභාසතේයං
තෙන,

ඉවණ්ණවණ්ණානානාසුච ලුහමිත්තාන ධාතුනං
ඉවණ්ණවණ්ණානාමව වුද්ධි හොති පරසා න
සුවණ්ණානාමපි යණ්ණණා නාතිට්ඨාදිසු වුද්ධි න
තුද්දිසුභිකරණෙන න ඡේයාදිසු වා සියාති-රූපසිත්තං.

කාරිතෙ-485

ගුහදසානං දීඝං. 488

යනු විධිසූත්‍රයි-ගුහදසානංය, දීඝංය යනු පදයි.

ගුහදසානං, ගුහ සංවරණෙය, දුස අපට්ඨිමිති, යන ධාතුන්ගේ ස්වරයනෙම; කාරිතෙ, කාරිතප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; දීඝං, දීඝීයව පැමිණේ.

වච්චසවහාදිනමුකාගේ චක්ඛ සෙ. 489

යනු විධිසූත්‍රයි-වච්චසවහාදිනංය, උකාරොය, චක්ඛය, යෙය යනු පදයි.

වච්චසවහාදිනං, වච බ්‍යන්තවචෙය, වස නිවාසෙය, වහ පාපුණ්ණෙන ය, යනාදි ධාතුන්ගේ; චක්ඛ, චකාරයව; යෙ, යප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; උකාරො, උකාරදෙය වේ.

යෙ-489

හච්චරියයො ලො වා. 490

යනු විධිසූත්‍රයි-හච්චරියයොය, ලොය, වාය යනු පදයි.

යෙ, යප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; හච්චරියයො, හකාරයාගේ විපයභීසය වේ; වා, විකල්පයෙන්; ලො, (යප්‍රත්‍යයව) ලකාරදෙය වේ.

ගහස්ස සෙ පෙස. 491

යනු විධිසූත්‍රයි-ගහස්සය, සෙය, පෙසය යනු පදයි.

පෙස, පප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; ගහස්ස, ගහ ධාතුහව; සෙ, සෙ යනා දෙය වේ.

ගහස්ස-491

හලොපොණ්ණාමි. 492

යනු විධිසූත්‍රයි-හලොපොය, ණ්ණාමිති යනු පදයි.

ණ්ණාමිති, ණ්ණාප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; ගහස්ස, ගහධාතුහුගේ; හලො පො, හකාරය ලොප් වේ.

488 වුද්ධාපවාදෙයනති-රූපසිඤ්ඤං.

489 ආදියඤ්ඤා වසිස්සා ව-වස්ස අව ඉති සමාසෙනා දුග්ගං චෙඨි වග්ගනණං ඉච්ඡිතඤ්ඤං, තෙන අකාරයෙපි උකාරෙ භොති පුරිමපකෙඨ පරලොපොති-රූපසිඤ්ඤං.

490 වච්චනදිනාසප්ථායං වාසදෙසු තෙන ගයනතිති ආදිසු ලතං න භොති නිමිත්තභූතයකාරස්සෙවෙනං ලතං වච්චනඉච්ඡා දිනා වුත්තනති-රූපසිඤ්ඤං.

වා-490

කරුණ කාසතනමජ්ඣනිමිති. 493

යනු විධිසූත්‍රයි-කරුණය, කාසතනය, අජ්ඣනනිමිතිය යනු පදයි.

අජ්ඣනනිමිති, අජ්ඣනනිවිභක්ති පරකල්භි; කරුණ, කර්මානුගත; වා, විකල්පයෙන්; කාසතනං, කාසබව වේ.

වා-490

අසසමා මිමානං මහිමනානාලොපො ව. 494

යනු විධිසූත්‍රයි-අසසමාය, මිමානංය, මහි මනාය, අනන ලොපොය, වය යනු පදයි.

අසසමා, අසබාතුනු කෙරෙන් පරවු; මිමානං, මි ම විභක්තින්ට; වා, විකල්පයෙන්; මහි මනා, මහි මනාදෙශයේ වෙන්; අනනලොපො ව, බාහිනනයට ලොප්ද වේ.

අසසමා }
අනනලොපො } -494

ඵසස ස්වනතං. 495

යනු විධිසූත්‍රයි-ඵසසය, ස්වනතංය, යනු පදයි.

අසසමා, අසබාතුනු කෙරෙන් පරවු; ඵසස, ඵවිභක්තින්ට; ස්වනතං, ස්වබවවේ; අනනලොපො, බාහිනනයට ලොප්ද වේ.

493 කාසතනමිති භාවනිදේශසෙන අඤ්ඤාසමාපි බාතුනො සාග මො, අඵවා ශද්ද කරුණ කාසතනාති සත්තාඤ්චාගමො අජ්ඣනනිමිති වාති අපොහි තද්ද “සතනමජ්ඣනනිමිති”හි යොගවිභාගගෙන අඤ්ඤාසමාපි බාතුනො සාගමො සිද්ධිමිති, යොගවිභාගගෙන ඉට්ඨාසමිති ශෙභු සෙසන දීඝතො ව නොති, “කරුණ කා”හි යොගවිභාගගෙන කාසා මො ව සීගතනනියං සිද්ධො නොතිති-රූපසිසියං.

ඉදං සුත්තං තිපදං-අඤ්ඤාඵා සුත්තවිභාගවසෙන වතුපදං වා- කරුණෙහි ඵකං, කාසසස භාවො කාසමෙව වා, කාසතනං ඉති ඵකං, අජ්ඣනනිමිති ඉති ඵකං, ඵචං තිපදං-ඉතරඵා කා ඉති ඵකං-සසස භාවො සො ඵච වා සත්තමිති ඵකනති කාසතනමිති පදසස මෙබා කරුණෙන වතුපදං-අජ්ඣනනිමිති කරුණ කාසාදෙසො වා නොතිති පඨමපකඛිතෙහි, ඉතරපකඛිතෙහි අජ්ඣනනිමිති වා අඤ්ඤාසමිති වා පරසමිති කරුණ කා ආදෙසො ව නොති සත්තඤ්ච (ආගමවසෙන) නොතිති-සුභෙධාධිකායං.

494 වග්ගනණං දුතියතිසමපිණ්ඩනානි-නතසෙ.

අසසමා
අනනලොපො } -494

නිසස ජථිතනං. 496

යනු විධිසුත්‍රයි-නිසසය, ජථිතනංය යනු පදයි.

අසසමා, අසබාතුචු කෙරෙන් පරවු; නිසස, නිවිහකතිහට; ජථිතනං, ජථි බව වේ; අනනලොපො, බානිනනයට ලොප්ද වේ.

අසසමා
අනනලොපො } -494

තුසස සුච්ඡතනං. 497

යනු විධිසුත්‍රයි-තුසසය, සුච්ඡතනංය යනු පදයි.

අසසමා, අසබාතුසු කෙරෙන් පරවු; තුසස, තුවිහකතිහට; සුච්ඡතනං, සුච්ඡ බව වේ; අනනලොපො, බානිනනයට ලොප් වේ.

අසසස
අනනලොපො } -494

සිමභි ව. 498

යනු විධිසුත්‍රයි-සිමභි, වය-සනු පදයි.

සිමභි ව, සිවිහකති පරකල්තිද; අසසස, අසබාතුසුතේ; අනනලොපො, අනනයට ලොප් වේ.

වා-490

අනනලොපො-494

ලහසමා ඊ ඉනනං ජථිතනං. 499

යනු විධිසුත්‍රයි-ලහසමාය, ඊ ඉනනංය, ජථිතනංය යනු පදයි.

ලහසමා, ලහ බාතුසු කෙරෙන් පරවු; ඊ ඉනනං, ඊවිහකති ඉංවිහ කති දෙකට; වා, විකල්පයෙන්; ජථිතනං, ජථි තනං යන ආදෙශ දෙ කවෙන්; අනනලොපො, බානිනනයට ලොප්ද වේ.

වා-490

අනනලොපො-494

කුසසමා දිට්ඨි. 500

498 එළු වයනනං අථ බාතුනිවනනනාථිං-සුදෙ පන ආදෙශ නිවනනනාථිනති චුත්තනති-සු-නිසඤ්ජෙ.

500 සතිපිඤ්ඤානෙර සුභෙත ඊගහනෙණ ඉබ ඊගහනෙකරණෙති ගහනෙතිවනනනාථිනති-නානසෙ.

යනු විධිසූත්‍රයි-කුසස්මාය, ඊය, ච්ඡික යනු පදයි.

කුසස්මා, කුස අනෙකාසෙ යන ධාතුහු කෙරෙන් පරවු; ඊ, ඊ විභ කතිය; වා, විකල්පයෙන්; ච්ඡි, ච්ඡි යනාදෙය වේ; අනනලොපො, ධාවනනයව ලොප්ද වේ.

වා-490

ද්‍රුධාතුස්ස දජ්ජං. 501

යනු විධිසූත්‍රයි-ද්‍රුධාතුස්සය, දජ්ජංය යනු පදයි.

ද්‍රුධාතුස්ස, ද්‍රු ද්‍රුතෙ යන ධාතුහට; වා, විකල්පයෙන්; දජ්ජං, දජ්ජා දෙය වේ.

වා-490

වදස්ස වජ්ජං. 502

යනු විධිසූත්‍රයි-වදස්සය, වජ්ජංය යනු පදයි.

වදස්ස, වද වචනෙ යන ධාතුහට; වා, විකල්පයෙන්; වජ්ජං, වජ්ජා දෙය වේ.

වා-490

ගමුස්ස සමමං. 503

යනු විධිසූත්‍රයි-ගමුස්සය, සමමංය යනු පදයි.

ගමුස්ස, ගමුධාතුහට; වා, විකල්පයෙන්; සමමං, සමමාදෙය වේ.

යමති ද්‍රුධාමාසාහාපාමහමථාදීනමි. 504

යනු විධිසූත්‍රයි-යමතිය, ද්‍රුධාමාසාහාපාමහමථාදීනංය, ඊය යනු පදයි.

යමති, යප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; ද්‍රුධාමාසාහාපාමහමථාදීනං, ද්‍රු ද්‍රුතෙ ය, ධා ධාරණෙය, මා පරිමානෙය, සා ගතිනිවුතතියංය, හා වාගෙය, පා පානෙය, මහ පූජ්‍යංය, මථ විලොචනෙය යන; ආදීනං, මේ ආදි ධාතුන්ගේ අනන්‍ය තෙම; ඊ, ඊකාරය වේ.

යමති-504

යජ්ජාදිස්සි. 505

යනු විධිසූත්‍රයි-යජ්ජාය, ආදිස්සය, ඉය යනු පදයි.

යමති, යප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; යජ්ජාය, යජ් ඡද්‍රවචනෙ යන ධාතුහු ගේ; ආදිස්ස, පූජිවු යකාරයට; ඉ, ඉකාරාදෙය වේ.

501 වචනීතපිභාසණායං වා සඤ්ඤාති-රුපසිඤ්ඤං.

502 විභතාසකාරතතා වෙතී “සබ්බාසු”ති අභිනො සිද්ධතති-රු:

වා-490

සබ්බතො උං ඉංසු. 506

යනු විධිසූත්‍රයි-සබ්බතොය, උංය, ඉංසුය, යනු පදයි.

සබ්බතො, සියලු ධාතුන් කෙරෙත් පරවු; උං, උංචිභක්ති; වා, විකල්පයෙන්; ඉංසු, ඉංසු යනාදෙය වේ.

ජරමරතං ජීරජීය්‍යමියා වා. 507

යනු විධිසූත්‍රයි-ජරමරතංය, ජීරජීය්‍යමියාය, වාය යනු පදයි.

ජරමරතං, ජර ව්‍යාප්තවිනිශ්චය; මර පාණ්ඩාගෙය, යන ධාතු දෙකට; වා, විකල්පයෙන්; ජීර ජීය්‍ය මියා, ජීර ජීය්‍ය මිය යන ආදෙයයෝ වෙත්.

වා-507

සබ්බත්ථාසස්සාදිලොපො ව. 508

යනු විධිසූත්‍රයි-සබ්බත්ථය, අසස්සය, ආදිලොපොය, වය යනු පදයි.

සබ්බත්ථ, සියලුම විභක්තිප්‍රත්‍යයන් පරිකල්පි, අසස්ස, අස ධාතුහු හේ; ආදිලොපො ව, පුළුල්ව ලොප්ද; වා, විකල්පයෙන් වේ.

වා-507.

අසස්ස-508

අසබ්බධාතුකෙ භු. 509

යනු විධිසූත්‍රයි-අසබ්බධාතුකෙය, භුය යනු පදයි.

අසබ්බධාතුකෙ, අසාච්චධාතුකප්‍රත්‍යයා පරිකල්පි; අසස්ස, අස ධාතුහට; වා, විකල්පයෙන්; භු, භු යනාදෙය වේ.

එය්‍යස්ස ඤානො ඉය්‍යාඤා වා. 510

යනු විධිසූත්‍රයි-එය්‍යස්සය, ඤානොය, ඉය්‍යාඤාය, වාය යනු පදයි.

508 වචන්තවිභාසභෝයං වා සඤ්ඤාති-රූපසිඤ්ඤාං.

„ වග්ගඤ්ඤාදෙසනිට්ඨානනාත්ථං චන්ද්‍රිකාලිංගිකං වාති-නාන.

509 වාතිකිමථං ආසුනති-රූපසිඤ්ඤාං.

510 “සබ්බත්ථාසස්සාදි ලොපොච්ච”ති අසස්සාදියු ලොපෙ එය්‍යස්සාදෙ වා කාරෙන එය්‍යස්ස ඉය්‍යාදෙසොච සියාති-සුබ්බාධිකායං.

ඤ්ඤා, ඤ්ඤ අවබෝධනෙ යන ධාතුහු කෙරෙත්; එයසංඝ, එයස විභක්තිභව; වා, විකල්පයෙන්; ඉයාඤ්ඤ, ඉයාඤ්ඤ යන ආදේශදෙක වෙත්.

ඤ්ඤා-වා-510

ණාසං ලොපො යකාරනං. 511

යනු විධිසුත්‍රයි-ණාසං, ලොපො, යකාරනං යනු පදයි.

ඤ්ඤා, ඤ්ඤ අවබෝධනෙ යන ධාතුහු කෙරෙත් පරවු; ණාසං, ණාප්‍රත්‍යයව; ලොපො, ලොප්ද; යකාරනං, යකාරබවද; වා, විකල්පයෙන් වේ.

වා-510

ලොපශ්චතමකාරෙ. 512

යනු විධිසුත්‍රයි-ලොපං, වය, එතනං, අකාරෙය යනු පදයි.

අකාරෙ, (භූ ආදීන් කෙරෙත් පරවු) අකාරප්‍රත්‍යයනෙම; එතනං, එකාරබවට පැමිණේ; වා, විකල්පයෙන්; ලොපං ව, ලොපවද පැමිණේ.

වා-510

උතනමොකාරෙ. 513

යනු විධිසුත්‍රයි-උතනං, ඔකාරෙය යනු පදයි.

ඔකාරෙ, (භනාදි ධාතුගණයානෙරෙත් පරවු) ඔකාරයනෙම; වා, විකල්පයෙන්; උතනං, උකාරබවට පැමිණේ.

511 වචනීතවිභාසභෝගං වාසඥො නොන,

ඤ්ඤානි නිවං ව ණාලොපො විභාසජ්ඣනාදිසු

අඤ්ඤානි නව නොනායං ණානො තිලිති යකාරනාති-රූප.

512 විකරණකාරිභවිධිපාකරණනො වචනී අකාරෙ අප්‍රචා නො ති ගගනාති.

භූවාදිනො ජුනොනාදිනො ව අප්‍රචචයො පරෙ

ලොපමාජ්ඣෙන නාඤ්ඤා වචනීතවිභාසනොති-රූපසිඤ්ඤං.

„ වාගනනං උග්ගනිසමපිණ්ඩනානි-නාසං.

513 වචනීතවිභාසභෝගං වාසඥො එතච විකරණකාරිභවිධිපාකරණනො ඔකාරෙති ඔවිකරණං ගගනාති-රූපසිඤ්ඤං.

වෘ-510

උතතං-513

කරුණකාරණ ව. 514

යනු විධිසූත්‍රයි-කරුණය, අකාරණය, වය යනු පදයි.
කරුණ, කර්මානුසූත්‍රේ; අකාරණ ව, (කකාරය සමබ්‍රිතී) අකාර
යද; වා, විකල්පයෙන්; උතතං, උකාරබවට පැමිණේ.

ධාතුනං-501

ඔ අව සරෙ. 515

යනු විධිසූත්‍රයි-ඔය, අවය, සරෙය යනු පදයි.
සරෙ, ස්වරයා පරකල්පි; ධාතුනං, ධාතුන්ගේ; ඔ, (අනන්‍ය) ඔකා
රය නෙම; අව, අවයනාදෙය වේ.

ධාතුනං-501

සරෙ-515

එ අය. 516

යනු විධිසූත්‍රයි-එය, අයය, යනු පදයි.
සරෙ, ස්වරයා පරකල්පි; ධාතුනං, ධාතුන්ගේ; එ, (අනන්‍ය) එකා
රය නෙම; අය, අය යනාදෙය වේ.

ධාතුනං-501

ඔ-515

එ-516

නෙ ආවායා කාටිනෙ. 517

514 වාග්‍යණං උතතග්‍යණානුකර්මිනන්තරි-නාගසෙ.

,, වචනීත විගාසනේයං වාසද්‍රෝති-රූපසිඛිතං.

515 ඔති එති ජට්ඨිලොපො, අවාති එති සිලොපො, ඔති සාම
ඤ්ඤාන චුතොති චුද්ධියතොයං ධාතූනං ඔකාරයාති විඤ්ඤ
යති පශ්‍යාගසිඤ්ඤානොති-සු-නිද්දෙයෙ.

517 “නෙ ආවායාති” යොගවිභාගෙන කෙ ආදීනං අකාරනෙපි
භොගාති ඔකාරයං ආවායාදෙපොති-රූපසිඛිතං.

,, යොගවිභාගෙන අඤ්ඤාමිමපි එකාරයං ආය ආදෙයො නො
තිති-වුත්තං.

,, එති නෙග්‍යණං උග්‍යෙයං චුද්ධියතොනං එ ඔකාරනං
සංග්‍යණං අසතිපි නෙග්‍යණෙ අනාගතෙර එකාරො අනුචිත
ති ති-සු-නිද්දෙයෙ.

යනු විධිසූත්‍රයි-නෙය, ආවායාය, කාරිනෙය යනු පදයි.
 ධාතුනං, ධාතුන්ගේ; (අනු) නෙ ඔ එ, එම ඔකාර එකාරයෝ;
 කාරිනෙ, කාරිතප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; ආවායා, ආව ආය යනාදෙශ
 යෝ වෙන්.

ධාතුනි-501

කුඩි-519

ඉකාරගමො අසබ්බධාතුකමති. 518

යනු විධිසූත්‍රයි-ඉකාරගමොය, අසබ්බධාතුකමතිය යනු
 පදයි.

අසබ්බධාතුකමති, (සියලුම) අසාමධාතුකප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; ධාතු
 නි, ධාතුන් කෙරෙහි පරව; කුඩි, සමහර තැනෙක; ඉකාරගමො,
 ඉකාරගම වේ.

කුඩි ධාතුචිහනනිප්පව්වයානං දීඝවිපරිතාදෙස

ලොපාගමා ව. 519

යනු පරිභාෂා සූත්‍රයි-කුඩිය, ධාතුචිහනනිප්පව්වයානංය,
 දීඝවිපරිතාදෙසලොපාගමාය, වය යනු පදයි.

කුඩි, (මේ ධාතුවකාරයෙහි ආබ්‍යාත කිතක දෙකේ) සමහර තැ
 නෙක; ධාතුචිහනනිප්පව්වයානං, ධාතූය විභක්තිය ප්‍රත්‍යය යන
 මොවුන්ට; දීඝවිපරිතාදෙසලොපාගමා ව, දීඝීය, හද් විපරිතය,
 ආදෙශය, ලොපය, ආගමය, යන මොහුද වෙන්.

518 අසබ්බධාතුකෙ ව්‍යඤ්ජනාදිමෛවයමාගමො,

කුඩාධිකාරණො ව්‍යඤ්ජනාදෙප්පි කුඩි නො සියා.

සීග්‍රතනි සතනම් පඤ්චම් ව්‍යානමානා සබ්බධාතුකනනි සීග්‍රත
 නි ආදීනං සබ්බධාතුකසඤ්ඤා ප්‍රත්‍යානතා හදඤ්ඤා ව්‍යානො විභ
 ත්තියො අසබ්බධාතුකනනි වුවව්විති-රූපසිංහං.

519 ව්‍යානණං නෙයෙව සමප්‍රිණ්‍යව්විති-නාහසෙ.

,, ණාමි රසෙසා කිසාදීනං සංයොගෙ වාඤ්ඤාධාතුනං

ආයුනං වා විභතනිනං මනානතස්ස ව රසනා

ගමිනොව්ඤ්ඤාඤ්ඤා වායං ගමිස්සත්තනිමිතිනා

උ ආගමො වාචි මෛසු ධාතුනං යමිති දීඝනා

එයෙය්‍ය සෙය්‍යමොනං ව වායෙය්‍යතනඤ්ඤා පාපුණේ

ඔකාගෙ අතනමිත්තං ව ආචාරපට්‍යොනනි වාචිනෙ

නථා මුනො නිඅනනිනං අ උවාන ව ධාතුයා

සංයොගනො අකාරෙචි විභතනිප්පව්වයාදිතු

ලොපමාපජ්ජනෙ ජිව්වමිකාගෙකාරණො පරෙති-රූප:

කවි-519

අතනනොපදනි පරසසපදනං. 520

යනු විධිසුත්‍රයි-අතනනොපදනිය, පරසසපදනංය යනු පදයි.

අතනනොපදනි, අතමනෙපදයෝ; කවි, සමහර තැනෙක; පරසසපදනං, පරසෙමපද බවට පැමිණෙත්.

බාතුනං }
කවි } -519

අකාරගමො භිසත්තනජ්ජනිකාලාභිපතතිසු. 521

යනු විධිසුත්‍රයි-අකාරගමොය, භිසත්තනජ්ජනිකාලාභිපතතිසුය යනු පදයි.

භිසත්තනජ්ජනිකාලාභිපතතිසු, භිසත්තනි අජ්ජනනි කාලාභිපතති යනමේ විභක්තින් පරකල්භි; බාතුනං, බාතුන් සමඟිකව; කවි, සමහර තැනෙක; අකාරගමො, අකාරගම වේ.

කවි-519

බ්‍රෑනො ඊ නිමති. 522

යනු විධිසුත්‍රයි-බ්‍රෑනොය, ඊය, නිමතිය යනු පදයි.

නිමති, නිප්පත්තය පරකල්භි; බ්‍රෑනො, බ්‍රෑ බාතුනුකෙරෙන්; කවි, සමහර තැනෙක; ඊ, ඊකාරගම වේ.

කවි-519

බාතුසසනො ලොපොනෙකසරසං. 523

යනු විධිසුත්‍රයි-බාතුසසය, අනෙකය, ලොපොය, අනෙකසරසංය යනු පදයි.

අනෙකසරසං, නොයෙක් සවර ඇත්තාවූ; බාතුසස, බාතුනුගේ; අනො, අනන්‍යතෙම; කවි, සමහර තැනෙක; ලොපො, ලොප් වේ.

520 අතනනරියෙවෙදනති-රූපසිඤ්ඤං.

521 සතිසුරෙපි බාතිනො පුනාකාරගමයො

තිරතිකත්තා පඨොගානුරොධා බාතිනො අසනති-රූපසිඤ්ඤං:

523 යද්‍ය පන අනෙකසරසං බාතුසසනො තද්‍ය කවි පඨොගෙ ලොපො ගොති-අනෙකසරසංගි කිමයිං?-පාඨිනාදිසු සතිපි බාතුසසනො අනෙකසරසං අභාවා ඉමිනා අනාලොපො නගොතිති සද්‍යපනං-කවිති කිමයිං-මභිසතිනාදිසු සතිපි අනෙකසරසං බාතුසසනො කවිසද්‍යෙන පරිසෙඛිතතො ඉමිනා අනාලොපො න ගොතිති සද්‍යපනං-සු-තිද්‍යෙ.

21

ධාතුනං-523

ඉසුසමානමනොවෙණා වා. 524

යනු විධිසුත්‍රයි-ඉසුසමානංය, අනොය, වෙණාය, වාය
යනු පදයි.

ඉසුසමානා, ඉසු ඉව්භායංය යනු උපරමෙය යන; ධාතුනං, ධාතුන්
ගේ; අනොය, අන්තයනෙම; වා, විකල්පයෙන්; වෙණා, ව්‍ය්‍යා
දෙය වේ.

කාරිතානං ණො ලොපං. 525

යනු විධිසුත්‍රයි-කාරිතානංය, ණොය, ලොපංය යනු
පදයි.

කාරිතානං, කාරිතප්‍රත්‍යයෙන්ගේ; ණො, ණකාරයනෙම; ලොපං,
ලොපට පැමිණේ.

ඉති ආධ්‍යාතකස්‍යෙ චතුස්‍යො කණ්‍යො.

ධාතුසා කමමාදිමති ණො. 526

යනු විධිසුත්‍රයි-ධාතුසාය, කමමාදිමතිය, ණොය යනු
පදයි.

කමමාදිමති, කමමය ආදියෙහි ඇතිකල්හි; හෙවත් කමමවාචක
පදයක් සුමිවඇති කල්හි; ධාතුසා, ධාතුසකෙරෙන් පරව; ණො
ණප්‍රත්‍යය වේ.

* * * කමමාදිමති-526

සංඤ්ඤාසමනු. 527

යනු විධිසුත්‍රයි-සංඤ්ඤාසංය, අස, නුය යනු පදයි.

කමමාදිමති, කමමය ආදියෙහි ඇති කල්හි; සංඤ්ඤාසං, සංඤ්ඤාවක්
හැඟෙනකල්හි ධාතුසු කෙරෙන් පරව; අ, අප්‍රත්‍යය වේ; නු, උප
පද්‍යනයෙහි නුකාරගමද වේ.

524 වචනීන විභාසණොයං වාසඥො-අනොනොවෙණාවාහි ගොග
විභාගෙන ආසස්සපිති-රූපසිතිං.

526 ධාතුසාහි සබ්බස්‍ය පච්චාසාදිවිධානෙන චත්තනෙ-පරායාචච
යාහි ව අභිකාණෙහි-රූපසිතිං.

527 එස්‍ය ව “නුතිග්ගතිනං පදනෙන”හි සුභොත පදනෙනහි වචන
නො උපපදනෙනෙපව නුකාරගමො හොතිහි දට්ඨබ්බිනන්-රූපසිති

„ අසඤ්ඤාසංඤ්ඤාහි සිවිභාහිං කථා “සෙසනො ලොපං ගසිපි”හි
හස්ස ලොපං කථා එවං චුත්තනහි දට්ඨබ්බං අච නුවාහි වඤ්ඤාසං
කථා චුත්තනහි දට්ඨබ්බිනන්-නාසෙස.

* * *

ආදිමනි-526

අ-527

පුරෙ දද ව ඉං. 528

යනු විධිසූත්‍රය-පුරෙය, දදය, වය, ඉංය යනු පදයි.

පුරෙ ආදිමනි, පුරශබ්දයා ආදියෙහි ඇතිකල්හි; දද, දද දනෙ යන මාතූනු කෙරෙන් පරව; අ, අප්‍රත්‍යය වේ; ඉං ව, පුරශබ්දයාගේ අකාරයට ඉං ආදේශද වේ.

* * *

කමමාදිමනි-526

අ-527

සබ්බතො ඤ්චුඤ්චි වා-529

යනු විධිසූත්‍රය-සබ්බතොය, ඤ්චුඤ්චිය, වාය යනු පදයි සබ්බතො, සියලු මාතූන් කෙරෙන් පරව; කමමාදිමනිවා, කමම යක් ආදියෙහි ඇතිකල්හි හෝ (නැතිකල්හි හෝ) අ, අප්‍රත්‍යයද; ඤ්චුඤ්චි, ඤ්චු ඤ්චි යනමේ ප්‍රත්‍යයෝද වෙත්.

විසරුපදදිතො ඤ. 530

යනු විධිසූත්‍රය-විසරුපදදිතොය, ඤය යනු පදයි.

විසරුපදදිතො, විසප්පවෙසනෙය රුප්භවෙය පදගතියං ය යනාදි මාතූන් කෙරෙන්; ඤ, ඤ ප්‍රත්‍යය වේ.

* * *

සබ්බතො-529

ඤ-530

භාවෙ ව. 531

යනු විධිසූත්‍රය-භාවෙය, වය, යනු පදයි.

සබ්බතො, සියලු මාතූන් කෙරෙන් පරව; භාවෙ ව, භාවාච්ඡෙතිද; ඤ, ඤ ප්‍රත්‍යය වේ.

528 “නදනුපණ්ණෙයො”හි පරිභාසනො පුරසඤ්ජනණ්ණෙව ඉං හොතිති දට්ඨබ්බනති-රූපසිංහං.

,, වකාරග්‍යහණං දුතිසත්ථිසමප්‍රිණ්ණනථිනති-නාහසෙ.

529 වාග්‍යහණං කමමාදිමනි වාහි උපපදවිකායනථිනති-රූප:

531 වාග්‍යහණං ඤ්ඤානඤ්ඤානුකම්භිණ්ණථිනති-නාහසෙ.

,, යසමා සඤ්චුඤ්චිතො භවනති සො භාවොතිති විග්‍යහො භුබාතු නො භාවෙවෙති සුත්තණ්ණං වසඤ්ජග්‍යහණෙන අපාදනො ඤ්ඤාච්ච භයො-නාච්චෙති වකාරෙන ආධාරෙ පි ඤ්ඤාච්චෙයොති-සුඛොධිකා;

* * *

සබ්බතො-529

කවිච. 532

යනු විධිසූත්‍රයි-කීය, වය යනු පදයි.

සබ්බතො, සියලු බාහුන්කෙරෙන් පරව; කී ව, කීප්‍රත්‍යයද වේ.

බරුදිති රමෙමා. 533

යනු විධිසූත්‍රයි-බරුදිතිය, රමෙමාය යනු පදයි.

බරුදිති, බර බාරණ යනාදි බාහුන් කෙරෙන් පරව; රමෙමා, රමප්‍රත්‍යය වේ.

* * *

තසසිලාදිසු ආවිච්චි. 534

යනු විධිසූත්‍රයි-තසසිලාදිසුය, ආවිච්චිය, වය යනු පදයි.

තසසිලාදිසු, තවත් ලාදිසුයන්හි; (සියලු බාහුන්කෙරෙන් පරව) ආවිච්චි ව, ආවිච්චි යන මේ ප්‍රත්‍යයේද වෙත්.

තසසිලාදිසු-534**සද්දකුබ්බලමණ්ඩපරාදාදිති සු. 535**

යනු විධිසූත්‍රයි-සද්දකුබ්බලමණ්ඩපරාදාදිතිය, සුය යනු පදයි.

532 සබ්බතොණ්ඩුත්ථාච්චාති ඉතො සබ්බතොති වත්තමානෙ කීච ඉති සුතොතන කීප්‍රත්‍යයොති-සුබොධිකායං.

,, වග්ගණං පන යථා භාවකාරකෙ භාවෙවෙති අනියමෙත්ථා වුත්තත්තාය සබ්බබාහුති ආප්‍රත්‍යයො හොති ඵලං. කීප්‍රත්‍යයොති සම්ප්‍රේණිති-වචනසිලිට්ඨතාය වා වුත්තානති පි දට්ඨබ්බං, තෙනෙව පයොගෙන ජීනවචනසිලිට්ඨතං. නිපාතොපසන්නා යොජනබ්බාති දස්සෙතිති-නාහසෙ.

533 කම්මග්ගනණ්ණො භාවකමෙවසුතෙත්ථි වෙදියො අකතනරිපි හොතීති කාරකෙ රම්මපච්චයොති-රූපසිඤ්ඤං.**534** වග්ගණං පච්චයෙ සම්ප්‍රේණිති-නාහසෙ.

,, වසදෙත අත්තමානෙ පි ආති-රූපසිඤ්ඤං.

සබ්බතොණ්ඩුත්ථාච්චාති සුත්තොතො සබ්බතො ඉති වත්තමානෙති-සුබොධිකායං.

535 සද්දකුබ්බලමණ්ඩපරාදාදිති අත්ථො යෙසං නෙ සද්දකුබ්බලමණ්ඩපරාදාදිසු විත සරූපානමෙකසෙසවසකිනති. එකස්සා තිසද්දස්ස ලොපං කතා ඉධ සද්දකුබ්බලමණ්ඩපරාදාදිති වුත්තානති-නාහ:

සඳුකුඩවල මණ්ඩපරුවාදීති-සඳු, ශබ්දපී ධාතුය; කුඩ, ක්‍රොධාපී ධාතුය; වල, වලනාපී ධාතුය; මණ්ඩප, මණ්ඩනාපී ධාතුය; රු වාදීති, රුවාදි ධාතුය යන මොවුන් කෙරෙත්; තසසීලාදිසු, තවජී ලාදූපීයන්ති; සු, සු ප්‍රත්‍යය වේ.

තසසීලාදිසු-534

පාරදිගමිමනා රු. 536

යනු විධිසුත්‍රයි-පාරදිගමිමනාය, රුය යනු පදයි.

පාරදිගමිමනා, පාරශබ්දදීන් කෙරෙත් පරවු ගමු ධාතුසුකෙරෙත්; තසසීලාදිසු, තවජී ලාදූපීයන්ති; රු, රු ප්‍රත්‍යය වේ.

තසසීලාදිසු-534

රු-536

භික්කාදිනො ව. 537

යනු විධිසුත්‍රයි-භික්කාදිනොය, වය යනු පදයි.

භික්කාදිනො ව, භික්ක යාවනො යනාදි ධාතුන් කෙරෙත්ද; තසසී ලාදිසු, තවජී ලාදූපීයන්ති; රු, රු ප්‍රත්‍යය වේ.

තසසීලාදිසු-534

ගනනාදිනං ණුකො. 538

යනු විධිසුත්‍රයි-ගනනාදිනංය, ණුකොය යනු පදයි.

ගනනාදිනං, ගන කිංසායං යනාදි ධාතුන්ගේ අනතයෙහි; තසසී ලාදිසු, තවජී ලාදූපීයන්ති; ණුකො, ණුකප්‍රත්‍යය වේ.

නු නිගහතිනං පදනෙන. 539

යනු විධිසුත්‍රයි-නුය, නිගහතිනංය, පදනෙනය යනු පදයි පදනෙන, පදනනයෙහිවූ; නු, නුකාරාගමය; නිගහතිනං, නිගහති තයට පැමිණේ.

සංගනඤ්ඤාය වා ගේ සො. 540

යනු විධිසුත්‍රයි-සංගනඤ්ඤායය, වාය, රේය, සොය යනු පදයි.

536 අනතභූ වෙදභූතාදිතිපි පාරගමිමනාරුති චතතබ්බේ ආදි ගතණො පාතතනා සිජ්ඣනාතිති දට්ඨබ්බාතිති-නායාසෙ.

537 වගනගණං රුප්පව්වයානුකඛසිණෙහිනති-නායාසෙ.

540 වාගනගණං සමපිණ්ඩනාත්ථං චිකප්පනාචං වා තෙන සංඝාතො තිපි සිඛං ගොති-රුපසිඛයං.

„ ගතසෙසවායං සො ගොති අභිධානානුරූපතො අසංපුර්ණො ව ගේ තෙන පටිසෙසාතිපි සිජ්ඣනාතිති-රුපසිඛයං.

සංඝනඤ්ඤායවා, සං යන්න උපපදකොට ඇති හන ධාතුහු කෙ
රෙන්නද (අවශේෂ ධාතුහු කෙරෙන්නද;) රෙ, රප්‍රත්‍යය වේ; කො,
හන ධාතුහට ස්කාරදේශද වේ.

රමභි රහොනා ගදි නො. 541

යනු විධිසූත්‍රයි-රමභිය, අනෙතාය, රුදිය, නොය යනු
පදයි.

රමභි, රකාරානුබ්බප්‍රත්‍යයා පරකල්භි; අනෙතා, (ධාතුන්ගේ)
අන්තයද, රුදි, රකාරාදියද; නො, නොවේ; හෙවත් ලොප් වේ.

* * *

භාවකමෙසු තබ්බානියා. 542

යනු විධිසූත්‍රයි-භාවකමෙසුය, තබ්බානියාය යනු පදයි.
භාවකමෙසු, භාවකමී දෙක්භි; (සියලු ධාතුන් කෙරෙන් පරව);
තබ්බානියා, තබ්බ අතීය යනමේ ප්‍රත්‍යයෝ වෙත්.

භාවකමෙසු-542

ණො ව. 543

යනු විධිසූත්‍රයි-ණොය, වය යනු පදයි.
භාවකමෙසු, (සියලු ධාතුන් කෙරෙන් පරව) භාවකමීදෙක්භි;
ණො ව, ණ්‍ය ප්‍රත්‍යයද වේ.

භාවකමෙසු-542

කරමා රිවෙවා. 544

යනු විධිසූත්‍රයි-කරමාය, රිවෙවාය යනු පදයි.
කරමා, කර ධාතුහු කෙරෙන්; භාවකමෙසු, භාවකමී දෙක්භි;
රිවෙවා, රිව්වප්‍රත්‍යය වේ.

අනෙතා-541

ණොය-543

භුනොබ්බ. 545

යනු විධිසූත්‍රයි-භුනොය, අබ්බය යනු පදයි.

542 යොග චිත්තානා අඤ්ඤාචාරිති-රූපසිඤ්ඤා.

543 වගගතණෙන ඤාත්‍යන්තති ආදිසු තත්‍යඥාච්චයොවාති-රූප:
,, වසඤ්ඤාගතණෙන තත්‍යඥාච්චයො හොති ඤානෙයංති-වුත්ති.
,, භාවකමෙසු තබ්බානියාති ඉතො භාවකමෙසු ඉතිව සංඝ
නඤ්ඤා වා රෙ කො න ඉතො මණ්ඩුකගතිතා වාතිව ණො වෙතිත
වතතනති-සුබොධිකාරං.

544 රිවෙවාති නොග චිත්තානා භුත භුතාපි රිව්වප්‍රත්‍යයොති-රූප

භූතො, භූමානුසු කෙරෙත් පරවු; ණ්‍යස්ස, ණ්‍ය ප්‍රත්‍යයට; අනෙත
න, ඛාචනාය හා එක්ව; අබ්බ, අබ්බ යනාදෙශ වේ.

අනොන-541

ණ්‍යස්ස-543

වදමදගමසුප්භරහාකාරදීභි ජ්‍යමමගගෙහස්සා හා රෙ වා. 546

යනු විධිසුත්‍රයි-වදමදගමසුප්භරහාකාරදීභි, ජ්‍යමම
ගගෙහස්සාය, හාරෙය, වාය යනු පදයි.

වදමදගමසුප්භරහාකාරදීභි, වද, වචනෙය; මද, උමමාදෙය; ගමු,
ගතිංස; සුප්, සොගෙය; ගරහ, නිශ්‍යංස යනාදි ඛානු හා ආකා
රනාඛානුය යන මොවුන්කෙරෙත් පරවු; ණ්‍යස්ස, ණ්‍ය ප්‍රත්‍යයට;
අනෙතන, ඛාචනාය හා එක්ව; වා, විකල්පයෙන්; ජ්‍ය මම ගග
ගෙහස්සා, ජ්‍ය මම ගග යන එසස යනමේ ආදෙශයෝ පිළිවෙළින්
වෙත්; හාරෙ, (ගරහඛානුහට) ගාර යනාදෙශද වේ.

නෙ කිවවා. 547

යනු සංඥ සුත්‍රයි-නෙය, කිව්වාය යනු පදයි.

නෙ, ඒ තබ්බාදි ප්‍රත්‍යයයෝ; කිව්වා, කිව්ව සංඥ ඇත්තෝ වෙත්.

අඤ්ඤ කිත්. 548

යනු සංඥ සුත්‍රයි-අඤ්ඤය, කිත්ය යනු පදයි.

අඤ්ඤ, (කිව්වප්‍රත්‍යයයන්ගෙන්) අන්‍යයෝ; කිත්, කිත්තම්
වෙත්.

භාවකමෙමසු-542

නානුදීභි සු. 549

යනු විධිසුත්‍රයි-නානුදීභි, සුය යනු පදයි.

නානුදීභි, නානුසම්භිමිති යනාදි ඛානුන් කෙරෙත් පරව; භාවක
මෙමසු, භාවකමෙම දෙකි; සු, සුප්‍රත්‍යය වේ.

සු-549

කතභුකරණපදෙසෙසු ව. 550

යනු විධිසුත්‍රයි-කතභුකරණපදෙසෙසුය, වය යනු පදයි.

546 වචනිතවිකාසත්ථායං වාසදෙය්‍යා-රූපසිතිං.

,, කාරගහනණෙන ජකාරෙහි-සුභොධිකායං.

550 වග්ගණං සම්පද්‍යාපාද්‍යාකාරකෙසුපි සුප්පච්චයො නොති
ති සම්ප්‍රණිඛිති-නාතසෙ.

,, වකාරෙන සම්පද්‍යාපාද්‍යනෙසුපිති-බාලාවතාරෙ.

කතානුකරණපද්ධතියෙහි ව, කතීතාය කරණය ආධාරය යනමේ අර්ථයන්හිද; යු, (සිංහල බාහුන් කෙරෙන්) යු ප්‍රත්‍යය වේ.

රහාදිතො ණ. 551

යනු විධිසූත්‍රයි-රහාදිතොය, ණය යනු පදයි.

රහාදිතො, රකාර හකාරාදීන් අනතකොටඇති බාහුන් කෙරෙන් පරවු; (අනාදෙශාදීන්ගේ දන්‍යතකාරය;) ණ, මුඛිත්‍ය ණකාරය වේ.

ඉති කිබ්බිබානකපෙස පඨමො කරොඩා.

ණාදයො තෙකාලිකා. 552

යනු පරිගාමාසූත්‍රයි-ණාදයොය, තෙකාලිකාය යනු පදයි.

ණාදයො, ණ ප්‍රත්‍යයාදීහු; තෙකාලිකා, තුන්කල් ඇත්තාහ.

සඤ්ඤායං දාමාතො ඉ. 553

යනු විධි සූත්‍රයි-සඤ්ඤායංය, දාමාතොය, ඉය යනු පදයි සඤ්ඤායං, සංඥවක් වාච්‍යකල්හි; දාමාතො, ද දාතෙය බා ධාරණෙය යන බාහු දෙදෙනා කෙරෙන් පරව; ඉ, ඉප්‍රත්‍යය වේ.

සඤ්ඤායං-553

භිකිව්වාසිටෙය්. 554

යනු විධිසූත්‍රයි-භිය, කිත්ය, වය, ආසිටෙය් යනු පදයි. ආසිටෙය්, ආශිංසනාථියෙහි; සඤ්ඤායං, සංඥවක් වාච්‍යකල්හි; භි, (බාහුන් කෙරෙන්) නිප්‍රත්‍යයද; කිත්ව, කිත්ප්‍රත්‍යයද වේ.

ඉජ්ඣිමනියවො වා. 555

යනු විධිසූත්‍රයි-ඉජ්ඣිමයංය, අභියවොය, වාය යනු පදයි. ඉජ්ඣිමයං, සත්‍රි ලිඛිතයෙහි; අභියවො, (බාහුන් කෙරෙන් පරව) අප්‍රත්‍යය නිප්‍රත්‍යය යුප්‍රත්‍යය යන මොහු; වා, විකල්පයෙන් වෙන්.

551 එතභ් ණොති වතතබ්බ අභිහන්තික නිද්දෙසවසෙන ණ ඉතිවුත්තනති-සු-නිද්දෙසෙ.

- ,, රහාදිතො පරසෙසථි නකාරසස අසමහවා,
- අනානිතාදි නසෙසව සාමම්භායං ණකාරතා
- ,, ආදිසද්දෙන රමිඅපඤ්ඤාදිනොපිති-රූපසිඛිතං.

553 සාවකමමාදි අධිකාරෙවායනති-රූපසිඛිතං.

554 වග්ගනණං දුතියථ පඨමිකොනථනති-නාසෙසෙ.

වා-ඉපිටිය-555

කරතො ජිවිස. 556

යනු විධිසුත්‍රයි-කරතොය, ජිවිසය යනු පදයි.

ඉපිටිය වා, සත්‍රිලිඛයෙහි හෝ සත්‍රිලිඛ නොවූවන්හි හෝ; කරතො, කරධාතුහු කෙරෙන්; (විකල්පයෙන්;) ජිවිස, ජිවිස ප්‍රත්‍යය වේ.

අතීතෙ තතචනතුතාචි-557

යනු විධිසුත්‍රයි-අතීතෙය, තතචනතුතාචිය යනු පදයි.

අතීතෙ, අතීතකාලයෙහි; තතචනතුතාචි, (සියලු බාතුන් කෙරෙන් පරව) තතචනතු තාචි යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ වෙත්.

අතීතෙ-557

භාවකමෙමසු න. 558

යනු විධිසුත්‍රයි-භාවකමෙමසුය, නය යනු පදයි.

භාවකමෙමසු, භාවකාරක කමකාරක දෙකෙහි; අතීතෙ, අතීත කාලයෙහි; (සියලු බාතුන් කෙරෙන් පරව) න, තප්‍රත්‍යය වේ.

න-558

බ්‍රුධගමාදිභේ කතතරි. 559

යනු විධිසුත්‍රයි-බ්‍රුධගමාදිභේය, කතතරිය, යනු පදයි.

බ්‍රුධගමාදිභේ, බ්‍රුධබොධිතෙය, ගමු ගතියංය යනාදී බාතුන් කෙරෙන්(එම අපිය ගැහෙණකල්හි;) කතතරි, කතී කාරකයෙහි; ත, තප්‍රත්‍යය (කාලත්‍රයෙහි) වේ.

557 ඉපිටියමගිතවො වාහි සුත්තතො වාහි අනුචක්‍යතො, සො ච වචස්සිත විභාසභෝ, නැමො, භුසත්තායං ඉච්චාදිති තසො පි න නො තති භුබාතුතො ච නචනතු තාචි නභොනතීති-සුබොධිකායං.

558 සබ්බිබාතුකි භාවකමෙමසු වා අතීතෙ කාලෙ තප්පච්චයො නො හි-භාවකමෙමසුන ඉති එස්ස භා ඉති සොගචිභාගෙන අබ්බිකරණභෝ දිසුපි තප්පච්චයො නොහි-"භාවකමෙමසු වා"හි බ්‍රහ්මියං වුත්තොන වා තතභණ්ණොස් තෙස්සවෙස්ස තප්පච්චයං සමුච්චෙහිති-සු-තිඥෙසෙ.

559 එස්සිති බ්‍රුධගමාදිභාසභේ කතතරිහි චනතුබෙබ්බි අචිභහ්නික නිඥෙසච්චෙසෙන නිරුත්තරිලකඛණෙන වා හි ලොපං කතො එචං වුත්තො තති දුඨ්ඨබ්බං.....සු-තිඥෙසෙ.

ආ, භාවකමෙමසුන ඉති ඉතො න ඉති චනතො, ජිතො ඉතාසබ්බි හි ඉති ච-බාබුතාහි අබ්බිකාරතො බ්‍රුධගමාදිති බාතුහිති ඥෙසෙන හි-සුබොධිකායං.

කතනරි-559

ජිනො ඉන සබ්බං. 560

යනු විබිසුත්තං-ජිනොය, ඉනාය, සබ්බංය යනු පදයි.
 ජිනො, ජි බාතුනු කෙරෙන්; සබ්බං, සියලු කාලයෙහි; කතනරි,
 කථිකාරකයෙහි; ඉන, ඉන ප්‍රත්‍යය වේ.
 ඉන-560

සුපතො ව. 561

යනු විබිසුත්තං-සුපතොය, වය යනු පදයි.
 සුපතො ව, සුපයයනො යනබාතුනු කෙරෙන් (කතීභාව දෙක්හි);
 ඉන, ඉන ප්‍රත්‍යය වේ.
 කතනරි-559

ජ්ඣද්දසුති ව. 562

යනු විබිසුත්තං-ජ්ඣද්දසුතිය, බය යනු පදයි.
 ජ්ඣද්දසුති, ජ්ඣශබ්ද දුශබ්ද සුශබ්දයන් කෙරෙන් පරව; (සියලු බා
 තුන් කෙරෙන්) කතනරි, කථිකාරකයෙහි; බ, බප්‍රත්‍යය වේ.
 කතනරි-559

ඉච්ඡෙසු සමානකතනුකෙසු නවෙතං ව. 563

යනු විබිසුත්තං-ඉච්ඡෙසුය, සමානකතනුකෙසුය, නවෙ
 තං යනු පදයි.
 සමානකතනුකෙසු, සමාන කතී ඇත්තාවූ හෙවත් එක කතීකවූ;
 ඉච්ඡෙසු, ජ්‍යෙෂ්ඨයන් හැඟෙණිකල්හි; නවෙතං, (සියලු කල්හි
 සියලු බාතුන් කෙරෙන්) නවෙතං යන ප්‍රත්‍යය දෙක; වා, වික
 ලයෙහි; කතනරි, කථිකාරකයෙහි වෙත්.

560 ජිනො ඉනාගිති සාමඤ්ඤාන අවච්ඡා සබ්බංගි වුත්තවච
 නං කාලන්තයෙ වා කාලවයෙ වා එකකාලෙ වා කාලං අනාමිසිකා
 වා ගොගිති ඤාපෙගිති-සු-නිදද්දසං.

561 වග්ගණං ඉනග්ගණංනු ඝට්ඨණත්තං-නායසෙ.

562 කතනරිග්ගණණමිභානුවත්තනෙගි-නායසෙ.

563 “නවෙතං වා”ගි යොගවිභාගෙන නදත්තිරියාය ව, නෙව
 කීතනාකතනරි නොනාගිති-රූපසිතිං.

„ වාග්ගණං දුතියපච්චය සමපිණ්ණත්තං.....තො කරොති
 ඉසාව ඉච්ඡති අගමෙත්ථි සමානකතනුකතාගි-නායසෙ.

„ වාසද්දසු ව සමුච්චයනා නායෙවපච්චයො ව හොගිති-නවෙතං
 පච්චයා කතනරිති මහාරූපසිතිං වුත්තං, බාහුලුචුත්තං නවෙච,
 කත්ථි කමෙච්චි තං හොගිති ඤායෙගිති-සුබොධිකායං.

තුං-563

අරහස්සකාදිසු ව. 564

යනු විබිසුත්‍රයි-අරහස්සකාදිසුය, වය යනු පදයි.
අරහස්සකාදිසු ව, සුදුසුය හැකිය යනාදි අර්ථයන්හිද; තුං, (සියලු
බාහුන් කෙරෙන්) තුං ප්‍රත්‍යය වේ.

තුං-563

පත්තවචනෙ අලම්බෙසු ව. 565

යනු විබිසුත්‍රයි-පත්තවචනෙය, අලම්බෙසුය, වය යනු
පදයි.
අලම්බෙසු ව, අලංශබ්දයාගේ අර්ථයන්හිද; පත්තවචනෙ, ප්‍රාදානවච
නය ඇතිකල්හි; තුං, (සියලු බාහුන් කෙරෙන්) තුං ප්‍රත්‍යය වේ.

පුබ්බකාලෙකකතතුකානං තුනකානකා ව. 566

යනු විබිසුත්‍රයි-පුබ්බකාලෙකකතතුකානංය, තුනකාන
කාය, වාය යනු පදයි.
පුබ්බකාලකතතුකානං, පූර්වක්‍රියාවකට සමාන කණිනා
ඇත්තාවූ බාහුන් අතුරෙන් පූර්වක්‍රියාවෙහි පවත්නා බාහුනු කෙ
රෙන් පරව; තුන කාන කා, තුන කාන කා යනමේ ප්‍රත්‍යයෝ;
වා, විකල්පයෙන් වෙන්.

භාව-කම-558

කතතු-563

වත්තමානෙ මානනා. 567

564 වසඥාන කාලසමය වෙලාදිසුපිති-රූපසිඤ්ඤා.

,, වග්ගනණං නවෙග්ගනණං නිවත්තනාචිතති-නායසෙ.

,, ඉතාදිසඥාන භාවනාදිසු හවිසුසතික්‍රියායං භොගනීති ඤා
නෙතති-සුබොධිකායං.

**566 වාසඥාය වච්චනිත විභාසනා තුනාපචාරියො කඤ්චියෙව
භවතිති-රූපසිඤ්ඤා.**

,, වාකාරොති නිනාකතකුකෙසුපි වදනනීති-බාලාවනාරො.

**567 මානඅත්තාපචාරියානං වෙච්චි පරසමඤ්ඤාපයොගෙති පරසම
ඤ්ඤාවසෙන පරසපදග්ගනො පදසඤ්ඤානා නාදිසු විඤ්ඤානො
සුචි චිකරණාපචාරියා භවතිති-නෙතෙව මානාපචාරියො "අත්තනො
පදාති භාවෙ ව කමමනී"ති භාවකමමසුපි භොගි-නායෙ ව අත්තනො
පදාති පරස පදග්ගනති කචි අත්තාපචාරියාදෙසො වාහි-රූපසිඤ්ඤා.**

,, චුබ්බමාදිනො කතනරිතිවත්තනෙ, කිත්සඤ්ඤාව, තසමා කතන
රිවත්තනං මානනානං විනතවුපි සාධාරණං පුබ්බකාලාදිනො වා
ඉතිව වත්තනෙ, සො වාසඥො ව චච්චනිත විභාසෙති, තසමා විභාසා
ජිනවචනානුශේධනො මානො කමමනි භාවෙ ව වත්තනෙති-සුබො:

යනු විධිසූත්‍රයි-වත්තමානෙය, මානානාය යනු පදයි.

වත්තමානෙ, වච්චිමානකාලයෙහි; කතතුකමමහාවෙසු, කතී කමම හාව යන කාරකත්‍රයෙහි; මානානා, (සිංහල ධාතුන් කෙරෙන් පරව) මාන අනා යනමි ප්‍රත්‍යයයවෙන්; කතී කමම හාව යන කාරක තුණෙහි මාන ප්‍රත්‍යයද කතී කාරකයෙහිම අනාප්‍රත්‍යය යද වේ.

සාසාදිති රණු. 568

යනු විධිසූත්‍රයි-සාසාදිතිය, රණුය යනු පදයි.

සාසාදිති, සාස අනුසිට්ඨියං යනාදී ධාතුන් කෙරෙන්; රණු, රණු ප්‍රත්‍යය වේ.

පාදිතො රිතු. 569

යනු විධිසූත්‍රයි-පාදිතොය, රිතුය යනු පදයි.

පාදිතො, පා පාලනෙ යනාදී ධාතුගණයා කෙරෙන්; රිතු, රිතු ප්‍රත්‍යය වේ.

රිතු-569

මානාදිති රතු. 570

යනු විධිසූත්‍රයි-මානාදිතිය, රතුය යනු පදයි.

මානාදිති, මානපුරුසං යනාදී ධාතුන් කෙරෙන් පරව; රතු, රතු ප්‍රත්‍යය වේ; රිතු, රිතු ප්‍රත්‍යයද වේ.

ආගමාතු කො. 571

යනු විධිසූත්‍රයි-ආගමාය, තුකොය යනු පදයි.

ආගමා, ආ යන උපසර්ග සුචිකොට ඇති ගමු ධාතුනු කෙරෙන්; තුකො, තුකප්‍රත්‍යය වේ.

ගමා-571

හබ්බෙ ඉක. 572

යනු විධිසූත්‍රයි-හබ්බෙය, ඉකය යනු පදයි.

හබ්බෙ, හව්‍යාථියෙහි; හබ්, ගමුධාතුනු කෙරෙන්; ඉක, ඉක ප්‍රත්‍යය වේ.

ඉති කිබ්බිධානකප්පෙ දුතියො කණොඩා.

පච්චයා දනිට්ඨා නිපාතනා සිජ්ඣනනි. 573

යනු විබිසුත්තං-පච්චයාය, අනිට්ඨාය, නිපාතනාය සිජ්ඣනනි යනු පදයි.

අනිට්ඨා, සුත්තයන්ගෙන් නිෂේධන නොවූ; පච්චයා, ප්‍රත්‍යයෝ; නිපාතනා, නිපාතනයෙන්; සිජ්ඣනනි, සිද්ධිවෙන්.

සාසදිසනො නස්ස ටිට්ඨා ව. 574

යනු විබිසුත්තං-සාසදිසනොය, නස්සය, ටිට්ඨාය, වය යනු පදයි.

සාසදිසනො, සාසුඅනුසිට්ඨිං, දිසපෙකකිණේ යන බාහුන් කේ රෙත් පරවු; නස්ස, තප්‍රත්‍යයට; ටිට්ඨා ව, ටිට්ඨ යනාදෙයද වේ. නස්ස-574

සාදිසනාපුච්ඡන්තඤ්ඤානංසාදිති ටිට්ඨා. 575

යනු විබිසුත්තං-සාදිසනාපුච්ඡන්තඤ්ඤානංසාදිති, ටිට්ඨාය යනු පදයි.

සාදි, බාහුනනවු ආදි බ්‍යඤ්ඤානං. සතිතවු; සනා, සකාරානාබාහුය; පුච්ඡ, පුච්ඡ සමුපුච්ඡනෙ යන බාහුය; තඤ්ඤ, තඤ්ඤ අවමඤ්ඤානෙ යන බාහුය; නංසාදිති, නංසාදිති යනමේ ආදි බාහුන් කේ රෙත් පරවු; නස්ස, තප්‍රත්‍යයට; ටිට්ඨා, ටිට්ඨ යනාදෙය වේ.

නස්ස-574

සාදිනා-575

වසනො උඤ්ඤ. 576

යනු විබිසුත්තං-වසනොය, උඤ්ඤ යනු පදයි.

වසනො, වස බාහුනු කෙරෙන් පරවු; සාදිනා, ආදි බ්‍යඤ්ඤානං සතිතවු; නස්ස, තප්‍රත්‍යයට; උඤ්ඤ, උඤ්ඤාදෙය වේ.

573 එළු නිපාතනං නාම අසමප්‍රත්‍යං සමාපෙති, සමප්‍රත්‍යං නිවාරෙහිති-නාතසෙ.

574 වසඤ්ඤා නිසං ටිට්ඨි ව-දිසනො කිව්වකාරස්ස හං නාදිනා ඤ්ඤ රට්ඨි රට්ඨි රට්ඨි ආදෙසා ව භොනනිති-රුපසිති.

„ වසඤ්ඤානනෙත කිව්වකාරස්ස හං පච්චයස්ස ව රට්ඨි රට්ඨි රට්ඨි ආදෙසා භොනනිති-වුත්ති.

575 හංසස්ස සතිපි සත්‍යතනා ප්‍රකාශනං කිව් ටිට්ඨාදෙසස්ස අති වචනා දීපනං, තෙන විද්ධිතො උතුසෙතාති ආදිසු න භොනිති-රුපසිති.

„ ආදිග්‍රහණෙන අඤ්ඤාති බාහුති නාමවයස්ස ව සපාදිවසඤ්ඤානෙත ටිට්ඨාදෙසො භොනිති-වුත්ති.

තෙ-574

වසස්ස-576

වසස්ස වාචු. 577

යනු විබිසුත්තං-වසස්සය, වාය, උය යනු පදයි.

වසස්ස, වසධානුහුගේ; වසස්ස, වකාරයට; තෙ, තප්පත්තයා පරකල්භි වා, විකල්පයෙන්; උ, උකාර දෙය වේ.

තස්ස-574

බසිහහෙති බසා ව. 578

යනු විබිසුත්තං-බසිහහෙති, බසාය, වය යනු පදයි.

බසිහහෙති, බකාරානා සකාරානා හකාරානා හකාරානා බා තුන් කෙරෙන් පරවු; තස්ස, තප්පත්තයට; බසා ව, පිළිවෙළින් බකාර සකාරදෙයයෝද වෙන්.

තස්ස-574

සාදිනා-575

හස්සනො ගො ව. 579

යනු විබිසුත්තං-හස්සනොය, ගොය, වය යනු පදයි.

සාදිනා, ආදිබ්‍යාසනා සතිතවු; හස්සනො, හස්ස අවමග්ගනො යන බානුහු කෙරෙන් පරවු; තස්ස, තප්පත්තයට; ගො ව, ගො දෙයද වේ.

තස්ස-574

භුන්දිනමගොනා නො වි ව. 580

යනු විබිසුත්තං-භුන්දිනංය, අනොය, නොය, විය, වය යනු පදයි.

භුන්දිනං, භුන්දි බානුන්ගේ; අනොය, අනායකෙම; නො, නො වේ ගෙවත් ලොප්වේ; තස්ස, තප්පත්තයට; විව, විකල්ප වේ.

577 තථි චකාරනමොච වා හොති නිබ්බිතතකාරෙ එවායනති-රු:

,, එථචි පච්ඡවකාරෙ මිසසකද්දසාපගමකරණථිං සන්ධිවසෙ නාගතොති-නාගසෙ.

,, වුති එථි චකාරනමොති-සු-නිද්දෙසෙ.

578 වග්ගනණං සාදිග්ගනණං නිවත්තනානිතති-නාගසෙ.

,, වග්ගනණං වාග්ගනණං නිවත්තනානිතති-සු-නිද්දෙසෙ,

579 වග්ගනණං සාදිග්ගනණං කුසිසිනානිතති-නාගසෙ.**580** වග්ගනණං දුග්ගිකාරිත සම්පිණ්ණනානිතති-සු-නිද්දෙසෙ.

තසා-574

අනෙකා }
නො-විව } -580

වච වා වු. 581

යනු විධිසූත්‍රය-වචය, වාය, වය, උය, යනු පදයි.

වච, වචධානුසූත්‍රය; ව, වකාරය නෙම; වා, විකල්පයෙන්; උ, උකාරදෙය වේ; අනෙකා, ධාවනනවු වකාරයද; නො, නොවේ හෙවත් ලොප්වේ; තසා, තප්‍රත්‍යයට; විව, විවිද වේ.

තසා-574

අනෙකා }
නො-විව } -580

ගුපාදිනං ව. 582

යනු විධිසූත්‍රය-ගුපාදිනංය, වය යනු පදයි.

ගුපාදිනං ව, ගුප ගොපනෙ යනාදි ධාතුන්ගේද; අනෙකා, අනන්‍ය නෙම; නො, නොවේ හෙවත් ලොප්වේ; තසා, තප්‍රත්‍යයට; විව, විවිද වේ.

තසා-574

අනෙකා-නො-580

තරුදිති ඉණණා. 583

යනු විධිසූත්‍රය-තරුදිතිය, ඉණණාය යනු පදයි.

තරුදිති, තර තරණෙ යනාදි ධාතුන් කෙරෙන් පරවු; තසා, තප්‍රත්‍යයට; ඉණණා, ඉණණාදෙය වේ; අනෙකා, ධාවනනවු බසඤ්ඤාය නෙම; නො, නොවේ හෙවත් ලොප් වේ.

581 වාග්‍යනණමවධාරණං නෙකත්‍යාති නිපාතා, නෙතෙවිධ සබ්බං වුත්තං විධානං නිසන්ධං යෙව හොතිති-නාසංසෙ.

,, වචාති එත් අවිනතතිකතිඤ්ඤාසවසෙන ජට්ඨිලොපො-වුති එත් වකාරහො ජට්ඨිලොපඤ්ඤා උකාරහො සිලොපඤ්ඤාකත්‍යා සන්ති කකොති-රූපසිංහං චතුපදනති වුත්තං-ඤ්ඤාසෙපන සමාසං කත්‍යා තිපදනති වුත්තනති-සු-තිඤ්ඤාසෙ.

582 වග්‍යනණමවධාරණං විග්‍යනණානුකසිස්සනත්ඤ්ඤාති-නාසංසෙ.

,, එත් විග්‍යනණං අවධාරනත්ඤ්ඤා උපරිතිවත්තනත්‍යා විග්‍යන නානුකසිස්සනත්ඤ්ඤා හොතිති-සු-තිඤ්ඤාසෙ.

තසං-574

අනෙතා-නො-580

හිදදිතො ඉනනානන ඊණා වා. 584

යනු විධිසුත්‍රයි—හිදදිතොය, ඉනනානනඊණාය, වාය
යනු පදයි.

හිදදිතො, හිදවිදුරණේ යනාදි ධාතුන් කෙරෙන් පරවු; තසං,
තප්‍රත්‍යයට; වා, විකල්පයෙන්; ඉනනානන ඊණා, ඉනන අනන
ඊණ යනමේ ආදේශයේද වෙන්; අනෙතා, ධාතූන්හි බ්‍යඤ්ඤා
තෙම; නො, නොවේ; හෙවත් ලොප් වේ.

තසං-574

අනෙතා-නො-580

සුසපචසකතො කකකතා ව. 585

යනු විධිසුත්‍රයි—සුසපචසකතොය, කකකතාය, වාය යනු
පදයි.

සුස පච සකතො, සුස, සොයනෙය, පච පාකෙය, සක සාමන්වේය
යනමේ ධාතුන් කෙරෙන් පරවු; තසං, තප්‍රත්‍යයට; කකකතා ව,
කකකත යනමේ ආදේශයේද වෙන්; අනෙතා, ධාතූන්හි බ්‍යඤ්ඤා
තෙම; නො, නොවේ; හෙවත් ලොප් වේ.

තසං-574

අනෙතා-නො-580

පකකමාදිති නෙතා ව. 586

යනු විධිසුත්‍රයි—පකකමාදිති, නෙතාය, වාය යනු ශද්ධි.
පකකමාදිති, පකන උපසංහිතය පුළුකොට ඇති කමු ආදි ධාතුන්
කෙරෙන් පරවු; තසං, තප්‍රත්‍යයට; නෙතා ව, නොදෙශද වේ;
අනෙතා, ධාතූන්හි බ්‍යඤ්ඤා තෙම; නො, නොවේ; හෙවත්
ලොප් වේ.

584 වචනිත විභාසභාෂාං වාසද්දෙහි-රූපසිඛිතං.

,, වානිපදං කිමයං වුත්තං?—භික්‍ෂූ උපාදි භිද්ධාතුතො
තප්පවිමසෙ වාසද්දෙන නිවාරනතො ඉමිනා තප්පවිමසං ඉනන අ
නන ඊණා දෙසා නගොනනිති ඤාපනතං වානි පදං වුත්තනති-සු-ති

585 වසද්දෙන මුඛාදිතො කකාදෙසොති-රූපසිඛිතං.

,, නිපදමිදනති-නානසෙ.

,, එනි වග්ගතණෙන මුඛාදිතොකකකාදෙසො තොති අසං ඔමු
කුඛි, ඔමුකකා උපානණාති ආදිසුති-සු-තිද්දෙසෙ.

586 වසද්දග්ගතණං කිමයං? නෙ නෙවධාතුති න්‍යාවච්ඡෙසා නති
ආදෙසො තොති අනෙතාව නො නොතිති-වුත්තං.

,, සිහගතිසා, නිග්ගතණමනුවත්තනෙ, වසද්දෙන න්‍යාවච්ඡෙසා
නති ව තොතිති-රූපසිඛිතං.

තෙ-574
අන්තරා-580

ජනාදිනමානිකි ව. 587

ඔහු විධිසූත්‍රයි-ජනාදිනංස, ආය, නිමිතිය, වය ඔහු පදයි.
ජනාදිනං, ජන ජනතෙ යනාදි ධාතුන්ගේ; අන්තරා, අන්තරායට;
තෙ, තප්‍රත්‍යයා පරකල්පිද; නිමිති ව, නිප්‍රත්‍යයා පරකල්පිද; ආ,
ආකාරදෙය වේ.

තෙ-574
නො-580
වා-584
නිමිති-587

ගමබනහනරමාදිනමනො. 588

ඔහු විධිසූත්‍රයි-ගමබනහනරමාදිනංස, අනෙතාය ඔහු
පදයි.

ගමබනහනරමාදිනං, ගම්‍ර ගතිවති බහු අවදරණේ හන හිංසායං
රමු කිලායං යන මේ ආදි ධාතුන්ගේ; අනෙතා, අන්තරායතෙම;
තෙ, තප්‍රත්‍යයද; නිමිති, නිප්‍රත්‍යයද පරකල්පි; වා, විකල්පයෙන්;
නො, නොවේ, හෙවත් ලොප් වේ.

තෙ-574
නො-580
නිමිති-587
අනෙතා-588

587 සොගවිභාගෙනඤ්ඤායා පිති-රූපසිසිසං.

„ නිප්පදිවයෙ නකාපෙ සතිපි පුන නග්‍ගහණං පච්චිකතර නකා
පෙ පපෙ ධාතනතාස ආකාරදෙසනිවත්තනානි-සුබොධිකායං.

„ නිමිති කිමයං? අඤ්ඤායමිත්‍ර පච්චිකතෙ පපෙ ආකාරනිවත්ත
නානි-වුත්තියං.

588 පුන අත්තග්‍ගහණකරණං සිද්ධෙ සත්‍යාරම්‍හසානිවත්තරපි
ඤ්ඤපනතො නොග්‍ගහණානුචත්තනාතං විඤ්ඤපනානි-නාත:

„ ඉධ වාග්‍ගහණං මණ්ඩුකගතිකවසෙන අනුචත්තනි, සතිපි අනු
චත්තමානෙ අත්තග්‍ගහණෙ පුන අත්තග්‍ගහණං නොග්‍ගහණානු
කසිනායං, වාහි කිමයං වුත්තං? රමනෙතන්ද්‍ර සතිපි නිප්පදිවයෙ
පපෙ රමිබානිවත්තෙ පපෙ වාසඤ්ඤා නිවාරිතතා ඉමිනා අනෙතා
නො හොතිති ඤ්ඤපනායං වුත්තනි-සු-නිඤ්ඤෙය. 23

රකාරෙ ව. 589

යනු විධිසුත්‍රයි-රකාරෙය, වය යනු පදයි.

අනෙහා, ධාතනනමු; රකාරෙ ව, රකාරය නෙමේද; නෙ, නප්‍රත්‍යයා පරකල්කිද; නිමිති, නිප්‍රත්‍යයා පරකල්කිද; නො, නොවේ, හෙවත් ලොප් වේ.

තෙ-574

නිමිති-587

අනන්‍ය-588

ආපානමිථ ව. 590

යනු විධිසුත්‍රයි-ආපානංය, ඉර්ථය, වය යනු පදයි.

ආපානං, ආ පා යන ධාතු දෙදෙනාගේ; අනන්‍ය, අනන්‍යය; නෙ, නප්‍රත්‍යයා පරකල්කිද; නිමිති, නිප්‍රත්‍යයා පරකල්කිද; ඉර්, (පිළිවෙළින්) ඉකාර ඊකාර දෙයකින් වෙන්.

තස්ස-574

නිසං-587

භානෙනති හො හස්ස ලො වා අදහනභානං. 591

යනු විධිසුත්‍රයි-භානෙනතිය, හොය, හස්සය, ලොය, වාය, අදහනභානංය යනු පදයි.

භානෙනති, හකාරානා ධාතූන් කෙරෙන් පරමු; තස්ස, නප්‍රත්‍යය වද; නිසං, නිප්‍රත්‍යය වද; හො, හකාර දෙය වේ; හස්ස, (ධාතනන) හකාරය ව; වා, විකල්පයෙන්; ලො, ලකාර දෙය වේ; අදහනභානං, දහ නහ යන ධාතු සමූහය ව නොවේ.

ඉති කිංචිධානකස්ස හතිසො කණේඛා.

589 වග්ගහණං නොග්ගහණානුකම්පිණත්තති-නායසෙ.

590 වග්ගහණං දුතිසාදෙසං සමපිණේඛතිති-නායසෙ.

„ වසදෙදා අඤ්ඤාපි කම්පිති-රූපසිඤ්ඤං.

591 එත්ථ කිංචාපි හස්ස ලො වාහි අනිගමෙකා වුත්තං-නථාපි භානෙනති ලොති අවකා භානෙනති හොති වුත්තත්තා ධාතනනං සොච හොතිති දට්ඨාබ්බිතති-නායසෙ.

„ අදහනභානමිති කිමථං වුත්තං? දඬුසා, සනාදොගානදිසු සුග්ගි නොපවිච්ඡෙද අදහනභානං දහනභවජ්ජානං ධාතූනං අභාවා ඉමනා නාපවිච්ඡෙද හකාරදෙසො න හොති, හකාරස්ස ව ලො න හොතිති සද්ධනං වුත්තනති-සු-නිග්ගුසෙ.

අනායාස-588

ණමහි රඤ්ජයා ඡේ භාවකරණෙසු. 592

යනු විධිසුත්‍රයි-ණමහිය, රඤ්ජයාය, ඡේය, භාවකරණෙසු යනු පදයි.

ණමහි, ණප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; රඤ්ජයා, රඤ්ජ බාතුහුගේ; අනායාස, අනාච්ඡි ඤ්ජකාරයට; භාවකරණෙසු, භාවකරණ විෂයෙහි; ඡේ, ජකාරදෙය වේ.

ණමහි-592

හනායා සාතො. 593

යනු විධිසුත්‍රයි-හනායාය, සාතොය යනු පදයි.

හනායා, හනබාතුහට; ණමහි, ණප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; සාතො, සාන යනාදෙය වේ.

හනායා-593

වධො වාසබ්බන්. 594

යනු විධිසුත්‍රයි-වධොය, වාය, සබ්බන්ය යනු පදයි.

හනායා, සියලුම හනබාතුහට; සබ්බන්, සෑමතන්හි; වා, විකල්පයෙන්; වධො, වධාදෙය වේ.

ණමහි-592

ආකාරනානමාසො. 595

යනු විධිසුත්‍රයි-ආකාරනානංය, ආයොය යනු පදයි.

ආකාරනානං, ආකාරනා බාතුන්ට; ණමහි, ණප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; ආයො, ආයාදෙය වේ.

ණමහි-592

පුරසමුපපජිති කරෙතිස්ස බබ්බ වා නප්පච්චයෙසු ව. 596

යනු විධිසුත්‍රයි-පුරසමුපපජිතිය, කරෙතිස්සය, බබ්බය, වාය, නප්පච්චයෙසුය, වය යනු පදයි.

පුරසමුපපජිති, පුරසංඋපපජි යන නිපාතොපසඨියන් කෙරෙන් පරවු; කරෙතිස්ස, කරබාතුහට; නප්පච්චයෙසු ව, නප්‍රත්‍යයන් පරකල්හිද; ණමහි, ණප්‍රත්‍යයා පරකල්හිද; වා, විකල්පයෙන්; බබ්බ, බබර යන ආදෙයෙන් වෙන්.

592 ණමහි රඤ්ජයා කරණෙ ජාදෙසයා පිබානතො,

අකහාරජි විඤ්ඤායෙන කාරණෙ ණයා සමහවොති-රූප:

„භාවකරණෙසු නිමත්ථං? රබ්බොති එථ සතිපි ණප්පච්චයෙ පරෙ රබ්බබාතුමහි භාවකරණානං අභාවා ඉමිනා වුත්තපිබානං න භොතිති ඤ්ජනාඨං වුත්තනති-සු-නිද්දෙසෙ.

596 ණප්පච්චයෙ සුති බ්‍රව්වනනිද්දෙසෙන තුං කාදිසුපිති-රූප:

„ණගහනණමිභානුචත්තනෙ, වගහණං නදනුකඤ්ඤානිති-නානෙය.

වා-කරෙතිය-596

තවෙනුනාදිසු කා. 597

යනු විසිසුත්‍රයි-තවෙනුනාදිසුය, කාය යනු පදයි.

තවෙනුනාදිසු, තවෙනුනාදිප්‍රත්‍යයන් පරකල්‍යානී; කරෙතිය, කර
බාතුහට; වා, විකල්පයෙන්; කා, කායනාදෙය වේ.

වා-596

ගමබන්තනාදිනං තුංතබ්බාදිසු න. 598

යනු විසිසුත්‍රයි-ගමබන්තනාදිනංය, තුංතබ්බාදිසුය, න ය
යනු පදයි.

ගමබන්තනාදිනං, ගමු බහු ගත යනමේ ආදි බාහුන්ගේ අන්ත
යට; තුං තබ්බාදිසු, තුං තබ්බාදිප්‍රත්‍යයන් පරකල්‍යානී; වා, විකල්ප
යෙන්; න, නිකායාදෙය වේ.

වා-596

සබ්බෙති තුනාදිනං සො. 599

යනු විසිසුත්‍රයි-සබ්බෙතිය, තුනාදිනංය, සොය යනු
පදයි.

සබ්බෙති, සියලු බාහුන් කෙරෙන් පරවු; තුනාදිනං, තුනාදිප්‍රත්‍ය
යන්ට; වා, විකල්පයෙන්; සො, සකාරාදෙය වේ.

වා-596

තුනාදිනං-599

චන්තනෙති රචමං. 600

යනු විසිසුත්‍රයි-චන්තනෙතිය, රචමංය යනු පදයි.

චන්තනෙති, චකාර නකාරයන් අන්තකොට ඇති බාහුන් කෙ
රෙන් පරවු; තුනාදිනං, තුනාදිප්‍රත්‍යයන්ට; වා, විකල්පයෙන්;
රචමං, රචනාදෙය වේ.

තුනාදිනං-599

597 ආදිසෙඤ්ඤාන තුං තුනා නා නබ්බෙසු වාති-රූපසිංහං.

600 රචමනති සොගමිභානෙතාඤ්ඤායමාපි-චචන්තමිභාසභො
යං වාසඤ්ඤාති-රූපසිංහං.

වාතිපදං කිමනි? භනනා නාදිසු සතිපි නිකායනා
බාහුමති වාසඤ්ඤාති චචන්තනා ඉමිනා වුත්තමිබානං නිකායනි
ඤ්ඤාතනිං [වාතිපදං] වුත්තනති-සු-නිසෙඤ්ඤා.

දිසා ස්වානස්වානලොපො ව. 601

යනු විධිසූත්‍රයි-දිසාය,ස්වානස්වාය, අනන්තලොපොය, වය
යනු පදයි.

දිසා, දිස ධාතුහුකෙරෙන් පරවු; නුනාදිනං, නුනාදිප්‍රත්‍යයන්ට;
ස්වාන ස්වා, ස්වාන ස්වා යන ආදේශයක වෙන්; අනන්තලොපො ව,
ධානිනනයට ලොප්ද වේ.

වා-596

නුනාදිනං-599

අනෙතනි-600

අනන්තලොපො-601

මහදහෙති මමය්‍යාජ්ඣනදාය ව. 602

යනු විධිසූත්‍රයි-මහදහෙති, මමය්‍යාජ්ඣනදාය, වය
යනු පදයි.

අනෙතනි, ධානිනනවු; මහදහෙති, මකාර හකාර දකාර හකාර
යන් කෙරෙන් පරවු; නුනාදිනං, නුනාදිප්‍රත්‍යයන්ට; වා, විකල්ප
යෙන්; මම ය්‍යා ජ්‍ය ඛා දාය ව, මම ය්‍යා ජ්‍ය ඛා දායෙය්‍යෙද
වෙන්; අනන්තලොපො, ධානිනනයට ලොප්ද වේ.

තදධිතසමාසකිතනා නාමංවානවේතුනාදිසු ව. 603

යනු විධිසූත්‍රයි-තදධිතසමාසකිතකාය, නාමංය, ඉවය,
අනවේතුනාදිසුය, වය යනු පදයි.

අනවේතුනාදිසු ව, තවේතුනාදි ප්‍රත්‍යයන් වජ්ජිත තන්තිද; තදධි
ත සමාස කිතකා, තදධිතය සමාසය කිතකය යන මොහු; නාමං
ඉව, නාමයවෙන් දැක්ක යුත්තාහ.

දුමනි ගරු. 604

යනු සංඥ සූත්‍රයි-දුමනිය, ගරුය යනු පදයි.

දුමනි, දෙදෙනෙකුගේ සමූහයවු අක්‍ෂරය පරකල්පි; හෙවත් සං
යොගාක්‍ෂරය පරකල්පි; ගරු, සුළුවු ප්‍රස්ථාක්‍ෂරය ගරු සංඥාවේ.

601 වග්ගහණං දුතියභි සමපිණ්ඩනභි-නාහසෙ.

**602 වග්ගහණං දුතියභි සමපිණ්ඩනභිං, වාග්ගහණානුකූලසිසින
භිසංචාරි-නාහසෙ.**

**603 වග්ගහණං අතදධිතසමාසකිතකනානං “ඉඤ්ඤමනො ආපා
වවතො”ති ආදිසු වුත්තආපාලවයාදිනානං සංගණනභි-නාහ:**

**604 අකරිවයසම්මි සො පුබ්බකම්මෙ සො ගරුකොච චතනිකේරි
ති අභිචාරි-නාහසෙ,**

ගරු-604

දිසො ම. 605

යනු සංඥ සුත්‍රයි-දිසොය, වය යනු පදයි.
දිසො ම, දිසිසාරතෙමෙද; ගරු, ගුරු සංඥ වේ.

අක්කරෙති කාරං. 606

යනු විධිසුත්‍රයි-අක්කරෙතිය, කාරංය යනු පදයි.
අක්කරෙති, අක්කරවාචි ශබ්දයන් කෙරෙන් පරව; කාරං, (සවාචී යෙති) කාරප්‍රත්‍යය වේ.

යථා ගමමකාරෙ. 607

යනු විධිසුත්‍රයි-යථාය, ආගමංය, ඉකාරෙය යනු පදයි.
යථා, යම් යම් පරිද්දෙකින්; ආගමං, පාලිපදනිපෙතනය වේද;
(එපරිද්දෙන්) නොහොත්, යථාගමං, ආගමවූ පරිද්දෙන්; ඉකාරෙය,
(සියලු බාහුන්කෙරෙන් සියලුප්‍රත්‍යයන් පරකල්භි) ඉකාරගම වේ.

තුනාදිසු-599

යථාගමං-607

දබානනතො යො කචි. 608

යනු විධිසුත්‍රයි-දබානනතොය, යොය, කචිය යනු පදයි.
දබානනතො, දකාරධකාරයන් අනන්‍යකාට ඇති බාහුන් කෙ
රෙන් පරව; යථාගමං, ආගමවූ පරිද්දෙන්; කචි, කිසිතැනෙක්හි;
තුනාදිසු, තුනාදිප්‍රත්‍යයන් පරකල්භි; යො, යකාරගම වේ.

ඉති කිබ්බිබානකපො මතුකො කණො.

607 යථා යෙන යෙන පකාරෙන ආගමං, පාලිපදං නිපපජ්ජති
තෙන තෙන පකාරෙන යථාගමං වා පාලිපයොගානුරූපං සබ්බිබා
හුති සබ්බිපච්චන්‍යසු ඉකාරගමො හොතිති-සු-නිද්දෙසෙ.

608 දබානනතොති කිමථං වුතං? ලභිභානනදිසු සතෙතසුපි
තුනාදිසු දබානනතො අපරත්තා ඉමිනා වුතතපිබානං නාහොතිති
ඤ්ඤාපනථං, කචිති කිමථං වුතං? උප්පාදෙභානනදිසු සතිපි තුනා
දිපතර දබාහුමති කචිසඤ්ඤා නිවාරිතත්තා ඉමිනා වුතතපිබානං,
නාහොතිති ඤ්ඤාපනථං වුතතති-සු-නිද්දෙසෙ.

නිගාහිතං සංයොගාදි නො. 609

යනු විධිසූත්‍රසි-නිගාහිතංස, සංයොගාදිය, නොය යනු පදසි.

සංයොගාදි, සංයොගයාගේ ආදිවූ; නො, නාකාරය නෙම; නිගාහිතං, නිගාහිතයට පැමිණේ

සබ්බස්ම ගෙ ගී. 610

යනු විධිසූත්‍රසි-සබ්බස්මය, ගෙය, ගිය යනු පදසි.

සබ්බස්ම, සෑම තන්ති; ගෙ, ගෙ යන බාහුව; ගී, ගීයනාදෙය වේ.

සබ්බස්ම-610

සදස්ස සිද්ධතං. 611

යනු විධිසූත්‍රසි-සදස්සය, සිද්ධතංය යනු පදසි.

සදස්ස, සද බාහුව; සබ්බස්ම, සෑම තන්ති; සිද්ධතං, සිද්ධව වේ.

සජස්ස සරස්සිට්ඨං. 612

යනු විධිසූත්‍රසි-සජස්සය, සරස්සය, ඉය, ට්ඨය යනු පදසි

සජස්ස, සජබාහුවුණේ; සරස්ස, සර්වයට; ට්ඨ, ට්ඨයනාදෙයයා පරකල්ති; ඉ, ඉකාරාදෙය වේ.

භවතුජානමනානං දෙ ට්ඨං. 613

යනු විධිසූත්‍රසි-භවතුජානංය, අනානංය, දෙය, ට්ඨය යනු පදසි.

අනානං, බාහුවනවූ; භවතුජානං, හකාර වග්ගිච්ඡාසංඝර්ෂණයට; දෙ, ධකාරයා පරකල්ති; දෙ, දකාරාදෙය වේ.

භවතුජානං }
අනානං } -613

ඛො ජිකාරෙ. 614

යනු විධිසූත්‍රසි-ඛොය, ජිකාරෙය යනු පදසි.

අනානං, බාහුවනවූ; භවතුජානං, හකාර වග්ගිච්ඡාසංඝර්ෂණයට; ජිකාරෙ, ජිකාරයා පරකල්ති; ඛො, ඛකාරාදෙය වේ.

611 එළු සුත්‍රවාරණයේ සිද්ධතානි භාවයවසෙන වුත්ත නති-සු-තිශ්ලෙස.

ගහස්ස සරණො වා. 615

යනු විබිසුත්‍රය-ගහස්සය, සරය, ණය, වාය යනු පදයි.
ගහස්ස, ගහබාහුගම; ණ, ණප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; වා, විකල්ප
යෙන්; සර, සරයනාදෙය වේ.

ණ-වා-615

දහස්ස දෙ ලං. 616

යනු විබිසුත්‍රය-දහස්සය, දෙය, ලංය යනු පදයි.
දහස්ස, දහ බාහුගම; දෙ, දකාරය නෙම; ණ, ණප්‍රත්‍යයා පර
කල්හි; වා, විකල්පයෙන්; ලං, ලකාරබවට පැමිණේ.

බාචනාස්ස ලොපො කම්මති. 617

යනු විබිසුත්‍රය-බාචනාස්සය, ලොපොය, කම්මති යනු
පදයි.
කම්මති, කම්ප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; බාචනාස්ස, බාහුගම අත්තයට;
ලොපො, ලොප් වේ.

කම්මති-617

විදනො උං. 618

යනු විබිසුත්‍රය-විදනොය, උංය යනු පදයි.
විදනො, විදබාහුගම අත්තයෙහි; උං, උංකාරගම වේ.
ලොපො-617

615 සර ඉති අවිහන්තිකනිද්දෙසවසෙන වුත්තං, “ලොපඤ්ච
නත්‍රාකාණ්”ති සුත්තෙන වා ඔකාරස්ස ලොපං අකාරගමඤ්ච කතං
වුත්තං-වාතිකිමභිං? භාෂානන්දිසු සතිපි නප්‍පච්ඡෙය පරෙ ගහබා
හුගම වාසඤ්ච නිවාරිතතා ඉමිනා වුත්තමිධානං නභොතිති ඤ
පනඤ්ච-සු-නිදෙසෙ.

616 වාති කිමභිං? පරිදනොනන්දිසු සතිපි දහබාහුස්ස දකාණ්
වාසඤ්ච නිවාරිතතා ඉමිනා වුත්තමිධානං නභොතිති ඤ
පනඤ්ච-සු-නිදෙසෙ.

617 “බාචනාස්ස”ති සාමඤ්ඤාන වුත්තතා සරස්ස නිවත්තන
භිං බ්‍රහ්මනස්සාති වුත්තනති-සු-නිදෙසෙ.

නමකරනමනානං නිසුනාගමි. 619

යනු විධිසුත්‍රයි-නමකරානං, අනානං, නය, ඉසු
තතතමිතිය යනු පදයි.

අනානං, ධාතනනු; නමකරානං, නකාර මකාර කකාර රකා
රයන්ට; ඉසුතතතමිති, ඉකාරයෙන් යුක්තවූ තප්‍රත්‍යයා පරකල්පි
ලොපො, ලොපය තෙම; න, නොවේ.

න කගතනං චජ් ඤ්චමිති. 620

යනු විධිසුත්‍රයි-නය, කගතනං, චජ්, ඤ්චමිතිය, යනු
පදයි.

ඤ්චමිති, ඤ්චප්‍රත්‍යයා පරකල්පි; චජ්, චකාර ජකාරයෝ; කග
තනං, කකාර ගකාරමචට; න, නොපැමිණෙත්.

අනාසං-619

කරසං ච නගතං තුසමි. 621

යනු විධිසුත්‍රයි-කරසං, චය, තතනං, තුසමිං යනු
පදයි.

කරසං, කරධාතුහුන්; අනාසං ච, අනනවූ රකාරයටද; තුසමිං,
තුප්‍රත්‍යයා පරකල්පි; තතනං, තකාරමච වේ.

අනාසං-619

කරසං } -621
තතනං }

619 ඉකාරසුතෙන ආගමිකාපරෙන සුතෙන නාපච්චයෙ පරෙ ධාතී
නානං නකාර මකාර කකාර රකාරානං ලොපො නභොතිති ආග
මිකාපරෙන සහ නාපච්චයෙ පරෙති අභිප්‍රායො ඉදං හි සුතනං සාස
දිසතො නසං ජිවෙයා ච, භුජ්දිනමනෙනා නො මි ච, ජනාදින
මානිමිති ච, ගමඛනනනරමාදිනමනෙනාති ඉමාති සුතනාති පරි
සෙබෙති-ඉසුතත්තමිතිති තිමත්? ගනොත්තාදිසු සනෙනසුපි නාප
ච්චයෙසු පරෙසු නමකරද්ධාතීනෙනසු ඉසුතතපච්චයෙසු අභාවා
ඉමිනා වුත්තවිධානං න භොතිති ඤ්චපනානිති-සු-තිදෙදුසෙ.

620 එච් පුන තකාරග්ගතණං උපරි නිවත්තනානිති-සු-තිදෙදු:

621 වසදෙදුන භරදිනං වාති-රුපසිතිං.

,, වසදුග්ගතණමවධාරණත්ඤ්චාති-නාතසෙ.

,, වග්ගතණන භරදිනඤ්ච රකාරදිකසං තතනං අවුත්තනාපච
න සමුච්චිනොති, යථා භරතිති භතනා, ජිද්දිති ජෙත්තා, දදුතිති
දුත්තා, වකඛිති චතනා ඉච්චාදිති-සු-තිදෙදුසෙ. 24

තුංතුනතබ්බෙසු වා. 622

යනු විධිසුත්‍රයි-තුංතුනතබ්බෙසුය, වාය යනු පදයි.
තුංතුනතබ්බෙසු, තුංප්‍රත්‍යය, තුනප්‍රත්‍යය, තබ්බප්‍රත්‍යය, යනමො
වුන් පරකල්හි; කරසා, කරධාතුහුගේ; අන්තසා, අන්තවු රකා
රයට; වා, විකල්පයෙන්; තන්තං, තකාරබ්බ වේ.

වා-622

කාරිතං විස ණානුබ්බො. 623

යනු අභිදේශ සුත්‍රයි-කාරිතංය, විසය, ණානුබ්බොය,
යනු පදයි.
ණානුබ්බො, ණකාරානුබ්බප්‍රත්‍යය නෙම; හෙවත් ලොප් ලබන්
නාවු ණකාරය ඇති ප්‍රත්‍යය නෙම; කාරිතං විස, කාරිතප්‍රත්‍යය
මෙන්; වා, විකල්පයෙන් දැක්කසුතුයි.

අනකා සුඤ්චිතං. 624

යනු විධිසුත්‍රයි-අනකාය, සුඤ්චිතංය යනු පදයි.
සුඤ්චිතං, සුප්‍රත්‍යය ඤ්චප්‍රත්‍යය යන දෙකට; අනකා, අන අක
යන ආදෙශදෙක වෙන්.

අනතානං-619

ණානුබ්බො-623

කභා චන්තං. 625

යනු විධිසුත්‍රයි-කභාය, චන්තංය යනු පදයි.
අනතානං, ධාතනනවු; චන්තං, චකාර ජකාර දෙකට; ණානුබ්
බො, ණකාරානුබ්බප්‍රත්‍යයා පරකල්හි; කභා, කකාර හකාරයේ
ආදෙශ වෙන්.

ඉති කිබ්බිධානකපො පඤ්චමො කණේධා.

623 ඉදං හි සුත්තං ජබ්බිබ්බෙසු අභිදේශෙසු කාරියාතිදේශසුග්ගානි
දට්ඨබ්බං-වානි කිමනි? උප්භුධරෙහනාදිය සහිත ණානුබ්බො පච්ච
යෙ වාසදෙදන නිවාරිතතා ඉමිනා වුත්තවිධානං නගොතිති සද්ධ
නානිදාන-සු-නිදෙසෙ.

කතනරි කිත්. 626

යනු නියම සූත්‍රයි-කතනරිය, කිත්ය සනු පදයි.
කතනරි, කතීතාකාරකයෙහි; කිත්, (කිත්ප්‍රත්‍යයෝ වෙත්.)

භාවකමෙසු කිව්වකතකතියා. 627

යනු නියම සූත්‍රයි-භාවකමෙසුය, කිව්වකතකතියාය
යනු පදයි.

භාවකමෙසු, භාවකාරක කමිකාරක දෙකි; කිව්වකතකතියා,
කතතායා කතායා චත්‍රත්‍යයායා ඇති ප්‍රත්‍යයයෝ වෙත්.

කතනරි-626

කමමති දුතියායං කෙනා. 628

යනු විධිසූත්‍රයි-කමමතිය, දුතියායංය, කෙනාය යනු පදයි.
කමමති, කමිකයෙහි; දුතියායං, විතියා විහතතිය ඇතිකල්හි;
කතනරි, කතීතාකාරකයෙහි; කෙනා, ධාතුන් කෙරෙන් පරව
කතප්‍රත්‍යය වේ.

බ්‍යාදිති මණි ම ච නො වා. 629

යනු විධිසූත්‍රයි-බ්‍යාදිතිය, මණිය, මය, වය, නොය, වාය
යනු පදයි.

බ්‍යාදිති, බිබ්‍යෙ ඝනාදි ධාතුන් කෙරෙන් පරව; මණි, මණිප්‍රත්‍යය
වේ; මව, (ඒ ප්‍රත්‍යය සමික) මකාරයටද; වා, විකල්පයෙන්; නො,
තකාරය වේ.

626 පරිභාසාසතනි-නායසෙ.

,, පරිභාසාසතනි දට්ඨබ්බතනි-සු-තිද්දෙසෙ.

628 නනුකමමති දුතියා විහතති හොති, අථ කසමා වුතතං “කමම
ති දුතියාය”තනි කමමකරණනිමිතතෙහිසු සතනමිතනදිනා කමම
තෙහි සතනමනදිනං විතිතතනා-අථ වා කමමති පඨමායපසුපලබ්භන
තො “කමමතෙහි දුතියා”ති දුතියා විහතති කමමතෙහි වුතතාති-නාන:

629 එහි මණිති පදනුබ්‍යෙකි කරණං “අඤ්ඤසු වා”ති ඉමිනා වුද්ධි
ඤ්ඤපතයං, ම ඉති ජට්ඨි ලොපො, අවිහතතික නිද්දෙසො වා, වගනන
ණං විසස්කාරයානං සමපිණ්ණතයං, මසු නො හොතිති සාමඤ්ඤ
නු වුසතනපි අදබාභුතො ව විකල්පෙන විඤ්ඤයතිති නෙන වාසද්දෙ,
වචනීතවිභාසතොති-සු-තිද්දෙසෙ.

,, අද බාභුපරසොච මකාරයා නකාරනා

තදඤ්ඤතො නහොනාසං වචනීතවිභාසතොති-රු-පසිඛියං.

ව්‍ය-629

සමාදිති එමා. 630

යනු විධිසූත්‍රයි-සමාදිතිය, එමාය යනු පදයි.
සමාදිති, සමු උප සමෙ යනාදී ධාතුන් කෙරෙන් පරව; වා, වික
ලායෙන්; එමා, එප්‍රත්‍යය මප්‍රත්‍ය දෙක වෙන්.

ගහස්සපබ්‍යසො වා. 631

යනු විධිසූත්‍රයි-ගහස්සය, උපබ්‍යසය, එය, වාය යනු
පදයි.
ගහස්ස, ගහධාතුහුගේ; උපබ්‍යස, උපබ්‍යසංඥකවූ අකාරයට; වා,
විකලායෙන්; එ, එකාරදෙය වේ.

මසුස්ස සුස්ස ච්ඡරචෙජරු. 632

යනු විධිසූත්‍රයි-මසුස්සය, සුස්සය, ච්ඡරචෙජරුය යනු
පදයි.
මසුස්ස, මසුධාතුහුගේ; සුස්ස, සුකාරයට; ච්ඡරචෙජරු, ච්ඡර චෙජ
ර යන ආදෙයදෙක වෙන්.

ච්ඡරචෙජරු-632

ආපුබ්බවරස්ස ව. 633

යනු විධිසූත්‍රයි-ආපුබ්බවරස්සය, වය යනු පදයි.
ආපුබ්බවරස්ස ව, ආකාරය පූර්වකාට ඇති වර බාහුවද; ච්ඡර
චෙජරු, ච්ඡර චෙජර යනමේ ආදෙයදෙක වෙන්.

630 කතාර් කිත් ඉති ඉතො කතාර් ඉති අනුව්‍යාසිකිතො
සමාදිති එමා ඉති සුත්තොනා සමු උපසම ඉවාදිති බාහුති එම ඉති
වෙපච්චො සිසුං-බ්‍යාදිති ඉවාදිතො වාසද්දස්සානුව්‍යාසිතො වාසද්ද
ස්ස ව සමුච්චොච්චනීන විභාසභීතොව අපාදුතොපි ම්‍යච්චොතො තො
තිති-සුඛොධිකාං.

,, නනු අනන්තර සුත්තො මනිනිථ්‍යච්චිතො අනුච්ඡායොනො සිජ්ඣති?
කසො ම්‍යච්චිතො ගතිතොති? න සිජ්ඣති, අනන්තර වුද්ධිඅභ්‍යාස
මත්පච්චයස්ස වුත්තොනා, යදි අනුච්ඡායොනාපච්චයචසෙන වුච්චොතො
දුමොනාදි පඨොගා සිසුං නස්මා තං නිවත්තොනාභිං පුනා ගතිතොති,
සුද්දස පනා තො ආදෙසනිවත්තොනාභිනති වුත්තං එවං සති වුද්ධි
විසෙසො නාභී විඨ දිස්සතිති-සු-නිද්දෙසො.

631 උපබාති අනාකඛරණො පුබ්බකඛරස්ස පරසමඤ්ඤාති-රූප:

633 වසඤ්ඤා ච්ඡරයාදෙසො වාති-රූපසිඛිතං,

අලකලසලෙහි ලයා. 634

යනු විධිසූත්‍රයි-අලකලසලෙහිය, ලයාය යනු පදයි.
අලකලසලෙහි, අල සාමන්තේය, කල සංඛ්‍යාතෙය, සල ගතිමතිය,
යනමේ ධාතුන් කෙරෙන්; ලයා, ල ප්‍රත්‍යය ය ප්‍රත්‍යය දෙක වෙන්.

කලසලෙහි-634

යාණලාණා. 635

යනු විධිසූත්‍රයි-යාණලාණා යනු එක පදයි.
කලසලෙහි, කල සල යන ධාතුදෙකින් පරව; යාණලාණා, යාණ
ලාණ යන ප්‍රත්‍යය දෙක වෙන්.

මථස්ස ඵස්ස ලො ව. 636

යනු විධිසූත්‍රයි-මථස්සය, ඵස්සය, ලොය, වය යනු පදයි.
මථස්ස, මථ විලෝප්‍රතෙ යන ධාතුහුගේ; ඵස්ස, ඵකාරයට; ලො ව,
ලකාරදෙසද වේ.

පෙසාතිසංගපත්තකාලෙසු කිව්වා. 637

යනු නියමසූත්‍රයි-පෙසාතිසංගපත්තකාලෙසුය, කිව්වාය
යනු පදයි.
පෙසාතිසංගපත්තකාලෙසු, පේස, නිසොගය; අතිසංග, හිවිසීමය;
පත්තකාලෙසු, කවසුත්තව ප්‍රාභකාලාරොචනය යනමේ අති
යන්ති; කිව්වා, කිව්වප්‍රත්‍යයේ වෙන්.

කිව්වා-637

අචස්සකාධම්මේණෙසු ඤී ව. 638

යනු විධිසූත්‍රයි-අචස්සකාධම්මේණෙසුය, ඤීය, වය යනු
පදයි.

636 වසඥන ලප්‍රාචාරයෝ වානි-රූපසිහියං.

,, වසඥග්ගණෙන ලනො කො වාගමො හොතිති-වුත්තියං.

637 පෙසනං නාම කත්තබ්බමිදං භවනාති ආණාපනං අප්පකිස
නං ව, අතිසංගොනාම කිමිදං මසා කත්තබ්බනති පුට්ඨස්ස වා පා
ණො න භත්තබ්බොති ආදිනා පටිපත්තිදස්සනාමිධෙන වා කත්තබ්බ
ස්ස අනුසංසු, පත්තකාලො සමපත්ත සමයො සො අත්තනො කිව්ව
කරණසමයමනුපපරික්ඛිට්‍යා න කරොති තස්ස සමයාණෙවනං, න
තථි අප්පකිසනමථිති-රූපසිහියං.

,, මිඛිසුත්තනති-සු-තිඥ්‍යේ.

638 වග්ගහණං කිව්වග්ගහණානුකඤ්ඤානති-නාගසෙ.

අවසානාධිකාරී, අවසායෙන් කවයුතු දෙය අඩවුණය
යනමේ අර්ථදෙක්සි; ණී ව, ණී ප්‍රත්‍යයද; කිව්ව, කිව්වප්‍රත්‍යයෝද
වෙත්.

අරහසකකාදිති නුං. 639

යනු විධිසුත්‍රයි-අරහසකකාදිති, නුං යනු පදයි.

අරහසකකාදිති, අභිභි සකසාභිදිත් හා යොගයෙහි; නුං, (සියලු
බාහුන් කෙරෙන් පරව) නුං ප්‍රත්‍යය වේ.

වජ්ජිති පබ්බජ්ජාදයො නිපව්වනො. 640

යනු විධිසුත්‍රයි-වජ්ජිති, පබ්බජ්ජාදයො, නිපව්වනො යනු
පදයි.

වජ්ජිති, වජ්ජ ගතිමිති යනාදි බාහුන්ගෙන්; පබ්බජ්ජාදයො, පබ්බ
ජ්ජාදි ශබ්දයෝ; නිපව්වනො, (ප්‍රත්‍යය ආදෙශ ලොප ආගම
නිෂේධ ලිඛනාදි විධියෙන් අභිධානවූ පරිද්දෙන්) නිපදවනු ලැ
බෙත්.

කම්මොපො ව. 641

යනු විධිසුත්‍රයි-කම්මොපො, ව යනු පදයි.

කම්මොපො ව, බාහුන් කෙරෙන් පරවූ කම්ප්‍රත්‍යයට ලොප්ද වේ.

සවජනං කභා ණානුබ්බෙ. 642

යනු විධිසුත්‍රයි-සවජනං, කභා, ණානුබ්බෙ යනු
පදයි.

ණානුබ්බෙ, ණකාරුණ්ණිකප්‍රත්‍යයා පුරකල්පි; සවජනං, වකාර
ජකාර සහිතවූ බාහුන්ගේ අනන්‍යවූ ඒ වකාර ජකාරයන්ට; කභා,
පිළිවෙළින් කකාර ගකාරදෙශයෝ වෙත්.

640 ආකහිනණොසනි-රූපසිතිසං.

,, ආදිසද්ද පනතභි පකාරථ වාචකොති-නානසෙ.

,, වජ්ජ ඉඤ්ඤ අඤ්ඤ සද්ද විද සජ්ජ පද හන ඉඤ්ඤ සද්ද සි බා වර කර
රූප පද රිච් කිත්‍ර කුච්ච මද්ද ලහ රද්ද නිර් අජ්ජ නිජ් ගමු සස රූප
පුච්ච මුභ වස කච් කච් තුද්ද විස පිංස මුද්ද මුභ සහ ධු නට නිති
නට් ඉවෙච්චමාදිති බාහුති උපසංගප්පව්වයාදිති ව පබ්බජ්ජාදයො
සද්ද නිපව්වනොති-වුත්තියං.

641 වග්ගනණං අනන්තරවුත්තච්චානුකම්පනති-නාන;

,, නිපදමිද්දනති-සු-නිසද්දසෙ.

නුද්දිති සුණ්‍යවූන මනානනකානනකා සකාරිතෙහි ව. 643

යනු විධිසුත්‍රයි-නුද්දිතිස, සුණ්‍යවූනං, අනානනකානනකාස, සකාරිතෙහිස, වස යනු පදයි.

නුද්දිති, නුදකෙබපෙ යනාදී ධාතුන් කෙරෙන්නද; සකාරිතෙහි ව, කාරිතප්‍රත්‍යයානන සහිතවූ ධාතුන් කෙරෙන්නද පරවූ; සුණ්‍යවූනං, සු ප්‍රත්‍යය ණවූ ප්‍රත්‍යය යන දෙකට; අනානනකානනකා, අන අනන අක අනනක යනමේ ආදෙශයෝ වෙත්.

ඉයතමකිඵසානමනාසුරෙ දිසං

කච්චි දුසස්ස ගුණං දෙ රං සකඛි ව. 644

යනු විධිසුත්‍රයි-ඉයතමකිඵසානං, අනාසුරෙස, දිසං ය, කච්චිස, දුසස්සස, ගුණංස, දෙස, රංස, සස, කඛිස, ජ්ඣ, (නොහොත් සකඛිස) වස යනු පදයි.

ඉයතමකිඵසානං, යහලද නහලදහා ඉම අවන කිං එත සමාන යහලයන්ට ආදෙශවූ ඉ ම කි ඵ ස යන මොවුන්ගේ; අනාසුරෙ, අනාසවරය නෙම; කච්චි, කිසිතැනෙක්හි; දිසං, දිසීයට පැමිණේ; දුසස්ස, දුසධාතුත්‍රයේ උකාරයනෙම; ගුණං, ගුණයට පැමිණේ; දෙ, දකාරය නෙම; රං, රකාරයට පැමිණේ; සකඛි ව, ධාතුනාවූ සකාරයට; ස කඛ ජ්ඣ යනමේ ආදෙශයෝද වෙත්.

ග්‍යාදිති මනිබුද්ධිසුත්තදිති ව කෙතා. 645

643 සකාරිතෙහි සුණ්‍යවූනං කාරියස්ස විධානනො,

කිච්චකිත්තමත්තෙවා ධාතුපච්චයෙහිපි චෙදිත්තො'ති-රූපසිති:

„ එහි වග්ගහණං වුත්තසමුච්චයහිං-තසමා නුද සුද ඉච්චව මාදිති ධාතුහි ව එඤ්චිති ආන ඉච්චවමාදිති සකාරිතෙහි ධාතුහි ව සුණ්‍යවූනං පච්චයානං අන ආනන අක ආනනකාදෙසා යථාසංඛ්‍යාං භොග්‍යානි කතන්තර ව භාවකරණෙසු වා ති-සු-තිදෙදසෙ.

644 වග්ගහණෙන නෙසමෙව සද්දානං ඉස ඉච්චවමාදිනමනො ව සරෙ කච්චි දිසමාහුති-වුත්තිසං.

„ ඉ ඉති ආදුකඛරෙන ඉමසද්දං සංගණතාති-ම ඉති ආදෙසෙන අමසද්දං-එ ඉති එතසද්දං-ස ඉති සමානසද්දං සංගණතාතිති-නාත:

„ එහි හි ඉ ඉති ඉමිනා ඉමසද්දං සංගණතාති-නම ඉති ඉමිනා අමස තුමස සද්දගණතාති-එ ඉති ඉමිනා එතසද්දං සංගණතාති-ස ඉති ඉමිනා සමානසද්දස්ස කාරියං සංගණතාතිති-සු-තිදෙදසෙ.

„ එකාදසපදමිදනති-නාතසෙ.

645 ඉධ මනාදසො ඉච්ඡතා සුඛි ආදසො ආදසොති-රූප:

යනු විධිසූත්‍රයි-භ්‍යාදිතිය, මහිබුද්ධිසූත්‍රදිතිය, ඵය, කෙතාය
යනු පදයි.

භ්‍යාදිති, භි භයෙ යනාදි ධාතුන් කෙරෙන්නද; මහි බුද්ධි සූත්‍රදිති ව,
මන ඤාණේ, බුධි බොධනේ, සුථ සුත්තං යනාදි ධාතුන් කෙරෙන්න
ද පරව; කෙතා, කතප්‍රත්‍යය වේ.

වෙපුසිදවචමුකුදභුහවාදිති ථුතතිමණිමා නිබ්බන්තො. 646

යනු විධිසූත්‍රයි-වෙපුසිදවචමුකුදභුහවාදිතිය, ථුතතිමණි
මාය, නිබ්බන්තොය, යනු පදයි.

වෙපුසිදවචමුකුදභුහවාදිති, -වෙපු, වෙපු කම්පනෙය; සි, සි සයෙය,
දව, දව දවනෙය; වමු, වමු උගතිරණෙය; කු, කර කරණෙය; ද,
ද දනෙය; භු, භුසත්‍යායංය, හු, හුදුතා දන හව්‍ය පදනෙසුය, ආ
දිති, යනමේ ආදි ධාතුන් කෙරෙන්න පරව; නිබ්බන්තො, නිව්වාත්තො
ථිසෙති; ථුතතිමණිමා, ථු තති මණිම යන ප්‍රත්‍යය තුණ වෙත්.

අකෙකාසෙ නමහානි. 647

යනු විධිසූත්‍රයි-අකෙකාසෙය, නමහිය, ආනිස යනු පදයි.
අකෙකාසෙ, ආකොසයක් හැගෙණකල්හි; නමහි, න් යන නිපාතය
උපපදව ඇතිකල්හි; ආනි, ධාතුන් කෙරෙන්න පරව ආනිප්‍රත්‍යය වේ.

එකාදිතො සක්ඛස්ස කඛතතං. 648

යනු විධිසූත්‍රයි-එකාදිතොය, සක්ඛස්සය, කඛතතංය යනු
පදයි.

එකාදිතො, එකශබ්දයින් කෙරෙන්න පරව; සක්ඛස්ස, සක්ඛි යන අභිසෙති;
කඛතතං, කඛතතං ප්‍රත්‍යය වේ.

සුතස්ස නිසෙසාණවානුචානුනුතබ්බණානා. 649

යනු විධිසූත්‍රයි-සුතස්සය, උතස්සය, ඔණවානුචානුනුත
බ්බණානාය යනු පදයි.

සුතස්ස, සුතශබ්දයාගේ; උතස්ස, උතයන්නව; ඔණවානුචානුනු
තබ්බණානා, ඔණ වාන උවාන උන උණබ උන ආ ආන යනමේ
ආදෙශයෙන් වෙත්.

646 කු ඉති නිපාතනතො. කරස්ස කුත්තනති-රුපසිඛිං.

647 අකෙකාසෙති කීමත්ථි? අගතිතොතතදිසු සතිපි න පටිසෙධ
සුතො අකෙකාසස්ස අභාවා ඉමිනා ආනිප්පව්වසො නතොගිති ඤා
පනාතී-තෙ තසා අගති, නගත්තබ්බාති-සු-නිද්දෙසෙ.

තරුණස්ස සුසු ව. 650

යනු විධිසුත්‍රයි-තරුණස්සය, සුසුය, වය යනු පදයි.
තරුණස්ස, තරුණ ශබ්දයට; සුසු ව, සුසු ආදේශද වේ.

සුවස්සවස්සවුමානුනා. 651

යනු විධිසුත්‍රයි-සුවස්සය, උවස්සය, උවුමානුනාය යනු පදයි.
සුවස්ස, සුවශබ්දයාගේ; උවස්ස, උවයන්නට; උවුමානුනා, උව
උව්‍යන උන උභය යනමේ ආදේශයෝ වෙත්.

කාලෙ වත්තමානානිතෙ ණවාදයො. 652

යනු විධිසුත්‍රයි-කාලෙය, වත්තමානානිතෙය, ණවාදයො
ය, යනු පදයි.

වත්තමානානිතෙ, වර්තමානය අතීතය යන; කාලෙ, කාලයෙහි
හෙවත් ක්‍රියාවහැරෙනකල්හි; ණවාදයො, ණ්‍යආදි ප්‍රත්‍යයෝ වෙත්.
කාලෙ-652

භවිස්සති ගමාදිති ණිසිණි. 653

යනු විධිසුත්‍රයි-භවිස්සතිය, ගමාදිතිය, ණිසිණිය යනු පදයි.
භවිස්සතිකාලෙ, අනාගතකාලය හැරෙනකල්හි; ගමාදිති, ගමු
ආදි ධාතූන් කෙරෙත් පරව; ණිසිණි, ණිසිණි යන ප්‍රත්‍යය දෙක
වෙත්.

කාලෙ-652

භවිස්සති-653

කිරියායං ණවුතවො. 654

යනු විධිසුත්‍රයි-කිරියායංය, ණවුතවොය යනු පදයි.
කිරියායං, ක්‍රියාථිපයෙහි; භවිස්සතිකාලෙ, අනාගතකාලයෙහි;
ණවුතවො, ණවු තු යන ප්‍රත්‍යය දෙක වෙත්.

කාලෙ-652

භවිස්සති-653

භාවවාචිමති වතුථි. 655

යනු විධිසුත්‍රයි-භාවවාචිමතිය, වතුථිය යනු පදයි.

650 වග්ගාණමයානිසතභාව ඤාපනාථිනති-නායසෙ.

652 එති වත්තසද්දෙ සභාවතො, තෙන වත්තමානසභාවෙ කා
ලෙහි අත්ථොති-සු-තිද්දෙසෙ.

653 ණකාර වුමථොති-රූපසිඤ්ඤං.

„භවිස්සතිහි ඉමිනා අනාගතකාලං ගණනාහි තෙන භවිස්සති
කාලභෙති වුත්තං, “තස්සිලාදිසුණ්ඩා චිට්‍යා”හි ඉමිනා හි සිද්ධ
පුනාරම්භගතතං අනාගතකාල-තිසම්භවං, එථ හි ණ්‍යප්පච්ඡෙදෙනෙව
සිද්ධාති, කසමා සිණ්ණචිට්‍යො වුත්තනාති? - උණාදිවිකරණං චිට්‍යා
නං චිට්‍යනභාවදීපනං. වුත්තනා එසනං පුනරුත්තිද්දෙසෙ සති
චත්තඤ්ඤාති-සු-තිද්දෙසෙ.

25

භාවචාරීම්හි, භාවය චාරිකාත්මක; භවික්ෂුහි කාලෙ, අනාගතකාලයෙහි; චතුර්ථි, චතුර්ථිවිභක්ති වේ.

කාලෙ-652
භවික්ෂුහි-653

කමමනි ණො. 656

යනු විධිසූත්‍රයි-කමමනිය, ණොය යනු පදයි.
කමමනි, කමමය උපපදව ඇතිකල්හි; භවික්ෂුහිකාලෙ, අනාගතකාලයෙහි; ණො, ණප්‍රත්‍යය වේ.

කාලෙ-652
භවික්ෂුහි-653
කමමනි-656

සෙසෙ ස්‍යනනුමානානා. 657

යනු විධිසූත්‍රයි-සෙසෙය, ස්‍යනනුමානානාය යනු පදයි.
සෙසෙ, සෙසාභියෙහි; හෙවත් අපරිසමාන්‍යාභියෙහි; කමමනි, කමමය උපපදව ඇතිකල්හි; භවික්ෂුහිකාලෙ, අනාගතකාලයෙහි; ස්‍යනනුමානානා, ස්‍යං නනු මාන ආන යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ වෙත්.

ඡදදිති නනුණි. 658

යනු විධිසූත්‍රයි-ඡදදිතිය, නනුණිය යනු පදයි.
ඡදදිති, ඡද අපවාරණෙ යනාදී ධාතුන් කෙරෙත් පරව; නනුණි, නප්‍රත්‍යය, නුණිප්‍රත්‍යය යනදෙක වෙත්.

චදදිති ණිතෙතා ගණො. 659

යනු විධිසූත්‍රයි-චදදිතිය, ණිතෙතාය, ගණොය යනු පදයි.
චදදිති, චද චචනෙ යනාදී ධාතුන් කෙරෙත් පරව; ගණො, සමූහය හැඟෙනකල්හි හෝ සමූහාභියෙහි; ණිතෙතා, ණිතනප්‍රත්‍යය වේ.

මිදදිති තනිනියො. 660

යනු විධිසූත්‍රයි-මිදදිතිය, තනිනියොය යනු පදයි.
මිදදිති, මිද සිනෙහෙ යනාදී ධාතුන් කෙරෙත් පරව; තනිනියො, තනි නි යන ප්‍රත්‍යය දෙක වෙත්.

උසුරඤ්ජදංසානං දංසය්‍ය දඬෙඨා ඩිඨා ච. 661

යනු විධිසූත්‍රයි-උසුරඤ්ජදංසානංය, දංසය්‍යය, දඬෙඨාය සිඨාය, චය යනු පදයි.
උසුරඤ්ජදංසානං, උසුරඤ්ජදංස යනමේ ධාතුන් අනුරෙන්; දංසය්‍ය, දංස ධාතුහව; දඬෙඨා, දඬි යනාදෙන වේ; සිඨා ච, (සෙසු ධාතුන් කෙරෙත් පරව) සිප්‍රත්‍යය ඩිප්‍රත්‍යය යන දෙකද වෙත්.

657 එච්ච සෙසන්තානාම අපරිසමනන්තොති-නානසෙ.

“අච්චා භවික්ෂුහි ගමාදිති ණික්ෂිණිති එච්ච භවික්ෂුහිති චචනන්තො සෙසනු 3 වී එකොව පච්චයො දඬෙඨොති-රුපසිඤ්ඤං.

සුච්ඡාන මුච්ඡානමනො ථො ව. 662

යනු විධිසුත්‍රයි-සුච්ඡානංය, උච්ඡානංය, අනොය, ථොය,
වය යනු පදයි.

සුච්ඡානං, සු භිංසායං, වු සංවරණේ, අස භූවි යනමේ ධාතුන්ගේ;
උ උ අසානං, උ උ අස යන මොවුන්ට; අනො, අනග්ගාදෙය වේ;
ථො ව, අනග්ගෙහි ඵප්පත්තියද වේ.

රඤ්ජදදිති ධදිදුකිරි කවි ජදලොපො ව. 663

යනු විධිසුත්‍රයි-රඤ්ජදදිති, ධදිදුකිරි, කවි, ජද
ලොපොය, වය යනු පදයි.

රඤ්ජදදිති, රඤ්ජරුගෙ, උදි පසවනකිලෙදනෙසු, යනාදි ධාතුන්
කෙරෙන් පරව; ධදිදුකිරි, ධද ඉදුක ඉර යනමේ ප්‍රත්‍යයෝවෙන්;
කවි, කිසිතැනෙක්හි; ජදලොපො ව, ජකාර දකාරයන්ට ලොප්ද
වේ.

පටිතො හිසා හෙරණ්ඨිරණි. 664

යනු විධිසුත්‍රයි-පටිතොය, හිසාය, හෙරණ්ඨිරණිය යනු පදයි.
පටිතො, පටිගබ්දයා කෙරෙන් පරවු; හිසා, හි ගහිමි යන ධාතු
හට; හෙරණ්ඨිරණි, හෙරණ්ඨිරණි යන ආදෙයදක වෙන්.

කඛ්‍යාදිති කො. 665

යනු විධිසුත්‍රයි-කඛ්‍යාදිතිය, කොය යනු පදයි.
කඛ්‍යාදිති, කඛි හෙදනෙ යනාදි ධාතුන් කෙරෙන් පරව; කො,
කප්‍රත්‍යය වේ.

කො-665

බාදමගමානං බක්ඛාකුගකා. 666

යනු විධිසුත්‍රයි-බාදමගමානංය, බක්ඛාකුගකාය යනු පදයි.
බාදමගමානං, බාද භකිනෙ, අම රෙගෙ, ගමුගතිමි, යනමේ ධා
තුන්ට; බක්ඛාකුගකා, බක්ඛ අකු ගකු යනමේ ආදෙයයෝ වෙන්;
කො, කප්‍රත්‍යයද වේ.

පචාදිහලං. 667

යනු විධිසුත්‍රයි-පචාදිතිය, අලංය යනු පදයි.
පචාදිති, පච ගහිමි යනාදි ධාතුන් කෙරෙන්ද (ප්‍රාතිපදිකයන්
කෙරෙන්ද) අලං, අලං ප්‍රත්‍යය වේ.

662 අනාදෙසොහි එත්ථ භකාගේ නිසාගේහි දට්ඨබ්බො එවංස
හි කසමා සුතෙන අනොහි අකාරනතවසෙන වුත්තනති?—බ්‍යඤ්ජන
සා සරෙන චිතා අනට්ඨනතා වුත්තනති—සු-නිදෙසෙ.

663-665 මණ්ඩුකගතිසානිපට්ඨනෙන ඉත්‍යනුවත්තනෙති-නාහසෙ.

666 අනතනර සුත්තමිභානුවත්තනෙති-නාහසෙ.

667 මණ්ඩුකගතිසානිපට්ඨනෙන ඉත්‍යනුවත්තනෙන—අලමත්ථවාච
කො අලප්පට්ඨයො-නෙත්තාන උත්තරපදෙසුති-නාහසෙ.

පුථංගු පුථුපථාමො වා. 668

යනු විධිසූත්‍රයි-පුථංගුය, පුථුපථාය, අමොය, වාය යනු පදයි.
පුථංගු, පුථංගුදයව; පුථුපථා, පුථු පථ යන ආදෙශදෙක වෙන්;
වා, කිසිතැනෙක; අමො, අමප්‍රත්‍යය වේ.

සසාදිති තුදවො. 669

යනු විධිසූත්‍රයි-සසාදිති, තුදවොය යනු පදයි.
සසාදිති, සසු නිංසායං යනාදී බාහුන් කෙරෙන් පරව; තුදවො,
තු ද යනමේ ප්‍රත්‍යය දෙකවෙන්.

ව්‍යාදිති ජවරො. 670

යනු විධිසූත්‍රයි-ව්‍යාදිති, ජවරොය යනු පදයි.
ව්‍යාදිති, වි වයෙ යනාදී බාහුන් කෙරෙන් පරව; ජවරො, ජවර
ප්‍රත්‍යය වේ.

මුනාදිති වි. 671

යනු විධිසූත්‍රයි-මුනාදිති, වය, ඉය යනු පදයි.
මුනාදිති ව, මුන ඝ්‍රණෙ යනාදී බාහුන් කෙරෙන්ද; ඉ, ඉප්‍රත්‍යය වේ

විද්දිහුරො. 672

යනු විධිසූත්‍රයි-විද්දිති, උභරොය යනු පදයි.
විද්දිති, විද ලාභෙ යනාදී බාහුන් කෙරෙන් පරව; උභරො, උභර
ප්‍රත්‍යය වේ.

හනාදිති නුණ්‍යවො. 673

යනු විධිසූත්‍රයි-හනාදිති, නුණ්‍යවොය යනු පදයි.
හනාදිති, හන නිංසා ගතිසු යනාදී බාහුන් කෙරෙන් පරව; නුණ්‍ය
වො, නු ණ්‍ය තු යනමේ ප්‍රත්‍යයෝ වෙන්.

කුටාදිති ඬො. 674

යනු විධිසූත්‍රයි-කුටාදිති, ඬොය යනු පදයි.
කුටාදිති, කුටචෙජ්දනෙ යනාදී බාහුන් කෙරෙන් පරව; ඬො, ඬප්‍ර
ත්‍යය වේ.

මනුපුරසුණාදිති උසුනුසිසා. 675

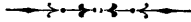
යනු විධිසූත්‍රයි-මනුපුරසුණාදිති, උසුනුසිසාය යනු පදයි.
මනු පුර සුණාදිති, මනු පුර සුණ්‍ය යනාදී බාහුන් කෙරෙන්ද; (ප්‍රා
තිපදිකයන් කෙරෙන්ද) උසුනුසිසා, උසුනු සිස ඉය යනමේ ප්‍රත්‍ය
යෝ වෙන්.

**ඉති කිබ්බිබානකපො උණාදිකපො
ජවෙසා කණොවා.**

—0—

කාත්‍යායන සූත්‍රපාඨ සන්නය නිමි.

කාතෘයන සුත්‍රපාඨය.

ශ්‍රීමත් බුද්ධභාෂිත ගුද්ධමාගධී සංඝායන පාලිභාෂාවෙන් පවත්නා පිටකත්‍රය ධර්මයෙහි අභිච්ඡෙදාදියට හෙතුවන්නාවූ පද සිඛ්‍යාදිය ඉන්‍යන්තිම පිණිස ව්‍යාකරණ සුත්‍ර රචනාකලාවූ ආවාය්‍යී වරයන් අතුරෙන් පළමුවෙනි වූයේ සංඝස්ථානභාෂිතයෙහි විඤ්ඤාන චිභජනස් කොට දෙශනාකිරීමට අග්‍රයයි සම්මුඛයන්වහන්සේ විසින් අග්‍රස්ථානයෙහි තබනුලැබුවා වූ ප්‍රතිනනප්‍රතිසම්මුඛයන් යුක්තවූ (බුද්ධාභිමුඛමහාශ්‍රාවක) කාතෘයන මහාසථවිරපාදයන් වහන්සේ ම යයි කරුණු සහිතව හැගේ-වර්තමානකාලික ලබ්‍යා වාසි සමහර පඬිවරයෝ ඒ එසේ නිශ්චය වශයෙන් නොපිළිගනීති ජලේඛිත ලබ්‍යාච්ඡවයෙහි පූර්වකාලයෙහි විසූ ප්‍රවීණ පණ්ඩිතාවා ය්‍යීවරයන් විසින් ඒ එසේ නිශ්චයවශයෙන් පිළිගත්බැව් පෙනේ.

කාතෘයන සුත්‍රවාතනි වර්ණනාදිය කළ න්‍යාසග්‍රන්ථ කාර කාවාය්‍යී විමලබුද්ධිමහාසථවිරපාදයන්වහන්සේවිසින් [කාතෘයන ව්‍යාකරණසුත්‍ර රචිත කතීතාසංදශීතය සදහා] න්‍යාසයෙහි මෙසේ කියනලදී-එනම්-“භාතනා නාම එතදගෙන භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං සංඝස්ථානන භාසිතස්ස විජ්‍යාතරන අත්ථං විභජනානං අදිදං මහාකච්චානො” ති භගවතා එතදගෙන ධම්මො ආයසමා මහාකච්චානොති” යනුයි.

සුත්‍රනිදේශප්‍රකරණය කළ ජපපද්‍යාය්‍යී මහාසථවිරයෝද (සුත්‍රනිදේශයෙහි) “භාතනා නාම භගවතා එතදගෙන ධම්මො මහාකච්චායනො” යනු කීහ.

නොයෙක් ශාස්ත්‍රානතරසමයානතරභාෂානතරයන්හි ද සියලු පිටකත්‍රය ධර්මයෙහි ද ආවාය්‍යී භාවප්‍රාප්ත ශ්‍රී රහුල සංඝරජ තොටගමුවේ මහාසථවිරපාදයෝද නිශ්චයවශයෙන් සංකීය ප්‍රතිග්‍රහණය පරිද්දෙන්- “ප්‍රතිනනප්‍රතිසම්මුඛයන් යුක්තවූ මහාශ්‍රාවක කසසින් මහානෙරුන්වහන්සේවිසින් මහානිරුක්තියෙහි * “හොති සංඛ්‍යා”යි එකවචනයෙහි ආකාරානුරූපය නිදිද්ම බැවින්” යනු කීහ-තවද යථොක්ත තොටගමුවේ සංඝරජ මහාසථවිරපාදයන්වහන්සේවිසින්ම විරචිත “බුද්ධිප්‍රසාදනී” නම් පද සාධනටීකායෙහිද- “මහාකච්චායනමහාපථවිරචිත නිරුක්ති පිටකෙ.....යමකසේර විරචිතායං වූලනිරුක්තියං ච.....යනාදි

* නිරුක්තිපිටක යන නාමයද මේ ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථවලැයි හැගේ.

පාඨයද,ආචරිය මහාකච්චායනමහාපෙරෙ පන.....අකඛර පාදයො එකවතනාලීසනති ආග.....යනාදි පාඨයද හදුලහ-සංශ්‍ය රකිතව ප්‍රකාශකළ මේ සුවිනිශ්චිත පණ්ඩිතවාක්‍යානුකූලව නිශ්චයට යායුතුව තිබෙන්නේ මහාශ්‍රාවක මහාකාන්‍යායන මහා සථවීරපාදයන්වහන්සේවිසින්ම යථොක්ත කාන්‍යායන සූත්‍රසමූහය සුවිනිශ්චිත කණිණිරසායන ප්‍රචචනලීලාවෙන් බිඳිනායකොට ඉක්බිතිව වෘත්තනාදහරණ සකස්කොට ගැලපීමෙන් කච්චායන මහානිරුත්තිනම් ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථය සමපාදනයකරණ ලද්දේය යනුයි.

“අකඛරපාදයො එකවතනාලීසං”යන කාන්‍යායන සූත්‍රයට කිසිආවායකි කෙනෙක් දෙස්පැවසූනයි ලක්වැසි සමනරු නොයනුටු වෙති, “අආදයො තිතාලීසවණ්ණං” යන මෞදාලායන සූත්‍රයෙහි විද්‍යමාන අක්‍ෂරබාහුලයදෙමය ව්‍යාලත්ට යෙදූ අක්‍ෂර වනීය ප්‍රයත්නයක් පසුකිකාප්‍රදීපයෙහි පෙනේ-හේ මෙසේයි-“අආදයො” යන අක්‍ෂරබාහුලයපරිත්‍යාගයෙන් “ආදයො තිතාලීසවණ්ණං”යි කී කල්හි සූත්‍රරචනාවට නියමකළ “අලාක්‍ෂරම්” යන නියමය සරිවෙයි-එලෙස නොකියේ කුමක් නිසාදයත්? ආදයො යනතැන සවරලොපසකිතිදේශය ඇසුවන්ට ආදි ශබ්දය පමණක් මුත් ලොප්කළ අකාරය නොවැටගෙන හෙයින් සැක උපදනේය. සූත්‍රයට “අලාක්‍ෂරම්” කීවා ලක්‍ෂණ නම් “අසකිංඛම්” කීවාත් ලක්‍ෂණ නොවේද? එහෙයින් සඤ්ඤ නිරුක්ත පිණිසද “විවක්‍ෂිතසතු සංකිථිවති” යනු හෙයින් අවිවක්‍ෂිතවයෙන්ද සකිකායකීය නොකරණලදැයි දතයුතු-යනු කිනු.

“අආදයො” යනාදි සූත්‍රයෙහි දක්නා අක්‍ෂරබාහුලය දෙමය යථොක්ත කථනයෙන් අපගත නොවේ-“අකඛරපාදයො” යනාදි සූත්‍රය සඳහා කියන්ට අභිමතවූ සඤ්ඤ දෙමයද යුක්ති යුක්ත වශයෙන් රූහණය නොවේ-ඉගෙනගන්නා ආයුතිකයෝ තම තමන් ම හිතා බලා තම තමන්ගේ වැටහීම් මාත්‍රයෙන්ම උදග්‍රහණය නොකෙරෙයි-ආවායකීවරයන්ගේ ඉතැන්වීමෙන් වැටහීම් ඇතිව ඉගෙනගනිති-ඒ එසේ ඇතිකලා අකඛරපාදයො යනාදි සූත්‍රයෙහි ලොප්කළ අකාරය සඳහා “සැක උපදනේය” යන දෙමයද ලොප් වේ-සමාස විධියෙන් නිශ්චයෙන් හැඟෙන අර්ථයක් සවරසකිති යෙන් නොහැඟුනත් වරද නොවේ-අව ආව ආ=ආ ආදියෙසං තෙ=ආදයො කියා හෝ-(අආදි යෙසං තෙ=ආදයො කියා හෝ) පදග්‍රහණය කළකල්හි යථොක්ත දෙම බිහිනීෂත්‍රානාවෙයි-ලොපයට යොග්‍යසථානයෙහි අකාරය යොදා කාන්‍යායනවායකීයෝ

අකාරලොපය කළාහ-මූලාශ්‍රය වන අකාරය මූලම තබා මෙම
 දාලායනාවායයීයන් සුත්‍රවනාව කළහෙයින් ලොප්කිරීම අනති
 මතවියයි හැගේ-මෙදාලායන සුත්‍රයෙහි අක්‍ෂර බාහුලයදෙස
 සකස්කළායෙත් සුප්‍රකාශිතවිය-කාතෘයන සුත්‍රයෙහි නො
 වැටහෙන අකාරදෙස අනතිරිකතව බිහිවිය. මහාශ්‍රාවකමහා
 කාතෘයන මහාසථවිරපාදයන් බුද්ධදෙසිත පාලිභාෂානුගත වාග්
 ලීලාවෙන් කණ්ණමාද්ධියලිභෙටානතියෙන් සඤ්ඤා විරහිත
 කොට ප්‍රථමයෙන්ම පාලිභාෂාව්‍යාකරණසුත්‍ර රචනා කොට ය
 ලින් වෘත්ති උද්‍යරණ ගලපා “නිරුතති පිටකනම්” ව්‍යාකරණ
 ග්‍රන්ථය සමපාදිතබැව් හැගේමය. අනාචාර්යවරයන් විසින්ද
 කලින්කලා ඒ කාතෘයන සුත්‍රග්‍රන්ථයෙන් අභිමත පරිද්දෙන්
 වෘත්ති යෙදීමෙන් හා උද්‍යරණ යෙදීමෙන් ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ
 විරචිතමය-“සංකිකප්ප” යන කාණ්ඩනාමයකින් ව්‍යවහාරව මෙ
 රට පවත්නා කවචායන ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථය කවර කෙනෙකුන්ගේ
 රචනාවක්දැයි සුවිනිශ්චිතකිරීම අගරු නොවේ-ඒ ග්‍රන්ථය ලඞ්කා
 වේ සුප්‍රකාශිතව අතීතයව්‍යවහාරයට පැමිණි පසු ඊට මුලින් ප්‍රවා
 නනවූ නිරුතතිපිටකාදී ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථ අභාවයට ගියහයි සිතිය
 යුතුව තිබේ-සංකිකප්ප යන කාණ්ඩනාමයක් ඇති කාතෘයන
 ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථය උද්‍යරණ ධාරණප්‍රවෘත්තියට අද්‍රෂකර භාව
 යෙන් අතීතයප්‍රවෘත්තියට පැමිණියේයයි හැගේ-උසස් ප්‍රවෘත්ති
 ප්‍රසිද්ධිය හේතුකොටගෙන මේ ග්‍රන්ථයම කාතෘයන මූලග්‍රන්ථය
 වශයෙන් ලඞ්කාවාසී මධ්‍යම පණ්ඩිතපක්‍ෂය විසින් විනාශකරණ
 ලද්දේයයිද හැගේ-ලඞ්කාවේ පළමුවෙන් පාලිව්‍යාකරණ ඉගෙනීම
 ඇතිවූයේ කාතෘයන ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථලින්මයයි නිසැකව
 හැගේ-මෙදාලායනාවායයීයෝද කාතෘයන ව්‍යාකරණම මූලදී
 ඉගෙනීමෙන් පණ්ඩිතප්‍රාප්තවූහයි කියයුතුමය-ඒ එසේවූනමුත්
 පශ්චාත්කාලයෙහි කාතෘයනසුත්‍රයන්ට විමුඛව ගරුබුහුමන්
 ආශිංසනයකට මෙන් පැලඹී “අකබරාපාදයො එකවත්තාලියා”-
 “නඤ්ඤාදනනා සරු අට්ඨ”-යන කාතෘයන සුත්‍රවයට වෙනස්ව-
 “අභාදයො නිතාලියවණ්ණා-දසාදෙ සරු”-යන සුත්‍රවය හදුලෝ
 යි-එකාර-බකාරයන්ගේ ස්වභාව දිශිතය මකා අභිතව දිශිතාව
 යක් හා ග්‍රහස්වභාවයක්ද ප්‍රඥාප්තකිරීමට ඒ එසේකලාහයි පෙනේ-
 එඒ-බඞ් කියා ග්‍රහස්ව දිශිතවුණයක් යෙදූ මෙදාලායනා.....ස
 බහුගුණකර යන සථවිරවරු ජමබුච්ඡවාසී බෞද්ධ පණ්ඩිතයන්ගේ
 අක්‍ෂරනියමය හා උච්චාරණ නියමයන් නුසුදුසුකරන්ට අභිමත
 කළාහයි වැටහේ-දෙසනාපාලිධර්මය සහ අට්ඨවාටිකාප්‍රකරණාදී

සියල්ලම කාන්තායන ව්‍යාකරණයෙහි නියමවූ පරිද්දෙන්ම ලඝුකා විපර්යේද බ්‍රිද්ධාගම පවත්නා සිසුලු දෙසසන්තිද ලිවීමද උච්චාරණ යද ස්ථිරව පුරුණපවත් අද දක්වාම සුඛිත්‍ර පවත්වති-මෞද්‍යලාසා යන ව්‍යාකරණපොතක වත් අන්‍ය ප්‍රකරණයකවත් එම දෙකෙහි දීඝීය සදහා අමුතු ලකුණු යොදා ලියාතිබෙන නැතත් නොපෙනෙමය. මුගලන්විසරණයෙහි “එබ්‍රහ්මවණේණ”-සි සූත්‍රය ලියා උද්ගරණ-“සාවකමාගතො අකරමහසෙ එසඅපො-එස ධමමො”-යනාදියද දක්වා තිබේ.

නවද-“ලොපො-වෙවා-අනොසොනං වාමෙ-ලාසොනං වො සුමෙ-කෙ වා-සලොපො-සරෙ ලොපො පරෙ-වොමෙ වා-නොනානෙඤා-ගෙවා-සොනං නොනෙ සුමෙ-එකවචන සොඤ්ඤොනං”යනාදි (මෞද්‍යලාසායන) සූත්‍රයන් ඒ තිස්මිතවිධි යේ හ්‍රස්වසංඥකාරයෙන් උච්චාරණය කළහොත් කුමක්මෙන් වැටහේදැයි සැලකිය යුතුයි.

නවද-“එවං වචො වයො තෙජෝ නපො වෙනො නමො යසො අයො පයො සිතො සරො උරො රහො අහොඤ්ච”

යනාදි ගාථාවන් හා-සමෙධාධිතිමලපයොධි සමුඛවසං... යනාදි ගාථාදි ඒපොත්වල දක්වාතිබෙන දෙසනාධිමයන්ද එම දීඝී අවයව ලකුණු රහිතව ලියාතිබෙන විධියට උච්චාරණය කළ හොත් ශුඛිශ්විධමනසක් මෙන් නොහැගේද? මොග්ගලායන පඤ්චකාප්පදිපයේවත් එම දෙක දීඝීවයව සහිතව කිසිතැනක ලියා නැත්තේයි-දුඛයා-අනුභවයා-ශුඛියා-පිණ්ඩා-යනාදිය අඩුපාඩු නැතිව මහත් ආශාවෙන් ලියාතිබේ-හෙද සමහාවතීය නොවේ-සලොපො-සරෙ ලොපො පරෙ-යනාදි සූත්‍රයන්හිද මොග්ගලායන මහස පරිද්දෙන් හ්‍රස්වසංඥ විනා දීඝීලක්ෂණය නැත්තේමය-එ ම කාරයන්ගේ දීඝී සංඥ ලකුණු නොමැතිව ලියාතිබෙන විනයසම්බන්ධකම්මවාක්‍යයන් කීමෙහිදී බ්‍රිද්ධිපසාදනීටිකායෙහි කී පරිද්දෙන්“සඤ්ඤා උපොසථං කරෙය්‍ය-සො භාසෙය්‍ය යනාදිය හා කිලාසො-සො සො-කො නාමො-උපසම්පද පෙධො-සො භාසෙය්‍ය-එසා ඤානි-සො සො සඤ්ඤා-එව මෙතං-එතෙති නිමිතොති”-යනාදියද මොග්ගලායන තිස්මය පරිද්දෙන් එම දීඝීභාවාවයව රහිත හෙයින් මොග්ගලායන පක්ෂයේ යථොක්ත විනය කම්මකිරීමේදී අක්ෂරවිපත්ති කම්මවිපත්ති වීම නොහැකි නොවේ-මොග්ගලායන පක්ෂයේ එ ම දෙකේ හ්‍රස්ව ලක්ෂණ සංඥව බොහෝ විපත්තියක හේතුවක් යයි සිතමු.

M. Gunaratana.
M. Sumatipala.

1903-12-28.